

COLUMNNA

nr. 12/2023

– publicație fondată de acad. Gleb Drăgan –

COLUMNA

Revistă a Asociației cultural-științifice
„DIMITRIE GHIKA – COMĂNEȘTI”

nr. 12/2023

Supliment cultural-științific al revistei

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

a Diviziei de Istoria Științei a CRIFST
al Academiei Române

Editura MEGA
Cluj-Napoca, 2023

COLUMNA

– publicație fondată de acad. Gleb Drăgan –

REDACȚIA:

Director: prof. univ. dr. Eugen-Victor-Cristian RUSU
membru corespondent al Academiei Române

Consilier editorial: dr. Valentin MARIN

Redactor șef: conf. dr. Dan-Gabriel SÎMBOTIN

Redactor șef adjunct: prof. dr. Lavinia MISĂILĂ

Redactor coordonator: prof. dr. Silvia-Maria MUNTEANU

Secretar de redacție: prof. Iuliana IANCU

Colegiul de redacție:

(*subredacția Comănești*): prof. Petrița BÎLBÎE, prof. Prisacariu Elena Mihaela, ec. Romulus-Dan BUSNEA, prof. Robert-Constantin LAIC, ing. Narcis JITARU, prof. Camelia-Lăcrămioara POPA, prof. Liliana STAMATE, inst. Liliana ALBU, prof. înv. primar Angela BANDEA

(*subredacția Cluj-Napoca*): dr. Vasile LECHINȚAN, prof. dr. ing. George ARGHIR, prof. dr. Mircea POPA

(*subredacția Chișinău*): cc. șt. pr. dr. Galina BUȘMACHIU, cc. șt. coord. dr. Ștefan MANIC, prof. dr. Laurenția UNGUREANU

(*subredacția Arad*): conf. dr. Speranța MILANCOVICI, conf. dr. Eugen GAGEA, prof. Vasile MAN

Adresa redacției:

Calea Victoriei, nr. 125, camera 31, sectorul 1 București, cod 010071

Adresa web: <http://www.columna.crifst.ro>

Administrator pagină web: Andrei LĂMUREANU

@ Autorii, 2023

Notă: Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine autorilor

ISSN 2285 – 4878

ISSN-L 2285 – 4878

Editura MEGA

Cluj-Napoca

e-mail: mega@edituramega.ro

www.edituramega.ro

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC

Acad. Gheorghe BENGĂ, președinte al Filialei CRIFST – Cluj-Napoca a Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române.

Acad. Ion TODERAȘ, Director al Institutului de Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei.

Adina-Coralia COTORACI, prof. univ. dr., rector al Universității de Vest „Vasile Goldiș”, Arad; membru al Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg (Austria).

Dumitru MURARIU, membru corespondent al Academiei Române, dr. în biologie, director al Institutului de Biologie al Academiei Române; vicepreședinte al CRIFST al Academiei Române.

Eufrosina OTLĂCAN, prof. univ. dr., vicepreședinte al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Ștefan IANCU, prof. univ. dr. ing., membru fondator/titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, Consilier de proprietate industrială, membru al Diviziei de Istoria Tehnicii a CRIFST al Academiei Române.

Ștefania KORY-CALOMFIRESCU, prof. univ. dr., vicepreședinte al Filialei CRIFST Cluj-Napoca.

Nicoleta IFRIM, prof. univ. dr. habil., director – Școală Doctorală de Științe Socio-Umane, Universitatea Dunărea de Jos din Galați.

Ioan LASCĂR, prof. univ. dr., șef al Secției de Chirurgie Plastică și Microchirurgie din cadrul Spitalului de Urgență Floreasca.

Mioara MANDEA, dr. în geofizică, director de strategii și programe la Centrul Național de Studii Spațiale din Paris.

Gheorghe MOHAN, dr. în biologie, prof. univ. la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Mihail ZAHARIADE, prof. univ. dr., cercetător științific I la Institutul Național de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române.

CUPRINS

STUDII ȘI COMUNICĂRI

Paul AELENEI

Aspecte privind situația trupelor ruse de pe frontul din Moldova (noiembrie-decembrie 1917)17

Alexandru Ș. BOLOGA

Note de călătorie: croazieră Marea Caraibilor 2023.....27

Alexandru Ș. BOLOGA

Note de călătorie: Coreea de Sud 202241

Mihaela RUSU

Inițierea – o metodă de meditație mentală care disciplinează sufletul în căutarea lui Dumnezeu.....59

Sorin D. IVĂNESCU

Câteva metode utilizate de către securitate pentru distrugerea rezistenței armate anticomuniste 1945–1962.....65

Damian Gheorghe PĂTRAȘCU

Izvoarele biblice în convorbirile duhovnicești ale Sf. Ioan Cassian.....83

Simion ANĂSTĂSOAIE

„Revoluția” Sfintei Scripturi în poporul român de-a lungul secolului XX prin preotul misionar Iosif Trifa și mișcarea misionară Oastea Domnului.....91

Adrian BÂRZU

Biblia – lumina care nu poate fi biruită de întuneric.....95

Andrei GORBĂNESCU

Rugăciunea-liniștea unei societăți secularizate.....101

DIDACTICISM

Roxana BOCANCEA

Rolul documentelor autentice în predarea limbii franceze. Studiu descriptive.....117

Ștefana-Roxana STOICA

Învățarea în domeniul designului din cadrul studiilor universitare.....121

Loredana-Liliana BUZOIANU

Relativitatea corespondenței – părți de propoziție / propoziții subordonare.....131

Simona FELEGEAN

Mijloacele de învățământ și integrarea lor în procesul de predare-învățare-evaluare
a economiei.....137

Silvia MUNTEANU

Sincretismul artelor.....149

Codruța PAISA, Angela CIUBOTARU

Diversitatea metodelor de învățare în școala românească.....155

VARIA

Filofteia REPEZ, Ștefan Emanuel MARINESCU

Castelul Peleş – simbol al dinastiei regale.....163

Elena HORGHIDAN-ANGHEL

Teatru social și politic în România. Contexte de creație și reprezentare.....179

Eugen-Teoharie COZMA

Aspecte ale pedagogiei moderne prezente în sfânta scriptură – metafora căii.....187

AnneMary Sorina MERLUȘCĂ

Un reper.....193

Iuliana IANCU

Dumitru Țepeneag – despre încercările ființei umane.....199

Cristi-Daniel ANGHELACHE

Bandiții din zona de frontieră a Deltei Dunării.....207

SECȚIUNEA PENTRU TINERET „LICEUL MEU LA 70 DE ANI...”

Radu Ștefan MIHAI

De la argumente la logos, ethos, pathos.....221

SEMNAL EDITORIAL, RECENZII

Mărioara CĂLUGĂRU

Jurnal de cărți... și din cărți.....229

Silvia MUNTEANU

Toate viețile pe care nu le-am trăit.....235

CONTENTS

STUDIES AND COMMUNICATIONS

Paul AELENEI

Aspects regarding the situation of Russian army from the Warfield from Moldavia
(November-December 1917).....17

Alexandru Ș. BOLOGA

Travel impressions: Caribbean Sea cruise 2023..... 27

Alexandru Ș. BOLOGA

Travel impressions: South Korea 2022.....41

Mihaela RUSU

L'initiation – une methode de meditation mentale qui discipline l'ame a la recherche
de Dieu..... 59

Sorin D. IVĂNESCU

Some methods used by the security to destroy anti-communist armed resistance
1945–1962.....65

Damian Gheorghe PĂTRAȘCU

Biblical sources in spiritual conversations St. John Cassian.....83

Simion ANĂSTĂSOAIE

“The revolution” of Holy Scripture in Romanian population all along the XXth
century duet o missionary priest Iosif Trifa and the organization Oastea
Domnului.....91

Adrian BÂRZU

The Bible – the light which cannot be put in shadow by the darkness..... 95

Andrei GORBĂNESCU

Prayer-quietness in a secularized society.....101

DIDACTICISM

Roxana BOCANCEA

Le rôle des documents authentiques dans l'enseignement du français. Étude
descriptif.....117

Ștefana-Roxana STOICA

Learning in the design field within undergraduate studies.....121

Loredana-Liliana BUZOIANU

The relativity of correspondence – parts of sentences / subordinate sentences.....131

Simona FELEGEAN

The means of education and their integration in the teaching-learning-evaluation
process at the economy classes.....137

Silvia MUNTEANU

The syncretism of arts.....149

Codruța PAISA, Angela CIUBOTARU

The diversity of learning methods in romanian schools.....155

VARIA

Filofteia REPEZ, Ștefan Emanuel MARINESCU

Peleş Castle – symbol of regal dynasty.....163

Elena HORGHIDAN-ANGHEL

Social and political theater in Romania. Context of creation and representation.....179

Eugen-Teoharie COZMA

Aspects of modern pedagogy in the holy scripture – path metaphor.....187

AnneMary Sorina MERLUȘCĂ

A spiritual landmark.....193

Iuliana IANCU

Dumitru Țepeneag – About human trials199

Cristi-Daniel ANGHELACHE

Bandits from the border area of the Danube Delta.....207

YOUTH SECTION “MY HIGHSCHOOL IS 70 YEARS OLD...”

Radu Ștefan MIHAI

From arguments to logos, ethos and pathos.....221

EDITORIAL SIGNAL, BOOK REVIEWS

Mărioara CĂLUGĂRU

Journal of books... from books.....229

Silvia MUNTEANU

All the lives we never lived.....235

STUDII ȘI COMUNICĂRI

ASPECTE PRIVIND SITUAȚIA TRUPELOR RUSE DE PE FRONTUL DIN MOLDOVA (NOIEMBRIE-DECEMBRIE 1917)

Paul AELENEI*

aelenei_paul@yahoo.com

ASPECTS REGARDING THE SITUATION OF RUSSIAN ARMY
FROM THE WARFIELD FROM MOLDAVIA (NOVEMBER-
DECEMBER 1917)

ABSTRACT: The end of 1917 would find the Russian army, on the Moldovan front, in a particularly difficult situation. Among the Russian soldiers, the wear and tear of four years of war had begun to be felt more and more. The pacifist propaganda coming from the enemy had begun to take effect, bringing acts of fraternization with him to the level of a phenomenon. The political changes in Russia and the propaganda of maximalists in the trenches and garrisons of the Russian army had serious repercussions on the discipline of soldiers on the front line. The desire to export revolutionary ideas from Russia and the changes that took place there in Romania led some Russian soldiers to create a state of insecurity in many of the country's important cities and towns.

KEYWORDS: Russian army, Romania, propaganda, war, Moldova.

Situația armatei ruse de pe frontul din Moldova, la sfârșitul anului 1917, era una deosebit de dificilă. În rândul trupelor domnea o dezordine de nedescris, acestea fiind aproape imposibil de ținut sub control. Propaganda pacifistă a inamicului și fraternizarea soldaților ruși cu acesta, propaganda maximaliștilor și lipsa comandanților destoinici, au fost câteva dintre problemele care au transformat una dintre cele mai puternice armate ale vremii într-o masă de oameni greu de ținut în frâu.

Una dintre cele mai criticate metehne ale soldaților ruși de pe frontul din Moldova a fost fraternizarea cu inamicul aflat pe cealaltă parte a liniei frontului. Fraternizările au început din prima parte a anului 1917 și au continuat până la plecarea trupelor spre Rusia. Un prim exemplu în acest sens ar fi cel din ziua de 6 noiembrie, petrecut în regiunea Herța, unde atât

* Paul AELENEI, PhD candidate, „Dunărea de Jos” University, Galați, Romania; aelenei_paul@yahoo.com

soldații cât și ofițerii din Regimentele 45 și 46 Infanterie rusă, care erau desfășurate pe front între localitățile Buda Mare și Luncavița, s-au întâlnit cu ofițeri și soldați inamici, în regiunea Luncavița, cu care au fraternizat. Aceștia au purtat discuții referitoare la un acord de pace, care avea să fie încheiat în curând. La finalul discuțiilor, cele două grupuri s-au despărțit în bune raporturi, însă trebuie subliniat faptul că, puțin mai târziu, inamicul a bombardat timp de circa două ore pozițiile rușilor. Deși acest bombardament pare contrar celor discutate anterior, tindem să credem că rușii au fost informați din timp, așa cum vom vedea într-un caz similar pe care îl vom expune în continuare¹.

În regiunea Dorohoi, inamicul a executat un bombardament asupra pozițiilor ruse, însă aceasta numai după ce i-au avertizat din timp pe ruși, pentru ca aceștia din urmă să aibă timp să se retragă. Scopul bombardamentului era acela că inamicul dorea să facă o probă la niște tunuri pe care le adusese recent pe front. Neavând contact și cu românii în acea zonă frontului, unde să-și lanseze proiectilele, aceștia au fost nevoiți să bombardeze pozițiile tovarășilor de negocieri. Raportul informativ mai spune că, după încetarea bombardamentului, trupele ruse și-au reocupat tranșeele².

Un alt caz de fraternizare a fost semnalat de Gheorghe Șandru, pădurar-șef la pădurea Torcești³, o unitate silvică de pe teritoriul comunei Umbrărești⁴. Pădurarul a adus la cunoștința ofițerilor români din localitate că, în ziua de 17 noiembrie, pe acel sector de front soldații din armata rusă au fraternizat cu inamicul. Șandru a văzut mai mulți soldați ruși când mergeau pe malul Siretului alături de alți soldați nemți sau pescuiau împreună cu aceștia. Mai târziu, doi ofițeri superiori germani au venit în tranșeele ruse, apoi s-au întors în tranșeele germane însoțiți de câțiva ofițeri ruși⁵.

La data de 20 noiembrie, Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale informa că un parucic⁶ și podparucic⁷ din armata rusă, care făceau parte

¹ ANIC, Fond Colecția 50 „Documente elaborate de organele represive despre activitatea PCR și a organelor de masă revoluționare”, dosar 5926, f.69.

² *Ibidem*, f.69.

³ În textul original „Torcești din Luncă”. Pe hărțile militare figurează doar pădurea Torcești.

⁴ Județul Galați.

⁵ ANIC, Fond Colecția 50 „Documente elaborate de organele represive despre activitatea PCR și a organelor de masă revoluționare”, dosar 5926, f.15.

⁶ Locotenent din armata rusă.

⁷ Sublocotenent.

din Divizia de Mare și se aflau în satul Regele Carol din apropierea orașului Tulcea, au trecut cu barca însoțiți de câțiva soldați în oraș, unde au fost primiți de inamic. După ce au coborât din barcă au fost conduși la clubul militar din oraș, unde cânta muzica militară. Acolo au petrecut până la orele 02.00, apoi s-au întors, având asupra lor o mulțime de băuturi. A doua zi, un grup de ofițeri ruși a trecut cu barca în orașul Tulcea, unde s-au fotografiat cu un grup de ofițeri inamici⁸.

În acest șir de informații negative referitoare la cazurile de fraternizare s-ar cuveni totuși să subliniem că nu toți soldații ruși și-au încălcat consemnul, ci au mai existat și excepții, tocmai datorită unor militari cu principii, care nu s-au lăsat purtați de valul propagandei. În acest sens, menționăm situația din ziua de 12 noiembrie, când 11 husari, dintre care opt români și trei unguri, care au fost trimiși cu steaguri albe pe pozițiile ocupate de ruși pentru a fraterniza cu ei și a le aduce la cunoștință condițiile de pace, au avut surpriza de a da de un grup de ruși care, în loc de fraternizare i-au arestat și au trimis la comandament⁹.

La un moment dat, prin luna decembrie, s-a ivit chiar un curent anti-german, mai ales în rândul infanteriștilor ruși. Această atitudine surprinzătoare a fost o reacție la zvonurile care circulau printre soldați, cum că germanii ar fi pus drept condiție pentru încheierea păcii cedarea de către ruși a cerealelor pentru o perioadă de 15 ani. La aceasta se mai adăuga și faptul că propaganda depășise adesea unele limite, iar soldații nu mai aveau încredere în cele spuse de activiști¹⁰. Reacția soldaților la un astfel de zvon era una firească, deoarece această decizie ar fi avut repercursiuni asupra întregii economii naționale și implicit asupra lor pe o perioadă îndelungată.

Este cunoscut faptul că încă din prima parte a anului 1917 sovietele de soldați și muncitori și-au propus să deschidă negocierile de pace cu muncitorii din țările cu care acum se aflau în război și să încurajeze fraternizarea sistematică a soldaților ruși cu adversarii de pe câmpul de luptă, concomitent cu democratizarea armatei și renunțarea la orice program de cuceriri¹¹. Din perspectiva sovietelor sunt de înțeles aceste acte

⁸ ANIC, Fond Colecția 50 „Documente elaborate de organele represive despre activitatea PCR și a organelor de masă revoluționare”, dosar 5926, f.145.

⁹ *Ibidem*, f.84.

¹⁰ *Ibidem*, f.153.

¹¹ Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916 –1919*, Vol. 2, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 26.

de fraternizare, însă aceasta nu justifică faptele antisociale comise pe care le vom expune mai jos.

Cu scopul de a-și face auzite ideile și dorințele, soldații ruși au distribuit materiale propagandistice tipărite în limba română, respectiv manifeste cu tematici diferite și exemplare din ziarul „Lupta”. Acestea au fost împărțite atât populației, cât și soldaților români ori de câte ori aveau posibilitatea.

Mesajele acestor materiale de propagandă erau diverse. Unele aveau scopul de a răspândi ideologia, altele de a aduce la cunoștința cititorilor noile schimbări politice și economice petrecute în Rusia. Desigur, mai existau și manifeste care prin care propagandiștii ruși își exprimau nemulțumirea față de anumite măsuri și împotriva cărora îndemneau la revoltă.

De pildă, în seara zilei de 25 noiembrie, la sosirea în gara Roman a trenului din direcția Iași, mai mulți soldați ruși au urcat în vagoane și au împărțit manifeste soldaților români. Soldații ruși au aruncat din tren astfel de manifeste pe tot parcursul traseului de la Iași la Roman, unii dintre ei continuând răspândirea lor în direcția Bacău¹².

La 20 noiembrie, Serviciul Siguranței Române de pe lângă Armata 8 rusă înștiința Marele Cartier General român că atât în orașul Herța, cât și în localitățile din apropiere soldații ruși au „afișat publicațiuni” prin care a informat populația că guvernul din Rusia a început o reformă agrară și luat măsuri ca moșiile marilor proprietari să fie împărțite țăranilor¹³.

În ziua de 3 decembrie, câțiva soldați ruși aparținând grupului social-democrat au mers cu un automobil pe străzile orașului Botoșani, unde au împrăștiat manifeste prin intermediul cărora îl elogiau pe fostul lor tovarăș de luptă politică, activistul Max Wexler¹⁴, și informau că acesta a fost asasinat de guvern¹⁵. De asemenea, soldații ruși au distribuit manifeste locuitorilor din Fălticeni, Galați, Adjud¹⁶ și din alte localități.

¹² ANIC, Fond Colecția 50 „Documente elaborate de organele represive despre activitatea PCR și a organelor de masă revoluționare”, dosar 5926, f.50.

¹³ *Ibidem*, f.48.

¹⁴ Marx Wexler, cunoscut ca fiind un important militant marxist din Iași, a fost asasinat la ordin în timp ce a fost trimis la un regiment din subordinea Armatei 2 române. (I. Grămadă și V. Popovici, *Reformele făcute de regimul burghezo-moșieresc din România sub presiunea avântului revoluționar al maselor populare între anii 1917 și 1923*, în *Studii și materiale de istorie contemporană*, Vol. I, Editura Academiei Populare Române, București, 1956, p. 72.)

¹⁵ ANIC, Fond Colecția 50 „Documente elaborate de organele represive despre activitatea PCR și a organelor de masă revoluționare”, dosar 5926, f.76.

¹⁶ A se vedea pe larg dosarul 5926, citat mai sus.

Luați de valul revoluționar, mulți dintre soldații ruși au considerat că schimbările din Rusia ar trebui să se petreacă și în Moldova. Prin urmare, mulți dintre aceștia au manifestat atitudini antiguvernamentale și anti-regaliste, plănuind revolte sau îndemnând la acestea.

La 26 noiembrie, la clubul maximalist din Galați, a avut loc o întâlnire a membrilor acestuia. O altă întrunire a avut loc și în ziua precedentă, tot acolo. În timpul acelei întâlniri, din 25 noiembrie, a fost afișat un ziar rusesc în care se vorbea despre o întrunire de la Odessa, organizată de maximaliști cu puțin timp în urmă, în timpul căreia s-a strigat „Jos Ferdinand!”¹⁷. Și la Galați s-a strigat „Jos Ferdinand!” și „Trăiască Republica Română!”¹⁸.

În ziua de 3 decembrie, la postul de jandarmi din localitatea Burdujeni, județul Botoșani, s-au prezentat doi ofițeri ruși din Corpurile 26 și 28 Armată rusă, pentru a-l informa pe șeful de post că soldații ruși din unitățile menționate anterior, cantonate în acea localitate, intenționează ca în zilele următoare să organizeze o manifestație cu muzică, în urma căreia se declanșeze o revoluție împotriva boierilor și a autorităților. Agitatorii îndemnau populația la revoltă și declarau că atunci când se va încheia pacea, țara noastră va trece de la monarhie la republică. În scopul prevenirii acestor revolte, Compania de Jandarmi a deschis o anchetă¹⁹.

Comandantul Companiei de Jandarmi Rurali Dorohoi a raportat, în ziua de 22 noiembrie, că soldații ruși cantonați în satul Logna au îndemnat populația civilă la revoltă²⁰. Mai mulți soldați ruși din Burdujeni au spus că dacă soldații români nu doresc să pornească o revoluție, atunci o vor face ei, din cauză că boierii români nu doresc pace. De asemenea, agitatorii au mai spus că Regele Ferdinand trebuie prins și omorât²¹, din cauză că și familia regală ține cu boierii și nici unii, nici alții nu doresc să dea pământ țăranilor²².

Într-o oarecare măsură, această propagandă a prins și în rândul populației. De exemplu, în satele din apropierea frontului locuitorii care erau

¹⁷ *Ibidem*, f.116.

¹⁸ *Ibidem*, f.117v.

¹⁹ *Ibidem*, f.78.

²⁰ *Ibidem*, f.110.

²¹ Astfel de manifestări care instigau la revolte nu erau o noutate. Încă din 22 aprilie/6 mai rușii au încercat să pună la punct declanșarea unei revoluții cu scopul de a-l detrona pe Regele Ferdinand. (C. Kirițescu, *op.cit.* p. 25.)

²² ANIC, Fond Colecția 50 „Documente elaborate de organele represive despre activitatea PCR și a organelor de masă revoluționare”, dosar 5926, f.132.

chemați să presteze anumite munci sau să-și pună la dispoziție carele pentru rechiziții refuzau să se mai supună ordinelor primite de la primar și jandarmi. Ei își motivau atitudinea, prin aceea că soldații ruși le-au spus că și la noi se va face revoluție, așa cum s-a întâmplat în Rusia, iar atunci autoritățile nu vor mai putea lua sancționa în vreun fel²³.

Sentimentul de profundă antipatie pe care soldații ruși îl aveau față de români era din ce în ce mai evident și se putea observa la tot pasul. Dintr-o notă a delegatului român de pe lângă Cartierul General Rus aflăm că printre ofițerii și soldații ruși²⁴ exista „o mare aversiune față de România și tot ce este român”. Însă aceste sentimente nu erau întâlnite doar la nivelul soldatului de rând, needucat sau turmentat de alcool, ci puteau fi văzute și la nivelurile superioare ale armatei ruse. Spre exemplu, colonelul Stanchievicz Stanislaus, comandantul Regimentului 661 din Corpul 18 al armatei 9 Ruse, staționat în localitatea Berchișești, manifesta o atitudine disprețuitoare și opresivă față locuitorii români. Ca și cum asta nu ar fi fost suficient, îi îndemna și pe soldații din subordinea sa să-i jefuiască fără milă pe bieții români²⁵. Cu un astfel de îndemn venit tocmai din partea unui ofițer superior evenimentele nu puteau să se desfășoare altfel decât în modul tragic descris mai jos.

Comandantul Companiei de Jandarmi „Vlașca”, cu reședința în Găiceana, județul Tecuci, a raportat că în comunele unde sunt cantonate trupe ruse erau comise tot felul de infracțiuni. Soldații ruși intrau în curțile oamenilor și deschideau focul asupra pasărilor și porumbeilor, apoi furau tot ce găseau prin gospodării. Pentru ca ticăloșia lor să fie cu vârf și îndesat, rușii „se introduc în mod silnic peste femei în casele lor”²⁶.

Din calea unor astfel de netrebnicii nu au scăpat nici măcar fețele bise-ricești. De exemplu, preotului Roșca din Burdujeni un soldat rus, taman în mijlocul târgului, i-a luat căciula din cap și dus a fost. Unui alt preot, Vasile Ionescu din Bucecea, soldații ruși i-au luat din căruță un rând de vesminte preoțești, iar atunci când jandarmii au încercat să intervină, rușii au amenințat cu armele²⁷.

²³ *Ibidem*, f.33.

²⁴ Nota se referea la soldații ruși cantonați în Bucovina, însă documentele vremii relevă faptul că situația era aceeași în toată Moldova.

²⁵ ANIC, Fond Colecția 50 „Documente elaborate de organele represive despre activitatea PCR și a organelor de masă revoluționare”, dosar 5926, f.47.

²⁶ *Ibidem*, f.114.

²⁷ *Ibidem*, f.10.

În seara zilei de 2 decembrie, în jurul orelor 22.00, potrivit unui raport al Companiei de Jandarmi din județul Botoșani, a existat o tentativă de incendiere a târgușorului Bucecea. Din informațiile oferite de jandarmi aflăm că soldații ruși din Regimentul 284 împreună cu alții de la Parcul de camioane nr. 6, unitate ce aparținea de Corpului 10 al Armatei 9 ruse, care erau cu toții cantonați în localitate, în scopul comiterii unor jafuri au incendiat în același timp mai multe puncte din localitate folosind benzină care, au spus anchetatorii, nu putea fi luată decât de la camioanele lor. Aceeași anchetatori au mai spus că imediat după izbucnirea incendiilor, mai mulți soldați ruși au început să umble în grupuri prin localitate și au comis mai multe furturi²⁸.

În acest context – când trupele de pe ambele părți ale frontului erau extenuate după atâția ani de lupte, iar soldații din toate taberele așteptau cu sufletul la gură încheierea păcii – soldații ruși și-au pierdut răbdarea și au început retragerea, în mare parte dezordonată, spre Basarabia.

Încet-încet, rușii își pregăteau întoarcerea spre casă, așa că în 26 noiembrie Comitetul Central din Petrograd a trimis o telegramă către Comitetul soldaților ruși din Dorohoi prin care îi informa că a fost aprobată trimiterea la vatră a soldaților din continentele 1899–1900. Imediat după primirea acestui ordin au început să plece spre Rusia unități de pe frontul Siret²⁹. La scurt timp după aceea a plecat Regimentul 195 rus, aflat între Comănești și Goioasa, apoi un altul din Moinești³⁰. În felul acesta a început scurgerea trupelor ruse spre Rusia.

Ar mai trebui spus că retragerea a fost deosebit de anevoioasă din cauză că ofițerii nu aveau o influență prea mare asupra soldaților. Mulți dintre ofițeri au fost schimbați din funcții în mod abuziv, iar cei care nu se supuneau deciziilor luate de comitetul de soldați erau imediat degradați și executați³¹.

Cea mai mare parte a trupelor ruse s-a retras în mod organizat, însă au existat și cazuri când unii soldați ruși nu au mai așteptat ordinul de plecare și au părăsit linia frontului îndreptând se spre granița cu Basarabia. Potrivit dispozițiilor date de superiori³², aceste trupe trebuiau să plece spre

²⁸ *Ibidem*, f.75.

²⁹ *Ibidem*, f.49.

³⁰ *Ibidem*, f.56.

³¹ Lt. Colonel Radu Băldescu, *Războiul Național-Operațiunile din anii 1917,1918 și 1919*, Tiparul Institutului de Arte Grafice „Dacia Traiana”, Sibiu, 1934, p. 126.

³² Potrivit Ordinului Circular nr. 5424, din 2 decembrie 1917, emis de Marele Cartier General al armatei române în scopul evitării dezordinii, jafurilor și a altor acte

graniță în mod organizat, după o prealabilă planificare a comandamentelor român și rus prin care se stabilea traseul ce avea să fie urmat și modul de deplasare³³³⁴. De exemplu, la Galați, trenul care ducea spre Reni transporta în fiecare noapte de la începutul lunii decembrie în jur de 400 de soldați ruși, care nu erau controlați de nimeni dacă au bilete de voie sau dacă sunt dezertori de pe front³⁵. Tot aici au fost semnalate și foarte multe dezertări³⁶. De asemenea, la Suceava, pe 11 decembrie, s-a semnalat faptul că trupele de artilerie și infanterie la punctul Herța și Noua Suliță au părăsit frontul aproape în întregime, partizanii maximaliști încercând în drumul lor să provoace o revoluție. Populația era înspăimântată de faptele săvârșite de acești soldați aflați în retragere³⁷. Astfel de cazuri erau foarte des întâlnite.

Din cele menționate mai sus concluzionăm că imixtiunea politicului în treburile armatei a avut drept consecință afectarea structurilor de comandă a acestora, prin înlăturarea din funcții a comandanților experimentați și înlocuirea lor cu soldați lipsiți de competență. Aceasta a avut mai multe efecte negative în cascadă. De pildă, înlocuirea unor ofițeri de carieră, înzestrați cu demnitate și idealuri, cu niște simpli soldați, care își doreau doar să se întoarcă acasă, a dus implicit la renunțarea planurilor de cucerire, iar aceasta a scăzut interesul lor pentru luptă. Practic, combativitatea soldaților ruși pe linia frontului a dispărut în totalitate. Lipsa unor noi planuri de cucerire a schimbat și atitudinea lor față de inamic, aceștia trecând de la ciocniri armate la fraternizare pe linia frontului. Aceste gesturi de solidarizare cu inamicul au creat frustrări în rândul trupelor române, fiind percepute ca acte de trădare. Șirul acesta de alegeri neinspirate ale rușilor nu putea avea decât un singur efect: dezintegrarea armatei ruse pe frontul din Moldova.

antisociale săvârșite de grupuri izolate de soldați ruși, reiese că pentru deplasarea trupelor ruse se dorea dirijarea acestora pe lângă localitățile importante și se interzicea bivouacarea lor în apropierea stațiilor de cale ferată. (AMNR, Fond Microfilme, Armata 2-a, Rola FII 2.1376, dosar 358, c.474).

³³ Lt. Colonel Radu Băldescu, *op. cit.*, p. 127.

³⁴ A se vedea și instrucțiunile transmise de Biroul de Operațiuni al Marelui Cartier General-Inspectoratul General al Centrelor de Recruți pentru executarea ordinelor nr. 5504, 5505, 5484, 5 644 762 5858 și 5917. (AMNR, Fond Microfilme, Armata 2-a, Rola FII 2.1376, dosar 358, cc.478-485).

³⁵ ANIC, Fond Colecția 50 „Documente elaborate de organele represive despre activitatea PCR și a organelor de masă revoluționare”, dosar 5926, f.67.

³⁶ *Ibidem*, f.156.

³⁷ *Ibidem*, f.155.

Bibliografie

- [1] *** ANIC, Fond Colecția 50 „Documente elaborate de organele represive despre activitatea PCR și a organelor de masă revoluționare”, dosar 5926, f.132.
- [2] ***ANIC, Fond Colecția 50 „Documente elaborate de organele represive despre activitatea PCR și a organelor de masă revoluționare”, dosar 5926, f.67.
- [3] Băldescu, Radu [Lt. Colonel], *Războiul Național-Operațiunile din anii 1917, 1918 și 1919*, Tiparul Institutului de Arte Grafice „Dacia Traiana”, Sibiu, 1934
- [4] Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916 –1919*, Vol. 2, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989

NOTE DE CĂLĂTORIE: CROAZIERĂ MAREA CARAIBILOR 2023

Alexandru Ș. BOLOGA*

bologa1813@yahoo.ro

TRAVEL IMPRESSIONS: CARIBBEAN SEA CRUISE 2023

ABSTRACT: The cruise in the Caribbean Sea, aboard the luxurious passenger ship COSTA PACIFICA, under the Italian flag, resumed after the Covid-19 pandemic, was particularly attractive and successful according to expectations. It included, during the trip, the visit of hispanofone Dominican Republic and anglofone Jamaica. The landscapes, the beaches with very fine sand and the very communicative and hospitable populations have marked numerous agreeable moments. The national drink, namely the renowned local rum varieties, could not be missing of course, maybe in competition with the Cuban one, in the opinion of the locals even tastier. Destinations worthy of being explored again with other tourist objectives still unknown.

KEYWORDS: Caribbean Sea, Dominican Republic, Jamaica, cruise, 2023

Croaziera în Marea Caraibilor, între 4-14 martie 2023, a demarat la Aeroportul Internațional Henri Coandă București, cu cursele companiei AIR FRANCE AF6636 București – Paris și AF968 Paris – Punta Cana, cu aeronave de tip AIRBUS A318 respectiv BOEING 777-3000R.

Ea a fost rezervată prin agenția de turism Vreau Vacanță S.R.L. (București).

Contrar călătoriilor terestre, *check-in* pentru plecarea în voiaj s-a făcut individual, fără întâlnirea unui ghid.

Zborurile, întârziate, au decurs cu bine, fără incidente.

Transferul de la aeroportul internațional Paris Charles de Gaulle (CDG) pentru destinația finală Aeroportul Internațional Punta Cana (PUJ) a avut loc după o întrerupere de 5 ore.

Distanța totală de la Paris la Punta Cana a însumat 7.085 km (4.402 mile).

* Doctor în biologie, membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, Secția Științe biologice, președinte al Filialei CRIFST Constanța.

Introducere

„Fundația Costa Crociere Foundation a fost stabilită cu scopul de a proteja mediul și de a ajuta comunitățile locale și persoanele nevoiașe în porturile în care toate navele noastre ajung în întreaga lume.

Alimentație echilibrată și viață sportivă sunt două obiceiuri bune; să combinăm dieta sănătoasă mediteraneană cu cel puțin 30 de minute de activitate fizică pe zi!

Ea se preocupă de peste 2.500 km de litoral.

Avem un mare respect pentru mare ... și apă dulce. Acesta este motivul pentru care ne obținem întotdeauna alimentarea cu apă dulce din zone care nu au probleme cu apa. Și ori de câte ori este posibil, o producem direct la bord prin desalinizarea apei de mare. *Ajutați-ne să n-o risipim!*

Mesele neatinse sunt folosite bine: de ani întregi în fiecare port în care intrăm, am donat hrană comunităților locale pentru a ajuta persoanele care au cel mai mult nevoie. *Dar să încercăm cu toții să nu comandăm prea mult.*

Pentru COSTA lucrează aproximativ 20.000 de persoane de peste 70 de naționalități. Întrucât pentru noi, respectul și integrarea reciprocă sunt valori fundamentale! *Vedeți cât de meritorie poate fi redactarea unui amestec de culturi și experiențe de genul acesta.*

Sperăm să vă facem vacanța cu adevărat de neuitat și să vă vedem curând pentru a experimenta o nouă aventură împreună pe mare. *Căpitanul Fabio Bramato*” (*Oggi a bordo: Your compass on the ship*, 2023).

Nava *Costa Pacifica* (Fig. 1) este o navă de croazieră de clasă Concordia aparținând companiei Costa Crociere. Ea a fost lansată la apă în 30 mai 2008. Navele ei surori, *Costa Concordia* și *Costa Serena* au fost lansate în 2006 și 2007, iar *Costa Favolosa* și *Costa Fascinosa* în 2011 respectiv 2012 (Wikipedia).

Caracteristicile ei sunt: greutate – 114.500 tone, lungime – 290 m, lățime – 36 m, pescaj – 8,2 m, viteză – 23 noduri, punți – 13 pentru pasageri, 17 în total, total cabine – 1.506, număr piscine – 2, număr Jacuzzi – 5, număr lifturi – 15, echipaj – 1.100 persoane, capacitate – 3.012 pasageri, constructor – Fincantieri, înregistrat – Italia, monedă utilizată – euro.

Nava oferă cabină interioară, cabină exterioară cu hublou sau cabină exterioară cu balcon și suite.

Motto-ul acestui vas este “marea în muzică” deoarece numele punților sunt toate legate de lumea muzicii. Fiecare cabină este decorată cu

imagini ale compozitorilor, operelor și instrumentelor muzicale. Acesta este “vasul muzicii”.

Fig. nr. 1 Nava de croazieră *Costa Pacifica*

Nava oferă în prezent peste 25 linii de croazieră.

Programul croazierei a fost anunțat succint astfel:

Ziua Data Port Sosire / Plecare

- 1 05.-03. Dum La Romana (Republica Dominicană) – 23:59
- 2 06.-03. Lun navigare (cruising) – -
- 3 07.-03. Mar Ocho Rios (Jamaica) 08:00 20:00
- 4 08.-03. Mie Montego Bay (Jamaica) 07:00 13:00
- 5 09.03. Joi Amber Cove (Republica Dominicană) 14:00 20:00
- 6 10.03. Vin Samaná (Republica Dominicană) 08:00 18:00
- 7 11.03. Sâm Insula Catalina (Republica Dominicană) 08:00 18:00
- 8 12.03. Dum La Romana (Republica Dominicană) 08:00 -

La bord au fost 2.000 de turiști, din Europa, America de Nord, America Centrală și America de Sud, majoritatea italieni, germani (500), canadieni și argentinieni (contrar obiceiului n-am întâlnit ruși, chinezi și japonezi) și cca 1.000 de membrii de echipaj.

Itinerar

Până în prezent, am cunoscut, profesionalmente, pe lângă Marea Neagră, Marea Mediterană (cu mărele Egee, Adriatică, Ionică și Tireniană), Marea Baltică, Marea Nordului, Marea Moartă, Marea (Iacul) Galileei, Marea Galbenă, Marea Chinei de Sud, Marea Japoniei, Marea Andaman și oceanele Atlantic, Pacific și Indian, prin participarea la manifestări științifice și/sau expediționare în unele din statele costiere limitrofe acestor areale marine.

Am anticipat, ca oceanograf și biolog marin, împreună cu consoarta Adela F. – ihtiolog și delfinolog, un voiaj inedit în Marea Caraibelor (Fig. 2).

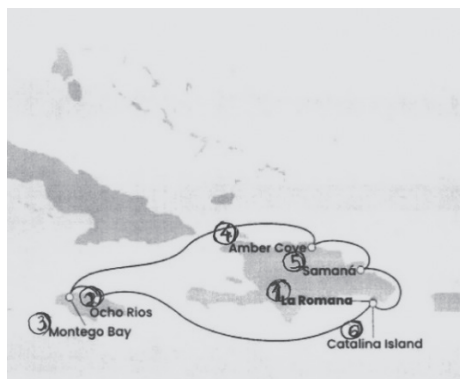

Fig. nr. 2 Croaziera în Marea Caraibelor, 4–14 martie 2023

Itinerarul croazierei a vizat Marea Caraibilor (după un prim contact cu acest acvatoriu marin în cursul unei călătorii în Cuba în 2022), iar acum cu opriri în Republica Dominicană hispanofonă și Jamaica anglofonă (învecinată cu Haiti pe aceeași insulă). Îmbarcarea a avut loc la La Romana și voiajul pe mare a durat efectiv 8 zile. În vechiul carnet de marin (Livret de marin) nr. 49 „Or” emis de Căpitănia portului Constanța în 18 februarie 1982, cu ocazia ieșirii în Marea Mediterană la bordul navei de cercetare ex-sovietice *Profesor Vodianițki*, mi-a fost aplicată, la cerere, ștampila navei de croazieră *Costa Pacifica* (Fig. 3)

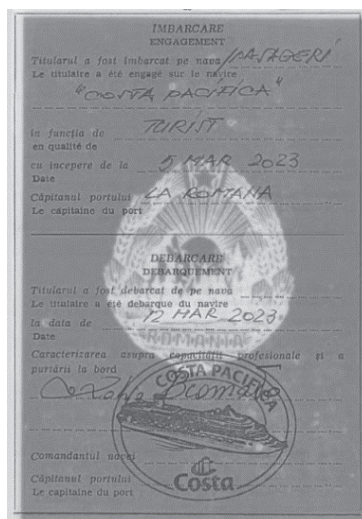

Fig. nr. 3 Ștampila navei de croazieră *Costa Pacifica*, cu semnătura căpitanului

Sâmbătă, ziua 1

Andiamo!

Plecare, cu un minibuz al firmei de transport rutier KIRVAD, din Constanța la Aero-portul Internațional Henri Coandă B|ucurești-Otopeni (OTP), la ora 3:00.

Decolarea, cu cursa AIR FRANCE, operată de TAROM, la ora 8:40 (cu întârziere), la Aeroportul Internațional Charles de Gaulle Paris (CDG). Zborul a durat 2 ore și 20 minute.

Serviciul la bord, deși zbor internațional (sic), nu a inclus nici măcar o sticlă de apă potabilă, care în mod normal este oferită chiar în cazul zborurilor domestice!

Escala de la Paris, temperatura locală 2° C, care a presupus mutarea cu naveta aero-portului de la terminalul E a la terminalul E2 (la întoarcere invers), a durat 6 ore,

Plecarea spre destinația finală, Aeroportul Internațional Punta Cana (PUJ) din Republica Dominicană a avut loc la orele 15:45 (tot cu întârziere de o oră). Aeronava cu 476 de pasageri și 10 însoțitori de bord, a zburat la altitudinea de 10.636m, cu viteza de 872km/oră (la o temperatură exterioară de -56° C). Zborul, cu o lungime de 7.085 km / 4.402 mile, cu turbulențe de intensitate și durată mici, dar care au determinat purtarea centurii de siguranță permanent, a decurs fără evenimente deosebite, totalizând 9 ore și 25 minute.

Aterizarea pe Aeroportul Internațional Punta Cana, Republica Dominicană a fost urmată de preluarea bagajelor în termen relativ rapid (ținând cont de numărul lor mare).

Formalitățile de imigrare au fost foarte simple și expeditiv, constând doar în simpla aplicare a unei ștampile în pașaport, fără solicitarea și verificarea documentului de imigrare (Boarding and landing ticket from the Dominican Republic) emis deja de la plecarea din țară, imprimat au electronic, de către Agenția de turism VREAU VACANȚĂ București, deosebit de competentă, eficientă și serviabilă.

La ieșire din aeroport, fără nici un control de bagaje, un agent al uneia din firmele turistice locale, SOL CANA TOURS – *The pleasure of traveling*, Nelson, ne-a transportat cu multă amabilitate la hotelul Ducassi Suites (care în voucher-ul de rezervare prezenta 4 stele (sic), dar în fapt s-a dovedit cu totul sub așteptări, meritând evident mult mai puține!), dispunând totuși de aer condiționat (util), apă rece și caldă, duș, frigider, TV color.

Pe drumul spre hotel, întrebându-l pe Nelson, printre alte câteva generalități, cum e romul dominican față de cel mai bun rom, cuban, pentru mine (până acum), mi-a răspuns simpatic și extrem de spontan: *mucho mejor!*

Duminică, **ziua 2**

Punta Cana, situată în extremitatea cea mai estică a Republicii Dominicane, din Provincia La Alta Gracia, municipalitatea Hugüey, se apropie de Marea Caraibelor și Oceanul Atlantic. Este o regiune cunoscută pentru plajele nisipoase și apele turcoaz. Zona Punta Cana și Bávaro se combină pentru a forma ceea ce este cunoscut sub numele de La Costa del Coco, sau coasta de nucleu de cocos, o zonă de stațiuni luxoase, *all-inclusive*. Este populară pentru navigare, caiac și windsurfing (https://en.wikipedia.org/wiki/Punta_Cana).

La ora 7:00 a avut loc transferul cu o dubiță (însoțiți de muzică ușoară agreabilă), 40 de km, de la hotel în port la nava de pasageri *COSTA PACIFICA*. Cerul aproape senin, temperatura ambiantă 28° C. Autostrada, cu două benzi de circulație, în stare foarte bună, a durat o oră. Circulație moderată, pe dreapta. Din mers, pe dreapta și stânga, se văd culturi întinse în principal de trestie de zahăr, de unde și tradiția fabricării romului. Curățenia este evidentă!

Îmbarcarea s-a făcut la La Romana Cruise Terminal (Fig. 4) după orele 14:30; în aceeași zi de pe navă coboară, pe rând, în serii, pasagerii cursei anterioare.

Formalitățile de îmbarcare au constat în preluarea tuturor bagajelor încuiate, deci cu excepția celor de mână, marcate de acasă cu nume și prenume, pentru ducerea în cabină și apoi prezentarea la Serviciul de imigrare pentru predarea unui formular conținând date personale, achitarea taxei de 20 dolari S.U.A. (sau euro) de persoană și conducerea la navă, în total cca 2 ore. La bord s-a putut lua masa imediat la Bufet, cu mâncăruri, deserturi și băuturi, toate variate, în regim de *all inclusive*, în funcție de pachetul de servicii ales. Micul dejun, prânzul, o gustare și cina se servesc la Bufet, în mai multe restaurante și baruri. Există și restaurante cu profil culinar exotic, de ex. Archipelago, Pummid'Oro Pizzeria (italian), Sushino at Costa, Under the Stars, The Salty Beach Street Food, Teppanyaky (japonez). Gelateria, oferă diferite înghețate italiene contra cost.

O dată cu primirea cabinei, fiecare turist a primit un card *COSTA*, care este cheia cabinei și singura modalitate pentru toate plățile la bord: *cash* sau cu card de credit.

Fig. nr. 4 Locul de îmbarcare – terminalul La Romana

O primă vizitare a navei, de orientare generală, cu lifturi numeroase, a celor 11 punți accesibile turiștilor s-a impus!

Cina s-a luat între orele 18:30–20:45.

La orele 20:30 s-a ținut un instructaj succint asupra regulilor de securitate la bord.

Din prima seară s-au putut efectua înscrieri la excursiile opționale pentru Republica Dominicană și Jamaica, cu asigurarea mijloacelor de transport dus-întors de la/la navă, din cursul întregii săptămâni, listate cu claritate pentru amatori.

Luni, **ziua 3**

S-a navigat toată ziua, din portul de plecare La Romana cu acostare noaptea în Jamaica, timp foarte util pentru cunoașterea mai amănunțită (pe cât posibil!) a navei impresionante prin dimensiunile, utilitățile și serviciile puse la dispoziție pasagerilor.

În fiecare seară, în cabină, se primește buletinul *OGGI A BORDO – Your compass on the ship*, imprimat la bordul navei, cu precizarea detaliată a evenimentelor organizate la bord, inclusiv cu indicarea excursiilor, din ziua următoare, cu localizarea lor respectiv a locurilor de întâlnire pentru deplasarea în excursia aleasă, dimineața sau după amiaza. (la TEATRO – puntea 3 și GRAND BAR – puntea 5).

La un moment dat, dintr-unul dintre ascensoare iese un grup compact de mexicani. Le mărturisesc pasiunea mea dintotdeauna pentru *mariachi*,

gen muzical chintesențial maxican, datând de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Cuvântul se consideră că a derivat din franțuzescul *mariage* („căsătorie”), datat din epoca intervenției franceze din Mexic în anii 1860, fiind legat de apariția acestei muzici la nunți. Îi pomenesc pe Jorge Negrete, Pedro Fernández, Linda Maria Ronstadt. Urmează o explozie frenetică și instatanee de satisfacție și bucurie. Mă întreabă de unde provin. Le răspund.

Marti, **ziua 4**

Prima destinație vizitată de noi a fost *Ocho Rios* – A relaxing day on the beach and shopping, în Jamaica (fără viză turistică sau vreo altă formalitate de intrare sau taxă). S-a plecat de la navă la ora 9:00, cu întoarcere la orele 14:00, de ambele dăți cu scanarea cardului COSTA individual.

Cer acoperit, temperatura 24° C.

Excursia a cuprins mai întâi vizitarea unei plaje (publice), cu nisip auriu foarte fin, șezlonguri cu sau fără umbrele gratuite, cu un pahar de răcoritoare roșie dintr-un fruct local, *beach bar* contra cost (2 ore). Plajă, mișcare, înot,

Apoi cumpărături la un magazin de îmbrăcăminte pentru adulți și copii, produse cosmetice, băuturi alcoolice (bineînțeles cu mai multe specialități de rom indigene) și diverse suveniruri.

Înainte de întoarcerea la navă s-a mai făcut o oprire într-o piață, unde se expun în principal tot articole de îmbrăcăminte, mai ales de inspirație multicoloră locală.

După amiaza, printre altele, școală de dans și dans colectiv.

Seara, la bord, diferite activități cu precădere muzicale, la diferite punți, de ex. specta-cole de dans, disco și karaoke.

Miercuri, **ziua 5**

Astăzi este Ziua Internațională a Femeii!

Excursia opțională aleasă a fost tot în *Jamaica*: Catamaran cruise and snorkel. S-a circulat 20 km până la locul de îmbarcare pe un catamaran, cu ieșire în larg, pe mare calmă (2 ore), temperatura apei mării 16° C, la alegere cu înbăiere și scufundări la 8–10 m adâncime, într-o apă de un albastru foarte frumos, transparentă, cu pești puțini. Fără păsări marine sau delfini la vedere. Romuri și băuturi răcoritoare la discreție!

Seara, muzică live, fotografiere cu comandantul navei (contra cost)

și – fiind 8 Martie – Ladie's night (invitație la dans a bărbaților de către doamne, cu câteva premii prin tragere la sorți a celor norocoase).

Apropo, cina festivă cu comandantul (într-o ținută de seară adecvată), nu a mai fost reluată după declanșarea pandemiei Covid-19.

Sunt însă suficiente evenimente la bord, care facilitează cunoștințe noi și petrecerea unor momente plăcute în companii diverse.

Joi, **ziua 6**

Revenind în Republica Dominicană, am ales excursia opțională Discovering *Puerta Plata*: Rum tasting and shopping.

După vizitarea pieței centrale a localității și a străzii Umbrelor, vizitarea unei fabrici de rom a fost, bineînțeles extrem de binevenită și atractivă. Au fost degustate 7–8 feluri de rom indigene, toate gustoase (vorba rusului: de câte feluri este vodca?, de două, bună și foarte bună). Într-adevăr, cel mai bun s-a dovedit MACORIX, cu o vechime de 8 ani! După explicațiile verbale și un film documetar, a urmat achiziția, după bugetul personal.

Conferința publică a profesorului de artă Stefano Paba „Spațiul Mării Caraibelor”, a fost susținută. atractiv, instructiv și ilustrat (PPS), unui auditoriu restâns, în limba engleză (săptămâna următoare ținându-se în limba italiană). L-am invitat la Muzeul de Istorie Națională și Arheologie din Constanța. Ar putea susține în mod sigur o conferință interesantă *sur place* despre evoluția Imperiului Roman cu referiri și la Dacia.

Vineri, **ziua 7**

Am preferat doar relaxare la bord, cu plajă, piscină și jacuzzi.

Pe puntea 9, în preajma piscinei, dotată cu șezlonguri suficente, băeți și fete tinere oferă diferite servicii, printre care masaj, o consultație anatomică asupra stării de sănătate și a recomandărilor în uma luării unei amprente a tălpii piciorului și a evidențierii distribuției greutateii corpului și a efortului depus la mers (cu vânzare de talonete) și produse cosmetice de diferite proveniențe. Acestea din urmă și de către o româncă. Apropo, într-unul din restorantele navei, New York, în care am prânzit și cînat, Denis, tânăr bucătar profesionist, din Piatra Neamț, servește echipat corespunzător cu bonetă și halat alb, foarte amabil, paste în sos alb cu midii stropite din belșug cu parmezan. *Buon appetito!*

Oceanul, chiar relativ calm, de gradul 1 spre 2, oferă o imagine impresionantă în imensi-tatea lui, parcurs cu viteză considerabilă de către nava

imensă. Unii dintre membri echipajului – ofițeri sau ocupând diferite alte funcții – îmbrăcați în alb, precum și pasageri, ies în spațiile libere din tribord și babord la fumat (deși dăunează grav ...). Ești predispus la meditație, de exemplu la însemnătatea deosebită a mărilor și oceanelor prin potențialul lor în resurse vii și nevii și vulnerabilitatea lor în condițiile exploatării la scară mare în prezent, la necesitatea tot mai acută a protejării mediului și a acestor resurse marine epuizabile, la nu puținele bătălii navale și naufragii faimoase din istorie, la legiferarea unor acorduri și convenții internaționale privind dreptul mării (de ex. Convența Națiunilor Unite asupra dreptului mării, încheiată chiar la Motego Bay / Jamaica în decembrie 1982), la foste și sperate călătorii viitoare ...

Iar voiajul se îndreaptă implacabil spre sfârșit.

Nu-ți poți dori decât altele, la fel de reușite, în continuare. Argentina, la toamnă? Poate cu ajutorul cuplului Silvana și Reinaldo S. din Rosario, căruia am pomenit intenția mea turistică următoare, înțelegându-ne cu ușurință în limba italiană și care mi-au promis sugestii și asistență. Sau cu VREAU VACANȚĂ.

Sâmbătă, ziua 8

Insula Catalina (privată, rezervată pasagerilor COSTA CRUISE, se vizitează cu bărcile de salvare sau alte ambarcațiuni mici, motoarele și zgomotul fiind interzise. Plaja (Fig. 5), este amena-jată și îngrijită cu toată atenția, oferind, într-adevăr, numeroase posibilități de relaxare. Decorul natural, ambianța, diversitatea etnică oferită de indigeni și turiști, nu pot decât încânta!

Regretabil, excursia intenționată în capitala Santo Domingo, în ultima zi petrecută pe navă, nu a fost realizabilă din cauza duratei de 8 ore, incompatibilă cu obligativitatea debarcării între orele 9–11, conform funcționării Serviciului de emigrare. Ar fi însemnat încă o completare binevenită a oportunităților numeroase oferite generos în cursul acestei deplasări. Poate cu altă ocazie, deși lumea este prea cuprinzătoare și viața voiajorului prea scurtă pentru a repeta o destinație chiar foarte agreeată (cu unele excepții, cum ar fi, de exemplu, pentru autor, Bretania, Pompei, Florența, Madrid, Madeira, muntele Lycabethos din Atena, Delphi, Irlanda, Egipt, Coreea de Sud, Insulele Fiji).

După amiază, din nou, relaxare.

Fig. nr. 5 Plajă pe insula Catalina, în proximitatea navei de pasageri

La cină mărturisim compatrioatelor că astăzi, 11 mărtisor, sărbătorim 45 de ani de la căsătorie. ¡*Feliz cumpleaños!* Ciocnim pahare și ne felicită.

Ne-am înscris membrii COSTA, pentru că cine știe, poate istoria și experiența maritimă redobândită acum se vor mai repeta ... (?).

Gândurile se îndreaptă deja spre casă, cu preocupările cotidiene.

Duminică, **ziua 9**

Debarcare, după un instructaj de procedură, marcarea bagajelor cu culori distincte pentru recunoaștere mai facilă și precizarea locului de recuperare al lor (depuse de membri ai echipajului la Serviciul de emigrări).

Deplasare la Punta Cana, mai precis la Bávaro, în complexul rezidențial cu 6 hoteluri de lux, cu minivehicule de la un *Meeting Point*, la hotelul BAHIA PRINCIPE LUXURY ESMERALDA, într-adevăr de *****!, excepțional, cameră cu toate dotările, baruri, piscine, locuri de agrement pentru copii, personal foarte atent și amabil, servicii impecabile, în continuare *all inclusive*, câteva magazine de îmbrăăminte și suveniruri.

Plaja la nici 100 m de cameră, același nisip foarte fin de pretutindeni, cu șezlonguri +/- umbrele gratuite, cer senin, 28° C, valuri pronunțate până la țărm (deci, totuși, îmăbăiere mai comodă în piscine), temperatura apei mării 26° C. Pe plajă, vânzători ambulanți (discreți) de costume de baie, băuturi și excursii pe mare. Muzică (nu prea tare). Lecții de dans (merenge) *sur place* cu DG antrenanți hispano- și anglofoni.

Cina la restaurantul franțuzesc Gourmet El Olivio, select, cu rezervare prealabilă (Comprobante service) și ținută obligatorie formală – bărbați: cămașă și pantaloni lungi, cu o abundență de fructe de mare (*mariscos*) și pește marin, vinuri italiene albe, roze și roșii, seci, deosebit de bune, a încheiat periplul cum nu se poate mai ageabil! Printre diferitele produse, *à la carte*, de ex. supă de midii, miel, ananas prăjit în unt, cu puțin zahăr și un strop de condiment și multe altele. Excelent!; alte restaurante oferă profil local, italianesc sau japonez.

De la 19:00 Bingo, cu premii și muzică *Reggae* (gen muzical original din Jamaica din 1960, termenul denotând de asemenea muzica populară modernă din Jamaica și diaspora sa).

Luni, ziua 10

Deplasare la Aeroportul PUJ, cu plecare spre casă, tot via Paris, la orele 22:40.

Mărti, ziua 11

Sosire la OTP la orele 23:30 și întoarcere la Constanța tot cu firma Kirvad, la ora 00:30 (2 ore 15 min.).

Suerte!

Doar câteva concluzii

Voiajul s-a dovedit deosebit de interesant și luxos, bine conceput și organizat, bogat în evenimente atractive, în multe privințe.

Prezență intens multinațională la bord, din Europa, America de Nord, America Latină și America de Sud, majoritatea italieni, germani, canadieni și argentinieni (fără obișnuiții ruși, chinezi și japonezi), ne-a permis cunoștințe și prietenii noi, cu practicarea limbilor preferate italiană și spaniolă la bord în Republica Dominicană pe lângă engleza uzuală în Jamaica.

Multe băstinașe, toate negre, la fel de frumoase precum vecinele lor din Cuba, vizitată în 2022 (albe, metise și negre).

Mulțumiri

Mulțumesc Doamnei Gabriela Florea, șefa Agenției turistice Vreau Vacanță (Office@vreau-vacanta.ro, www.vreau-vacanta.ro), plină de solicitudine, pentru facilitarea acestei croaziere reușite în cele mai bune condiții.

Bibliografie

- [1] *Oggi a bordo*: Your compass on the ship, 2023.
- [2] <http://www.costacruises.eu>
- [3] https://en.wikipedia.org/wiki/Punta_Cana

NOTE DE CĂLĂTORIE: COREEA DE SUD 2022

Alexandru Ș. BOLOGA*

bologa1813@yahoo.ro

TRAVEL IMPRESSIONS: SOUTH KOREA 2022

ABSTRACT: South Korea is at present a rich, technologically highly advanced and increasingly globalized Asian country. The capital is Seoul. Population 50,000,000 inhabitants. Varied geography, predominantly mountainous and forested, with a coastline of over 2,500 km on the Sea of Japan to the east and the Yellow Sea to the west. Millennial history and culture. Their traditional enemies and invaders are the Mongols, the Russians, the Chinese and the Japanese. Gastronomy specific to the Far East. Impressive developmental achievements in all fields (infrastructure, constructions, IT, culture, art). The advanced living standard, incomparable to North Korea, with inhabitants poorly paid, hungry and deprived of any freedom. The national obsession is a continuous education! Incredible cleanliness everywhere, without a single trash can on the streets.

KEYWORDS: South Korea, Seoul, democracy, technological progress, buddhism, culture, living standard

Am pornit spre Coreea de Sud într-o dimineată frumoasă de mijloc de toamnă, temperatura 13° C, de la Constanța, cu trenul IR nr. 1582 cu plecare la ora 8:40, via București Gara de Nord, la Aeroportul Internațional Otopeni.

Pe fereastra vagonului de clasa 1 peisajul binecunoscut al Bărăganului, nu dintre cele mai variate sau pitorești, se perindă în viteză, după modernizarea căii ferate. Mă întreb, oare de câte ori am parcurs ruta Constanța – București și retur, de la data angajării în toamna lui 1970, până acum? Cu siguranță de câteva sute de ori!

Și iată-mă încă o dată, în drum spre Otopeni, dar nu ca de cele mai multe ori în toți anii anteriori, cu autobusul 783, ci cu noua cursă C.F.R. de la Gara de Nord direct la aeroport (20 de minute), realizată în sfârșit,

* Doctor în biologie, membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, Secția Științe biologice, președinte al Filialei CRIFST Constanța.

după timp îndelungat de așteptare, operată de companiile C.F.R. Călători și Transferoviar Călători, începând din 2020.

Întâlnirea cu ghidul și grupul de turiști (27 de persoane) a avut loc la terminalul Plecări la 14:30.

Pașaportul nou, emis pentru următorii 10 ani (din nou) așteaptă inaugurarea prin botezul primei ștampile, sud-coreene. Viza este doar pe hârtie. Adeverința de sănătate este pregătită și ea. Harta, nu foarte detaliată, este imprimată din Internet. Cardul bancar, doar la nevoie.

Cursele dus-întors către Coreea de Sud ale companiei QATAR AIRWAYS sunt efectuate de la București, cu Airbus-uri 320 și B 777-300 ER (314 locuri), via Aeroportul Internațional Hamad din Doha (așteptare de 5 respectiv 2 ore), cu un zbor total de 17:35 ore (cu o oră în plus la întoarcere).

Sunt din nou în aer, la o altitudine de peste 10.000 m, spre cea de 72-a țară încă necunoscută (cu excepția unei sud-coreence agreabile, cunoscută cu ocazia unei conferințe internaționale, la Viena, cu mulți ani în urmă).

Ce sentiment minunat și reconfortant oferă o nouă călătorie! Față de incertitudinea obișnuită de până în 1989, când deplasarea, de serviciu sau privată, era în permanență sub semnul întrebării până la decolare. Certă, doar *după* decolare!

QATAR AIRWAYS își reconfirmă, a câta oară, reputația desăvârșită. Scaunele sunt dispuse (și la clasa economic) la distanță confortabilă. Serviciul este impecabil și prompt. Masca de protecție anti-Covid 19 este facultativă. Gustările servite la bord sunt bune. Băuturile – bere, vin, alcoolice, cafea – la discreție.

Timpul, imanicul nostru perpetuu, trece imperturbabil, iar noaptea (dacă nu poți dormi), mai greu.

Citesc, corectez un manuscris, reflectez la călătoriile de până acum și câte vor mai fi date. După lectură, ele continuă să își păstreze prioritatea predilectă, printre preferințe. Ar putea urma altele în Extremul Orient, America Centrală și de Sud, Africa ...

Introducere

Până în 918, fostul prim-ministru Wang Geon, devenit regele Taejo („Marele Strămoș”) a redenumit statul Koryo, din care provine numele de Coreea. Confucianismul, ca sistem etic și de ideologie politică, va domina din ce în ce mai mult Koryo, dar viața spirituală a rămas budistă. Budismul

și confucianismul au coexistat pașnic în Coreea secole la rând, dar, din secolul al XIV-lea, lucrurile s-au schimbat. În 1932, generalul Yi Seong-gye s-a declarat rege și a întemeiat dinastia Joseon (1392–1897). Urmașii lui, familia Yi, au condus Coreea până în 1910 (Tudor, 2020).

Coreea de Sud, oficial Republica Coreea, țară din Asia de Est, ocupând partea sudică a Peninsulei Coreene, cu o suprafață totală de 100.210 km² și care pătrunde în mare aproximativ 1.100 km (Fig. 1), este cunoscută ca „Țara dimineților liniștite”, precum și a *cumju-ga-mu* (“a bea, a cânta și a dansa”), cu capitala Seoul.

Fig. nr. 1 Harta Coreei de Sud și traseul călătoriei (10–21 octombrie 2022)

1. Inch'on, 2. Seul, 3. insula Nami, 4. Sokcho, 5. Andong,
6. Gyeongju, 7. Busan, 8. Daegu, 9. Jeonju, 10. Suwon

Se învecinează la nord cu Coreea de Nord și este înconjurată de Marea Japoniei la est, Marea Galbenă la vest, iar Strâmtoarea Coreei o desparte de Japonia. Are aproape 3.000 de insule, majoritatea nelocuite, aflate pe coasta estică și vestică, care intră în componența teritoriului Coreei de Sud. Insula Jeju, cea mai mare, cu o suprafață de 1.845 km², este renumită turistic. 70% din suprafața peninsulei este muntoasă. Cea mai ridicată altitudine, de 1.950 m, revine vulcanului stins Halla-san. Liancourt Rocks este una dintre numeroasele insule disputate cu Japonia (Kim Yug-hun și Shin Yong-Kyun, 2010/2021, Tudor, 2022, Tudor și Pearson, 2022, <https://ro.wikipedia.org/>

wiki/Coreea_de_Sud). Împreună cu Coreea de Nord ocupă o suprafață cu puțin mai mică decât România.

Clima este temperată cu precipitații bogate în timpul verii și ierni care pot fi foarte friguroase. În Seul, temperatura medie a lunii ianuarie variază între -7°C și 1°C , iar temperatura medie a lunii iulie între 22°C și 29°C . Cantitatea de precipitații este concentrată în lunile de vară, din iunie până în septembrie. Coasta de sud este locul unde se produc taifunurile târzii, cu vânturi puternice și precipitații abundente. Precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 1.370 mm/m^2 an în Seul și 1.470 mm/m^2 an în Busan.

Vegetația corespunde florei mancieriene apărute la contactul dintre pădurile temperate boreale (taigaua) și vegetația subtropicală și tropicală meridională. Pădurile ocupă în ansamblu peste 70% din suprafața peninsulei. O mare valoare economică au cedrul coreean, moli-dul negru și argintiu, pinul roșu, stejarul sempervirescent, teiul castaniu, ginkgo, bambusul, dafinul etc.

O plantă de cultură comună este cânepa. Încă din anii '30 ea era cultivată în fiecare provincie din Coreea, dar mai ales în cele sudice, unde clima este mai caldă. Putea fi semănată mai devreme ca orezul, terenurile putând fi utilizate pentru ambele culturi pe tot parcursul anului. Chiar și pe la sfârșitul anilor '50, în Coreea de Sud, circa 9.000 de ha erau destinate cultivării canabisului (Tudor și Pearson, 2020).

Fauna este diversă și cuprinde unele specii de interes cinegetic: tigrul de Ussuri, pantera, ursul brun, ursul negru, lupul roșu, jderul cu gușă galbenă, pisica sălbatică, cerbul comun, cerbul pătat, elanul, veverița, iepurele, fazanii etc.; animalul național al Coreei este tigrul.

Populația Coreei de Sud este de 50.004.441 locuitori, fiind totodată printre statele cu cele mai mari densități din lume. Ea este compusă în special din coreeni, iar minoritățile cele mai mari sunt constituite din chinezi han, japonezi și mongoli. Peste 80% din populația Coreei de sud locuiește la oraș. Seul are 9.776.000 locuitori. Jumătate din populație are unul din numele Kim, Lee, Park și Choi; numele alese pot avea un înțeles, de ex. *Hyun-ju* înseamnă „Fii atent cu vorbele tale”.

Înălțimea medie a bărbaților este 1,71 m, iar a femeilor 1,61 m. (de unde, probabil și dimensiunea redusă a căzilor de baie, chiar la hoteluri de câteva stele!). Vârsta declarată este cu un an mai mare decât cea biologică. Conform unor informații neoficiale, statul încurajează căsătoriile

bărbaților cu străine (?). Sunt harnici, muncind asiduu, oriunde se află. Foarte recent, sud-coreanul Beyongo Cho, inginer navalist, fost angajat al șantierului naval 2 Mai Mangalia Daewoo până la preluarea acestuia de către BV Holding Maatschaapij Damen (Olanda), a deschis firma MASTECH E&SA de inginerie și consultanță tehnică (CAEN principal 7122) și magazinul **Korean Kitchen (Produse coreene)**, la Constanța.

Agricultura reprezintă 12% din populația activă, fără a asigura necesarul intern. Pe jumătate din suprafața agricolă se cultivă orez, pe 11% din terenuri orz, iar în rest batate (cartofi dulci), tutun și soia. Pescuitul marin constituie o ramură importantă a economiei naționale, plasând Coreea de Sud pe locul 9 în lume.

Principalele religii sunt budismul cu 23% de adepți (Fig. 2) și creștinismul (29,2%) identificați ca romano-catolici și protestanți. Adoptat ca ideologie de stat de către dinastia Joseon, confucianismul – cea de a doua dintre ele fiind religia oficială a Coreei de Sud din secolul al XIV-lea până la începutul secolului XX – este mai degrabă un sistem de etică decât unul religios, subliniind importanța fidelității, respectului pentru părinți și a altor virtuți. Creștinismul din Coreea, importat din China la sfârșitul secolului al XVIII-lea, a fost confruntat cu mai multe valuri de persecuții, în special în secolul al XIX-lea. Religii importante mai sunt șamanismul (credința în spirite) și o religie, foarte cunoscută în Coreea de Sud, cu numele de Chundo Kyo (numită Tonghak până în 1905) care combină elemente ale confucianismului, daoismului (taoismului) și budismului.

Limba oficială este coreeana, izolată (adică, neînrudită genealogic cu nicio altă limbă), chiar dacă unii lingviști consideră că face parte din familia altaică și este înrudită cu japoneza.

Alfabetul coreean *hangul*, datorat regelui Sejong cel Mare (1418–1450), a permis alfabetizarea, grație căruia gradul de analfabetism este în prezent practic zero.

Coreenii acordă o importanță enormă lui *jeong* – sentimentele de dragoste, grijă, apropiere și atașament, sau poate cel mai frumos definit ca „îmbrățișare invizibilă”, care apar în cadrul relațiilor interpersonale (din care derivă *jeongshil* – favoritism) și îl consideră una din trăsăturile definitorii ale țării lor (Tudor, 2022).

Ambiția cu totul aparte pentru instruire școlară, universitară și postuniversitară, proprie coreenilor, impusă hotărât de cadrul familial, determină o calificare și afirmare profesională cât mai performantă. Dorința pregnantă

de a fi cel mai bun îi motivează la nivel personal, familial și național. Dar stresul presupus de această preocupare obsesivă provoacă uneori în mod nemijlocit și decizia abandonării acestei poveri apăsătoare, adesea prin numărul mare de sinucideri (Coreea de Sud este a doua țară în lume în privința ratei de sinucidere).

O altă obsesie națională este deprinderea intensivă a limbii engleze, care poate începe din grădiniță, continuând pe tot parcursul școlarizării (spre deosebire, de exemplu, de China, Japonia, Mexic, dintre națiunile numeroase, din experiența turistică a autorului).

Cartea de vizită este extrem de importantă. La schimb, ea trebuie dată cu ambele mâini și primită pe a celuilalt la fel (ca în Japonia). Ea trebuie examinată imediat și dat din cap aprobator.

Chirurgia plastică de calitate superioară, de exemplu blefaroplastia, la un preț competi-tiv, este, în secolul XXI, una din industriile în expansiune în Coreea de Sud, atrăgând nu doar clienți autohtoni, ci și străini (Tudor și Pearson, 2022).

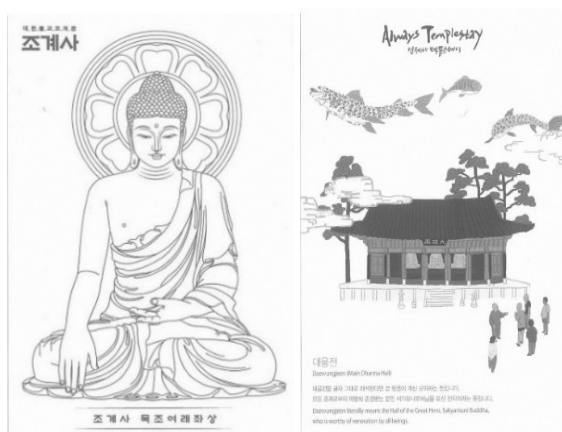

Fig. nr. 2 Buddha și Daewungjeon (Sala principală a Dharmei).

Daewungjeon înseamnă literalmente Sala Marelui Erou, Sakyamuni Buddha, care este demn de venerare de către toate ființele

Supa de alge marine se consumă frecvent postnatal, pentru stimularea lactației.

Obiceiul consumării cărnii de câine, din rase crescute special, a

cunoscut un declin după 2000. Se practică de exemplu după anumite operații. Dar la întrebarea adresată ghidei de către cineva mai dezinvolt din grupul de turiști, dacă se mănâncă și pisici, ghida a exclamat vizibil îngrozită: Nuuuuu!

Turismul din Coreea de Sud, de ex. de 11,1 milioane turiști în 2012, o fac a 20-a cea mai vizitată țară din lume și a 6-a cea mai vizitată din Asia. Seul este principala destinație turistică. Alte destinații turistice includ parcul național Seorak-san, orașul istoric Gyeongju și insula subtropicală Jeju.

Moneda națională este won (1 \$ SUA = cca 1.350 won).

Conform lui D. Tudor, PIB pe cap de locuitor a ajuns la peste 12.000 \$ SUA, în 2002.

Totuși, în pofida progresului multiplu remarcabil înregistrat de acest stat asiatic mic, supus permanent vitregiilor istoriei, moștenitor al unei tradiții culturale neîntrerupte de 5.000 de ani, profund regretabilă este persistența nefericirii existențiale a sud-coreenilor, exprimată în neologismul “Hell Joseon”.

Itinerar

Sosirea a avut loc la Aeroportul Internațional *Inch'on* (1), în vecinătatea capitalei Seul (2), la ora locală 16:55. Spațios, cu numeroase cărucioare pentru bagaje, care au fost aduse foarte rapid. A urmat plecarea spre primul hotel, Best Wester Premier Kukdo 4*. Deja pe drum a frapat impresia de țară foarte dezvoltată. Și în capitală, infrastructura perfectă, cu autostrăzi având adesea 4–5 benzi, cu toate arterele de circulație urbane marcate colorat cu semnificații distincte. Într-adevăr, rețeaua rutieră și feroviară este excelentă (Tudor și Pearson, 2022). Autobusele publice sunt colorate și ele diferit, în funcție de destinații. Arhitectura extrem de modernă, cu construcții mari și zgârie nori imenși, printre care, parcă protejate, clădiri tradiționale pitorești și armonioase în stil tradițional. Iluminatul public foarte generos, cu reclame nesfârșite viu colorate. Traficul rutier, pe dreapta, aglomerat și intens, este neobișnuit de fluent, datorită benzilor cu prioritate pentru mijloacele publice (6.000 de autobuse cu afișaj electronic și autocare turistice dotate toate cu GPS) și 13.000 de taxiuri. Lor li se adaugă 9 linii de metrou. Lume mai puțin numeroasă pe străzi în timpul zilei, dovadă evidentă a faptului că oamenii sunt la muncă și mai vizibili după amiaza și seara.

Hotelul elegant (cum aveau să se dovedească și toate celelalte care au urmat în decursul întregii călătorii), cu camere mari (doar cu o cadă mică, ca și pe alte meleaguri extrem-orien-tale!), dotate cu aparat pentru fierț apa pentru ceai sau cafea, șampoane, periuță și pastă de dinți, pieptene și perie de păr, telefon și TV prin cablu.

Seara, timp liber, pentru odihnă, o plimbare în împrejurimile hotelului și acomodare cu fusul orar (6 ore mai mult ca acasă).

Itinerarul a fost parcurs la bordul unui autocar KIA modern, de 15 tone, în lungime de 13 m, având 40 de locuri.

Prima zi propriu-zisă, după întâmpinarea prietenoasă de către ghidul local în persoana d-nei Kyoung An Won (autonumită Silvia pentru ușurința comunicării cu turiștii străini), competentă, eficientă și amabilă, a fost dedicată capitalei futuriste *Seul* (2), situat pe o suprafață comparabilă cu a Londrei și având 38 de poduri!, cu circa 11 milioane de locuitori. Este cel mai important centru economic și politic al țării. Cosmopolit, cu zgârie-nori de 100 de etaje ridicate deasupra templelor budiste seculare. Străzile foarte animate spre seară, circulația rutieră politicoasă și cu totul neagresivă (ca la noi!). În zonele citadine comerciale sunt relativ puține reprezentanțe ale marilor firme europene, de exemplu BVLGARI, GUCCI, LOUIS VUITTON și ZARA, pe lângă cea indigenă foarte frecventă OLIVE YOUNG de produse cosmetice extrem de variate. Cel mai frecvent spațiu comercial este LOTTE MALL. Comerțul stradal oferă îmbrăcăminte, încălțăminte, suveniruri, alimente gătite *sur place* și băuturi nealcoolice.

Am gustat o asemenea specialitate locală, jeleul *tteok-bokki*, cu gust și textură de cauciuc, sau mai eufemistic spus de *Gummibärchen*, puțin tentant a doua oară, noroc cu sosul roșu foarte condimentat.

Turul de oraș a început cu vizitarea Palatului Gyeongbokgung („Palatul binecuvântat de cer”), palatul regal principal construit de către regele Taejo, fondatorul dinastiei Joseon, în 1395. Conține mai multe clădiri regale tradiționale, porți de piatră impunătoare și curți interi-oare elegante. Ceremonia de schimbare a gărzii, în costume naționale vechi și sunetul muzicii specifice cu bubuitul unei tobe imense, este impresionantă. Muzeul Popular Național familiari-zează cu viața cotidiană a sătenilor din diferite perioade istorice, unde are loc un spectacol folcloric, de muzică și dansuri, 30 de minute. „Casa Albastră” este reședința oficială a președintelui Coreei de Sud. Insa-dong este strada ceainăriilor tradiționale și a artiștilor de unde se pot cumpăra suveniruri. Templul Jogyesa este centrul

budismului coreean. Palatul Deok-sung este unul dintre cele mai mari temple datând din timpul dinastiei Joseon. Toate templele vizitate mi-au conferit o atmosferă excepțională de calm, liniște, pace și echilibru sufletească, de împăcare deplină cu sine și cu lumea înconjurătoare. Pe de altă parte, strada Myeongdong îndeamnă la o plimbare într-o zonă renumită de cumpărături a Seoulului.

Cu totul inedită a fost deplasarea în *Zona DeMilitarizată (DMZ)* dintre Coreea de Nord și Coreea de Sud (aflată pe paralela 38, la 60 km la nord de Seul, circa 1,5 ore), cu o lungime de 250 km și o lățime de $2 + 2 = 4$ km, pe o suprafață de circa 1.000 km², stabilită în 1953, după încheierea războiului dintre cele două state (1950–1953), care a însumat 6 milioane de morți, când Coreea de Nord a rămas sub influența U.R.S.S., iar Coreea de Sud sub cea a S.U.A. Aria din proximitatea DMZ este una dintre cele mai aglomerate regiuni cu transmisiuni radio din lume (Tudor și Pearson, 2022). După atacul nord-coreean din 1950, capitala Coreei de Sud a fost mutată temporar la Busan, în sud-estul țării. În Cimitirul Memorial datând din 1951 sunt îngropați 41.000 de combatanți străini.

Începând din 1951, amenințările principale pentru Coreea de Sud au provenit din partea U.R.S.S. (sub dictatura lui I.V. Stalin) și Chinei, primind ajutor economic și militar nord-american.

A fost creată inițial ca zonă tampon pentru o durată de trei ani. Zona are un aspect natural, cu plante și animale care viețuiesc nestingherit neafectate de prezența sau intervențiile omului asupra mediului, având un statut de specii protejate. La sosire se urcă pentru început în Observatorul Dora. De ambele părți flutură drapelele naționale diferite. Echipamente speciale împiedică recepția TV în teritoriul nord-coreean. De pe platforma de observație spre Coreea de Nord, în zile cu vizibilitate mare, prin telescoape (și știind unde să privești), poate fi văzută statuia liderului nord-coreean Kim Ir Sen.

A urmat o scurtă călătorie cu un tren cu dimensiuni reduse și apoi pe jos prin cel de al treilea tunel de infiltrare nord-coreean (din cele patru descoperite succesiv până relativ de curând), construit de nord-coreeni, cu intenția vădită de a invada pe ascuns Coreea de Sud cu infanteria în 1978!. Tunelul vizitat are o lungime de 550 m, o înălțime de 2 m, o lățime de 2 m și ajunge la o adâncime de 73 m. Traseul se parcurge obligatoriu cu cască de protecție, mergând cu trenulețul 300 m și apoi pe jos aplecat (incomod pentru persoanele înalte), până la capat unde se află o fereastră din sticlă

spre Coreea de Nord. Vizita se încheie într-un auditoriu cu proiectarea și vizionarea unui film documentar detaliat, vorbit și titrat în limbile coreeană și engleză. Conținutul și mesajul sunt emoționante, în condițiile în care cele două state surori continuă să suporte separarea abuzivă și injustă, mai ales pentru cei cu membri de familie aflați de partea cealaltă, inaccesibilă, a frontierei de stat. Circulația transfrontalieră a persoanelor este complet interzisă de ambele laturi! Dramatic.

Următoarea zi a fost dedicată naturii, cu spectacolul ei de culori minunate de toamnă, prin debarcarea pe insula antropică *Nami* (3). promovată prin reclame turistice ca <Republica Naminara>, după o scurtă călătorie cu bacul. În peisajul natural policrom predomină diferite nuanțe de galben, arămiu și roșu. Pe insulă se află numeroase ferme de pui și studiouri cinematografice. Se organizează festivaluri de cântece studențești și se practică sporturi acvatice. Este foarte prețuită și vizitată de localnici din toată țara pentru picnicuri, odihnă și relaxare necondiționată (Fig. 3). De acolo se merge spre Parcul Național Seoraksan, una dintre cele mai frumoase zone montane, cu trasee bine organizate, pe poteci ale pădurilor în haine de toamnă și așternute cu frunze uscate. Cina s-a luat tot la un restaurant local, cu supă de vită *tofu*, preparate în majoritate din alge marine, legume fierte, orez, castane, alte ierburi diferite, cu sosuri, inclusiv de ardei roșu picant, băutura națională alcoolică *soju* – slabă și dulceagă și unul din vinurile din orez (tot slab și dulce), în schimb diferite feluri de bere locală bune.

Fig. nr. 3 Debarcare pe insula Nami

După înnoptarea în orașul *Sochko* (4), la țărmul Mării Japoniei, periplul a continuat spre orașul *Andong* (5), capitala culturii tradiționale a Coreei de Sud și cunoscut ca locul de origine al măștilor de lemn, al confucianismului corean și al *soju*-ului. Se poate experimenta viața rurală din epoca Joseon. Byeongsan Seowon este o fostă academie confucianistă din timpul dinastiei Joseon și locul de filmare al dramei istorice *Mr. Queen*. Cinematografia sud-coreeană, inclusiv cu seriale TV transmise internațional, s-a dezvoltat fulminant și cu mult succes în trecutul apropiat. Podul Wolyounggyo („Umbra lunii”) este cel mai lung pod pietonal de lemn din Coreea de Sud. Vizitarea satului *Hahoe* (Fig. 4) inclus în lista patrimoniului UNESCO cu o vechime de 5.000 de ani și vechi stiluri arhitecturale intacte, precum și a Muzeului Măștilor, cu cinci săli expoziționale și una specială, prezentând 5.000 de exponate locale din toate continentele, de o varietate extrem de mare, deschis în 1995, foarte interesante; scriitorii francezi Jean Chevalier și Alain Gheerbrant scriau în „Dicționarul de simboluri”: *Masca are rolul de a controla lumea invizibilă*.

Fig. nr. 4 Soon Hee (în traducere „O persoană dragă”) în îmbrăcăminte tradițională (*hanbok*) închiriată pentru plimbare

Renumitul punct de belvedere – Stânca Buyongdae – a permis admirarea panoramei impresionante a satului Hahoe.

Renumitul punct de belvedere – Stânca Buyongdae – a permis admirarea panoramei impresionante a satului Hahoe.

Următoarea oprire a însemnat orașul Gyeongju (6), considerat orașul muzeu al Coreei de Sud. Prezintă unele dintre cele mai valoroase vestigii de artă budistă din Orientul Îndepărtat. A fost capitala regatului Silla care a condus peninsula Coreea mai mult de 1.000 de ani, între 57 î. Chr. și 935 d. Chr., fiind la acea vreme cel de al patrulea cel mai mare oraș al lumii. Aici se vizitează două capodopere ale artei budiste: Templul Bulguska – un complex de construcții din lemn dispuse pe terase reprezentând tărâmul lui Buddha și Grota Seokguram care adăpos-tește statuia marelui gânditor asiatic. Mai departe, Daereungwon este un complex de morminte antice ale regilor și nobililor regatului Silla. Gyeongju Gyochon reprezintă un sat tradițional cu vechi case *hanok* din perioada Joseon. Observatorul Cheomseongdae, din apropiere, din timpul dinastiei Silla (secolul al VII-lea), este cel mai vechi observator astronomic din Asia, conținând 362 de blocuri de granit reprezentând cele 362 de zile ale calendarului lunar. De admirat și immortalizat fotografic câmpul cu iarba roz sau muhly grass (*Muhlenbergia capillaris*), o specie perenă asemănătoare rogozului, care crește în înălțime între 30 și 90 cm și în lățime între 60 și 90 cm. Cina a surprins prin mesele prevăzute în mijloc cu o mică plită electrică pe care se prăjește în vase cu ulei burtă de porc tăiată cu foarfeci (sic) în cuburi mici (amintind întrucâtva de *fondue* de carne), servită cu ierburile și sosurile obișnuite.

Câmpuri nesfârșite de orez, aproape copt în așteptarea recoltării – între timp mecanizate – și culturi de cânepă se perindă în permanență de-a lungul călătoriei.

Următorul municipiu vizitat, *Busan* (7), cu specific portuar ultramodern, este situat la malul Mării Japoniei, cu 3,5 milioane locuitori. Plajele largi au un nisip alb, fin, cea vizitată permițându-mi să colectez un eșanțion de algă brună (prima mea dragoste în algologia marină), comestibilă, pe care am regăsit-o în piețe, uscată și ambalată în folii de plastic pentru comercia-lizare. Mai trebuie aflat cum se prepară pentru consum. Templul budist Haedong Yonggungsa are o vechine de peste 600 de ani și este amplasat într-un cadru natural deosebit, pe o stâncă de la malul mării. De pe Dealul Dalmaji se remarcă natura și panorama impresio-nantă spre mare. Piața locală Gukje este renumită pentru mâncarea stradală, deja familiară și articole de îmbrăcăminte. Atracția principală o constituie bineînțeles piața de pește Jagalchi, cea mai mare din Coreea de Sud, cu o varietate foarte mare de specii de pește și fructe de mare (dar lipsea, de ex.,

homarul). Satul cultural Gamcheon, o altă atracție a orașului, este un cartier al artiștilor cu galerii de artă și picturi stradale, ca și multe magazine cu produse originale ale acestora. În vecinătatea turnului Basan se află Parcul Memorial al Națiunilor Unite, stabilit pentru prima dată în 1951, amenajat foarte frumos în memoria soldaților și ofițerilor căzuți în timpul Războiului Coreean. În cimitir sunt îngropați combatanți din 11 țări. Așezământul inspiră meditații și reflecții asupra istoriei recente, a semnificație păcii și libertății, precum și învățăminte pentru prevenirea altor războaie în peninsula coreeană și oriunde în alte părți ale lumii. În acest municipiu există și un Institut Național de Pescuit. Cina cu fructe de mare care abundă în piețele de alimente și restaurante, în principal moluște și cefalopode, a constituit o surpriză dintre cele mai plăcute, urmată bineînțeles de vin alb sec. În Coreea de Sud se produce o varietate mare de băuturi alcoolice (86 tradiționale), începând cu soju (*arakju* – rachiu), obținut din orez, cartofi sau amidonul altor legume, comandate de obicei cu mâncare. Se importă bere, vin și spirtoase de pretutindeni. Sud-coreeni, cei mai mari băutori din afara Europei, sunt considerați irlandezii Extremului Orient.

Daegu (8) este cel de al patrulea oraș ca mărime din Coreea de Sud. Piața Yakryeong este bazată pe medicina orientală cu numeroase farmacii, clinici și magazine de *ginseng*. Multe tratamente se bazează pe plante, iar prețurile medicamentelor sunt rezonabile. În Munții Maisan („Urechea Calului”) se vizitează templul budist Tapsa și pagodele de piatră, de mărimi diferite, cu un aspect straniu.

O bijuterie ascunsă a Coreei de Sud, *Jeonju* (9), este foarte popular coreenilor dar mai puțin cunoscut turiștilor străini. Interesează partea veche a orașului, Jeonju Hanok. Deține case tradiționale *hanok*, dintre cele mai frumoase, din perioada Joseon. Este considerat capitala gastronomică a țării, locul de naștere al *bibimbapului*, mâncare tradițională de orez și legume.

Ultimul oraș vizitat, înainte de întoarcerea la Seul, este *Suwon* (10), cunoscut pentru zidurile intacte ale vechii cetăți. Se vizitează Muzeul Satului și fortăreața Hwasong, patrimoniu mondial al UNESCO, construită de regele Jeongjo, cel care a dorit mutarea capitalei de la Seul la Suwon. Este totodată sediul departamentului de cercetare-dezvoltare al gigantului Samsung Electronics, cea mai mare firmă sud-coreeană.

În ultima zi petrecută la Seul, dimineața a permis timp liber, iar după amiaza un tur panoramic cu vizitarea „satului” Bukchon Hanok,

un cartier al metropolei, unde sute de case vechi din timpul dinastiei Joseon au fost transformate în centre culturale, restaurante și ceainării. Piața Gwanghwamun este dominată de statuile impresionante ale regelui Dejong și amiralului Yi Sun-sin. Itinerarul s-a încheiat în piața tradițională Namdaemun și Turnul N Seoul (236m) – simbol al orașului, deschis turiștilor sub deviza *Love in Action* (where wishes of love come true).

A urmat transferul la aeroport și reîntoarcerea în România tot via Doha, capitala Qatarului (cu o populație mai mare decât tot restul emiratului, fiind considerată un mini-Dubai datorită arhitecturii ultramoderne.

Câteva concluzii

Coreea s-a aflat până în 1950 sub influența imperialistă a U.R.S.S., Chinei, Japoniei și S.U.A.

Războiul fratricid coreean dintre 1950–1953 a provocat dezmembrarea țării în Coreea de Nord sub regim comunist și Coreea de Sud democratică.

Coreea de Nord înseamnă cu precădere sărăcie, foamete și lipsa oricăror libertăți, într-un contrast dramatic cu nivelul foarte avansat de bunăstare atins de Coreea de Sud.

Coreea de Sud evidențiază civilizația și rafinamentul proprii trecutului și progresul tehnologic contemporan în infrastructură, construcții, nivelul de trai avansat, dezvoltarea IT, avântul cinematografiei.

Printre altele este primul constructor naval din lume, cu cinci porturi de containere.

Toate obiectivele turistice, de interes local, regional sau național, dispun de pliante instructive, prezentate atractiv, în limba coreeană și limbi de circulație internațională.

Uimește în mod deosebit curățenia incredibilă, fără a exista un singur coș de gunoi în spațiile publice!

Vizitarea reciprocă a cetățenilor celor două țări cu regimuri politice diametral opuse este interzisă.

Ocazional există oarecari preocupări pentru Unire.

Rata de infraționalitate este redusă, poate și datorită frecvenței camerelor de luat vederi, pretutindeni.

Asia se dezvoltă impresionat și rapid sub ochii noștri!

Și Coreea de Sud dovedește fără îndoială în mod concret, evident și explicit un pro- gres remarcabil la nivel mondial.

O țară mai mult decât demnă de vizitat și cunoscut.

Bibliografie

- [1] Kim Yug-hun, Shin Yong-Kyun, 2010/2021, A Korean History for International Readers (The Association of Korean Teachers of History), What Do Koreans Talk About Their Own History and Culture?, XIII capitole
- [2] Tudor D., 2022, *Coreea de Sud. Povestea unui fenomen economic, politic și cultural*, Editura Corint Istorie, București
- [3] Tudor D., Pearson J., Coreea de Nord – Viața dincolo de clișee, Ed. CORINT Istorie, București, 2022
- [4] https://ro.wikipedia.org/wiki/Coreea_de_Sud

Anexă

Câteva considerații comparative privind Coreea de Nord (sic)

(cf. Daniel Tudor și James Pearson, *Coreea de Nord – Viața dincolo de clișee*, Ed. CORINT Istorie, București, 2022, 305 pp, Daniel Tudor, *Coreea de Sud – Povestea unui fenomen economic, politic și cultural*, Ed. CORINT Istorie, București, 2022, 426 pp)

“În 2017, Coreea de Nord a încercat cu succes să demonstreze că este o putere nucleară și că are puterea de a amenința Statele Unite ale Americii cu arme nucleare.

Va renunța Coreea de Nord la armamentul nuclear dacă este garantată siguranța regimului [comunist], după cum a promis Kim Jong Un în timpul discuțiilor cu oficialii sud-coreeni care au avut loc la Phenian la începutul lunii martie 2018?

Poreclit „Statul pustnic”, este atât de lipsit de transparență, încât se dovedește adesea extrem de dificil să-ți dai seama care sunt intențiile și motivele acțiunilor Phenianului.

Până acum marea greșală a Occidentului a fost să-l subestimeze pe noul și tânărul lider al Coreei de Nord, Kim Jong Un.

Înfruntările verbale cu Donald Trump, Shinzo Abe și sud-coreeni sunt propagandă pură.

A devenit o obișnuință, când vorbim de Coreea de Nord, să ne concentrăm în întregime pe Kim Jong Un, pe geopolitică sau pe programul pentru arme nucleare al regimului, dar, procedând astfel, ratăm schimbările uriașe care au loc atât la vârful, cât și la baza piramidei sociale nord-coreene.

Aidoma altor asiatici, nord-coreenii au devenit dependenți de emisiunile TV din Coreea de Sud, obținute din China pe DVD-uri, stickuri USB și microcarduri SD. În cele mai multe cazuri, cei arestați pentru deținerea unor înregistrări sud-coreene ajung, pur și simplu, să dea mită și să plece liberi. Asta pentru că societatea nord-coreeană a devenit extrem de coruptă de vreo două decenii încoace.

De mai multe ori pe parcursul acestei cărți, cititorul va observa influența foamei ca agent al schimbărilor sociale și economice.

La mijlocul anilor 90, între o jumătate de milion și două milioane de nord-coreeni au murit într-o foamete devastatoare.

De-a lungul istoriei coreene, au existat exemple de evenimente

catastrofale care au condus la tulburări sociale uriașe și, în cele din urmă, la un progres neașteptat. Din cenușa Războiului Coreean (1950–1953), de exemplu, s-a ridicat în Coreea de Sud o generație meritocratică de făuritori ai națiunii.

De-a lungul perioadei Războiului Rece, Coreea de Nord a putut exploata divergențele dintre China și Uniunea Sovietică, înverșunând cu abilitate cele două națiuni una împotriva celeilalte. În acest „triunghi amoros”, Coreea de Nord a atras discret beneficii atât de la Beijing, cât și de la Moscova, transformându-și vulnerabilitatea de a fi „crevete printre balene” într-un atu. Această strategie reverbe-rează și azi în permanenta abilitate a regimului de a exploata îngrijorările Chinei și Statelor Unite în propriul avantaj.

Situația economică era deja extrem de fragilă și Coreea de Nord începuse să simtă criza alimentară în 1993.

În aceeași perioadă, Sistemul Public de Distribuție (SPD), care fusese principala sursă de hrană pentru majoritatea oamenilor, a ajuns să acopere necesitățile a doar 6% din populație.

Termenul folosit pentru piețele ilegale, dar totuși tolerate, din Coreea de Nord este *janmadang*, un cuvânt coreean arhaic, care se traduce literalmente ca „talcioac”.

Nord-coreenilor le place să spună că din *janmadang* poți cumpăra orice, mai puțin coarne de pisică.

În mod tradițional, nordul Coreei era considerat mai „masculin” decât sudul ...

Oricum, spre deosebire de cuba [cu peso și chavito], Coreea de Nord oferea două tipuri de woni: bancnote de un roșu aprins, pentru cei din țările socialiste prietene, și unele de un albastru spălăcit, rezervate „câinilor capitaliști și lacheilor imperialiști”.

Nivelul de trai al nord-coreeanului obișnuit este probabil mai rău decât era în anii '70.

Amenințarea celor dragi cu închisoarea îi ține la respect pe nord-coreenii din străinătate.

Este deja un clișeu să spunem că cea mai „cablată” țară de pe planetă este Coreea de Sud, iar Coreea de Nord este cea mai puțin.

Nord-coreeanului obișnuit îi este greu să-și imagineze că ar putea călători în străinătate, fiind deopotrivă ilegal și extrem de exotic pentru toți care nu fac parte din elită sau din noua clasă a comercianților.

Dacă nu sunt organizate de oficialități, adunările de patru sau mai multe persoane pot fi considerate ilegale în Coreea de Nord, făcând ca activitățile de grup să fie aproape imposibile, dacă nu sunt controlate de autorități.

Să poți lua, cândva, trenul care să te ducă direct la Paris de la Seul este tot o ambiție pe care o evocă mereu retorica sud-coreeană a reunificării.

În Coreea de Nord, valorile moștenite de la Confucius rămân foarte puternice, astfel că este inacceptabil din punct de vedere social să-ți aprinzi țigara în fața bătrânilor.

În vreme ce cultul personalității lui Stalin a fost unul care pune accentul pe liderul comunist drept un slujitor suprem al partidului, cultul familiei Kim a mers un pas mai departe: Kim Il Sung era dincolo de partid, dincolo de socialism și, cu siguranță, dincolo de orice altă ființă umană.

În ciuda faptului că epoca Joseon a fost denunțată ca feudală și înapoiată, RPDC utilizează, de fapt, termenul „Joseon” pentru a se referi la Coreea.

Demult, RPDC își exila criminalii politici în cele mai izolate regiuni ale țării, iar frecvența acestei pedepse este în creștere.

De fapt, este posibil chiar ca hainele viu colorate sau sexy să fie considerate de autorități drept o formă de disidență.

La fel ca în țările dezvoltate în anii 90, telefonul mobil este considerat atât un simbol al statutului, cât și un instrument indispensabil afacerilor.

Societatea nord-coreeană este, mai presus de orice, condusă de bani [mită] și de relații.

Nimeni nu se așteaptă ca RPDC să dăinuiască șase secole, ca dinastia Joseon.

Guvernul RPDC este, practic, în faliment.”

INIȚIEREA – O METODĂ DE MEDITAȚIE MENTALĂ CARE DISCIPLINEAZĂ SUFLETUL ÎN CĂUTAREA LUI DUMNEZEU

Mihaela RUSU*

rusumichelle@yahoo.com

L'INITIATION – UNE METHODE DE MEDITATION MENTALE
QUI DISCIPLINE L'AME A LA RECHERCHE DE DIEU

RESUME: Si les religions païennes ont promu l'anthroposophie, le christianisme va également au-delà de la théosophie, réduisant la recherche et la découverte de Dieu à l'expérience religieuse authentique, celle qui permet à l'homme de maîtriser le sens de la vie, au-delà du tragique. Les rites d'initiation sont présents aussi bien dans les traditions religieuses préchrétiennes que dans le christianisme, ce qui a permis leur exploitation comme motif littéraire. Si l'on confrontait les „Naissances mystiques” de Mircea Eliade avec „La Forêt interdite”, on pourrait les lire comme une réécriture du motif littéraire de l'initiation à la grille autopastiche.

KEYWORDS: Initiation, Mircea Eliade, auto-pastiche, motifs initiatiques, „La Forêt interdite”.

Anul 1955 nu este doar anul care marchează publicarea romanului *Noaptea de Sânziene*, ci inclusiv anul în care Eliade este invitat pentru prima dată la Chicago pentru a susține *Haskell Lectures*, în vederea promovării ultimului studiu științific, *Patterns of Initiation* (Tipare inițiatice), studiu ce oferea perspectiva savantului asupra inițierii la popoarele arhaice și asupra persistenței în psihismul omului modern a acestor scenarii inițiatice. Inițierea¹ este un concept pe care fiecare cititor crede că-l poate defini, dar pe care fiecare îl utilizează în funcție de propria fantezie.

Una din definițiile clasice ale inițierii ne este furnizată chiar de Eliade: „În accepțiunea sa cea mai generală, termenul de inițiere indică un corpus

* Lector doctor, Facultatea de Litere, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

¹ „L'initiation est une dimension de l'imagination et de la psyché humaine, il est évident qu'elle doit se retrouver aux époques où sont réhabilitées à la fois l'imagination et la spiritualité.” [Vierne, *Rite, roman, initiation*. Presses Universitaires de Grenoble, 1973, p. 105]

de rituri și învățături orale al căror scop este producerea unor schimbări hotărâtoare în statutul religios și social al celui supus inițierii.”² Studiile antropologice disting trei³ tipuri de inițieri tradiționale: *inițierile tribale* (sau de pubertate), care permit trecerea de la copilărie la vârsta adultă, *inițierile religioase*, care asigură accesul în societățile secrete sau în confrăriile închise și *inițierile magice* care conduc la abandonarea condiției umane normale pentru atingerea puterilor supranaturale. Toate aceste tipuri de inițieri sunt incluse de Eliade în categoria generală a riturilor de trecere.

Inițierilor le este specific un fapt surprinzător: ele fac posibilă o dublă trecere: „Il s’agit, d’une part, de faire passer le néophyte de la vie infantile à la société des hommes, et, d’autre part, de faire passer de la vie profane à la vie sacrée.”⁴ Prin urmare, inițierea nu înseamnă doar o schimbare de statut social, ci, în fapt, echivalează cu o renaștere⁵, prin accesarea unei ontologii a transcendenței. Pentru ca o inițiere să se înfăptuiască, ea presupune trecerea printr-un anumit număr de rituri. Aceste rituri se concretizează în învățături, ceremonii sau probe. Toate acestea variază în funcție de tipul de inițiere, de locul acesteia sau de epoca în care se manifestată. În ciuda acestor variabile, inițierea se concretizează în jurul aceleiași structuri

² Mircea Eliade, *Nașteri mistice*, Traducere de Mihaela Grigore Paraschivescu, Humanitas, București, 2013, p. 8.

³ Eliade clasifică inițierile doar în două categorii: „1. Riturile de pubertate, grație cărora adolescenții acced la sacru, la cunoaștere și la sexualitate, pe scurt devin cu adevărat ființe umane; 2. Inițieri specializate pe care le întreprind anumiți indivizi pentru a transcende condiția lor umană și a deveni protejați fințelor supranaturale sau egali lor.” [Eliade, *Nașteri mistice*, Humanitas, București, 2013: 238]

⁴ Jean Cazeneuve *apud* Déom Laurent, *Le roman initiatique: éléments d’analyse sémiologique et symbolique*, în „Cahiers électroniques”, nr.3/ 2005, p. 73.

⁵ Analizând secvențele inițierii australiene din volumul *Nașteri mistice*, Ioan Petru Culianu remarcă faptul că Eliade inventariază trei modele de inițieri: *regresus ad uterum*, pogorârea în Infern și înghițirea de către monstru: „Pentru a obține intrarea într-o nouă condiție, cum se presupune că e cea care urmează după ceremonia inițiativă, e necesară întoarcerea, în mod ritual și simbolic, la starea foetală, deci repetarea momentului nașterii. În alte mituri și credințe acest *regressus ad uterum* se efectuează fără «regresiunea» simbolic-rituală a neofitului (eroului) la starea embrionară. În acest caz, «eroul» pătrunde în pântecul Mamei Terra și efectuează o «pogorâre în Infern», unde stă zeita infernală, stăpâna morților. Mituri sau basme asemănătoare reiau, în diferite forme, tema inițiativă a «înghițirii de către monstru», care simbolizează deopotrivă întoarcerea necesară, pentru a renaște, la starea prenatală. Semnificația inițiativă a «morții» pare să fie chiar aceea de recurs la potențialitățile creatoare ale condiției care precedă nașterea.” [Culianu, *Mircea Eliade*, Nemira, București, 1998: 85]

fundamentale, care prezintă o desfășurare în trei timpi⁶. *Prima etapă* servește pregătirii novicelui. Uneori, ea se înfăptuiește prin amenajarea locului sacru în care se va derula inițierea, precum și purificarea misticului (prin îmbăiere sau tundere). Sensul acestei etape este distanțarea novicelui de lumea profană. Această etapă echivalează cu pregătirea și debutul inițierii. *A doua etapă* are semnificația unei morți inițiatice⁷, care de cele mai multe ori ia forma unei călătorii simbolice în lumea de dincolo, călătorie realizată în doi timpi: intrarea în lumea de dincolo și traversarea lumii morților. Cele două trepte ale călătoriei sunt presărate cu probe care imită, la modul simbolic, punerea în mormânt. Aceste probe evocă câteva motive mitice fundamentale: *regressus ad uterum*, coborârea în infern sau ridicarea la cer. Cele trei variante de moarte inițiatice care se pot regăsi în tiparul aceleiași inițieri au o dublă semnificație: pe de o parte, descompunerea fizică a neofitului (înghițirea de către un monstru sau de către Pământul-Mamă) și, pe de altă parte, coborârea în infern. Cea de-a *treia etapă* a scenariului inițiatice este cea a renașterii: venirea pe lume a unei ființe noi, total diferite de cea care a traversat etapele periculoase ale inițierii.

Eliade postulează teza conform căreia funcția esențială a oricărei experiențe inițiatice este emergența omului sacru. El susține că inițierea autentică nu a dispărut din existența omului modern, doar s-a camuflat, semnele ei ocultându-se în existența insignifiantă, putând totuși să fie recunoscute atât în anumite tipuri de probe reale, cât și în crizele spirituale; „singurătatea și disperarea pe care fiecare ființă omenească trebuie să le traverseze”⁸ constituie trepte de accesare „la o existență responsabilă, autentică și creatoare.”⁹ În viața omului modern, inițierea nu mai îndeplinește o funcție ontologică, ea nu mai provoacă schimbarea radicală a lumii neofitului. Elementele inițiatice se regăsesc în imaginația și existența onirică a omului modern și, desigur, în crizele sale existențiale, în disperarea și singurătatea care precedă accesul la viața autentică și creativă. Omul devine el însuși numai după ce depășește „torturile” și „moartea”, impuse de forțe inconștiente.

⁶ Cf. teoriei elaborate de Simone Vierendeel în *Rite, roman, initiation*, Presse Universitaire de Grenoble, Grenoble, 1987, pp. 13–17.

⁷ În mentalitatea arhaică este împământenită ideea conform căreia nu poți trece la o stare/ o etapă ontologică fără să o abolești pe cea care i-a precedat.

⁸ Mircea Eliade, *Nașteri mistice*, Traducere de Mihaela Grigore Paraschivescu, Humanitas, București, 2013, p. 237.

⁹ *Ibidem*, p. 237.

Părăsind sfera sacralului, inițierea modernă se camuflează în existența profană și de aici transpare în lumea literaturii. Așadar, etapele unei inițieri și consecințele acesteia pot deveni tipare ale unor construcții ficționale. Scenariile inițiatice camuflate în literatură „reprezintă expresia unei psihodrame care răspunde unei nevoi profunde a ființei umane. Fiecare om dorește să cunoască anumite situații periculoase, să înfrunte încercări de excepție, să se aventureze în lumea de dincolo – și el trece prin toate aceste experiențe la nivelul vieții sale imaginare ascultând ori citind basme sau, la nivelul existenței sale onirice, visând.”¹⁰ Eliade, gândind că literatura este „fîca mitologiei”, găsește că scenariile inițiatice, odată scoase din circuitul ritual, s-au transformat în decursul timpului în motive literare, prezente cu precădere în romanele inițiatice: „Aceasta înseamnă că ele își lansează mesajul spiritual într-un alt plan al experienței umane, adresându-se direct imaginației.”¹¹ Analiza acestor motive literare a condus la ideea că romanul inițiativ constituie o categorie livrescă eclectică, care reunește o serie de opere ce trebuie să aibă în comun trei caracteristici distincte¹²: evocarea formării unui erou, exprimarea unui adevăr filosofic despre condiția umană și conturarea unor simboluri asociate cadrului referențial al inițierii. Numeroase opere calchiază intenționat un scenariu inițiativ, în încercarea de-a răspunde întrebărilor omului modern legate de sensul existenței și al destinului său în lume.

Ținând cont de faptul că în perioada genezei romanului său de maturitate (*Noaptea de Sânziene*), autorul diurn lucrează concomitent la unul din volumele sale științifice, *Nașteri mistice*¹³, nu vom fi surprinși să identificăm în țesătura acestei cărți atât de stufoase, tiparul mitic al inițierilor precreștine, fapt ce ne permite să credem că romanul *Noaptea de Sânziene* poate fi citit ca o autopastișă a studiilor științifice eliadiene, întrucât autorul

¹⁰ *Ibidem*, p. 235.

¹¹ *Ibidem*, p. 234.

¹² A se vedea în acest sens articolul lui Déom Laurent, *Le roman initiatique: éléments d'analyse sémiologique et symbolique*, în „Cahiers électroniques”, nr.3/ 2005, pp.73–86.

¹³ Volumul *Nașteri mistice* a fost publicat prima dată în franceză cu titlul *Naissances mystiques*, în 1959, reunind cursurile pe care Eliade le ținuse în toamna anului 1956 la Universitatea din Chicago sub titlul *Patterns of Initiation* (Tipare inițiatice). În prefața volumului, Eliade mărturisește că a folosit în acest curs studii mai amănunțite din publicațiile sale anterioare (*Le chamanisme et les techniques archaïques de l'extase*- 1951, *Immortalité et liberté*- 1955 și *Forgerons et alchimistes*- 1956), toate elaborate în perioada anilor '50, când a lucrat concomitent și la redactarea romanului în discuție.

nocturn, cel care nu vrea să-și uite adevărata sa vocație, aceea de scriitor de literatură, nu face altceva decât să imite în acest roman stilul eseurilor din volumul *Nașteri mistice*. Între opera științifică și romanul în discuție se țese o rețea de similitudini tulburătoare, care ne fac să ne raportăm la un studiu precum *Patterns of Initiation* (*Tipare inițiatice*) ca la un prim model de scriitură pe care îl imită romanul. A descifra o tramă inițiatcă în acest text literar denotă nu numai o reinterpretare a inițierii ca proces de regenerare, ci și identificarea, în psihicul scriitorului, a unei experiențe echivalente. Lumea modernă nu mai cunoaște inițierea în sensul tradițional și strict al cuvântului, dar simbolurile și schemele inițiatice se păstrează la nivelul inconștientului și irup la suprafață mai ales în vise și în universurile imaginare.

Bibliografie

- [1] Culianu, Ioan, Petru, *Mircea Eliade*, Ediția a II-a, Nemira, București, 1998
- [2] Eliade, Mircea, *Nașteri mistice*, Traducere de Mihaela Grigore Paraschivescu, Humanitas, București, 2013
- [3] Eliade, Mircea, *Profetism românesc* 1, Roza Vânturilor, București, 1990
- [4] Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase* (3), Universitas, Chișinău, 1994
- [5] Laurent, Déom, *Le roman initiatique: éléments d'analyse sémiologique et symbolique*, în „Cahiers électroniques de l'imaginaire”, nr.3: *Rites et littérature*, 2005, pp. 73–86.
- [6] Vierende, Simone, *Rite, roman, initiation*, Presses Universitaires de Grenoble, 1973

CÂTEVA METODE UTILIZATE DE CĂTRE SECURITATE PENTRU DISTRUGEREA REZISTENȚEI ARMATE ANTICOMUNISTE 1945–1962¹

Sorin D. IVĂNESCU*

sorinivanescu67@yahoo.com

SOME METHODS USED BY THE SECURITY TO DESTROY ANTI-COMMUNIST ARMED RESISTANCE 1945–1962

ABSTRACT: Even since its foundation in August 1948, the General Directorate for the Security of the People had among its attributions the repression of the armed resistance movements. The first operation against the armed groups, was gathering information of them, the possibility of catching the resistance's members being initially postponed. The fundamental element in the elimination of the armed resistance by part of the Securitate consisted in the expansion and qualitative improvement of the informative network in areas where the partisans acted, preoccupations regarding its improvement and expansion seeming a recurrent subject in the epoch's documents drawn up by the repression organs. In order to destroy the groups, they also used undercover informers and officers who recommended themselves as being refugees prosecuted by the Securitate. The political police also got information consequently to the captures and further interrogations of the resistance members, as their interrogation took place in such a manner so that they could ascertain who their accomplices were, where they had taken the weapons from and where these were stored, who the persons were who helped them, if there were any connections between various partisan groups or between them and the ex-political parties, priests and Romanian who had left the country etc. Another method used by Securitate consisted in discrediting the members of the groups from the mountains in front of population and the supporting elements in order to reduce the partisan's information and supply possibilities. The main

* Dr., CS III, Institutul de Istorie al Academiei Române „A. D. Xenopol” din Iași

¹ Lucrarea de față a apărut într-o primă formă în cartea *Securitatea în perioada 1948–1958. Organizare, obiective, metode*, 2009, Editura Junimea, Iași (autor: Sorin D. Ivănescu) suferind ulterior intervenții, datorate descoperirii în arhive a noi surse, precum și a unei noi viziuni a autorului asupra subiectului.

way of capturing and destroying the ‘armed antirevolutionary gang’ was the massive use of the Security Troops.

KEYWORDS: Securitate, partisan, informative network

Încă de la înființarea sa în august 1948, Direcția Generală a Securității Poporului avea printre atribuțiile sale reprimarea mișcărilor de rezistență armată, această sarcină revenind Direcției I- Informații interne, precum și serviciilor de specialitate din cele 12 direcții regionale. Odată cu reorganizarea Securității pe baza Decretului nr. 50 din 30 martie 1951, misiunea de lichidare a grupurilor din munți a revenit Direcției C Contrasabotaj. În urma reorganizărilor din anii 1952–1953, acest obiectiv a trecut în sarcina Direcției a III-a, sub denumirea „Lupta contra activității politice subversive”. În cadrul direcției, Serviciul V „luptă împotriva elementelor teroriste, urmărește elementele fugare și cele constituite în bandă și lichidează activitatea dusă de către foști ofițeri deblocați și foști funcționari ai organelor represive.”²

Eșecurile repetate de capturare a unor grupuri au determinat conducerea Securității să înființeze comandamente unice, care trebuiau să coordoneze pe o anumită arie geografică acțiunile de capturare și lichidare. Documentele redactate de Securitate menționează adesea Serviciul Bande, din aceasta rezultând faptul că principala activitate a unor structuri destinate informațiilor interne era afectată lichidării acestei forme de rezistență, iar din rapoartele periodice, sintezele și relatările acțiunilor întreprinse rezultă inegalitatea covârșitoare a forțelor care s-au confruntat.

În lupta contra partizanilor, Securitatea a beneficiat de impresionante fonduri ce îi erau alocate, dar și de aportul consilierilor sovietici care au introdus măsuri organizatorice precum și metode de muncă ce erau inspirate din anii războiului civil din U.R.S.S. De asemenea, regimul comunist venit la putere datorită unei mișcări clandestine și conspirative cunoștea metodele de lichidare a unor astfel de organizații.

O primă operațiune contra grupurilor armate și a fugarilor a fost *culegerea de informații* despre aceștia, în fiecare regiune unde activau. Sintezele, referatele și dările de seamă cu privire la această problemă, ce erau apoi discutate în cadrul ședințelor de analiză la nivelul conducerii M.A.I., abundă în informații începând cu cele mai nesemnificative (precum simpla

² Arhiva Ministerului de Interne, fond Direcția de Management și Resurse Umane, nr. inventar 7364, dosar 10, f. 192.

semnalare a prezenței unor indivizi rămași neidentificați într-o anumită zonă) și până la cele mai complexe și exacte, culese cu ajutorul organelor locale de Miliție sau a conducerii organizațiilor de partid din comune (ca date personale, biografiile dinainte și după 23 august 1944, motivele ce au determinat intrarea în rezistență, potențialul uman și tehnic de care grupul dispune). Posibilitatea surprinderii grupurilor a fost într-o primă fază amânată, Securitatea cercetând populația din perimetrele în care activau rezistenții pentru a afla cine sunt sprijinitori, gazde sau persoane de legătură, precum și modul în care puteau fi penetrate informativ grupurile. Elementul esențial în lichidarea rezistenței armate de către Securitate l-a reprezentat lărgirea și ameliorarea calitativă a rețelei informative în zonele în care acționau partizanii, preocupările legate de perfecționarea și extinderea acesteia apărând ca un laitmotiv în documentele întocmite de organele de represiune din epocă.³

Realizarea rețelei informative a presupus identificarea în zonele de interes a unor persoane dispuse să colaboreze cu Securitatea și care să aibă posibilități de obținere a informațiilor. Deoarece proaspeții ofițeri ai aparatului de represiune aveau serioase lipsuri în privința pregătirii, conducerea D.G.S.P.-ului a avut grijă să păstreze o parte din specialiștii fostului Serviciu Special de Informații și ai Siguranței, de a căror cunoștințe nu se puteau dispensa. Aceștia au redactat instrucțiuni despre calitățile necesare și modalitățile de recrutare ale unui bun informator. Conform acestora trebuia să îndeplinească mai multe condiții: să fie încadrat în obiectivul pe care îl urmărea și pe cât posibil să fie un element cu posibilități de contact și mișcare cât mai largă, perspicace, conștiincios și mai ales de bună credință, să fie bine orientat asupra misiunii sale, discret și conspirativ.⁴ Erau precizate și elemente suplimentare care să-i ajute pe ofițeri în alegerea persoanelor ce urmau a fi atrase la colaborare: „Aceștia vor fi recrutați de preferință dintre oamenii cu meserii sau profesii adecvate deplasărilor ca doctori, agenți sanitari, agenți agricoli, notari, preoți. Ei vor fi recrutați din aparatul de stat de afară ținându-se seama numai de scopul

³ „În regiunile unde avem semnalări (ale rezistenței) se va trece în mod sistematic la identificarea elementelor care compun bandele, avându-se în vedere legăturile de rudenie, prietenii cei mai apropiați etc., dintre care se va crea o rețea informativă în satele din poalele munților. Elementele constituite în bandă au, desigur, nevoie de aprovizionări și aceasta se face tocmai în satele de care vorbeam mai sus”. ACNSAS, fond Documentar, dosar 50, vol. I, f. 493–495.

⁴ ANIC, fond D.G.P., dosar 87/1947, f. 64.

pentru care sunt recrutați. Nu este deloc recomandabil ca să fie recrutați dintre militanții politici democrați ci din contra, se vor prefera elemente reacționare”.⁵

Pentru că operațiunea de recrutare propriu-zisă era considerată delicată și cerea tact, directivele recomandau următoarele mijloace: convingerea (la oameni de caracter), stimularea unei slăbiciuni și oferirea de posibilități materiale pentru îndeplinirea ei, îndatorarea celor în cauză prin diferite servicii făcute cerându-li-se apoi să lucreze, intimidarea, folosind informațiile avute asupra unor eventuale culpe ce ar apărea asupra celui vizat, șantajul atunci când există date compromițătoare.⁶

Deși constituirea rețelei informative era considerată un obiectiv esențial și se realiza destul de greu, amatorismul și gafele ofițerilor de securitate îi diminuau mult eficacitatea. Au existat numeroase deconspirări ale informatorilor, datorită modului defectuos în care se realizau întâlnirile. Într-o notă a Serviciului Bande, din 5 martie 1953, privind deficiențele constatate în activitatea regiunilor de securitate Pitești, Ploiești și Cluj, se menționa: „Întâlnirile se mai făceau pe la posturile de miliție, sfaturile populare, și în alte locuri vizibile, care nu au asigurat deplină conspirativitate informatorilor.”⁷ De asemenea au existat și cazuri când „lucrătorul operativ mergea la întâlniri în uniformă”, cum amintește un alt document redactat de Securitate la 16 februarie 1953.⁸ Mai mult, legătura cu informatorii nu era ritmică, iar discuțiile purtate în timpul întrevederii se desfășurau fără un plan bine definit, fiind presărate cu amenințări, înjurături și chiar bătăi.

Relevant pentru modul în care ofițerii de Securitate înțelegeau să recruteze informatori, pentru a obține date în legătură cu partizanii, este cazul maiorului Alimănescu, trimis special de la „centru” în comuna Nucșoara pentru capturarea grupării Arnăuțoiu. Maiorul a sechestrat și torturat rudele și prietenii acestora: „... au fost trași la grindă cu funia, legați cu mâinile la spate, după care au fost trimiși în munte după bandiți... A fost ridicată fata fugarului Titu Jubleanu în etate de 17 ani, aceasta a fost bătută, mai mult, i sa dat foc la partea de jos a corpului, astfel copilul fiind

⁵ *Ibidem.*

⁶ *Ibidem.*

⁷ C.N.S.A.S., *Bande, bandiți, eroi. Grupurile de rezistență și Securitatea*, coordonator Florica Dobre, Editura Enciclopedică, București, 2003 p. 187.

⁸ *Ibidem*, p. 186.

nevoit să spună diferite minciuni, la care a revenit spunând că nu-i adevărat, că a spus numai minciuni de frică”.⁹

Greutățile întâmpinate de ofițeri în constituirea rețelelor dovedesc faptul că majoritatea populației simpatiza grupurile de rezistență.¹⁰ Informatori, totuși, au existat, recrutați prin teroare sau constrângere fizică¹¹, cazuri precum cele menționate mai sus fiind foarte frecvente. Nu de puține ori în alegerea unui informator s-a speculat și sărăcia extremă¹² a unor indivizi, au fost exploatare resentimentele de natură personală, s-a abuzat de convingerile politice ale unor adepți ai noului regim ori s-a profitat de faptul că multe persoane erau ele însele pasibile de arestare.

Agentura Securității din zonele în care acționau rezistenții a fost formată în special din ciobani, muncitori de la exploatarea forestieră, pădurari, cabanieri, călugări și preoți din mănăstiri, precum și din femei din satele de la poalele munților. Datorită faptului că recrutarea se făcea de multe ori prin constrângere fizică sau în urma răpirii din localitățile de origine și transportare la sediile aparatului represiv¹³, loialitatea și sîn-

⁹ *Ibidem*, p. 10.

¹⁰ Într-un raport din 15 iulie 1953, un informator relatea discuția avută cu un cioban de la o stână din Muntele Boarcășului: „Aproape în toate zilele mă întâlnesc cu partizanii din munte, însă când vine armata nu le spun nimic”. *Ibidem*, p. 193.

¹¹ Până și Gheorghe Pintilie a simțit nevoia să mai tempereze zelul unor ofițeri. Referindu-se la atitudinea față de informatori, acesta spunea: „...Trebuie să avem grijă de ei, să le dăm instrucțiuni, să le arătăm linia partidului, nu așa, gata, îi iei și-i umpli de vânătași. Dacă un dulgher își strică strungul, ce mai mănâncă mâine? Așa ne învață pe noi partidul?”. Apud. Dennis Deletant – *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu Dej și statul polițienesc. 1948–1965*, Editura Polirom, Iași, p. 324.

¹² Un raport al raionului de securitate Câmpulung, din 7 martie 1957, surprinde acest lucru: „Raportăm că echipele arătate au acceptat să controleze și să verifice sectoarele de activitate respective de două-trei ori pe lună, numai să le dăm pâine și ceva alimente, deoarece sunt familii sărace și nu-și pot procura”. C.N.S.A.S., *Bande, bandiți...*, p. 123.

¹³ Într-o sinteză întocmită de organele represive la 19 octombrie 1959 este redat acest procedeu: „Scoaterea din zonă a preotului Andreescu și recrutarea acestuia devenise o necesitate absolută... Prin Departamentul Cultelor (de la București) s-a solicitat împuternicitului de Culte regional și Episcopului de Argeș să dea cinci-șase preoți care, timp de o lună sau două, să meargă în nordul Moldovei în misionarism... Împuternicitul de Culte, în obiceul căruia era să țină legătura cu organele securității de stat, primind această însărcinare s-a prezentat la Securitate și a solicitat sprijin. Astfel organele securității de stat, printre persoanele propuse împuternicitului de culte l-a numit și pe preotul Andreescu Nicolae... Pentru ca în zonă să nu se nască bănuieli, au fost propuși și doi preoți din comunele vecine... În ziua plecării, preotul Andreescu a fost luat în supraveghere. La Mitropolia din Iași, organele noastre

ritatea informatorilor nu era prea mare. Aceștia practicau de multe ori un joc dublu, furnizând organizațiilor de rezistență informații reale despre acțiunile Securității și datele deținute de aceasta, și știri false sau depășite, despre rezistență, ofițerilor de securitate. Pentru a evita brutalitatea cadrelor aparatului de represiune inventau unele informații și treceau sub tăcere pe altele, reale, dacă intuiau că ele nu ar fi pe placul acestora. Violența exercitată asupra informatorilor a fost atât de mare încât au existat cazuri când aceștia au preferat să ia ei însăși calea munților¹⁴, uneori evadând în timpul unei acțiuni de scotocire în cadrul cărora jucau rolul de ghizi.¹⁵ Prinși între loialitatea sau teama față de membrii grupurilor de rezistență și presiunea exercitată de Securitate, unii informatori au încercat să se sinucidă.¹⁶ Alții au ales ca modalitate de a scăpa să se deconspire.

De multe ori instruirea și dirijarea informatorilor se făcea superficial, încât, cu tot dramatismul acelor vremuri, situațiile hilare erau des întâlnite. Spre exemplu, un muncitor forestier proaspăt recrutat, odată ajuns la colegii de muncă s-a îmbătat și le-a cerut acestora să-i spună tot ce știu despre „bande”, întrucât el este omul Securității, iar un medic, ce avea calitatea de agent al organelor represive și care fusese trimis în comuna Corbi pentru a lua legătura cu căpitanul Ilie Popescu, ajuns la destinație, s-a interesat din poartă în poartă unde îl poate găsi, spunând că vrea să stea

au aranjat ca acești preoți să fie repartizați cât mai departe unul de altul, pentru a nu avea posibilitatea să comunice între ei. În drum spre locul unde urma să-și desfășoare activitatea de misionar, preotul Andreescu a fost reținut și dus la București unde urma să fie anchetat... Pentru ca soția preotului să nu cumva să scrie protopopului raional unde fusese „repartizat” preotul Andreescu, la raionul Curtea de Argeș a fost constituită o grupă „F”, care controla întreaga corespondență intrată și ieșită din raion”. *Ibidem*, p. 297–298.

¹⁴ Acest lucru era bine cunoscut și de Securitate, uneori evitându-se recrutarea atunci când se considera că există mari șanse ca evenimentul să aibă loc. În sinteza menționată mai sus se afirma: ”În ultima perioadă a anchetei s-a ajuns la concluzia că preotul Andreescu Nicolae nu poate fi recrutat, întrucât există pericolul ca, dându-i-se drumul, acesta să trădeze și să fugă în bandă”. *Ibidem*, p. 230.

¹⁵ Un document din 2 martie 1950 evocă o astfel de situație: ”Spre munte s-a constatat că informatorul merge în nesiguranță, întrucât mereu lungea drumul, când se ajungea la unul din punctele spuse de el... La un moment dat informatorul și-a dat drumul într-o prăpastie, în munte jos. S-a făcut poteră imediat dar nu a fost găsit”. *Ibidem*, p. 90.

¹⁶ Un astfel de caz a fost cel al baciului Rotaru Ion din comuna Pietroșani-Muscel, care și-a spintecat abdomenul cu un cuțit, în 20 iunie 1949, datorită presiunilor ofițerilor de Securitate de a fi conduși de gruparea Arnăuțoiu. A.M.J., D.I.M., fond Penal, dosar 27.463, vol. 4, f. 39.

de vorbă cu el.¹⁷ În general, rapoartele Serviciului Bande demonstrează numeroasele probleme în utilizarea agenturii, punându-se accentul mai ales pe faptul că acțiuni operative efectuate pe zone mari, cu un număr impresionant de forțe, erau realizate doar pe bază de semnalări și indicii și nu folosindu-se datele furnizate de informatori, încercările de capturare nefiind realizate. Procesul de atragere la colaborare a informatorilor a înregistrat numeroase eșecuri atunci când a fost vorba de partizani. Un motiv l-a constituit încercarea Securității de a determina rudele celor fugiți în munți să-i predea organelor de represiune. Rezultatul nu a fost cel scontat, rudele au înștiințat deseori pe rezistenți de racolarea lor și au căzut de comun acord asupra informațiilor ce trebuiau date, punând grupele operative pe piste false.

Datorită lipsei rezultatelor, conducerea Securității a luat măsuri ca recrutările agenților să se facă pe baza unui plan concret, ca aceștia să aibă posibilități reale pentru culegerea de date, din rețea să fie scoși informatorii necorespunzători iar cei dubli să fie reținuți.¹⁸ Trebuia, de asemenea, să fie înaintate dosarele personale ale elementelor de sprijin, precum și a rudelor apropiate ale rezistenților, în vederea dislocării lor, chiar dacă aceste măsuri semănau cu cele ale unei armate de ocupație.

Într-un referat întocmit la 28 octombrie 1950 de către căpitanul N. Popescu, cu privire la măsurile ce trebuiau luate în vederea depistării grupării Arsenescu, se cerea ca: „Să se ia măsuri de dislocare a familiilor bandiților și a rudelor de gradul I și II, care cuprind părinți, frați, surori, veri, nepoți și finii, aceasta pentru a tăia orice posibilitate de aprovizionare și adăpostire a bandiților și pentru a determina pe cei rămași în comune, care au avut sau au legături cu bandiții, să nu-i mai ajute și să-i predea autorităților”.¹⁹ Se mai propunea în continuare, ca prietenii și cunoștințele rezistenților, precum și rudele mai îndepărtate care nu puteau fi dislocate, să fie atrași la colaborare, în scopul de a intercepta orice apariție a partizanilor.

Treptat, rețeaua informativă a început să-și arate rezultatele, chiar dacă

¹⁷ M. Oprea, *Banalitatea răului...*, p. 269.

¹⁸ Când asupra unor informatori planau suspiciunile colectivității, D.G.S.P.-ul utiliza metode pentru risipirea acestora. Se făceau descinderi la locuința persoanei respective, precum și a rudelor sale, se simula reținerea sa și a familiei la sediul organelor represive, aceasta realizându-se în timpul zilei și cu câți mai mulți martori posibili. vezi C.N.S.A.S., *Bande, bandiți...*, p. 214.

¹⁹ *Ibidem*, p. 97.

la început „mulți agenți s-au dovedit nesinceri sau trădători”, iar „informațiile obținute nu au fost exploatate în mod judicios”, ea a provocat uzura grupurilor prin privarea acestora de informații și alimente, timpul fiind în favoarea celui ce aștepta.

În ciuda modului neprofesionist de a lucra cu agentura și a faptului că populația îi simpatiza pe rezistenți, trebuie precizat că de cele mai multe ori, capturarea sau lichidarea luptătorilor s-a făcut pe baza datelor furnizate ofițerilor de securitate de către informatori. În privința sprijinului popular, care a existat în mod evident, nu trebuie exagerat, aprecierile în această privință a lui Ion Gavrilă fiind extrem de sugestive: „Când am luat calea munților, știam destule despre acea parte ascunsă a istoriei românești. Nu ne-am făcut niciodată iluzii. Nu ne-am bazat că ni se vor alătura și vom fi înțeleși de toată suflarea din Țara Făgărașului. Când am spus că în 1949–1950 s-ar fi ridicat satele de la munte sau că eram primiți și ajutați de oamenii din partea locului, nu m-am referit niciodată la cine știe ce mulțimi de oameni. (...) O fi fost o sută, două, o mie? Dar restul locuitorilor? Unii n-au venit de frică. Și ei trebuie înțeleși. Pe alții nu-i interesează decât propriul lor interes. Orice pas fac în viață, îl fac numai din calcul. Regimurile se schimbă, profitorii rămân (...) Rămâne apoi marea masă a trudnicilor, a căror viață se reduce la muncă și hrană într-un ciclu etern, și al căror cunoștințe nu se ridică mai sus de blidul cu mâncare de dinaintea nasului (..) Cu ei face stăpânirea ce vrea. În primul rând să gândească în locul lor”.²⁰

În documentele redactate de Securitate, la o primă vedere, numeroasele angajamente și numele diferitelor persoane ce și le asumau pot surprinde într-un mod neplăcut, dar participanții la mișcările de rezistență au mai multă înțelegere față de cei ce furnizau informații, cunoscând modul în care oamenii erau siliți să colaboreze cu organele represive. Iată ce afirma Ion Gavrilă într-un interviu realizat de Iuliu Crăcană: „Informatorii sunt de multe feluri. Eu nu am fost de acord cu Ticu Dumitrescu și alții, care voiau să publice o listă cu informatorii; ar fi fost cea mai mare greșeală care s-ar fi putut face. Nu contează că cineva a dat informații Securității. La vremea respectivă n-a existat om, cu excepții foarte mici, care să refuze, care să îndrăznească să refuze, colaborarea cu Securitatea, pentru că dacă nu acceptai să informezi despre sau să urmărești o anumită persoană nu îți

²⁰ Ion Gavrilă Ogoranu, *Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc*, vol. I, Editura Marineasa, Timișoara, 2001, pp. 267–268.

era prea bine. Am întâlnit două cazuri: un paznic de vânătoare a spus așa: eu am fost angajat să ocrotesc vânatul, nu să vând oameni; ca urmare a fost arestat și dus. O preoteasă în vârstă, soția unui preot militar, a declarat: nu voi fi niciodată în stare să-i vând pe Gavrilă și pe Metea pe care îi cunosc de mici și mi-s dragi ca și copiii mei”.²¹

Pentru distrugerea grupurilor s-a folosit metoda infiltrării de informatori²² sau ofițeri acoperiți²³, ce se prezentau ca fiind fugari urmăriți de Securitate. Încercarea de afiliere la grupurile de rezistență a unor oameni ce lucrau pentru Securitate se realiza prin intermediul ciobanilor, care îi alimențau pe rezistenți și care îi și informau despre existența unor persoane ce se ascundeau din calea organelor represive. Într-o sinteză din 1949 este surprinsă această modalitate: „...Organe(le) de securitate travestite duc acțiuni de informare în zonă, având misiunea principală de a intra în legătură cu bandele teroriste, dându-se fugari, și în care scop iau prima dată contact cu ciobanii care îi alimentează și prin care încearcă să se introducă în bande”.²⁴

O acțiune de pătrundere a avut loc în septembrie 1951, prin trimiterea în regiunea munților Argeș și Făgăraș a grupului de diversiune, „Mandea”, ce trebuia să ia contact cu frații Arnăuțoiu, dar a făcut legătura cu cinci membri ai grupării conduse de Ion Gavrilă. Datorită lipsei de tact s-au deconspirat, trei dintre membri fiind executați²⁵ de partizanii lui Gavrilă. Aceste grupuri luau o serie de măsuri pentru a preîntâmpina infiltrarea în rândurile lor a informatorilor sau cadrelor de securitate. Chiar dacă candidatul era cunoscut de comandantul sau membrii grupului, era atent

²¹ Iuliu Crăcană, *În munți cu arma în mână. Dialog cu Ion Gavrilă Ogoranu*, în CNSAS, Arhivele Securității, Editura Nemira, București, 2004, p. 517.

²² Într-o sinteză întocmită la 16 septembrie 1952 se menționa: „Pentru prinderea acestei bande a fost recrutat un informator, care a fost dirijat să se infiltreze în bandă, fapt care a reușit”. C.N.S.A.S., *Bande, bandiți...*, p. 159. De asemenea, Regionala de Securitate Bihor a recrutat și lansat ca „fugar” un „informator de calitate, care a luat legătura cu o serie de elemente de sprijin ale acestei bande...informatorul se întreține ca fugar prin comunele Săud, Ferice, Poieni, Brădet și Pietroasa, comune de sub poalele munților unde banda în trecut a avut mai multe legături”. *Ibidem*, p. 165.

²³ Vezi S.R.I. *Cartea Albă a Securității*, vol. II, 1948–1958, București, 1994, p. 567–569.

²⁴ C.N.S.A.S., *Bande, bandiți...*, p. 77.

²⁵ *Ibidem*, p. 131. Printre cei executați se afla și Vrabie Ion, ce avusese o anumită contribuție în capturarea grupării Paragină. Laura Stanciu, Liviu Burlacu, *Organizația de rezistență „Paragină” în atenția Securității*, în C.N.S.A.S., *Studii. Totalitarism și rezistență, teroare și presiune în România comunistă*, București, 2001, p. 151.

verificat sau chiar obligat de a acționa ca „justițiar” (Gheorghe Balica, pentru a fi primit în rândul partizanilor, a trebuit să ucidă pe unul dintre ostaticii grupului, condamnat la moarte).²⁶

Au existat și acțiuni de infiltrare încununate de succes. Astfel un agent a reușit să pătrundă în gruparea Arsenescu-Arnăuțoiu, fiind dirijat să organizeze o deplasare a rezistenților pe un traseu dinainte stabilit cu organele represive. Pretextând că vor merge la o exploatare silvică pentru a se aproviziona cu alimente, informatorul a reușit să-i determine pe rezistenți să plece neînarmați și pe timp de zi, argumentând că altfel vor da de bănuț. Securitatea a creat un post capcană și a reușit să captureze mai mulți partizani. Agentul a reușit chipurile să scape, în fapt având ordinul să-și continue misiunea în rândul celor ce nu fuseseră arestați. Datorită modului neprofesionist prin care Securitatea ținea legătura cu el, a fost deconspirat, fiind împușcat de unul din membrii grupului.²⁷

Agenții organelor represive erau dirijați și către persoanele de sprijin ale rezistenței. Pentru introducerea lor pe lângă obiectivele vizate se crea o „legendă”, în fapt o biografie fabricată, pe care informatorul trebuia să o asimileze în totalitate.²⁸

În zonele în care grupurile de rezistență își aveau punctele de aprovizionare au fost trimiși lucrători de securitate acoperiți, ce urmau să petreacă o perioadă mai lungă de timp ca turiști, pescari sportivi, meteorologi, magazioneri, gestionari la punctele alimentare. O astfel de acoperire a fost folosită cu succes în lichidarea grupării Leon Șuşman. La 25 mai 1957, în comuna Poșaga, raionul Turda, a fost trimisă o echipă de 10 ofițeri de securitate „legendați” ca „geologi”, care într-o primă fază a reușit să

²⁶ *Rezistența în Munții Semenic*, documentar realizat de Rodica Palade în “22”, anul III, nr. 16 (117), din 24 –30 aprilie 1992.

²⁷ C.N.S.A.S., *Bande, bandiți...*, pp. 313–314.

²⁸ Interesant este modul în care a fost infiltrat agentul „Mohor Mihail”. În apropierea unei magazii a S.M.T.-ului din comuna Nucșoara, satul Bahna, se găsea casa a două femei bănuite de Securitate că sprijină pe rezistenți. Organele represive au considerat că e locul ideal de plasare a informatorului, astfel încât șeful magaziei a fost promovat în funcție, iar locul a devenit vacant. Cererea a provocat suspiciuni directorului întreprinderii, ce a sesizat organele de Securitate. În urma unor pretinse verificări, s-a afirmat că individul pare într-adevăr suspect, cerându-se totuși angajarea lui și informații despre activitatea și eventualele deplasări ce le va face. Apoi, agentul, a pretins că voia să plătească o femeie din sat pentru a-i găti contra cost reușind prin diferite tertipuri să ajungă să ia masa exact în casa persoanei vizate. După câteva luni agentul devenise, după aprecierea Securității „un fel de stăpân al casei”. *Ibidem...*, pp. 289–290.

culeagă informații, menținându-se în teren, fără să se deconspire, timp de aproximativ două luni. Grupul condus de Vieru Constantin, prezentat localnicilor drept „profesorul Constantinescu”, a putut înconjura și captura membrii formațiunii Șușman²⁹. De asemenea, în locurile în care rezistenții se puteau aproviziona, precum cabane³⁰, stâne³¹ sau magazine I.F.E.T.³², personalul a fost înlocuit cu milițieni sau soldați din Trupele de Securitate, care aveau ordinul de a-i captura pe rezistenți.

Securitatea obținea informații și în urma capturării și apoi a anchetării membrilor grupurilor de rezistență. Interogarea acestora trebuia dusă în așa fel încât să se poată stabili cine erau complicii lor, ”instigatorii și favorizatorii”. Interesau de asemenea de unde au procurat arme și unde sunt acestea depozitate, care sunt persoanele lor de sprijin, dacă există legături organizate între diferitele formațiuni de partizani, precum și între acestea și fostele partide politice, preoți și români fugiți în străinătate și dacă rezistenții sunt implicați în răscoale sau în alte atitudini ostile comuniștilor din lumea satelor.³³ Documentele emise de organele represive atestă faptul că aceste informații obținute în anchetă prin torturare celui arestat au stat la baza altor capturări, dar și la modificarea tacticii Securității.

În unele cazuri s-a încercat ascunderea faptului că anumiți partizani au fost prinși, ca pe baza informațiilor obținute în anchetă să se ajungă la arestarea altor membri ai grupului.³⁴

²⁹ *Ibidem*, p. 254–257.

³⁰ Într-un plan de acțiune întocmit de Direcția a III-a a Securității, la 13 decembrie 1952, se cerea a se acționa astfel: „Pentru a tăia posibilitatea bandiților de a se aproviziona cu alimente și îmbrăcăminte și pentru a putea exercita un control permanent și eficient al zonei muntoase în care acționa banda, în fiecare cabană se va instala un efectiv de 20 milițieni din școla de munte Sighet sau 20 de ostași din trupele de securitate de munte, care vor executa acolo programul normal de specialitate și cu care ocazie în mod practic vor executa serviciul în problema bande”. *Ibidem*, p. 173.

³¹ Într-un raport din 15 iulie 1953 este surprinsă această metodă: „S-a pus în studiu crearea a circa patru stâne cu elemente din cadrul M.S.S. (soldați) și civili, numai baci, care urmau să fie luați din comuna respectivă”. *Ibidem*, p. 190.

³² În același document amintit mai sus se relatează că: „La șase magazine I.F.E.T. au fost dirijate organe de miliție, civili și informatori calificați, ce au fost înarmați, angajați cu scopul de acționa atunci când vor apare bandiți”. *Ibidem*.

³³ *Ibidem*, *passim*.

³⁴ Într-o notă întocmită în 5 iulie 1968, de Inspectoratul de Securitate Botoșani, cu privire la contribuția unor ofițeri în acțiunile întreprinse contra rezistenților, este menționată această tactică: „...în scopul acoperirii capturării sale, maiorul Munteanu a anchetat gazda asupra prezenței fugarului (ea fiind în grădină în momentul

O altă metodă utilizată de Securitate a fost discreditarea membrilor grupurilor din munți în fața populației și a elementelor de sprijin în scopul de a reduce posibilitățile de informare și aprovizionare ale partizanilor. Această tactică a fost folosită și în cazul lui Ion Gavrilă, ce a reușit să scape din toate capcanele și acțiunile întreprinse împotriva grupării pe care o conducea.³⁵ După prinderea foștilor săi camarazi, aceștia au fost forțați să adreseze câte o scrisoare „testament” rudelor apropiate, în care să facă cunoscut că ar fi fost arestați în urma trădării lui Gavrilă, aflat în libertate. Scrisorile trimise din închisoare, prin așa –zisa înțelegere a unui gardian, membrilor familiilor celor condamnați, urmau să-l compromită pe Ion Gavrilă și să-i facă pe aceștia să colaboreze cu Securitatea la capturarea sa.³⁶

Tot în această direcție, a discreditării rezistenței în ochii populației, se înscrie și măsura luată de Securitate referitoare la obligarea ciobanilor, cabanierilor și lucrătorilor forestieri de a achita alimentele și diversele materiale luate de luptătorii din munți pentru a supraviețui.³⁷ Ca o contramăsură, membrii grupării Arsenescu îi asigurau pe ciobanii de la stânele

pătrunderii și nu a reușit să observe că el a fost prins), a făcut percheziție la vecini, inclusiv la colaboratoare, așteptând înserarea pentru a-l putea transporta conspirat la raion. A luat aceste măsuri deoarece se cunoștea că se afla în legătură cu banditul Vatamaniuc Gavril și putea să ne informeze asupra locului unde se ascundea acesta. Seara l-a transportat la raion și a fost luat în anchetă, declarând că s-a despărțit cu o zi în urmă de Vatamaniuc indicând gazda unde se putea afla precum și faptul că acolo era o ascunzătoare într-un beci”. *Ibidem*, p. 349–350.

³⁵ Dosarul de urmărire a lui Ion Gavrilă cuprinde peste 50.000 de file, acest partizan reprezentând un adevărat coșmar pentru ofițerii de securitate. Organele represive i-au pierdut urma în 1958, când s-a pus la cale și un plan de compromitere a lui. A fost căutat în tot Ardealul, semnalmentele acestuia fiind transmise periodic punctelor de trecere a frontierei, întreprinderilor forestiere, de construcții, IAS-urilor, CAP-urilor. Stănilile și mănăstirile au fost atent verificate. Deoarece căutările nu dădeau rezultate, ofițerii au început să umble pe la stâne și să fotografieze ciobani cu scopul de a-i compara fotografiile cu ultima poză deținută a lui Gavrilă, veche de aproape 30 de ani. Toate cadavrele turiștilor imprudenți din Făgăraș au fost verificate de Securitate, ca nu cumva să corespundă semnalmentelor urmăritului. Iuliu Crăcană, *Rezistența armată anticomunistă din Munții Făgăraș între anii 1948 și 1955. Grupul Gavrilă*. În *Mișcarea armată de rezistență anticomunistă din România 1944–1962*, coordonator Gh. Onișoru, Editura Kullsys, București, 2003 p. 38. Ion Gavrilă a fost capturat abia în 1976, fiind anchetat fără violențe. Pedepsa de condamnare la moarte fusese prescrisă.

³⁶ *Vezi Extras din planul de măsuri întocmite de M.A.I., Direcția Regională Stalin pentru urmărirea pe țară a lui Gavrilă Ion, întocmit la 6 iulie 1958. C.N.S.A.S., Bande, bandiți..., p. 282–283.*

³⁷ *Ibidem*, p. 196.

de unde luau alimente că un avion american le-a parașutat un pachet cu 250.000 de lei și, după ce-l vor găsi, le vor plăti brânza cu 100 lei pe kg, acești bani fiind destinați special pentru plata alimentelor.³⁸

Instalarea tehnicii operative (T.O.) în casele rudelor sau a susținătorilor celor ce luptau în munți a fost utilizată pe o scară relativ mică, atât datorită imperfecțiunilor de ordin tehnic ale perioadei cât și a dificultăților de fixare a posturilor de ascultare. Totuși, au existat cazuri în care, cu ajutorul ei, au fost obținute informații utile despre activitatea rezistenței. Prin instalarea de tehnică, la sfârșitul anului 1957, în casa Anei Lungu din satul Hodiș, s-au obținut informații despre Șușman Teodor și Șușman Avisalon ce erau urmăriți de multă vreme, ei fiind uciși în 2 februarie 1958 prin incendierea grajdului în care erau ascunși.³⁹

Tehnica operativă a fost folosită și în cadrul acțiunii de lichidare a grupării Arnăuțoiu, ce acționa în zona Câmpulung-Curtea de Argeș. Urmărită încă din 1949, formațiunea continua să ridice probleme Securității și la mijlocul anilor '50. Ca urmare, în 1956 s-a luat decizia de a instala mijloace de ascultare la domiciliul mamei fugarului Marinescu Ion, abia eliberată din închisoare.⁴⁰ Același lucru s-a petrecut și în casa părinților lui Toma și Petre Arnăuțoiu, fără ca aceasta să contribuie în mod decisiv la căderea grupului.⁴¹ Ofițerii au avut totuși posibilitatea să-și clarifice anumite aspecte din activitatea rezistenților. În cazul casei părinților lui Toma și Petre Arnăuțoiu s-a renunțat la folosirea tehnicii operative, datorită descoperirii ei întâmplătoare de Iancu Arnăuțoiu. Mijloacele T.O. au fost folosite și în locuința mamei lui Ion Gavrilă, ascultarea discuțiilor de zi cu zi ale familiei constituind preocuparea mai multor ofițeri de securitate.

Principala modalitate de capturare sau distrugere a „bandelor contra revoluționare înarmate” a fost utilizarea masivă a Trupelor de Securitate, câteva sute de oameni împotriva unor grupuri de cinci-șase, rareori peste 10 persoane, care, de multe ori, reușeau să scape. Contra grupului condus de Ion Gavrilă, estimat la 12–13 persoane, au fost mobilizate în noiembrie 1953 următoarele efective: Batalionul de Securitate Orașul Stalin (întărit cu încă un pluton în ziua de 3 noiembrie 1953), Batalionul de Securitate Drăgășani

³⁸ *Ibidem*, p. 193.

³⁹ Clara Cosmineanu, *Eroi fără glorie, eroii anonimi. Grupul Teodor Șușman (1948–1958), în Mișcarea armată...*, p. 96.

⁴⁰ C.N.S.A.S., *Bande, bandiți...*, p. 285.

⁴¹ *Ibidem*, p. 286.

(plus o companie de pușcași dirijată în ziua de 4 noiembrie 1953, la Bahna Rusului), o companie de securitate Turnu-Măgurele, Batalionul de Securitate Orăștie, Batalioanele de Securitate Florești, Tecuci, Oradea, organele de securitate ale Regionalei M.A.I. Stalin și un număr de 50 de câini de serviciu.⁴²

Disproporția enormă de forțe, cu tot ridicolul acestei situații, sesizat și de unii ofițeri, a permis înregistrarea unor succese prin capturarea de membri ai grupurilor de rezistență. Acest lucru s-a realizat în urma unor operațiuni în teren, precum scotocirea⁴³, blocarea unor zone, organizarea de pânde⁴⁴ și posturi capcană⁴⁵ și asaltul direct⁴⁶ asupra unor adăposturi identificate prin rețeaua informativă.

Securitatea nu s-a dat la o parte de a folosi, împotriva rezistențelor, orice metodă pentru a-și atinge scopurile. Un membru al grupului Gavrilă, Toma Părau, a fost înconjurat de organele represive pe când se afla în podul casei unchiului său, Dumitru Cornea din Ileni-Făgăraș. Fiind somat să se predea, a refuzat acest lucru apărându-se cu îndârjire, reușind să împuște mortal un

⁴² *Ibidem*, pp. 204–205.

⁴³ Acțiunile de scotocire însemnau de fapt o periere a zonei în care se presupunea că activau rezistenții, acestea finalizându-se de cele mai multe ori cu descoperirea unor adăposturi ale partizanilor. De regulă, în apropierea lor erau instalate posturi-capcană.

⁴⁴ În sectorul vizat erau alese ca posturi de pândă tarlalele de oi, de unde partizanii se puteau aproviziona, izvoarele, întretăieri de poteci și drumuri din păduri, precum și cele spre comune. Echipelile operative făceau recunoașterea locului în timpul zilei și se deplasau spre acesta pe timp de noapte, camuflându-se răspândiți în trăgători. În multe cazuri aceste posturi de pândă nu își dovedeau eficacitatea, datorită lipsei de pregătire a ostașilor și a prezenței de spirit de care dădeau dovadă partizanii. În încercarea de capturare a grupului Teodor Șușman, fusese realizată o blocadă, iar în noaptea de 5/6 iulie 1952 un număr de șapte rezistenți s-au oprit la doi metri de un post de pândă. Aceștia, cu două lanterne, au luminat în față pe soldatul Manea dintr-un batalion de securitate, care i-a somat să stea, dar fiind întrebat cine este, acesta a crezut că vorbește cu comandantul său de pluton, așa încât s-a prezentat. Unul din rezistenți dându-și seama de confuzia pe care o făcea soldatul, i-a răspuns să stea pe loc că vine și el cu ceilalți soldați, după care s-au făcut nevăzuți. C.N.S.A.S., *Bande, bandiți...*, p. 238. Au existat puncte de supraveghere ce s-au deconspirat datorită nepriceperii comandanților. Astfel, într-o operațiune a trupelor în 1952, realizată la nord de Curtea de Argeș, au fost făcute corturi în teren deschis lângă posturile de pândă, acțiunea fiind compromisă. *Ibidem*, p. 287.

⁴⁵ Într-un astfel de post capcană au fost atrași, în septembrie 1949, patru membri ai grupului Arsenescu, Benone Milea, Popescu Constantin, Ciolan Nicolae și Chirică Eugen, de către un informator infiltrat. *Ibidem*, p. 313.

⁴⁶ Asaltul direct a fost folosit și împotriva grupării Leon Șușman. Trupele de Securitate au deschis foc cu mitraliera și pistoalele automate asupra casei în care se adăposteau rezistenții, trăgând 1.300 de cartușe, după care au pătruns înăuntru. *Ibidem*, p. 256.

sergent- major și un locotenent de miliție. S-a sinucis cu ultimele gloanțe în fața mamei lui, adusă de Securitate pentru a fi folosită ca scut uman.⁴⁷

Folosirea masivă a Trupelor de Securitate în acțiunile de capturare și lichidare a luptătorilor din munți era preferată și datorită faptului că gradul de expunere a ofițerilor scădea semnificativ. În timpul confruntărilor, numărul mare de victime era înregistrat în rândul soldaților și a gradelor inferioare, care erau împinși înainte. Insuficienta pregătire fizică și militară a securiștilor determinau lipsa de curaj în cadrul acțiunilor întreprinse împotriva unor oameni care, în mare majoritate, aveau avantajul cunoașterii locului și făcuseră frontul.

Trupele de Securitate dislocate într-o anumită zonă erau de obicei subordonate, din punct de vedere operativ, ofițerilor de la direcțiile regionale pe raza cărora se desfășurau operațiunile. Dificultățile întâmpinate de Trupe în conlucrarea cu aceștia erau sporite de faptul că, de multe ori, comandanții unităților implicate într-o acțiune nu aveau libertatea de a elabora planuri proprii de acțiune, ci erau obligați să aplice în mod mecanic strategii întocmite de Direcția Trupelor Operative. Existau chiar oameni „de la centru” care trebuiau să supravegheze respectarea ordinelor date de Direcția Trupelor Operative. Spre exemplu, pentru o acțiune de scotocire organizată la vest de Cluj, în care erau implicați 300 de oameni, planul prevedea o durată de șase zile. După trei zile persoanele urmărite au fost semnalate în afara perimetrului, dar dispozitivul nu a fost schimbat întrucât strategia inițială prevedea șase zile de scotocire.⁴⁸

Pentru a înțelege amploarea acțiunilor Securității contra luptătorilor din munți vom prezenta măsurile luate de organele represive la 19 ianuarie 1949, după atacarea postului de jandarmi Teregova de către rezistenți. În zonă erau trimise două batalioane de securitate dotate cu armament, telefoane de campanie, rachete, aparate de radio. În regiune urma a lua ființă un comandament unic, care să conducă întreaga acțiune. Se crea o vastă rețea informativă și se ducea o intensă acțiune de urmărire. Anchetarea celor capturați nu urma a fi făcută pe loc, ci la reședințele județene de securitate. Rezistenții trebuiau prinși vii, ca judecata lor să constituie un exemplu. Întreaga comună, precum și cele învecinate, urmau a fi controlate din casă în casă, iar ofițerii deblocați, avocații epurați, moșierii, chiaburii considerați suspecti, precum și orice persoană care a avut legături

⁴⁷ ACNSAS, fond Informativ, dosar 770, vol. I, f. 27.

⁴⁸ Marius Oprea, *Banalitatea răului...*, p. 271.

cu mișcarea legionară și P.N.Ț., urmau a fi ridicați. Noaptea era complet interzisă circulația. Toți membrii familiilor celor identificați că au luat parte la atac urmau a fi dislocați și trimiși în Dobrogea, iar întregul inventar viu trebuia a fi predat. Casele lor urmau a fi date în folosință diferitelor instituții de stat, care nu aveau locații corespunzătoare.⁴⁹ Exemplul amintit mai sus nu a fost unul singular, ci doar unul edificator pentru modul în care acționau organele represive ale statului, precum o armată de ocupație.

După 1958, Trupele de Securitate au fost folosite în mod sporadic în acțiunile contra partizanilor, întrucât rezistența din munți, cu unele mici excepții, fusese lichidată. Ultimul luptător anihilat a fost țăranul Ion Bantea, din Rusea-Banat, care a fost ucis în 1962.

Prin acțiunea lor împotriva comunismului, rezistenții români și-au pus în pericol viața și libertatea, unii fiind uciși sau răniți în timpul luptelor, alții fiind capturați, anchetați și judecați, împreună cu susținătorii lor, de tribunalele militare din București, Iași, Cluj, Galați sau Timișoara. O parte dintre ei au primit pedepse de condamnare la moarte, iar alții au fost executați sumar, încălcându-se chiar sentințele pronunțate de instanțele vremii. Cei rămași în viață au populat Gulagul românesc, familiile lor fiind persecutate, deportate în Bărăgan sau Dobrogea. Rezistența armată anti-comunistă a fost un fenomen care nu a antrenat mase mari de oameni și nu avea șansa să răstoarne regimul comunist susținut de prezența trupelor sovietice în țară, chiar dacă deținea, mai ales în primii ani, un important potențial, el nu putea fi fructificat decât în legătură cu factorul extern.

A existat o motivație a acestei rezistențe față de regimul comunist; speranța declanșării luptei de eliberare a țării odată cu izbucnirea unui conflict considerat inevitabil între Est și Vest. În jurul acestei idei obsesive se cristalizează acel "Vin americanii". Semnalul întârzie să apară, se produce schisma lui Tito, dar conflictul nu izbucnește, astfel încât în mințile oamenilor încolțește bănuiala că au fost victimele unui târg între americani și ruși, a unei împărțiri a sferelor de influență, după cum se pronunțau cunoscătorii vieții politice internaționale, lucru devenit certitudine odată cu izbucnirea insurecției populare din Budapesta în 1956, când Occidentul o abandonează Armatei Roșii. Dacă zdrobirea revoluției ungare le-a luat luptătorilor din munți elanul și iluzia intervenției occidentale, retragerea trupelor sovietice, în 1958, le-a redus din motivație.

⁴⁹ C.N.S.A.S., *Bande, bandiți...* pp. 52–53.

Bibliografie

Izvoare inedite:

- [1] Arhiva Consiliului Național Pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS), Fond Documentar
- [2] Arhiva Ministerului de Interne (AMI), Fond Direcția de Management și Resurse Umane (D.M.R.U.)

Izvoare editate:

- [3] C.N.S.A.S., *Bande, bandiți, eroi. Grupurile de rezistență și Securitatea*, coordonator Florica Dobre, Editura Enciclopedică, București, 2003
- [4] Oprea Marius, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente, 1949–1989*, Editura Polirom, Iași, 2002
- [5] S.R.I. *Cartea Albă a Securității*. Vol. 2, 1948–1958, București, 1994

Memorii:

- [6] Ogoranu Ion Gavrilă, *Brazii se frâng dar nu se îndoiesc*, vol.1, vol.2, Editura Marineasa, Timișoara, 2001.

Lucrări generale:

- [7] Deletant Dennis, *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc. 1948–1965*, Editura Polirom, Iași, 2001

Lucrări speciale:

- [8] Cosmineanu Clara, *Eroi fără glorie, eroi anonimi. Grupul Teodor Șuşman (1948–1958)*, în volumul editat de C.N.S.A.S., *Mișcarea armată de rezistență anticomunistă din România (1948–1962)*, coordonator Gheorghe Onișoru, Editura Kullusys, București, 2003
- [9] Crăcană Iuliu, *Rezistența armată anticomunistă din Munții Făgăraș între anii 1948 și 1955. Grupul Gavrilă*, în *Mișcarea armată anticomunistă din România (1948–1962)*, coordonator Gheorghe Onișoru, Editura Kullusys, București, 2003
- [10] Crăcană Iuliu, *În munți cu arma în mână. Dialog cu Ion Gavrilă Ogoranu*, în C.N.S.A.S., *Arhivele Securității*, Editura Nemira, București, 2004
- [11] Ivănescu D. Sorin, *Securitatea în perioada 1948–1958. Organizare, obiective, metode*, Editura Junimea, Iași, 2009
- [12] Palade Rodica, *Rezistența în Munții Semenic*, documentar realizat în Revista “22”, anul 3, Nr. 16.
- [13] Stanciu Laura, Liviu Burlacu, *Organizația de rezistență “Paragină” în atenția Securității*, în C.N.S.A.S., *Studii. Totalitarism și rezistență, teroarea și represivele în România comunistă*, București, 2001

IZVOARELE BIBLICE ÎN CONVORBIRILE DUHOVNICEȘTI ALE SF. IOAN CASSIAN

Damian Gheorghe PĂTRAȘCU*

BIBLICAL SOURCES IN SPIRITUAL CONVERSATIONS ST. JOHN
CASSIAN

ABSTRACT: The paper tries to demonstrate that the oneiric discourse, in prose or verses, can be considered a text, but an ambiguous one, being conscious of its textuality. The fictional world is conceived in complete freedom, without any social or human constraint. The writer perceives the act of creation as a form of total liberation, being a lucid, active and unruly canons experimenter, who proposes to his lecturers a writing dedicated to the human existence. Being convinced that reality can not appear in an unique story, the writer redoubles it as a juxtaposition of uncertain stories in which the human being regains the chance of aspiring to absolute.

KEYWORDS: textuality, experimenter, ubiquity, falling, daily show.

Onirismul își caută rădăcinile în trecutul literar românesc, devine progresiv și prospectiv, pentru a se promova în fața lectorilor nu atât prin inovație, cât prin recunoașterea unor canoane tradiționale. Dumitru Țepeneag rămâne teoreticianul modalității onirice, care îi îndeamnă pe scriitorii români să se sincronizeze în mod lucid cu Europa: „De ce să nu acceptăm ideea vaselor comunicante, atât de frumos susținută teoretic de Eugen Lovinescu? E foarte normal ca oamenii aceleiași epoci să gândească asemănător și să se exprime în maniere apropiate”¹. Teoretician al mișcării onirice, Dumitru Țepeneag a pătruns în spațiul literar printr-un spirit de opoziție față de ceea ce însemna literatura în perioada comunistă, când cenzura puterii îngăduia doar publicarea textelor circumscrise doctrinei respective: „Istoria reală e și cea mai rațională, adică logică, necesară. Inevitabilă! Eu rămân hegelian; nu cred în visuri”².

Imaginea vieții lucid-jucate, înfăptuită prin contemplație, se creionează pe fondul unei muzici nu lipsită de speranță, dar pătrunsă de o

* Pr. conf. univ. dr. Institutul Teologic Romano-Catolic Franciscan – Roman.

¹ Dumitru Țepeneag, *Vase comunicante*, în „Gazeta literară”, nr. 31, 1 august 1968, p. 7.

² *Ibidem*, p. 109.

tristețe demnă de o existență ambiguă, în care personajele mereu pe fugă, mereu în așteptarea unui eveniment exterior care să le traseze un sens în această cotidianitate amalgamată: „Proza lui Țepeneag este asemenea nisipurilor mișcătoare, nu te poți odihni în ea, n-ai tăram pentru a așeza o singură certitudine, te afli mereu într-un echilibru incert”³. În anii '60, proza românească cunoaște autoreferențialitatea și gustul experimentului, sub impactul Noului Roman Francez, ce propune o artă a spațiului: „Ceea ce a adus nou Robbe-Grillet e tocmai această infinită posibilitate de construcție pe care n-o ai decât în proză și în muzică; acest joc miraculos de-a construi, de-a transforma pe foaia albă a hârtiei timpul romanesc într-un spațiu real și ireal totodată, jocul de-a creația din nimic; ca în muzică, în spatele căreia nu există niciun fel de realitate mai greu sau mai lesne cognoscibilă”⁴. Dislocarea temporală se explică prin fluxul amintirilor, în care prezentul și trecutul se întrepătrund într-o aparentă dezordine, iar alternanța real – ireal, aici – dincolo fundamentează substanța tematică.

Prin acest *experiment literar*, autorul își propusese să nu se conformeze regulilor scrisului din perioada respective, anunțând totodată apariția unui alt mod de a scrie. Se observă o altă relație a scriitorului cu lumea imaginată, în care personajele au un comportament cel puțin insolit, însă dornice să spargă limitele unei vieți banale și apăsătoare. Realitatea simbolică este compusă, la modul sintetic, din colaje, devenind o lume cu propriile reguli, unde miraculosul se contopește cu ineditul, totul desfășurându-se sub ochiul unui regizor activ. Lectorul trece *pe nesimțite* dintr-un plan în altul fără a conștientiza că se află la granița realului cu visul: „Proza devine nonfigurative, adică o pură convenție de semne și de culori mișcate doar după un sens interior al tabloului”⁵.

Întâmplările la care iau parte oamenii se reflectă în obiectele din jurul lor, conturând imaginea unei lumi posibile, metamorfozată de atingerea ființelor care se perindă continuu în acest univers prozastic. Peste tot un vacarm teribil pare a învălui aceste siluete aflate într-o continuă alertă, care fie visează un mod de transcendență, fie trăiesc cu deziluzia înălțării. Personajele nu stau chiar dacă așteaptă, ci sunt atinse de mania

³ Monica Lovinescu, *Unde scurte*, vol. I, București, Humanitas, 1990, p. 530.

⁴ Dumitru Țepeneag, *Un român la Paris. Pagini de jurnal (1970–1972)*, Cluj, Editura Dacia, 1993, p. 43.

⁵ Nicolae Manolescu, *Ambiția prozei*, în „Contemporanul”, nr. 2 (1057), vineri 13.01.1967, apud Dumitru Țepeneag, *Prin gaura cheii*, op. cit., p. 523.

zborului într-o geografie simbolică, unde totul e posibil: „Toate mișcările personajelor tind să suplinească niște timpî morți, de așteptare, până se întâmplă ceva”⁶.

Acest teoretician al onirismului propunea o cale a înnoirii radicale în procesul de sincronizare a literaturii române la cea universală, recurgând la vis cu totul altfel decât romanticii sau suprarealiștii. Se urmărește producerea textului în deplină libertate, după legile visului, în care presară motive obsesive, situații halucinante, fapte ciudate și experiențe misterioase: „Cel care rostește *eu* se vede tot mai amenințat de a fi depersonalizat, îngurgitat de o instanță transsubiectivă, întrucâtva monstruoasă, și de a-și pierde, astfel, nu doar autoritatea sa de... autor, acel «authorship» al său, ci și identitatea ontologică de umilă creatură”⁷. Prozele din acest volum recurg la alegorie, într-un stil clar, cu ajutorul căruia scriitorul creionează peisaje bizare, în care cititorul pătrunde cu teama că se poate întâmpla oricând ceva neprevăzut sau îngrozitor. Aceste *flash-uri existențiale* reunesc amănunte banale și circumstanțe neașteptate, imagini de coșmar și momente de neliniște: „o atmosferă bacoviană interpretată în registru absurd”⁸.

Autorul ne invită într-un spațiu sumbru, traversat de frică, în care sunt înșirate case mici, cu ziduri umede, piețe pustii, străbătute de păsări felurite, șerpi nenumărați, de fapt o lume al cărei punct de sprijin se clatină. Oamenii sunt prezențe fantomatice și indifferente, cuprinse de instincte fără sens, de gesturi brutale și disperate, alergând sub orizontul cețos și nesigur, într-o singurătate absolută. Deși individul și-a pierdut speranța paradisului, totuși el este tentat să o caute, prelungindu-se astfel o stare de disconfort, de neîmplinire și disoluție. Nicolae Bârna analizează aceste povestioare din perspectiva unor *proze ale privirii*, stranii prin acea uitătură spre un *dincolo* problematic. Lumea golită de sens și de ordine ne apare ca un izvor de motive reluate și dezvoltate peste tot în proza autorului, în care personajele rătăcesc fără oprire, aflându-se nu doar într-o beznă groasă, ci într-o ceață deasă.

⁶ Daiana Felecan, *Între veghe și vis sau spațiul operei lui Dumitru Țepeneag*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2006, p. 20.

⁷ Laura Pavel, *Dumitru Țepeneag și canonul literaturii alternative*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2007, p. 54.

⁸ Mircea Martin, *Cronică literară*, în „Amfiteatru”, ianuarie 1968, apud Dumitru Țepeneag, *Prin gaura cheii*, op. cit., p. 544.

Transcendența este atent căutată de către personajul care umblă cu *mâinile întinse în lături*, simulând zborul, mergând cu genunchii îndoiți și capul plecat, dar zbuciumul său sfârșește brusc: „m-am întors pe călcâie și, cu pasul săltat, mi-am reluat drumul pe bordură”⁹. Într-o altă povestire, tramvaiul îl duce pe erou spre un loc necunoscut, un fel de grădină a paradisului, însă (re)căderea în lume este o certitudine, omul fiind aruncat universul derizoriu pentru a reorganiza *circul* rutinier. Misterioasa lume onirică adăpostește viețile celor care rămân doar cu puterea de a privi, întrucât mănuiitorul transformă spațiul și timpul, punând în scenă adevărurile unei existențe derizorii. Frigul traduce aspirația fără nădejde, dorința de a completa exilul personajelor, căutarea neobosită, călătoria misterioasă printre capcane inevitabile: „Lumea e un univers concentraționar în care oamenii, deopotrivă victim și călăi, nu cunosc cauzele și scopul faptelor lor neobișnuite”¹⁰.

Dumitru Țepeneag zugrăvește, prin imagini textuale obsedante, dramatismul unei lumi, condiția umană supusă derizoriului și limitării, utilizând tehnica fotografică și procedeul contrapunctului imitativ. Construcția epică devine un *puzzle* de istorisiri fragmentate, de imagini incomplete, care își regăsesc coerența prin utilizarea repetitivității: „Organizarea cercului nu e însă deloc lesnicioasă, poziția demiurgului (-scriitor) autoînstituit e slabă, precară, meșteșugul lui are posibilități limitate”¹¹. Recursul la motive religioase ca într-un joc al revenirilor succesive conferă prozei scurte caracterul unei interpretări multiple: parodiarea unor întâmplări biblice adâncește substanța onirică a materialului narativ. Sătul de condiția tragică, insul pleacă în căutarea unui *alter ego*, dintr-un alt timp și spațiu, adică în realitatea visului, atras irezistibil spre alte puncte ale existenței, infinite și nesemnificative. Același tramvai devine un simbol al refugiului atunci când personajele, suferinde din pricina claustrării, se află în imposibilitatea de a-și lua zborul. Orașul este o colivie în care individul nu se mai simte stingher, ci își dorește aceeași pseudolibertate, rămânând captive între realitatea opresivă și lumea interioară plină de *ziduri*.

Identitatea nemărturisită a personajelor se asociază cu eșecul câștigării

⁹ Dumitru Țepeneag, *Pe bordura trotuarului*, în *Proză scurtă*, Ediție definitivă, revizuită de autor, București, Editura Tracus Arte, 2014, p. 112.

¹⁰ Marian Victor Buciuc, *Dumitru Țepeneag, originalul onirograf*, București, Editura Ideea Europeană, 2013, p. 124.

¹¹ Nicolae Bârna, *Puntea artelor*, București, Editura Ideea Europeană, 2015, p. 244.

libertății, întrucât aripile nu reprezintă în acest caz decât mijlocul prin care omul rămâne ancorat în social. Motivul zidului susține anularea evadării, răstăcirea în labirintul libertății: „Și n-a încercat să zboare? Nu, n-a încercat. Doar îi tremurau aripile”¹². Tragismul condiției umane rezultă din modul în care oamenii se complac în starea de așteptare continuă, preferând să schimbe regulile jocului decât să-și depășească neputințele. Omul rătăcește într-o lume aflată în criză, încearcă să-și camufleze singurătatea prin imaginație, ajungând într-un loc necăutat din care va fi obligat să iasă, cu toate că nu se poate obișnui cu poziția înfrântului, a refuzatului: „Narcotizate cu zbor sunt nu doar zburătoarele prin excelență (păsările) și sugestiile textuale în care metafora e evidentă, ci și personajele care visează sau trăiesc și deziluzia înălțării”¹³.

Este de domeniul evidenței faptul că textele onirice ale lui Dumitru Țepeneag nu sunt accesibile oricărui lector, formula autorului ținând de rigoarea și desăvârșirea compozițională, de o teatralitate a privirii care fascinează. Discursul oniric este unul dinamic, chiar polemic, universul ficțional fiind deținătorul unui adevăr lăuntric prin care scriitorul încearcă să deschidă ochiul cititorului aflat „în deplină luciditate critică, fără nicio cădere în vreo iresponsabilă orbire întru visare și somn al rațiunii”¹⁴. Strategia narativă presupune adesea rescrierea tragică a unui mit, în care personajele se dizolvă până la statutul de umbre, autorul-creator mânuind acest *vârtej încremenit* pentru a spulbera timpul fizic și a institui visul hipnotizant, subjugant. Obsesiile autorului precum sacrificiul, zborul, calvarul, zbuciumul, decăderea, măreția, bântuie fiecare proză de tip oniric, devenind imagini, obiecte, personaje, situații.

Confruntat cu o lume desacralizată, obligat să parcurgă multiple săli încurcate, ce nu duc nicăieri, abrutizat de realitatea, în care existența angoasantă caută *Nimicul*, scriitorul așteaptă totuși *privirea surdului*: „Pur și simplu, nu mai există pământ sub picioare”¹⁵. Însă cerul refuză să se deschidă, semnele transcendentului rămân nedezvăluite, iar *adevăratul autor* încearcă să se substituie absentului *Tată ceresc*, reorganizând lucid *cercul*

¹² Dumitru Țepeneag, *Dor de patrie*, în *Proză scurtă*, op. cit., p. 189.

¹³ Daiana Felecan, op. cit., p. 19.

¹⁴ Nicolae Bârna, *Puntea artelor*, op. cit., p. 27.

¹⁵ Leonid Dimov, Dumitru Țepeneag, *Onirismul estetic*, Antologie de texte teoretice, interpretări critice și prefață de Marian Victor Buciu, București, Editura Curtea Veche, 2007, p. 404.

strâmt al existenței pentru a-i conferi un sens: „Pătrunsesem într-o adevărată pădure de felinare. Pâcla devenise mai deasă. Stâlpii felinarelor nu se vedeau, trebuia să le pipăi cu palmele fierul rece și umed. Obosisem. Mă ghemuii la rădăcina unui felinar. Îmi cuprinsei trupul cu brațele încercând să mă încălzesc; apoi mă sculai și începui să țopăi, să mă lovesc cu palmele peste coate, peste șolduri. Ceața mă înfășurase într-o cămașă de gheață iar frigul mă pătrundea cu cruzime, treptat”¹⁶.

Concluzionând, se poate afirma că ficțiunea propusă de Noul Roman se asociază aventurii, scriitorul fiind *inventatorul* unui destin etern, al unui univers în sufocare, iar „dimensiunea referențială nu promovează obiectul perceput, adică *unitar*, decât pentru a oculta obiectul scris, cu adevărat, adică *explodat*”¹⁷. Astfel, Dumitru Țepeneag valorifică tehnica redublării, întrucât presonajele, povestirea și axele spațio-temporale se multiplică în planul real și ficțional. Este clar că realitatea nu poate apărea într-o povestire singulară, prozatorul o redublează într-o juxtapunere de povestiri incerte, în care ființa umană își redobândește, prin vis sau în moarte, șansa spre absolut.

Proza lui Dumitru Țepeneag construiește permanent o lume în perpetuă metamorfoză, țese semnificații multiple, suprapune pasaje cu deschidere simbolică, sondând cotidianul neînsemnat, actualizând fantasme și detalii anecdotice. Fiecare istorisire propune interogații asupra rosturilor ființei umane neliniștite, înfricoșate, cu gesturi neașteptate, în stare să învingă frica prin puterea de stăpânire de care dă dovadă. Scăparea din această piesa de teatru derizorie rămâne irealizabilă, pentru că „atât închiderea, cât și deschiderea se arată a fi la fel de constrângătoare”¹⁸. Lumea nu mai știe să viseze, pare încremenită într-un spațiu în care totul e amorțit, imaginile se succed obsedant, obiectele își schimbă identitatea, iar personajele nu au libertatea descoperirii. Sub regimul ironiei, scriitorul textualist comunică excesiv, apare mereu în jocul romanesc pentru a proclama condiția fundamentală a lumii: o farsă, în care omul – un manipulat, niciodată un manipulator – are conștiința eșecului.

¹⁶ Dumitru Țepeneag, *Frig*, în *Proză scurtă*, op. cit., p. 93.

¹⁷ Jean Ricardou, *Noi probleme ale romanului*, București, Editura Univers, 1988, p. 181.

¹⁸ Marian Victor Buciu, *Dumitru Țepeneag, originalul onirograf*, op. cit., p. 124.

Bibliografie

- [1] Bârna, Nicolae, *Puntea artelor*, București, Editura Ideea Europeană, 2015
- [2] Buciu, Marian Victor, *Dumitru Țepeneag, originalul onirograf*, București, Editura Ideea Europeană, 2013
- [3] Dimov, Leonid, Țepeneag, Dumitru, *Onirismul estetic*, Antologie de texte teoretice, interpretări critice și prefață de Marian Victor Buciu, București, Editura Curtea Veche, 2007
- [4] Felecan, Daiana, *Între veghe și vis sau spațiul operei lui Dumitru Țepeneag*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2006
- [5] Lovinescu, Monica, *Unde scurte*, vol. I, București, Humanitas, 1990
- [6] Manolescu, Nicolae, *Ambiția prozei*, în „Contemporanul”, nr. 2 (1057), vineri 13.01.1967
- [7] Martin, Mircea, *Cronică literară*, în „Amfiteatru”, ianuarie 1968
- [8] Pavel, Laura, *Dumitru Țepeneag și canonul literaturii alternative*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2007
- [9] Ricardou, Jean, *Noi probleme ale romanului*, București, Editura Univers, 1988
- [10] Țepeneag, Dumitru, *Proză scurtă*, Ediție definitivă, revizuită de autor, București, Editura Tracus Arte, 2014
- [11] Țepeneag, Dumitru, *Un român la Paris. Pagini de jurnal (1970–1972)*, Cluj, Editura Dacia, 1993
- [12] Țepeneag, Dumitru, *Vase comunicante*, în „Gazeta literară”, nr. 31, 1 august 1968

„REVOLUȚIA” SFINTEI SCRIPTURI ÎN POPORUL ROMÂN DE-A LUNGUL SECOLULUI XX PRIN PREOTUL MISIONAR IOSIF TRIFA ȘI MIȘCAREA MISIONARĂ OASTEĂ DOMNULUI

Simion ANĂSTĂSOAIE*

Simion0721@yahoo.com

“THE REVOLUTION” OF HOLY SCRIPTURE IN ROMANIAN
POPULATION ALL ALONG THE XXTH CENTURY DUE TO A MIS-
SIONARY PRIEST IOSIF TRIFA AND THE ORGANIZATION
OASTEĂ DOMNULUI

ABSTRACT: The present article aims to emphasize the role of Iosif Trifa for Oastea Domnului. According to the Christian Orthodox teaching of faith, the sources of knowledge of God are the Holy Scriptures, the Holy Tradition and the concrete circumstances of life, which in many cases means the embodiment of the first two in creation and in the living persons who are carriers and transmitters of the Spirit of God in contemporaneity.

KEYWORDS: Bible Revolution, Iosif Trifa, Oastea Domnului, Revelation.

În Evanghelia lui Hristos, dreptatea lui Dumnezeu se descoperă din credință spre credință ... (Romani 1, 17)

Potrivit învățăturii de credință Ortodoxe, izvoarele cunoașterii lui Dumnezeu sunt trei:

- BIBLIA sau Sfânta Scriptură;
- Sfânta Tradiție (în care intră scrierile Sfinților nevoitori ai Bisericii bimilenare);
- Împrejurările concrete ale vieții, care, de cele mai multe ori înseamnă întruparea primelor două în creație și în persoanele vii care sunt purtătoare și transmițătoare ale Duhului lui Dumnezeu în contemporaneitate.¹ (pe scurt, experiența lucrului).

* Preot doctorand în cadrul Școlii Doctorale „Dumitru Stăniloae” a facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității București.

¹ Dumitru Stăniloae, *Teologie Dogmatic Ortodoxă*, vol.1, ed. II Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București – 1996, p.99;

Oastea Domnului este o mișcare misionară a Bisericii Ortodoxe Române, care a luat ființă la începutul secolului XX², la inițiativa preotului ardelean Iosif Trifa³. Dincolo de definiția pe care i-a dat-o întemeietorul ei („Aflarea și vestirea lui Iisus Hristos cel răstignit”), este, de departe, una dintre cele mai de impact misiuni de trezire duhovnicească și de răspândire a Sfintei Scripturi sub diverse forme de traducere, în poporul român, din toată istoria noastră creștină bimilenară. Scânteia⁴ adusă de părintele Iosif Trifa în Poporul Român este după cum spune Sfântul Apostol Pavel, din credință spre credință ...⁵.

Acest lucru a fost posibil datorită **voii lui Dumnezeu și suflării Duhului Sfânt**⁶ care a lucrat și a împletit minunat cele trei izvoare ale Revelației Dumnezeiești în persoana părintelui Iosif Trifa și a celorlalți

² Traian Dorz. *Istoria unei jertfe*, vol. 1, Editura Oastea Domnului. Sibiu, 1998, p. 11;

³ Părintele Iosif Trifa s-a născut pe 3 martie 1888, în satul Certege, în județul Turda, în anul 1895, tânărul Iosif merge la școala din satul natal, mai apoi, în 1900, merge la Școala Generală din Beiuș, iar mai apoi, în anul 1907, se înscrie la Seminarul Teologic din Sibiu. La terminarea studiilor, în 1910, este numit învățător în comuna Vidra de Sus (astăzi Avram Iancu), din județul Alba unde, la scurt timp după căsătorie, va fi hirotonit preot, pe seama localității Vidra.

Începând cu anul 1919, părintele Iosif va începe să scrie și să publice numeroase articole iar în anul 1920 îi va fi publicată, la Arad, prima carte de tâlcuiri și predici, numită „Spre Canaan”.

În anul 1921, părintele Iosif Trifa este chemat la Sibiu, de către mitropolitul Nicolae Bălan. În anul 1922, Mitropolia Sibiului înființează o revistă bisericească, numită „Lumina satelor” și este numit redactor prim la conducerea acesteia.

În acest punct al vieții sale, în noaptea de Anul Nou a anului 1923, la inițiativa părintelui Iosif Trifa, ia naștere mișcarea bisericească „Oastea Domnului”, mișcare misionară a Bisericii Ortodoxe Române activă până astăzi.

⁴ Scânteia convertirii sale la credință a fost o veche psaltire primită în dar de la mama lui iar părintele Iosif Trifa a pus în mâna țaranului român întreaga Biblie prin articolele, cărțile și toate scrierile sale.

⁵ Romani (1, 17);

⁶ Marele Nicolae Iorga spunea: „La Sibiu, pe lângă Mitropolia noastră ortodoxă, lucrează de ani de zile cu multă râvnă un preot. Nu este un cuvânt de laudă dacă voi spune: cel mai harnic preot din țară. El este redactorul unei foi pentru popor care se împrășteie la săteni, o foaie pentru norodul cel mare al satelor. Are în ea fel de fel de știri folositoare. Dar mai ales are o parte pe care nicio altă publicație n-o are așa de minunat și de bogat tâlcuită: e partea creștinului. Foaia poartă numele «Lumina Satelor». Cine se va abona la ea este în câștig. (...) Dar preotul de la Sibiu mai are o sumedenie de cărți din care se vede că darul lui Dumnezeu a fost din belșug revărsat peste inima acestui minunat slujitor al Lui. (...) Le recomandăm bucuroși pe toate. Numele preotului e bine să fie pus la inimă ca o pildă rară de ucenic al Mântuitorului. Însemnați-l bucuroși ca pe o descoperire: preotul Iosif Trifa.” în „Neamul românesc pentru popor”.

„apostoli” care i-au continuat misiunea într-un context socio-cultural extrem de greu (amintim perioada sumbră imediat următoare a primului război mondial)⁷.

Aș asemana această mișcare misionară, păstrând proporțiile și păstrând clar distincția, cu ceea ce s-a întâmplat în Biserica Catolică prin reforma benedictina născută la Cluny, la sfârșitul secolului 10 sau contrareforme bisericii catolice din secolele XVI–XVII.

Sfântul Ioan Gură de Aur, începe marea sa capodoperă *Omiliile la Matei* prin cuvinte aproape smintitoare: „*Ar fi trebuit să nu avem nevoie de ajutorul Sfințelor Scripturi, ci să avem o viață atât de curată încât harul Duhului să fi ținut locul Scripturilor în sufletele noastre.*”⁸ Marele merit al părintelui Iosif și al mișcării Oastea Domnului, în cuvinte sărace, nu este acela că înlocuiește Biblia, care este o colecție de scrieri, cu alte scrieri ci, că pune Sfintele Scripturi, Biblia, în mâna poporului și naște un tip de literatură prin care aduce înțelesurile Bibliei pe limba poporului. Părintele Iosif Trifa naște prin activitatea sa o Școală a Bibliei⁹ pentru poporul român. Iar înțelesurile Bibliei pe limba poporului, din credința unuia spre credința a milioane, am putea-o numi revoluția Sfintei Scripturi în poporul român de-a lungul secolului XX.

În contextul unei țări cu o situație grea după primul război mondial, cu grad mare de analfabetizare, cu resurse limitate, Părintele Iosif Trifa a achiziționat din banii săi o tiparniță de ultimă generație din Germania și în perioada 1922–1938 a scris peste 40 de cărți, a editat sau întocmit 7 publicații în peste 15 milioane de exemplare¹⁰ după cum urmează:

- Lumina Satelor – 1.I 1922 – 31.XII 1934, 676 de numere, 8.788.800 exemplare;
- Oastea Domnului – 25.XII 1929 – 31.XII 1934, 261 de numere, 2.529.000 de exemplare;
- Iisus Biruitorul – 1. I 1935 – 18. IV 1937, 120 de numere, 1.098.000 de exemplare;

⁷

⁸ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile la matei*, p. 15;

⁹ Preot Iosif Trifa, *BIBLIA – Cartea Vieții*, Ed. II, Editura Oastea Domnului, 2014, p10.;

¹⁰ Populația României la acea vreme era aproximativ 15 milioane de locuitori (din teritoriile româneti cuprinse între granițele României actuale) așadar, cum frumos spune pr. Gheorghe Gogan, „revenea pentru fiecare locuitor o foaie sau o carte religioasă” scoasă de acest preot.

- Tineretul Domnului (Supliment la I.B.) 5.I. 1936 – 4.IV 1937, 61 de numere, 565.000 de exemplare;
- Ecoul – 1. VIII. 1937 – 19. IX 1937, 7 numere, 70.000 de exemplare;
- Ostașul Domnului 17.X.1937 – 7. XI 1937, 3 numere, 30.000 de exemplare;
- Glasul Dreptății 25.XII 1937 – 13.II 1938, 8 numere, 80.000 de exemplare;
- 12 calendare anuale, 330.000 exemplare;
- 44 cărți în 550.000 de exemplare.¹¹

Pentru noi, și sute de mii de români, pe parcursul acestui secol de activitate împlinit chiar în acest an, mișcarea Oastea Domnului a devenit parte din al treilea izvor al Revelației Dumnezeiești. Timp de un secol, peste o mare parte a poporului român s-a revărsat Duhul și li s-a dat Lumina Înțelegerii Sfintelor Scripturi prin această mișcare misionară, iar autorul acestei lucrări, e foarte probabil, să nu fi fost sau cu siguranța ar fi existat dar într-o formă total diferită, dacă această lucrare revoluție misionară nu ar fi existat.

Bibliografie

***BIBLIA sau Sfânta Scriptură

- [1] Dorz, Traian, *Istoria unei jertfe*, vol. 1, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 1998
- [2] Gogan. Pr Gheorghe – *Lucrare de disertație – Viața și activitatea predicatorială a preotului Iosif Trifa*, Arad, 2003
- [3] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Epistola către Romani*, trad. de P.S. Teodosie Atanasiu, Editura Christiana, București, 2005
- [4] Stăniloae, Dumitru, *Teologie Dogmatic Ortodoxă*, vol. 1, ed. II Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996
- [5] Trifa, Preot Iosif, *BIBLIA – Cartea Vieții*, Ediția a II-a, Editura Oastea Domnului, 2014

¹¹ *Lucrare de disertație, pr. Gheorghe Gogan, Viața și activitatea predicatorială a preotului Iosif Trifa*, Arad, 2003.

BIBLIA – LUMINA CARE NU POATE FI BIRUITĂ DE ÎNTUNERIC

Adrian BÂRZU*

THE BIBLE – THE LIGHT WHICH CANNOT BE PUT IN SHADOW
BY THE DARKNESS

ABSTRACT: The present paper shows that from the Christian perspective all ideological slippages and all modern anthropological and social confusions are essentially biblical theological and anthropological heresies (Rom. 1:18–32). The loss of the revealed perspective on the world and life, the divinization of the autonomy of human reason as rebellion against God are the causes of the degradation of the values that introduced the true rights and freedoms of man and that produced prosperity in Western civilization. What can save this civilization from self-destruction is only a genuine return to the living and true God, the Creator and Redeemer of creation, through His revealed Word. The Logos of God is the light that enlightens every man and that darkness cannot overcome.

KEYWORDS: Bible, Creator, light, Logos, dark.

„La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu. ... Și Cuvântul S-a făcut trup și a locuit printre noi, plin de har și de adevăr. Și noi am privit slava Lui, o slavă întocmai ca slava Singurului născut din Tatăl. ” (Ioan1:1, 14 RCCV)

În *Evangelia după Matei* capitolul 4, găsim relatată ispitirea în pustiu de către diavol a Fiului lui Dumnezeu întrupat.

În conformitate cu așteptările iudaice mesianice ale vremii, diavolul îi cere Domnului Isus să transforme miraculos pietrele în pâine.

Citând Scripturile Vechiului Testament (Deut. 8:3), răspunsul Domnului Isus este remarcabil: “... *Este scris: „Omul nu trăiește numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu.”* (Mat 4:4, RCCV)

Există o ispită a vremurilor noastre de a trăi numai cu pâine și doar în mediul digital al minunilor tehnologice ca substitut pentru nevoia de spiritualitate. Obsesia hedonistă după bunăstare materială, consumerismul,

* DMin Midwestern Baptist Theological Seminary, Kansas, pastor Biserica Creștină Baptistă „Biruința”, Comănești.

scientismul și naturalismul care definesc existența umană doar în termeni materialişti, va eroda și distruge în cele din urma Civilizația noastră vestică. După cum spunea recent un teolog creștin:

„Mirosul greu al morții morale plutește deasupra unei generații care se închide în fața preocupărilor veșnice ale adevărului și ale conștiinței. O cultură care își salută propriile inconsecvențe vădite, ca fiind inevitabile, se va sufoca cu siguranță din lipsă de oxigen spiritual și va găsi existența umană golită de valoare și de semnificație. Atunci când adevărul adevărului și sensul sensului se evaporază, cel ce moare este omul, nu Dumnezeu.”¹

Civilizația iudeo-creștină a fost fondată pe Scripturile inspirate divin, fiind construită politic și social pe adevărurile Cuvântului lui Dumnezeu. Această minte creștină înnoită de revelația supranaturală a înțeles că omul nu-și poate experimenta plenar potențele și nu-și poate găsi împlinirea decât atunci când, prin adevărul revelat divin, pe lângă pântece își hrănește și sufletul. Ea a recunoscut că Logosul lui Dumnezeu este singurul intermediar al adevărului și al binelui. Prin intermediul Scripturii a descoperit că identitatea umană autentică nu poate fi definită în absența relațiilor create de iubirea de sine care se dăruiește aproapelui și de iubirea lui Dumnezeu cu toată inima, cu tot sufletul, cu tot cugetul și cu toată puterea. Creștinismul a recunoscut smerit că frica de Domnul este începutul adevăratei înțelepciuni.

Marile idei civilizatoare ale lumii creștine, autenticele drepturi și libertăți ale omului au fost concepute pe baza antropologiei biblice care a revelat lumii faptul că toți oamenii, indiferent de aspectele lor fizice sau de statutul lor social, sunt în egală măsură și universal purtători de chip al lui Dumnezeu.

Pentru gândirea creștină Cuvântul lui Dumnezeu este cu mult mai mult decât un izvor de înțelepciune în ceea ce privește trăirea cotidiană mundă. Prin intermediul mesajului Evangheliei Cuvântul devine puterea lui Dumnezeu pentru dăruirea vieții veșnice tuturor celor care-l îmbrățișează cu credință pe Isus Cristos, Logosul întrupat. Realismul creștin recunoaște că educația umană, oricât de mult ar reuși să îmbunătățească calitatea vieții, în ceea ce privește schimbarea radicală a caracterului omului căzut, nu se poate substitui lucrării Duhului prin Cuvânt. Pentru a trăi viața într-o altă dimensiune decât cea strict pământească, după spusele Mântuitorului,

¹ Carl F.H. Henry, *Dumnezeu Revelație și Autoritate*, vol. 1, *Dumnezeu care vorbește*, Ed. Cartea Creștină, 1993, p. 31.

omul trebuie să se nască din nou. (Ioan 3:3–7; 6:63) Doar experiența spirituală mediată de Cuvântul Evangheliei restaurează în ființa umană acel chip al lui Dumnezeu pierdut prin căderea în păcat.

Deși revelația generală găsită în natură comunică multe despre puterea, înțelepciunea, bunătatea, dreptatea și măreția Creatorului, ea este limitată la ceea ce poate fi observat.² Fără lumina revelată venită de sus, fără Legea lui Dumnezeu descoperită prin profeți, lumina naturală a creației, încețoșată de corupția păcatului din noi, nu va reuși să ne conducă la *tot* ce este adevărat, *tot* ce este nobil, *tot* ce este drept, *tot* ce este curat, *tot* ce este plăcut, *tot* ce este demn de admirat, de *orice* faptă măreață, și *orice* este demn de laudă (Filip. 4:8). Doar în Cuvântul lui Dumnezeu găsim izvorul netulburat și curat al vieții, doar prin lumina lui Dumnezeu vedem lumina (Ps. 36:9).

Biblia nu este o simplă colecție de scrieri sacre scrise de oameni pe baza experiențelor lor religioase subiective, ci este chiar Cuvântul lui Dumnezeu infailibil și inerant, insuflat de Duhul Sfânt profeților aleși (2 Pet. 1:19–21). Prin acest Cuvânt, care ca Logos transcendent și veșnic s-a întrupat în istorie, Dumnezeu s-a autorevelat pe Sine și și-a descoperit scopurile Sale cu privire la om și universul creat. Presupoziția de bază a teismul creștin este aceea că odată ce Dumnezeu ne-a comunicat adevărul într-un mod în care noi îl putem înțelege, putem interpreta realitatea în mod corect.³

Fără a fi în primul rând o carte de știință, literatură sau filosofie Biblia este o carte a mântuirii. Ea cuprinde spectrul complet al planului lui Dumnezeu de răscumpărare și reabilitare a omenirii și chiar a întregii creații. Ea prezintă cum a intrat păcatul în lume și accentuează gravitatea păcatului ca revoltă împotriva autorității lui Dumnezeu, precum și justiția judecății Lui împotriva acestuia. Ea vorbește despre un plan pe care Dumnezeu l-a alcătuit în Sine Însuși înainte de întemeierea lumii, ca prin harul Său, să-și manifeste îndurarea Sa fără plată și nemeritată. Acest har a fost mai întâi ilustrat în istoria biblică în multe moduri și feluri. În mod special a fost arătat prin alegerea unui om, Avraam, căruia Dumnezeu i-a

² *Doctrinile Bibliei, O prezentare sistematică a adevărului biblic*, ed. gen. John MacArthur și Richard Mayhue, vol. 1, Ed. Făclia, Oradea, 2019, p. 82.

³ Cornelius Van Til subliniază că pretenția non-teiștilor de cunoaștere adevărată trebuie susținută de cunoaștere exhaustivă, și aceasta pentru că lucrurile nu pot fi cunoscute cu adevărat și exhaustiv decât în relație cu toate celelalte lucruri. Pe baza revelației Celui care are cunoaștere exhaustivă pretenția teismului creștin este că acesta are cunoaștere adevărată dar nu exhaustivă.

făcut promisiunea binecuvântării popoarelor prin sămânța lui. Din mijlocul descendenților lui Avraam, poporul cu care Dumnezeu a intrat la Sinai în legământul Legii, la vremea potrivită, s-a născut Răscumpărătorul poporului lui Dumnezeu, aducătorul de har. Isus Cristos a fost chiar Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, care s-a făcut Om prin intermediul fecioarei Maria, care a murit nevinovat plătind prețul răscumpărării și a înviat pentru îndreptățirea celor care se încred în El. El a fost înălțat la cer și a fost declarat Domn al domnilor și rege al regiilor de către Tatăl ceresc. Biblia îl arată pe Isus Cristos mijlocind la tronul de har ca Mare Preot, de unde așteaptă până când toți dușmanii Lui vor fi așezați la picioarele Sale. Atunci va reveni cu slavă să-și instaureze pe deplin Împărăția, într-un cer nou și un pământ nou, după ce va judeca cu dreptatea toate lucrurile.

Creștinismul evanghelic afirmă cu tărie convingerea că noi îl cunoaștem pe Dumnezeu prin Fiul Său, Isus Cristos, pe care la rândul Său poate fi cunoscut doar prin Scriptură. Cunoașterea lui Dumnezeu se concentrează pe Isus Cristos, Cuvântul lui Dumnezeu care a devenit trup, și pe Biblia inspirată de Duhul, cuvântul scris al lui Dumnezeu care este adevărata mărturie a acestui Cuvânt întrupat.⁴

Interogația perfidă a șarpelui cel vechi adresată primilor părinți în grădina Edenului „Oare a zis Dumnezeu cu adevărat ...” strecoară și astăzi îndoiala și răzvrătirea în conștiințele multora. Orice eroare ideologică, politică, antropologică sau socială este de fapt la bază o erezie biblică teologică; o sustragere, un adaus sau o răstălmăcire adusă revelației biblice.

Pentru omul raționalist modern universul nu mai există ca o rețea rațională de legi care are în spatele lor un Creator atotînțelept și atotputernic. Tot ceea ce constituie experiență umană trecută este văzut acum ca o amenințare pentru libertatea și autonomia lui; omului i se vinde iluzia unui viitor complet deschis, al cărui rezultat și curs general depind în mod declarat de ingeniozitatea creativă a omului. Prin relativizarea adevărului și suspendarea transcendentului gândirea modernă nu mai este gândire autentică, ci un temperament, o stare de spirit supusă unor schimbări frecvente.⁵

⁴ Graeme Goldworthy, *Gospel-Centered Hermeneutics – foundations and principles of evangelical biblical interpretation*, IVP Academic, Downers Grove, Illinois, 2006, p. 16.

⁵ Carl F.H. Henry, *Dumnezeu Revelație și Autoritate*, vol. 1, *Dumnezeu care vorbește*, Ed. Cartea Creștină, 1993, pp. 43, 45.

Dacă astăzi descoperim cu stupoare indivizi cu pretenții intelectuale progresiste care nu mai pot oferi definiția pentru ceea ce este bărbatul sau femeia, pentru care aspectele fizionomice umane au devenit irelevante pentru stabilirea genului, lucrul acesta se datorează abandonului revelației divine și a divinizării rațiunii umane autonome.

Provocărilor ideologice utopice ale veacului nostru, care contorsionează adevărul într-un mod perfid și amăgitor, trebuie să le răspundem cu înțelepciunea lui Dumnezeu revelată în Scripturi, după modelul lăsat de Domnul Isus Cristos la ispitirea Sa în pustiu. Sarcina Bisericii Lui este să comunice lumii Cuvântul lui Dumnezeu, fie prin predicarea și învățarea lui într-o manieră corect hermeneutic, fie prin întruparea acestui Cuvânt în viețile evlavioase ale creștinilor. Opțiunile civilizației noastre și aspirațiile ei spre progres nu sunt multiple, așa cum ar sugera unii, ci simple: avem de ales între creștinism și nihilism, între Logosul lui Dumnezeu și lipsa finală de semnificație a vieții care se stinge sub atacurile relativismului epistemologic și moral.

În cetatea noastră, noi creștinii trebuie să le readucem aminte semenilor noștri că omul nu trăiește numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu. Hrana adevărată a sufletului însetat după cunoașterea adevărului nu vine pe filiera intuițiilor mistice de iluminare personală, a experiențelor senzoriale propuse de empirismul științific, a raționalismului filozofic, ci este dată de Logosul lui Dumnezeu care ține laolaltă gândirea, viața și experiența. Isus care a spus despre Cuvântul Tatălui: „... *cuvântul Tău este adevărul*, a adăugat „*Eu sunt Pâinea vieții. Cine vine la Mine nu va flămânzi niciodată; și cine crede în Mine nu va înseta niciodată. ... „Pâinea care Se coboară din cer este de așa fel, ca cineva să mănânce din ea și să nu moară.*” (Ioan 17:17, 6:35, 50 RCCV)

Trebuie să afirmăm cu îndrăzneală că Biblia nu este o colecție de mituri și basme fanteziste și imaginative de genul miturilor antice. Logosul revelației divine care s-a revelat pe cale istorică este o realitate ontologică care poate fi cunoscută. Meritul creștinismului biblic constă tocmai în demistificarea lumii și introducerea spre cunoaștere autentică și personală a singurului Dumnezeu viu și adevărat.

Pe baza revelației biblice, avem datoria să le reamintim oamenilor că cerul nou și pământul nou nu se realizează prin controlarea ambientului extern, ci va avea loc în escatonul viitor la revenirea Domnului Isus, ca împlinire a promisiunii biblice lăsate de Dumnezeu.

Trebuie să chemăm autoritățile civile lăsate de Dumnezeu să se achite de mandatul divin încredințat lor de Creator în a promova virtuțile prescrise omului de El în Scripturi. Nicio guvernare nu poate funcționa în chip fericit dacă prima preocupare nu este pietatea.⁶

Din dragoste de oameni și cinstire a lui Dumnezeu trebuie să predicăm lumii Evanghelia slavei fericitului nostru Dumnezeu. Doar astfel vom face să strălucească lumina cunoștinței slavei lui Dumnezeu pe fața lui Isus Cristos. Doar astfel ne vom salva pe noi și pe cei care ne ascultă.

Bibliografie

- [1] Calvin, Jean, *Învățătura religiei creștine*, Editura Cartea Creștină, Oradea 2003
- [2] Goldworthy, Graeme, *Gospel-Centered Hermeneutics – foundations and principles of evangelical biblical interpretation*, IVP Academic, Downers Grove, Illinois, 2006
- [3] Henry, Carl F.H., *Dumnezeu Revelație și Autoritate*, Ed. Cartea Creștină, 1993
- [4] MacArthur John și Mayhue, Richard, ed. gen, *Doctrinile Bibliei, O prezentare sistematică a adevărului biblic*, Editura Făclia, Oradea, 2019
- [5] Stott, John, *Să înțelegem Biblia*, Romanian Aid Fund, 1993
- [6] ****Teme-te de Dumnezeu, dă-i cinste împăratului – O declarație a intelectualilor creștini*, 2022

⁶ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine*, vol. 2, IV, xx.9, Editura Cartea Creștină, Oradea 2003, p. 677.

RUGĂCIUNEA-LINIȘTEA UNEI SOCIETĂȚI SECULARIZATE

Andrei GORBĂNESCU*

andreigorbanescu@yahoo.com

PRAYER-QUIETNESS IN A SECULARIZED SOCIETY

ABSTRACT: Prayer is the thirst of the soul for God and the desire to attain to His likeness. Every moment of man's life should be one more chance to talk to God and strengthen our bond with Him. The society in which we live presents us with challenges and temptations that we must look upon as lessons from which to learn how to promote goodness, beauty and love among our fellow men. The separation from God puts man in the position of losing the balance so necessary for a conscious and responsible life. As the crown of creation, man must be in constant dialogue with God. The tranquillity of a society, of a world, depends on the peace of mind of the people who live there.

KEYWORDS: prayer, reassurance, secularization,

Secularizarea-fenomen de înrobire spirituală

Existența omului în această lume implică o serie de trăiri, evenimente și situații neprevăzute pe care acesta trebuie să le experimenteze. Fiecare experiență are un rol în cadrul dezvoltării spirituale a omului ca persoană destinată îndumnezeirii. Societatea în care trăim nu este de cele mai multe ori potrivită pentru a crea cadrul propice dezvoltării spirituale ci mai degrabă o înrobire, o îngrădire a dezvoltării sufletești a omului. Comuniunea omului cu Dumnezeu se realizează prin rugăciune, prin intermediul sufletului care trebuie gătit să devină camera de Nuntă a Mirelui Ceresc.

Din punct de vedere a noțiunii de secularizare, literatura de specialitate ilustrează o conotație polisemantică a termenului. Astfel: „Vicisitudinile cuvântului secularizare, atât de frecvent utilizat în zilele noastre în materie de religie, circulația sa între franceză și germană, au reușit să-i dea un sens

* Absolvent al facultății de teologie „Șaguna din Sibiu” și a studiilor doctorale din cadrul aceleiași facultăți. Lucrare de doctorat intitulată „Identitatea și mărturisirea ortodoxă românească în Țara Sfântă în contextul pluralismului religios. Strategii și perspective misionare”, susținută în ședință publică în 21.09.2023.

în aparență recent și împrumutat. Mai mult, acest pretins neologism, anglicism sau germanism, este însoțit de o polisemie care dă opoziții, excluderi sau recuperări doctrinale”¹.

Conceptul de secularizare este strâns legat de modernitate. În societatea în care trăim, modernitatea este greșit înțeleasă și nu oferă libertatea pe care o promovează zi de zi în media. Adevărata libertate a omului este în cadrul Bisericii prin intermediul rugăciunii, o libertate oferită de Dumnezeu și care este cea care trebuie să conteze cu adevărat în viața omului.

În ceea ce privește fenomenul secularizării, una dintre opiniile cele mai pertinente cu privire la acest proces aparțin lui Jose Casanova. Acesta analizează și prezintă fenomenul secularizării din perspectiva a trei dimensiuni: „secularizarea ca diferențiere a sferei seculare față de normele și instituțiile religioase; secularizarea ca declin al sentimentelor și practicilor religioase; secularizarea ca marginalizare a religiei în sfera privată.”² Modernitatea este parte integrantă a societății și prezintă oamenilor un univers paralel care nu ajută la dezvoltarea morală și spirituală a acestora. Curentul modernist este de cele mai multe ori o piedică în fața înaintării spirituale. Menirea omului este aceea de a fi veșnic. Dumnezeu l-a creat pe om pentru a stăpâni și îndumnezei toate câte sunt iar fenomenul secularizării nu pune accent pe veșnicia omului ci pe înveșnicirea unei materialități care se risipește ca praful și țărâna în fața infinității lui Dumnezeu.

Secularizarea este un proces de înrobire spirituală care se manifestă pe mai multe planuri. Fiecare plan (social, politic, economic) are rolul de a-l transforma pe om dintr-un animal îndumnezeit cum îl definește teologul grec Panayotiss Nellas într-un animal al consumului și al mediocrității spirituale. Un lucru important de amintit este acela că secularizarea este în strânsă legătură cu desacralizarea despărțirea omului de frumusețea și sobrietatea sacrului și alunecarea pe această pantă a tentațiilor și provocărilor materiale.

Un aspect al secularizării despre care vreau să scriu este legat de **desacralizare**. În cadrul unei societăți bazate pe consum, sacrul nu mai este

¹ Călin Săplăcan, *Secularizare și religie* Cf. «*sécularisation* » în *Journal for the Study of Religions and Ideologies* • N o. 5/ Summer 2003, p. 120.

² Radu Carp, *Dumnezeu la Bruxelles*, Editura Eikon, Cluj, 2009, p56.apud José Casanova, *Public Religions in the Modern World*, The University of Chicago Press, Chicago, 1994, p. 211.

privit ca entitate ontologică la care trebuie să se raporteze omul. Influențe exterioare moralității induc omului idei referitoare la inventarea unor pseudo-sărbători, a unor tradiții care nu au nimic în comun cu duhul evanghelic.

Secularizarea înrobește omul prin aceea că duce la o rupere a legăturii dintre om și Dumnezeu. Sărbătorile își pierd din esență. Un exemplu elocvent în acest sens este pierderea esenței Sărbătorii Nașterii Domnului, de pildă. În viziunea omului modern această sărbătoare face referire exclusiv la Moș Crăciun, un exponent al unei tradiții americane care are ca scop satisfacerea plăcerilor materiale, trecătoare, ale omului. Biserica este cea care oferă cu ocazia acestei sărbători, bucuria că S-a născut Izbăvitorul lumii, Pruncul din ieslea Betleemului care vine pentru a fi întâmpinat de întreaga creație. Desacralizarea acestei sărbători se transformă într-o serie de întâlniri consumiste în centrul căreia nu se află nici Hristos și nici rugăciunea.

Suferințele oamenilor sunt diverse în zilele noastre, unele de natură trupească dar altele sunt de factură spirituală, psihologică datorate îndepărtării omului de Dumnezeu, lipsa rugăciunii și înecarea în oceanul secularizării. Inima omului este centrul sentimentelor, trăirilor și a tot ceea ce trebuie omul să aibă mai bun pentru a transmite celorlalți din bogăția sa spirituală.

Biserica este instituția care trebuie mai mult ca oricând să se implice activ în combaterea duhului acestui veac și conducerea omului pe calea mântuirii. Sfânta Scriptură este actuală și mereu vie în scrierile sale. Cuvintele sale sunt duh și viață. În măsura în care omul își ghidează viața după cuvintele Scripturii va depăși orice moment deficitar și orice criză indiferent de natura ei.

Rugăciunea este soluția cea mai la îndemână pentru om. Vorbirea cu Dumnezeu însoțită de post și încununată cu Împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos reprezintă cel mai bun demers pentru combaterea secularizării și ajungerea la asemănarea cu Dumnezeu.

Definiții ale rugăciunii

Omul a fost înzestrat de Creator cu capacitatea de a comunica de a relaționa. Cea mai frumoasă relație pe care omul o poate avea cu Dumnezeu este participarea la cultul bisericii, în toate formele sale de exprimare și

bine-nțeles prin rugăciune. Aceasta din urmă este dovada unei identități cerești dobândită de om prin Botez. Ca membri ai Bisericii, putem vorbi cu Dumnezeu prin rugăciune.

Sfinții Părinți au dat diferite înțelesuri, definiții și au caracterizat vorbirea omului cu Tatăl Ceresc în diferite feluri. Fiecare definiție, tâlcuire a acestei acțiuni mărește revelează măreția pe care a primit-o omul și totodată iubirea infinită a Sfintei Treimi revărsată ca un ocean nesecat de dragoste și dor peste întreaga creație.

Sufletul omului este însetat de rugăciune, este dorit de comuniunea cu Dumnezeu și de Cuminecarea cu Trupul și Sângele lui Hristos. Rugăciunea este vitalitatea de care acesta are nevoie pentru a rezista ispitelor și provocărilor pe care le are de întâmpinat. Fiecare moment al vieții omului este o înaintare de veșnicie și un pas în drumul mântuirii. Rugăciunea este partenerul și sursa de energie de care omul are cea mai mare nevoie în fiecare zi.

În cadrul scrierilor filocalice, rugăciunea este definită în diferite forme, fiecare dintre acestea ilustrând importanța și măreția pe care o are aceasta în cadrul comuniunii de iubire dintre om și Dumnezeu.

Unul dintre părinții filocalici care și-a dedicat o parte a operei sale rugăciunii și a descris-o pe aceasta foarte frumos este **Evagrie Ponticul**³. O primă definiție a rugăciunii, scrisă de Evagrie Ponticul: „Rugăciunea este vorbirea minții cu Dumnezeu. De ce stare are așa dar nevoie mintea, ca să poată să se întindă, fără să se uite îndărăt, dincolo de sine, până la Stăpânul ei, și să stea de vorbă cu El, fără mijlocirea nimănui?”⁴. Mintea este cea care trebuie să se unească cu Dumnezeu. Rugăciunea este vorbirea cu Dumnezeu, dăruirea totală a omului Creatorului. Mintea nu are nevoie de nici un sprijin atâta vreme cât aceasta dorește să se unească cu Dumnezeu.

O altă definiție a rugăciunii menționată de Evagrie Ponticul este: „Rugăciunea este vlăstarul blândeții și al lipsei de mânie.”⁵ Iată deci, o altă descriere a rugăciunii vlăstar al blândeții. Prin intermediul rugăciunii devenim blânzi și smeriți așa cum ne îndeamnă Hristos să fim.

³ A fost ucenic al Sfântului Vasile cel Mare, un iubitor de Dumnezeu și vrednic rugător. Viața sa a fost o continuă comuniune cu Dumnezeu și dorință de a ajunge la asemănarea cu Creatorul. Acesta a dedicat aproximativ 153 de capete, definiri, tâlcuiuri despre rugăciune.

⁴ Evagrie Ponticul, *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți*, vol I, Ediția a II a, traducere Pr.Prof.Dr.Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1947, Institutul de arte grafie *Dacia Traiana S.A.*, cap 3, p.75

⁵ *Ibidem*, cap 14, p.76.

Blândețea este o virtute a omului care îl ajută se între mai ușor în comuniune cu semenii.

Rugăciunea mai este definită ca fiind: „(..) rodul bucuriei și al mulțumirii. Rugăciunea este alungarea întristării și a descurajării.”⁶ Aceasta este rod al bucuriei deoarece aduce o pace și o liniște în suflet care-l ajută pe om să se apropie de Dumnezeu. Lupta continuă cu păcatul și cu toate provocările acestei lumi îl tulbură pe om și nu-i permit să găsească liniștea sufletească de care are nevoie. Rugăciunea este bucurie și mulțumire, o stare de sațietate duhovnicească pe care o resimte omul la nivel spiritual. Aceasta este cea care alungă orice formă de întristare și descurajare.

Rugăciunea este descrisă și definită de **Sfântul Ioan Scărarul**⁷ ca fiind maica tuturor virtuților. Acest Sfânt Părinte ne-a lăsat moștenire o opera fundamentală ce este căpătâi nu doar monahilor ci și creștinilor care au înțeles rostul lor în această viață. Misiunea omului în viață este ajungerea la asemănarea cu Dumnezeu. Rugăciunea încununează toate eforturile și deschide sufletul pentru comuniunea cu Hristos. Fiind definită ca maică a virtuților rugăciunea este cea care oferă omului echilibrul, sprijinul necesar pentru desăvârșire.

Sfântul Ioan Scărarul descrie și definește rugăciunea prin intermediul unor serii de aprecieri și caracterizări. Rugăciunea este *împăcarea omului cu Dumnezeu*. Fiecare om este supus greșelii dar are posibilitatea de a se împăca cu Dumnezeu prin rugăciunea. Vorbirea omului cu Dumnezeu trebuie să fie centrată pe dobândirea iertării și a mile din partea Creatorului. Împăcarea omului cu Dumnezeu presupune un proces complex ce are la bază dorința omului de îndreptare și iubirea lui Dumnezeu revărsată asupra creației.

Rugăciunea este considerată și *secura deznădejdi* deoarece alungă orice gând potrivnic ce l-ar îndepărta pe om de Dumnezeu. Deznădejdea își găsește lăcaș în sufletul pustiit de păcate de patimi și îndepărtat de Izvorul Vieții. Rugăciunea este elixirul care oferă stabilitate și sprijinul real necesar pentru ca omul să nu cadă în deznădejde.

Sfântul Ioan Scărarul definește rugăciunea ca fiind și *scaun de judecată* deoarece ea trezește sufletul și conștiința din om. Orice faptă am face,

⁶ *Ibidem*, cap 15, 16, p. 76.

⁷ A fost un mistic creștin din secolul al VII-lea. A intrat în mănăstirea din muntele Sinai la vârsta de 16 ani. Numele său este asociat ultimei sale opere scrise „Scara dumnezeiescului urcuș”.

aceasta își pune amprenta asupra sufletului și sădește în-lăuntrul un sâmbure de urmare. Rugăciunea este considerată scaun de judecată deoarece atrage atenția omului cu privire la ceea ce este bine de făcut. Conștiința este glasul lui Dumnezeu din om iar acesta se instruiește prin intermediul rugăciunii.

Toata viața omului trebuie să fie însoțită de rugăciune de convorbirea cu Dumnezeu. Rugăciunea este *“lumina sufletului”*⁸ și o intrare a omului în legătură cu Dumnezeul cel Viu, care este peste tot, și care lucrează neîncetat la mântuirea noastră. Este vorbirea sufletului cu Dumnezeu, strigătul omului după ajutorul harului divin.

Darurile rugăciunii

Cu privire la problematica darului rugăciunii aceasta este una deosebit de importantă în cadrul spiritualității ortodoxe. Cel mai mare dar pe care omul l-a primit este cel al vieții.-un prim dar al rugăciunii am putea spune. Fiecare om își dorește o familie și copii. Aceștia sunt rod al rugăciunii, daruri ale rugăciunii. Aducerea unui om pe pământ este o minune a lui Dumnezeu realizată vizibil prin intermediul oamenilor.

Vorbirea omului cu Dumnezeu îi dă acestuia posibilitatea de a estompa granițele vieții acesteia și ajungerea la o comuniune deplină cu veșnicia. Darurile rugăciunii sunt efectul unei rugăciuni sincere, curate împodobită cu credință și cu post. Spiritualitatea răsăriteană definește rugăciune și o descrie cu diferite simboluri. Astfel Sfântul Ioan de Kronstadt descrie rugăciunea ca fiind: „*respirația sufletului, hrana și băutura noastră duhovnicească*”⁹.

Rugăciunea este cea care actualizează importanța omului ca persoană. Nimic nu definește mai bine un om ca persoană creată de Dumnezeu, ca rugăciunea. Umanitatea în esența ei este o lucrare a materialității care poate fi împodobită prin rugăciune într-un dar. Omul are privilegiu de a se ruga.... de a vorbi cu Dumnezeu. Iată ce dar minunat oferă rugăciunea, privilegiul, onoarea de a ne adresa Celui Ce ne-a creat. Toată viața sa omul are acest dar

⁸ Cuviosul Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte. Cuvântul IV. Despre conștiința celor ce șed în chilii*, în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Parinti care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși, vol. 12, traducere, introducere si note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Staniloae, p. 50–51.

⁹ Tomas Spidlik, *Spiritualitate răsăritului creștin, II Rugăciunea*, Editura Deisis, Sibiu, 1998, p. 36.

oferit până la ultima sa suflare. Cu privire la rolul rugăciunii și efectele acesteia asupra umanității precizez: „Cei care se roagă sunt oameni prin excelență; prin rugăciune, ei exercită cel mai mare privilegiu al umanității”¹⁰.

Unul dintre darurile rugăciunii este descris de ceea ce fiecare dintre noi avem nevoie și anume liniștea sufletească. Spiritualitatea ortodoxă denumește această stare **isihie**. Această liniște este una benefică pentru suflet este un dar al rugăciunii deoarece întreaga povară a păcatului este luată de Dumnezeu în măsura în care cerem ajutor și ne smerim pentru a înțelege cu adevărat învățăturile revărsate în suflet prin rugăciune.

Liniștea sufletească este foarte importantă de dobândit deoarece prin aceasta omul se regăsește pe sine și are puterea de a merge mai departe în parcursul său soteriologic: „Este necesar să dobândim liniștea (isihia) pentru a ne întoarce, încetul cu încetul minte din rătăcirile sale și a vorbi cu Dumnezeu”¹¹. Rugăciunea ne oferă acest prilej al liniștirii al dobândirii unei stări de pace.

Sfântul Vasile cel Mare cu privirea la modul în care isihia lucrează în sufletul omului menționa că aceasta este începutul curățirii sufletului. Rugăciunea este cea care ne ajută să ajungem la curăția sufletului la alungarea oricărui gând necurat. Liniștea dobândită prin rugăciune situează pe om în postura de a vorbi cu Dumnezeu, de a se afunda în oceanul veșnicei iubiri a Sfintei Treimi. Acesta mărturisește: „Începutul absolut al curățirii sufletului este liniștirea, întru care limba nu se dedă grăirilor despre cele ale oamenilor, nici ochii nu contemplă obrajii cei sulemenți sau trupurile cele atrăgătoare, nici urechile nu se pleacă spre îndulcirea glasului sau spre ascultarea cântecelor desfătătoare sau a vorbelor rostite de «înțelepții» acestei lumi sau de bufoni o deprindere care caută, mai presus de toate să liniștească cele ale sufletului”¹².

Nevoia omului de rugăciune aspecte spirituale și psihologice

Rugăciunea este modalitatea prin intermediul căreia omul vorbește cu Părintele Ceresc și își odihnește sufletul în oaza de liniște revărsată în

¹⁰ Bremond H., *Introduction a la philosophiende la priere* (Texte choisies), Paris, 1928, p. 13, apud. Ioan Bunea, *Psihologia rugăciunii*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2009, p. 15.

¹¹ IPS Hierotheos, Vlachos, *Psihoterapia Ortodoxă*, Știința Sfinților Părinți, Editura Învierea-Arhiiepiscopia Timișoarei, 1998, p. 360.

¹² *Ibidem* p. 361.

suflet de Dumnezeu prin intermediul ei. Liniștea unei lumi haotice, bazată pe consum și presiune pusă abuziv asupra persoanei se regăsește în rugăciune. Inima vorbește cu Dumnezeu atunci când cuvintele sunt sărace sau sunt cenzurate de problemele vieții. Tăcerea fizică a omului se transformă în strigătul inimii către Dumnezeu. Nevoia de rugăciune a omului este una mare cu fiecare zi care trece și în care acesta pierde din elanul și energia de care are nevoie pentru a merge mai departe.

Societatea în care trăim este una încărcată cu diferite influențe și practici care nu întotdeauna oferă omului echilibrul psihologic și spiritual de care are nevoie. Cercetările științifice au scos la iveală următoarea opinie: „Este tot mai evident faptul că efectele sanogene ale credințelor și practicilor religioase sunt dificil de contestat, chiar și de către cei mai sceptici cercetători sau practicieni. De altfel, o analiză a literaturii de specialitate a ultimelor decenii ne dovedește, neechivoc, că încorporarea unor practici religioase în scenariul strategiilor de consiliere psihologică sau de psihoterapie poate eficientiza actul terapeutic”¹³.

Cercetări de specialitate reflectă faptul că omul din păcate s-a tot îndepărtat de Dumnezeu, de Biserică și de ceea ce îl menține cu adevărat viu. Omul încearcă să se facă pe sine Dumnezeu fără a asculta de Creator. Această autonomie pe care și-o construiește omul se transformă într-o nebunie. De altfel nebunia acestei lumi este o maladie din care omul nu poate ieși singur. Există în lume diferite terapii, tratamente și căi prin care omul încearcă să-și găsească un echilibru o cale de scăpare însă trebuie subliniat faptul că la originea acestora practici, ritualuri există o conotație sacră, religioasă. Oricât de eficientă ar fi o metodă științifică aceasta are la bază sau se completează cu o latură religioasă.

Rugăciunea este cea care oferă omului stabilitate și sprijinul real de care are nevoie. Rugăciunea este cea care oferă omului posibilitatea depășirii materialității acestei lumi și cufundarea în oceanul iubirii divine. Prin intermediul ei, sufletul își găsește pacea și liniștea de care are nevoie pentru a depăși ispitele, provocările și suferințele de zi cu zi. Societatea secularizată în care trăim răpește omului liniștea, fericirea și mai ales dorul după veșnicie de care are atâta nevoie. Rugăciunea este parte integrantă a ființei umane de aceea nevoia de rugăciune este acută la fiecare om indiferent de modalitatea lui de raportare la sacru.

¹³ Adrian Opre, *Optimizarea consilierii psihologice prin valorificarea valențelor sanogene ale practicilor creștine* în Revista Altarul Reîntregirii, Nr 1/2015, p. 118.

Prin creație omul este rod al iubirii și rugăciunii de aceea vorbirea cu Dumnezeu îi actualizează omului demnitatea personală și filiația cu Dumnezeu obținută prin Botez. Cu referire la acest lucru: „Rugăciunea este legată indisolubil de natura ființei umane; ea este semnul neîndoielnic al superiorității și supremației omului față de ființele necuvântătoare, ea „este manifestarea firească a omenității noastre”¹⁴.

Nevoia de rugăciune implică și nevoia de comuniune, de comunitate. Omul este o ființă dialogică. Convorbirea omului cu Dumnezeu implică întreaga creație. Darul vieții primit de om este cel mai mare dar pe care îl poate primi cineva. Viața omului presupune un întreg proces de depășire a egoului, de maturizare atât fizică cât și spirituală. Rugăciunea îl pune pe om în fața lui Dumnezeu cu toată ființa sa. Mântuitorul Iisus Hristos ne-a învățat să ne rugăm. Rugăciunea Domnească este cea mai simplă dar și profundă rugăciune. Taierea vocii omului și lăsarea în mâna lui Dumnezeu este dovada cea mai elocventă de asumare a procesului mântuirii.

Societatea secularizată în care trăim oferă omului situații diverse și trăiri care de cele mai multe ori nu sunt în concordanță cu morala creștină. Suflul omului este de multe ori tulburat de influențele externe și este supus unor stări care-i răpesc pacea și liniștea de care are atâta nevoie. Îndepărtarea omului de Dumnezeu cu tot ceea ce implică aceasta aduce cu sine tristețe, angoasă și disperarea.

Una dintre manifestările nocive ale societății care afectează omenirea din ce în ce mai des este **depresia** care se manifestă prin stare de deznădejde acută și lipsa totală de încredere în Dumnezeu și în propria persoană. Un suflet tulburat, împovărat de păcate va fi întotdeauna chinuit de diavol. Lucrarea satanei vine să destabilizeze comuniunea omului cu Dumnezeu și să-I insuflă acestuia ideea conform căreia nimic nu mai poate repara ceea ce a fost stricat prin păcat.

Termenul „depresie” provine de la cuvântul latin „depressio” (con stricție, apăsare) și face referire la o dispoziție sufletească negativă, însoțită de moleșală, astenie, de o apreciere pesimistă a tot ceea ce se întâmplă în jur.¹⁵

Starea de depresie apare de cele mai multe ori în momentul în care omul se simte singur. Singurătatea este o boală cu care societatea se confruntă. Oamenii care au de a face cu starea de depresie sunt foarte

¹⁴ Pr.Prof.Ioan Bunea, *Psihologia Rugăciunii* în Revista „Porunca iubirii” Nr 4/2002 p.12.

¹⁵ Dr. Dmitri Avdeev, *Depresia ca patimă și ca boală*, în „Psihoterapia ortodoxă”, Ed. Sofia, București 2008, p.7.

vulnerabili și orice lucru care nu este pe placul lor îi deranjează. Astfel: „Depresivii au o vulnerabilitate foarte mare față de evenimentele negative, față de eșecuri și au o rezistență scăzută față de stres.”¹⁶

Rugăciunea, din punct de vedere spiritual presupune vorbirea omului cu Dumnezeu, încercările sufletului de a depăși materialitatea acestei vieți și atingerea desăvârșirii. Un lucru foarte important este acela că nevoia de rugăciune și rugăciunea în general are și o valență psihologică. Din punct de vedere al științelor exacte sacrul este de multe ori un element component al unor stări, trăiri și nu elementul central la care trebuie să se raporteze toate.

Omul este o ființă socială, o taină teologică dar și o persoană cu trăiri, sentimente, frustrări și cu nevoie diferite. Din punct de vedere psihologic, nevoia omului de rugăciune aduce în atenție situații cu care omul se confruntă în viață dar la care nu le găsește un sens fără un element al sacralității. Există numeroase studii de specialitate din domeniul psihologiei care ilustrează faptul că existența unui om este determinată în integralitate de nevoia de sacru, de raportare la divinitate. Religia este cea care îi indică omului un set de valori, un bun simț, o cale demnă de urmat pentru a putea rezista în societatea și în comuniunea cu cei din jur.

Sănătatea fizică și spirituală a unui om este de asemenea determinată de prezența Lui Dumnezeu în viața lui. Rugăciunea este linia directoare și cea care oferă omului soluții divine la probleme diverse. Modul de a gândi al unui om, și capacitatea de a se adapta la diferite situații este determinată de rugăciune. Lucrul acesta este cercetat, acreditat și promovat de părerea unanimă a mai multor specialiști teologi și laici.

O opinie referitoare la rolul rugăciunii și nevoia omului de Dumnezeu pentru a trăi cum se cuvine ne este prezentată de un studiu realizat de psihologul englez, Michael Argyle, care a accentuat apoi cât de benefică este rugăciunea pentru om ca persoană, psihic, stare de sănătate: „Un studiu realizat de Michael Argyle, un cunoscut psiholog englez și specialist în psihologia religiei, arată că oamenii credincioși sunt mai puțin afectați de boli decât cei necredincioși. Sau găsit trei explicații pentru acest fenomen. În primul rând, cei credincioși au un mod de viață mai sănătos deoarece exclud excesele alimentare și se abțin de la obiceiuri dăunătoare (alcoolism, fumat etc.). În al doilea rând, religia imprimă omului un stil de viață

¹⁶ Vasile Crețu. „O perspectivă ortodoxă asupra depresiei. Cauze actuale și remedii duhovnicești” în Revista Teologie și viață la Dunărea de Jos, Nr 11.2012. p. 397.

lăuntric mult mai bine așezat, favorizează o liniște interioară, îndepărtând deprimarea, și îl sprijină pe acesta din punct de vedere moral. În al treilea rând, asistența socială acordată de Biserică atenuează problemele asupra sănătății”¹⁷.

Toată viața omului trebuie să fie un echilibru și o gestionare atentă a problemelor. Orice situație ar fi, Dumnezeu este ajutorul și sprijinul real pentru depășirea oricărei încercări sau piedici. Cuvintele Scripturii sunt inestimabile în acest sens: „Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul” (Psalm 117,6). Ajutorul lui Dumnezeu intervine în viața omului când se așteaptă mai puțin. Nimeni nu suferă, nu suportă mai mult decât poate. Rezistența omului la diferite situații se datorează rugăciunii, nevoii omului de spiritual și de evadare din lume prin rugăciune.

O perspectivă interesantă de abordat este **nevoia de rugăciune în sens medical**. Constituția omului, trup și suflet îl determină pe om să aibă grijă atât de suflet dar și de trup. Acesta este templu al sufletului. Omul este complet și considerat ființă doar prin existența unitară a celor două părți componente. Medicina și Teologia sunt două domenii care deși aparent fără legătură au multe puncte comune. Îngrijirea trupului trebuie să fie însoțită de îngrijirea sufletului. Rugăciunea este cea care îngrijește sufletul.

Omul este mereu pus în fața unor situații aparent fără ieșire. O suferință sau o boală schimbă întotdeauna modul de percepție al vieții, al oamenilor și modul de raportare la Dumnezeu. Cauza tuturor decăderilor, suferințelor și bolilor este în cele din urmă păcatul strămoșesc. Astfel: „În privința cauzelor suferințelor și ale bolilor, întreaga literatură duhovnicească răsăriteană consideră că adevărata și ultima cauză o constituie păcatul strămoșesc, la care se adaugă păcatele personale. Alături de aceste două cauze sunt menționate și o moștenire genetică vulnerabilă, iar, ca în cazul orbului din Evanghelie (Ioan 9, 1–38), iconomia sau Pronia divină”¹⁸.

Există o multitudine de statistici care reflectă importanța rugăciunii și nevoia acută de aceasta pentru tămăduirea unor boli sau pur și simplu pentru tratarea unor disfuncționalități la nivel psihic. Cercetări de acest gen au fost realizate de medici, de oameni de știință care au concluzionat că rugăciunea este benefică pentru longevitate pentru îmbunătățirea stării de sănătate, echilibru psihic.

O cercetare de acest gen a fost realizată de către **Dr. Olivier de**

¹⁷ *Ibidem.*, p. 395.

¹⁸ *Ibidem* p. 65.

Ladoucette și pe care o consider potrivită în cadrul subiectului abordat. Conform studiilor realizate: „investirea religioasă poate reduce riscurile apariției a numeroase boli, atât fizice, cât și psihologice, poate ameliora starea de sănătate generală și favoriza longevitatea. Într-o metaanaliză a lucrărilor referitoare la efectul religiei asupra sănătății, s-a constatat că aceasta este benefică vindecării în 81% din cazuri, neutră în 15% din cazuri și dăunătoare doar în 4% din situații.”¹⁹.

Există studii care susțin ideea conformă căreia rugăciunea întărește sistemul imunitar al oamenilor aflați în suferință, le schimbă modul de a percepe boala și schimbă gândurile rele. Numeroși cercetători au încercat să explice cum rugăciunea are asemenea efecte terapeutice dar s-au convins de faptul că rugăciunea întrece orice știință și poate străpunge orice graniță a exactității. Ca întărire a celor prezentate: „Printre explicațiile curente ale modului în care rugăciunea poate influența starea de sănătate se numără, printre altele, intervenția supranaturală a lui Dumnezeu (Levin, 1996), efectul placebo și împlinirea profeției (Tloczynski și Fritzsich, 2002), recadrare și reglare emoțională (Ellison și Taylor, 1996), activarea unor energii care nu pot fi observate și măsurate prin mijloacele actuale ale științei, angajarea în schimbarea comportamentală a persoanei care se roagă sau care primește rugăciunea, unitatea de conștiință între intercesor și beneficiarul rugăciunii care facilitează vindecarea”²⁰.

Nevoia omului de rugăciunea trebuie să fie în fiecare zi. Înaintarea omului spre îndumnezeire este un proces anevoios pe parcursul căruia nevoia omului de rugăciune este un lucru firesc, o nevoie primordială pentru odihnirea sufletului și depășirea momentelor care se interpun în fața împlinirii idealului soteriologic.

Concluzii

Rugăciunea este convorbirea omului cu Dumnezeu și dorința sufletului de a se odihni în liniștea Părintelui Ceresc. Societatea în care trăim prezintă diferite contexte și cadre ce tulbură această nevoie ontologică a sufletului. Secularizarea ca fenomen al îndepărtării de sacru este cea care îl pune pe om în situația de a privi cu ardoare spre materialitatea efemeră

¹⁹ Dr. Olivier de Ladoucette, *Forța minții. Cum să rămâi mereu tânăr și să te bucuri de viață*, traducere de Liliana Urian, Editura Trei, 2008, pp. 247–248.

²⁰ *Ibidem* p. 35.

a lumii și a pierde din vedere esența-toate sunt pentru folosul omului dacă sunt asumate conștient.

Tema propusă consider că este actuală și mereu capabilă de a genera discuții constructive și foarte necesare pentru o trăire în duh și Adevăr a vremurilor care ne sunt oferite să le petrecem spre ajungerea la marele examen al veșniciei.

Bibliografie

1. Avdeev, Dr. Dmitri, *Depresia ca patimă și ca boală*, în „Psihoterapia ortodoxă”, Ed. Sofia, București 2008;
2. Bunea, Pr.Prof.Ioan, *Psihologia Rugăciunii* în Revista „Porunca iubirii” Nr 4/2002;
3. Bremond H., *Introduction a la philosophiende la priere* (Texte choisies), Paris, 1928, p.13, apud. Ioan Bunea, *Psihologia rugăciunii*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2009;
4. Carp, Radu, *Dumnezeu la Bruxelles*, Editura Eikon, Cluj, 2009, p56.apud José Casanova, *Public Religions in the Modern World*, Th e University of Chicago Press, Chicago, 1994;
5. Crețu, Vasile, *O perspectivă ortodoxă asupra depresiei. Cauze actuale și remedii duhovnicești* în Revista Teologie și viață la Dunărea de Jos, Nr 11.2012;
6. Evagrie Ponticul, *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți*, vol I, Ediția a II a, traducere Pr.Prof.Dr.Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1947;
7. IPS Hierotheos, Vlachos, *Psihoterapia Ortodoxă, Știința Sfinților Părinți*, Editura Învierea-Arhipiscopia Timișoarei, 1998;
8. Opre, Adrian, *Optimizarea consilierii psihologice prin valorificarea valențelor sanogene ale practicilor creștine* în Revista Altarul Reîntregirii, Nr 1/2015;
9. Săplăcan, Călin, „Secularizare și religie Cf. «sécularisation » în Journal for the Study of Religions and Ideologies • N o. 5/ Summer 2003;
10. Spidlik, Tomas, *Spiritualitate răsăritului creștin, II Rugăciunea*, Editura Deisis, Sibiu, 1998.

DIDACTICISM

ROLUL DOCUMENTELOR AUTENTICE ÎN PREDAREA LIMBII FRANCEZE. STUDIU DESCRIPTIV

Roxana BOCANCEA*

roxana.bocancea@liceucomanesti.ro

LE RÔLE DES DOCUMENTS AUTHENTIQUES DANS L'ENSEIGNEMENT DU FRANÇAIS. ÉTUDE DESCRIPTIF

RESUMÉ: L'enseignement du FLE a subi ces derniers temps des changements importants concernant les ressources utilisées dans le processus instructif-éducatif. Les documents authentiques ont été utilisés de plus en plus, en devenant de véritables outils dans la pratique éducative actuelle. L'usage de ce type de document ayant une valeur socio éducative, nous a permis de développer avec succès la compétence plurilingue et pluriculturelle en classe de FLE.

MOTS-CLÉS: authentic documents, FFL teaching, learning French, educational resources

Utilizate din ce în ce mai mult în practica pedagogică actuală, documentele autentice reprezintă o resursă inepuizabilă de exploatat în procesul instructiv-educativ. Concepute inițial de nativi pentru nativi, documentele autentice numite de lingviști și *documente brute* sau *documente sociale*, reprezintă în fapt acele materiale al căror scop inițial nu era unul pedagogic, dar care pot fi utilizate cu succes în activitatea la clasă. Preluate de profesor în varianta lor originală, fără modificări sau adăugiri, acestea reprezintă un veritabil suport, accesibil pentru dascăli și extrem de atractiv pentru elevi. De precizat că orice schimbare adusă acestui tip de material, îl transformă din document autentic în document adaptat.

Există mai multe taxonomii în ceea ce privește documentele autentice. În funcție de tipul de suport, deosebim:

- a) documente autentice sonore-interviuri, cântece, conversații, bulletine meteo, dezbateri, reportaje;
- b) documente autentice vizuale-fotografii, desene, tablouri, caricaturi;

* Profesor de Limba franceză la Colegiul Tehnic „D. Ghika” Comănești

c) documente autentice scrise-afișe, anunțuri de mică publicitate, scrisori, bilete, povești, articole, poezii, epigrame, pliante, formulare, ghiduri turistice, meniuri, broșuri.

O clasificare interesantă aparține lingvistului Jean-Pierre Cuq¹, care a evidențiat existența a nu mai puțin de șase categorii de documente autentice, după cum urmează:

a) Documente cotidiene-pliante, bilete de transport în comun, planuri urbanistice, calendare, cataloage, hărți, rețete culinare

b) Documente administrative: formulare, cv-uri, fișe de înscriere, ordine de plată

c) Documente mediatice scrise, audio sau video-articole, buletine meteo, reclame

d) Documente orale-cântece, conversații

e) Documente care îmbină sunetul cu imaginea-filme, benzi desenate

f) Documente iconografice-tablouri, fotografii.

Exploatarea didactică a acestor materiale dă posibilitatea elevilor de a dobândi cunoștințe din sfere diferite (gramatică, lexic, cultură și civilizație), cu ajutorul cărora competențele de înțelegere orală și scrisă se pot dezvolta mai ușor.

Dar cum au devenit documentele autentice materiale-suport? Ce motive i-au determinat pe dascăli să le aleagă, în detrimentul materialelor didactice propriu-zise? Răspunsul este relativ simplu și constă în faptul că adesea, manualele nu sunt suficiente. Odată cu trecerea anilor, textele nu mai sunt de actualitate, subiectele nu mai sunt atractive pentru noile generații de elevi, nativi digital. Noile tehnologii au facilitat accesul la materiale diverse, iar inserția acestor documente la orele de limba franceză a apărut ca răspuns la o „criza curriculară”² conjugată cu una motivațională. Așadar, calitatea îndoielnică a unor materiale pedagogice, dar și dorința de a elimina monotonia din timpul orelor, au fost vectorii principali pentru alegerea acestui tip de suport.

Documentele autentice stimulează curiozitatea elevilor, dezvoltă imaginația și memoria, promovând o altfel de învățare. Situațiile de comunicare sunt reale, atractive, iar elevii sunt motivați să abordeze o realitate

¹ CUQ, Jean-Pierre (dir.) *Dictionnaire de didactique du français*, 2003, Paris: CLE International.

² Aliona, Donica-*Documentul autentic la lecția de limbă străină și impactul lui motivațional*, Revista MILITARA, p. 62, nr.1 (11), 2014

socio-culturală veritabilă. Prin urmare, documentul autentic devine simbol al unei alte culturi într-un nou demers didactic, centrat pe elev.

Evident, alegerea unui astfel de material nu este întâmplătoare. Profesorul este cel care va analiza într-o primă fază documentul, va stabili dacă acesta este în concordanță cu tema unității de învățare, dacă se pretează nivelului și vârstei elevilor și, mai ales, dacă poate aduce plus-valoare demersului didactic. Fără îndoială, alegerea nu este ușoară, mai ales dacă ținem cont și de diferențele culturale existente între cele două culturi. Este de dorit așadar ca documentul autentic să fie „rentabil” din punct de vedere lingvistic, pentru a obține rezultate optime.

Utilizarea acestui tip de material în procesul instructiv-educativ prezintă și o serie de riscuri, precum inadecvarea dar și perisabilitatea textelor și a temelor. În acest sens, Aliona Donica trage un semnal de alarmă asupra „pericolului de a obține un rezultat invers”, cauzat de “multitudinea elementelor și structurilor lexicale necunoscute”³ cu care elevul se poate confunda la un prim contact cu textul. Jean Pierre Cuq afirmă că „documentul autentic nu are sens, decât integrat într-un program metodologic precis și coerent”⁴, prin urmare, intră în sarcina profesorului să facă alegerea potrivită, astfel încât demersul său didactic să fie unul reușit.

Într-o eră a digitalizării, accesul la acest tip de document este cât se poate de facil, majoritatea site-urilor și a platformelor educaționale destinate învățării limbii franceze punând la dispoziția dascălilor o mare varietate de documente autentice. Acestea pot fi descărcate și din alte surse, precum site-uri ministeriale sau ale unor agenții, bănci ce stochează fotografii, mica publicitate sau presă specializată. Având la bază un astfel de suport, elevii se vor putea bucura de situații de învățare inedite, autentice care le vor dezvolta în egală măsură, motivația și plăcerea de a învăța.

Bibliografie

- [1] Donica, Aliona, *Documentul autentic la lecția de limbă străină și impactul lui motivațional*, Revista MILITARA,
- [2] Gruca, Jean-Pierre, I., *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*, 2003, France: PUG.

³ Aliona, Donica-*Documentul autentic la lecția de limbă străină și impactul lui motivațional*, Revista MILITARA, nr.1 (11), p. 64, 2014

⁴ CUQ, Jean-Pierre, Gruca, I., *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*, 2003, France: PUG.

ÎNVĂȚAREA ÎN DOMENIUL DESIGNULUI DIN CADRUL STUDIILOR UNIVERSITARE

Ștefana-Roxana STOICA*

stoica_stefana93@yahoo.com

LEARNNG IN THE DESIGN FIELD WITHIN UNDERGRADUATE STUDIES

ABSTRACT: Learning design subjects in the undergraduate setting covers notions of aesthetics and functionality, but more importantly students learn to create concepts. Lateral and vertical thinking work together to train the future designer to conceive complex and qualitative projects that are based on creativity. Ideas spring from the totality of our knowledge and for this reason we need to learn more and more about design, but also from design-related fields.

KEYWORDS: design, learning, thinking, project, notions, ideas.

Studentii secțiilor de design învață că în urma studiilor pe care le fac, încadrându-se apoi pe post de designer, devin responsabili¹ de designul pe care-l creează. Responsabilitatea unui designer este să conceapă un proiect corect din punct de vedere funcțional și estetic, respectând principiile de design învățate în anii universitari.

Învățarea principiilor estetice, de compoziție, sau înțelegerea realizării corecte a desenului tehnic și alegerea scării corecte de proiectare, se introduce încă din timpul liceului, în liceele de profil vocațional de arhitectură sau design. Noțiunile de bază pe care aceștia le absorb în liceele de profil, îi ajută să observe imaginea etinsă a ceea ce înseamnă designul. Importanța designului în viața de zi cu zi se extrage din cursurile la care iau parte în mediul universitar, acolo unde se explică mult mai detaliat.

Ceea ce este interesant de remarcat este faptul că studenții ce aplică pentru secția de design, au fiecare în parte diverse țeluri, idei, opinii, convingeri și dorințe vis-à-vis de ce înseamnă designul și modul în care

* Asist. univ. dr. în cadrul Facultății de Arte Vizuale și Design – UNAGE Iași și cercetător postdoctoral în cadrul proiectului Proinvent (2022–2023).

¹ Papanek Victor, trad. Săbău C., Aneculăiesei R., *Design pentru lumea reală. Ecologie umană și schimbare socială*, Editura Publica, București, 2018, ISBN 978-606-722-318-7, p.94.

se gândesc etapele creării acestuia. Putem denumi „design” când facem referire la un obiect, un spațiu, o grafică digitală, ba chiar se întâlnește termenul de „design” atunci când ne referim la un întreg concept, nu numai atunci când ne limităm a ne referi doar la partea estetică.

Conceptul reprezintă ideea, include inspirația, motivarea alegerii subiectului prezentat, reprezintă interesul designerul, de asemenea se poate identifica personalitatea acestuia și sfera lui de acțiune din viața de zi cu zi. Rareori conceptul include doar noțiunile absorbite în timpul cursurilor și seminariilor. Viitorul designer creează o fuziune de informații dobândite de-a lungul timpului, învățate în mediul universitar, dar și idei preluate din experiențele personale privind funcționalitatea sau estetica unui proiect. Aici intră în discuție paralela dintre nevoile și dorințele beneficiarului, unde designerul trebuie să știe ce, cât și unde anume să acorde mai multă atenție.

Studenții învață că printre motivele conceperii unui proiect de design stă motivul de a nu pune în pericol mediul² înconjurător. Astfel, ei au în vedere căutarea unor tehnologii propice și utilizarea materialelor sustenabile și reciclabile. Sustenabilitatea³ pe plan larg a unui produs sau interior realizat de către un designer înseamnă proiectarea unui design pentru toți indivizii lumii, nu doar dintr-un anumit stat, înseamnă proiectarea pe baza unei mentalități de viitor și reprezintă de asemenea conceperea unui design rezistent în timp.

Odată cu ritmul alert al inovației tehnologice⁴, studenții de la design sunt nevoiți să fie la zi cu noile apariții din domeniul tehnologiei. Căutarea posibilităților de proiectare a elementelor unui produs sau a produselor finite, reprezintă un timp de documentare de durată, însă în universitate ei pot învăța strategiile de proiectare astfel încât, în incapacitatea de a ajunge la o anumită tehnologie care nu este în proximitatea zonei în care se află, să fie capabili de a-și adapta lucrarea la condițiile pe care le au mai la îndemână. Practic, prin crearea unui prototip, ori a unei variante a produsului, studenții învață noțiunea de adaptabilitate, reconformare, ceea ce implică o gândire logică, sistematică, ce aduce un beneficiu enorm mentalității de designer. Ideea de a nu se putea realiza un proiect, iese din discuție atunci când un viitor designer dorește să se afirme. Acesta trebuie să fie motivat,

² Papanek Victor, *op.cit.*, p. 148.

³ *Ibidem*, p. 107.

⁴ *Ibidem*, p. 149.

să-și dorească să arate că poate învăța pe parcursul proiectului și de la alte personale care activează în domenii conexe, pentru a putea înțelege funcționarea acelui model de ordin tehnic. Acestea fiind spuse, învățarea materiilor din domeniul designului sunt imperios necesare viitorului absolvent deoarece constituie o bază importantă de formare pentru acesta.

Noțiunile din aria desenului tehnic de proiectare, cele ce țin de compoziție în care intră învățarea proporțiilor, scalării, a ritmului, a centrelor de interes, a luminii și umbrelor, a saturației, a nuanțelor, texturilor și îmbinărilor de forme, etc., noțiunile învățate despre design și istoria artei, sunt cele mai importante pentru un designer. Pe lângă acestea se adaugă capacitatea acestuia de a învăța importanța psihologiei, filosofiei, matematicii, ori noțiuni măcar minimale ce țin de peisagistică, arhitectură, ori construcții. Îmbogățirea minții cu noi informații din domeniile precizate anterior, ajută la înțelegerea unor lucruri pe care ei pot să le aplice mai apoi în designul lor, astfel având o motivare explicativă a anumitor lucrurile pe care doresc să le realizeze în acel proiect. De asemenea, Victor Papanek susține interdisciplinaritatea prin enunțarea greșelilor pe care le consideră că se întâlnesc în școlile de design: „sunt predate prea multe noțiuni de design și prea puține despre mediul ecologic, social, economic și politic în care se desfășoară designul”⁵.

Profesorul Victor Papanek, în a doua jumătate a secolului XX, a observat faptul că disciplina designului ambiental și a designului industrial au numitor comun anumite materii sau subdomenii⁶ și s-a pus accentul pe cunoștințele psihologice (privind percepția, ergonomia și ingineria), cunoștințele sociologice, antropologice și cele comportamentale. Vis-à-vis de subiectul disciplinelor variate și intersectate, Papanek adaugă: „designul integrat, comprehensiv, anticipativ reprezintă o activitate de planificare și modelare de impact asupra unor discipline variate”⁷. Tot despre importanța planificării etapelor de proiect ne vorbește și Șaramet, accentuând faptul că o schemă metodologică⁸ este necesară rezolvării problemelor de design întâmpinate pe parcursul procesului. Problema se pune în funcție de cerința subiectului.

⁵ Papanek Victor, *op.cit.*, p. 380.

⁶ *Ibidem*, p. 392.

⁷ *Ibidem*, p. 417.

⁸ Șaramet C.C., Bejan M., *Design industrial*, Editura Științifică și Tehnică Mega, Cluj-Napoca, 2006, ISBN 973-7867-01-7, p. 197.

Un designer trebuie să învețe faptul că este necesar să fie și un bun vânzător. Trebuie să cunoască puțin din arta comunicării și a negocierii. Pentru a realiza acest lucru, este nevoie să cunoască piața concurențială pentru a face distincția între ce este deja cunoscut și ceea ce dorește el să prezinte ca design distinct față de ce se găsește pe piață.

Tot în anii universitari, studenților viitori designer li se prezintă faptul că aceștia trebuie să fie buni ascultători și să aibă capacitatea de a extrage informațiile cheie pe care un potențial client le-ar prezenta. Ei învață cum să creeze un chestionar în care să puncteze fix informațiile cruciale de care au nevoie pentru a începe schițarea ideilor de design. Altfel spus, ei învață să aibă răbdare, să facă asocieri, să sustragă cuvintele cheie pentru a realiza o infografie care să-i ajute în aerisirea informațiilor și chiar pentru a le clasifica în ordinea importanței lor pentru potențialul client.

Asocierea⁹, în design, este o etapă complexă și uneori riscantă deoarece valorile pot degenera și pot uita în final de dorințele cumpărătorilor. Acest lucru se întâmplă în marketing, atunci când publicul devine consumator sau cumpărător pasiv, publicitatea fiind cea care face ca judecata de valoare și gusturile cumpărătorilor să înghețe, fiind astfel manipulați.

Tehnica analogiei¹⁰ declanșează schimbări ale gândirii; devine o similitudine doar prin atributul comparației și al familiarității. Caracteristicile analogiei doresc să fie mai scurte și mai simple, iar similitudinile regăsite folosesc în sublinierea itemilor ce servesc schimbării modalității de a vedea acel lucru. În gândirea verticală, analogiile¹¹ semnifică un argument, însă în cea laterală, analogia este generatoare de idei. Analogiile pot porni din dorința de a începe o acțiune de gândire, cu rol stimulat, ce poate conduce spre inspirație¹².

Analogia, împreună cu deducția și sinteza, în procesul de învățare, sunt metodele logice¹³ de creare a subiectului, iar prin predarea sub

⁹ Papanek Victor, *op.cit.*, p. 50.

¹⁰ Bono Eduard, trad. Dorneanu S., *Gândirea laterală*, Ediția a IV-a, Editura Curtea Veche Publishing, București, 2018, ISBN 978-606-44-0166-3, pp. 185-186.

¹¹ *Ibidem*, p. 188.

¹² *Ibidem*, pp. 193-194.

¹³ Articol: Stoica Ș.R., articol *Educația și învățarea în domeniul artelor vizuale/ The Education and learning in the field of visual arts*, volumul *Arta educației versus Educația artistică The Art of Education versus Artistic Education*, ediție bilingvă română-engleză, coord. Pașca E.M., Antochi E.C., Editura Ars Longa, 2023, p. 195, *apud*. Țircovnicu V., *Pedagogia generală*, Editura Facla, Timișoara, 1975, p. 37.

formă de scheme sau infografii, studentul înmagazinează mai rapid informațiile predate.

Inspirația vine odată cu stabilirea normelor și limitelor de documentare și căutare de domenii, zone sau nișe. Pe parcursul conceperii proiectului se poate reveni ori de câte ori este nevoie la primul pas din documentare – atunci are loc verificarea traseului pe care l-a urmat, deoarece pot fi tentați de a se îndepărta de nucleul principal al subiectului.

Învățarea poate avea loc în urma unor greșeli de proiectare, spre exemplu. Pe principiul „omul din greșeli învață”, un proiect poate să ia o altă întorsătură în momentul în care se identifică greșeala. Odată cu greșeala, din natura noastră, vine dorința de remediere a problemei. Atunci are loc căutarea neconținută de soluții, până când, soluția propice este prezentată foarte detaliat, clar și sistematic, cu o logică a gândirii pe care înainte de greșeală, designerul nu o exprimase.

În „Gândirea laterală”¹⁴, ni se sugerează a exploata gândirea organizatorică, astfel îmbunătățindu-se proiectele, poate chiar prin inventarea unor lucruri care să dețină o anumită funcție care să vină în ajutorul problemei întâmpinate în procesul de design. Față de gândirea verticală unde totul trebuie să fie relevant, demonstrat și justificat printr-o gândire selectivă; gândirea¹⁵ laterală propune idei irelevante pentru a gândi noi idei și concepte printr-o gândire generativă, însă, tot Edward de Bono susține că gândirea laterală nu o poate înlocui pe cea verticală, iar cel mai excelent mod de a propaga idei este prin intercalarea celor două tipuri de gândiri.

Gândirii verticale i s-ar putea atribui cuvântul „tradițional”¹⁶, iar gândirii laterale cuvântul „actual”. Modul tradițional validează, iar modul actual utilizează informația gândirii verticale ca bază pentru crearea unor noi modele. Cartea „Gândirea laterală” scrisă de Edward de Bono este utilă mai cu seamă profesorilor în modalitatea de predare. Autorul recomandă începerea metodelor ce implică gândirea laterală în predarea lecțiilor elevilor începând cu vârsta de șapte ani pentru a căpăta acel „reflex al minții”¹⁷. Acesta recomandă o oră pe săptămână de stimulare creativă¹⁸ prin predarea în tehnica gândirii laterale.

¹⁴ Bono Eduard, *op.cit.*, p. 126.

¹⁵ Bono Eduard, *op.cit.*, pp. 14–15.

¹⁶ *Ibidem*, p. 17.

¹⁷ *Ibidem*, p. 19.

¹⁸ *Ibidem*, p. 21.

Designerului i se recunoaște abilitatea de a identifica problema și de a rezolva-o. Rezolvarea problemelor de design se pot întreprinde prin tipuri de gândire¹⁹ și anume prin gândirea analitică (analizând factorii ce constituie procesul), gândirea critică (se dezvoltă atunci când apare comparația) și gândirea de rutină – cea automată (ca soluționare rațională a unei probleme; este o gândire conformă unui raționament de inginer).

Aproape de jumătatea secolului XVIII, sculptorul Horatio Greenoud a lansat ideea „forma urmează funcția”²⁰ (Fig. 1.), iar această idee este susținută numai dacă, după cum susține Papanek, designul nu periclitează desfășurarea funcțiilor. Cu toate acestea, nu tot ce funcționează în parametri optimi va arăta și bine.

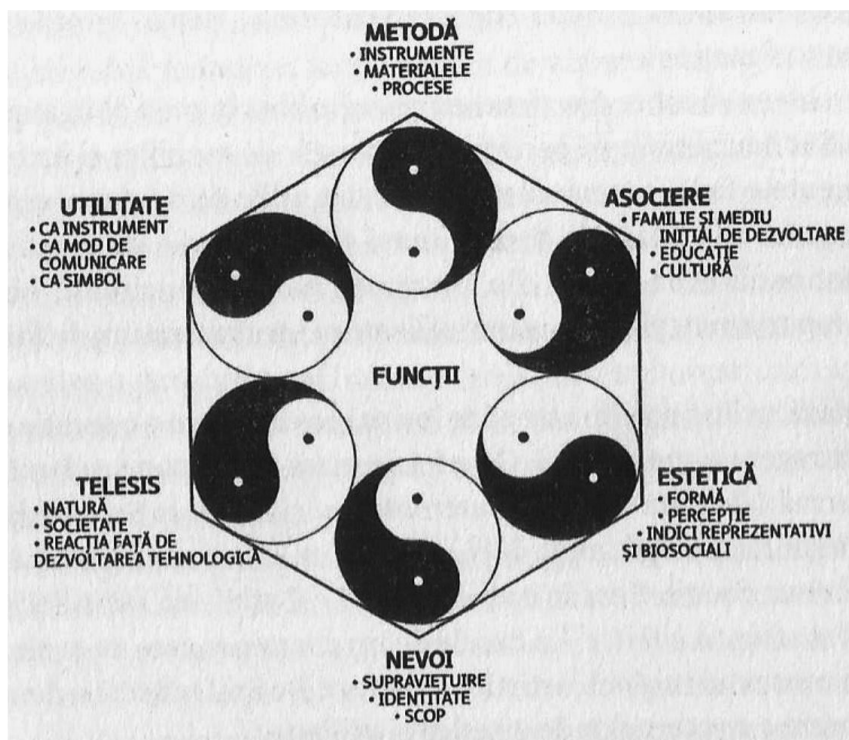

Fig. 1. Graficul prezintă cele șase direcții de studiu ale depistării funcției pentru crearea designului. Sursă: Papanek, *Design pentru lumea reală*, p. 34.

În design se pune accent și pe învățarea diverselor modalități de a

¹⁹ Papanek Victor, *op.cit.*, pp.209–210.

²⁰ *Ibidem*, pp.32–33.

face un lucru. Fie că este vorba despre realizarea designului în diverse programe digitale de specialitate, ori de modalitatea în care creem un design. Conceptul varietății subliniază și scoate în evidență caracteristicile pozitive dar și părțile mai puțin corecte ale unui design. Varietatea²¹ poate reprezenta adunarea unor proiecte finale ale unor designeri și invitația spre a le dezbate. Studenții sunt antrenați atunci în a căuta argumente solide pentru a susține un proiect sau altul. Acest exercițiu invită la realizarea unor conexiuni logice, la analiza proiectului din punct de vedere funcțional și tehnic, dar nu în ultimul rând, se deschid discuții complexe despre conceptele designerilor și modul în care acestea au fost îmbrățișate de către public. În această etapă nu se pune accent pe criticarea²² proiectelor, ci mai bine zis, pe găsirea variantelor de realizare sau de ce nu de îmbunătățire. Remarcarea doar a unor puncte în minus ale unui proiect, fără a găsi punctele în plus ale acestuia, nu reprezintă un exercițiu propice. Proiectele de design pe care un cadrul didactic le prezintă studenților de la design, trebuie să fie calitative, pentru ca studenții să aibă ce învăța și să-și seteze în minte dorința de a depăși ceea ce deja există în materie de design, deci, de a ajunge să-și dorească să persevereze în domeniu.

În cadrul universității, studenții care se axează pe designul grafic sau de produs învață că designul trebuie să fie intuitiv, adică logic și ușor de înțeles, accesat, manevrat sau manipulat. Intuitivitatea²³ se formează în mod subconștient și reprezintă un factor important ce stă la bazele designului.

Creativitatea este un alt punct de bifat în lista „îndatoririlor” designerului. Papanek observă înclinarea designerului spre o „creativitate individualistă”²⁴, o creativitate ce îl fletează și face abstracție uneori de aspectele ce-l privesc pe posibilul beneficiar al designului său. Creativitatea²⁵ este cea mai de preț în gândirea laterală, după cum susține Edward de Bono, ba chiar este mai importantă decât cunoașterea și tehnica, prin faptul că emană expresivitate, sensibilitate și emoție. Contemplarea ideilor este dificilă în menținerea intenției inițiale de la care s-a pornit. Se dorește o dezvoltare a varietății și o execuție perfectă, prin gândirea proiectului dinspre detalii spre perspectiva de ansamblu și

²¹ Bono Eduard, *op.cit.*, p. 127.

²² *Ibidem*, p. 129.

²³ Papanek Victor, *op.cit.*, p. 30.

²⁴ *Ibidem*, p. 75.

²⁵ Bono Edward, *op.cit.*, p. 14.

„de la formule la intenții”²⁶. Învățarea²⁷ de-a lungul timpului a mai multor discipline formează simțul creativ.

Gândirea anticipativă reprezintă inovația²⁸ și creativitatea, ea intervine în minte la întâlnirea situațiilor noi, nu este un atribut al revederii unui anumit subiect vechi. Atât gândirea anticipativă, cât și cea retroactivă au ca scop producerea de efecte; cea retroactivă se axează pe explicarea efectelor, iar cea anticipativă le produce. Inovația, de cele mai multe ori, este produsul gândirii anticipative.

Studentii trebuie învățați să conceapă și proiecte care să vizeze o cauză nobilă, de interes pentru umanitate. Importanța profesiei de designer se identifică în spusele arhitectului Richard Buckminster Fuller (secolul XIX–XX): „trebuie să te hotărăști dacă vrei să lași în urmă ceva sau dacă doar vrei să te îmbogățești”²⁹.

În contemporaneitate, ideile³⁰ trebuiesc innoite ținând seama de rapiditatea și progresul informațiilor din aria tehnologică. Toate aceste idei, din diferite arii, se trec prin filtrul minții și pentru o eficacitate sporită se recomandă acționarea concomitentă atât a gândirii verticale, cât și a celei laterale.

Mulțumiri

Mulțumiri Proiectului Proinvent – „Program pentru creșterea performanței și inovării în cercetarea doctorală și postdoctorală de excelență” – PROINVENT, Contract no. 62487/03.06.2022; POCU/993/6/13 – Cod SMIS: 153299.

²⁶ Delacroix Henri, trad. Ivanovici V., Mazilescu V., *Psihologia artei. Eseu asupra activității artistice*, Editura Meridiane, București, 1983, p. 194.

²⁷ Articol: Stoica Ș.R., articol *Educația și învățarea în domeniul artelor vizuale/ The Education and learning in the field of visual arts*, op.cit., p. 197, apud. Stoica-Constantin Ana, op.cit., pp. 35–78.

²⁸ Bono Edward, op.cit., pp. 116–117.

²⁹ Papanek Victor, op.cit., p. 129.

³⁰ Bono Eduard, op.cit., p. 334.

Bibliografie

Cărți

- [1] Bono, Eduard, trad. Dorneanu S., *Gândirea laterală*, Ediția a IV-a, Editura Curtea Veche Publishing, București, 2018, ISBN 978-606-44-0166-3.
- [2] Delacroix, Henri, trad. Ivanovici V., Mazilescu V., *Psihologia artei. Eseu asupra activității artistice*, Editura Meridiane, București, 1983.
- [3] Papanek, Victor, trad. Săbău C., Aneculăiesei R., *Design pentru lumea reală. Ecologie umană și schimbare socială*, Editura Publica, București, 2018, ISBN 978-606-722-318-7.
- [4] Stoica-Constantin, Ana, *Creativitatea pentru studenți și profesori*, Editura Institutul European, Iași, 2004.
- [5] Șaramet, C.C., Bejan M., *Design industrial*, Editura Științifică și Tehnică Mega, Cluj-Napoca, 2006, ISBN 973-7867-01-7.
- [6] Țîrcovnicu, Victor, *Pedagogia generală*, Editura Facla, Timișoara, 1975.

Articol

- [7] Stoica, Ș.R., articol *Educația și învățarea în domeniul artelor vizuale/ The Education and learning in the field of visual arts*, volumul *Arta educației versus Educația artistică The Art of Education versus Artistic Education*, ediție bilingvă română-engleză, coord. Pașca E.M., Antochi E.C., Editura Ars Longa, 2023.

RELATIVITATEA CORESPONDENȚEI – PĂRȚI DE PROPOZIȚIE / PROPOZIȚII SUBORDONARE

Loredana-Liliana BUZOIANU*

buzoianuloredana@yahoo.com

THE RELATIVITY OF CORRESPONDENCE – PARTS OF SENTENCES / SUBORDINATE SENTENCES

ABSTRACT: One of the problems not only interesting, but also of particular importance in school practice is the organization of communication at the level of the sentence and the phrase, the correspondence (or relative correspondence) between the parts of the sentence and the subordinate clauses. The study of this reality is done during the 8th grade and is one of the subjects always present in the National Standardized Tests at the end of the 8th grade. Therefore, making the understanding of this issue accessible, which ultimately leads to a logical and well-organized expression, constitutes a permanent objective for the Romanian language teacher.

KEYWORDS: Sentence parts, subordinate clauses, transformation, syntax

Studiul limbii române trebuie să aibă un pronunțat caracter aplicativ. Din moment ce studiul limbii se face pentru nevoile practice, ale conviețuirii sociale, este important să se formeze priceperi și deprinderi trainice de folosire curentă a cunoștințelor dobândite. Elevii trebuie să învețe definiții și reguli generale, dar acestea nu le sunt de mare folos dacă nu le aplică în propria lor vorbire.

Priceperile și deprinderile se formează anevoie prin exerciții numeroase, prin aplicații permanente, exemple date de elevi, analize de text, exerciții, supravegherea continuă a vorbirii și scrierii elevilor.

Odată cu restructurările programelor și manualelor, în sensul insistenței a laturii practice, formative, a studiului gramaticii, pusă în slujba cultivării limbii, e indicată și normală revenirea în actualitate a interesului pentru expansiune și contragere. Termenul “transformare” apare astfel explicat de Gh. Constantinescu – Dobridor „schimbare (prefacere) a formei, a înfățișării, a aspectului, a conținutului, a valorii vorbirii, a unei părți de vorbire sau de propoziție, a unei propoziții. Se poate vorbi astfel despre

transformarea unei părți de propoziție în propoziție corespunzătoare și invers, despre transformarea unei propoziții simple în propoziție dezvoltată și invers.

Uneori transformarea presupune atât schimbarea unor trăsături, cât și păstrarea altora. În unele cazuri ea are în vedere dezvoltarea sau restrângerea unităților.”¹

Termenul este folosit și în sintagma *exercițiu de transformare* a verbului predicativ *a fi* în verb nepredicativ și invers, a unei părți de propoziție într-o propoziție și invers a unei propoziții afirmative într-o propoziție negativă și invers, a unei propoziții dezvoltate într-o frază, etc.

De la situația inițială, A, la transformarea ei, B, se poate ajunge în mai multe feluri:

1. prin modificări structurale între elementele modelului;
2. prin adăugare;
3. prin reducere;
4. prin generarea unei structuri noi din două sau mai multe structuri date.

Ordinea operațiilor este în general următoarea:

- a) Profesorul propune modelul.
- b) Elevii îl analizează într-un fel sau altul deprinzând din aceasta și modul de lucru.
- c) Profesorul oferă stimulul.
- d) Elevii răspund

Părțile de propoziție și propozițiile subordonate corespunzătoare, deși sunt proiecția acelorași relații față de același termen regent, îndeplinind aceeași funcție sintactică, prezintă totuși și unele trăsături distinctive care, în planul sintaxei, dau specificitate unei unități în opoziție cu o altă unitate. Existența unor note distinctive face corespondența să fie relativă, limitată la unele aspecte, iar cunoașterea acestor trăsături este tot așa de importantă ca și a celor ce apropie, cele două unități sintactice.

1. Părțile de propoziție și propozițiile subordonate corespunzătoare se realizează ca unități sintactice distincte din punct de vedere structural; partea de propoziție este o unitate cu structură simplă, în timp ce propoziția subordonată este o unitate cu o structură complexă: “ Muncind, vei avea de toate. / Dacă vei munci vei avea de toate.”

¹ Gh. Constantinescu – Dobridor, *Mic dicționar de terminologie lingvistică*, București, Editura Albatros, 1980, pa. 428.

2. Partea de propoziție se realizează întotdeauna ca unitate nepredicativă, pe când propoziția se realizează ca unitate predicativă, structurată în jurul unui nucleu predicativ. De astfel, trecerea de la o parte de propoziție la o propoziție subordonată corespunzătoare se face prin predicativizare, după cum contragerea implică procesul invers al depredicativizării, prin care se anulează calitatea predicativă a unității cu funcție de predicat. Ajunghând acasă, a constatat dispariția bijuteriilor. „/ „Când a ajuns acasă, a constatat dispariția bijuteriilor.” Deci distincția *nepredicativ* – *predicativ* este fundamentală în definirea părților de propoziție și a propozițiilor subordonate corespunzătoare.

3. Partea de propoziție se definește și se realizează ca proiecție a unei relații de determinare la nivelul sintagmei, în timp ce propoziția subordonată se realizează și se definește ca proiecție ale aceleiași relații, însă la nivelul frazei.

Orice transformare a unei părți de propoziție în propoziție se face prin tragerea de la nivelul sintagmatic la nivelul frazei, după cum trecerea de la nivelul frazei la cel sintagmatic se face prin transformarea propoziției subordonate în parte de propoziție, în ambele situații cu modificări structurale esențiale.

4. Deși între elementele de relație ale părților de propoziție și ale propozițiilor subordonate corespunzătoare se stabilesc o serie de asemănări, acestea sunt însă parțiale și irelevante sub raport structural sau ierarhic. Atât părțile de propoziție, cât și propozițiile prezintă fiecare elemente de relație specifice. Realizarea părților de propoziție ca unități sintactice este marcată de prezența propozițiilor și alocuțiunilor prepoziționale, ca mijloace analitice de proiecție a unei relații de determinare la nivel sintagmatic; în plus, pentru exprimarea aceluiași tip de relație, o largă întrebuințare cunoaște flexiunea.

Realizarea propozițiilor subordonate, ca unități sintactice corespundente părților de propoziție, este marcată de prezența conjuncțiilor și a locuțiunilor conjuncționale, a pronumelor și a adjectivelor relative, a adverbilor relative ca mijloace de proiecție a unei relații de determinare la nivelul frazei. La nivelul frazei, funcționează ca mecanism de construcție și un sistem corelativ în baza căruia unui element de relație din propoziția subordonată îi corespunde, în regentă, un element corelativ, de regulă, un pronume demonstrativ sau nehotărât, pentru relatorii pronominali și conjuncționali un adverb sau o locuțiune adverbială pentru relatorii adverbiali:

„cine – acela”, „cui – aceleia”, „că – asta”, „pentru că – de aceea”, „unde – acolo”, „când – atunci”, „cum – așa”.

5. Funcțiile sintactice exprimate atât de partea de propoziție, cât și de propoziția subordonată corespunzătoare, deși sunt identice, nu sunt puse în valoare în aceeași măsură la cele două niveluri sintactice. Unele cunosc o mai largă întrebuințare la nivelul sintagmatic, ca părți de propoziție, altele la nivelul frazei ca propoziții subordonate. Astfel, funcțiile de complement de relație, complement sociativ, instrumental, de agent, de măsură sunt mai bine prezentate la nivel sintagmatic prin părți de propoziție, în schimb, funcțiile de propoziție sunt mai bine prezentate la nivelul frazei. Unele subordonate cunosc realizări numai la nivelul frazei, de exemplu modala de identificare dependentă de un adjectiv sau un adverb: „De urât ce era, nu l-am recunoscut.” „Slab cum era, se numea și el om”. De asemenea, numai la nivelul frazei este pusă în valoare funcția de subiect al unei propoziții subordonate care are ca regent un adverb predicativ.

„Probabil că vă ploua.” La nivelul sintagmatic, este pusă în valoare funcția de predicat, ceea ce funcționează, la nivelul frazei, sub numele de propoziție predicativă reprezintă corespondentul numelui predicativ și nu al predicatului, care, prin poziția sa autonomă nu poate fi angajat în procesul de expansiune.

6. Din perspectiva semantică, nu se ajunge, în toate cazurile, la o identitate de înțeles între ceea ce se comunică printr-o parte de propoziție sau printr-o propoziție subordonată. Această neconcordanță caracterizează, în general, propozițiile subordonate construite cu pronume și adverbe relative al căror înțeles este de cele mai multe ori, pronominal în opoziție cu părțile de propoziție corespunzătoare, al căror înțeles este explicit, definit: „Scriu cu pixul.” / „Scriu cu ce am.” „Trăiește bine” / „Trăiește cum poate”.

7. Ca urmare a distincțiilor existente între părțile de propoziție și propozițiile subordonate în unele cazuri, nu se mai produc procesele de expansiune și contragere, unitățile funcționând numai la un anumit nivel sintactic, ca părți de propoziție, la nivel sintagmatic, sau ca propoziții subordonate, la nivelul frazei, fără să mai fie corespondente.

Natura modificărilor structurale între elementele modelului este variată. Între situația inițială și cea rezultată din transformare se creează mai ales genuri de opoziție: vorbire directă – vorbire indirectă, nominalizare – predicativizare sau nepredicativ – predicativ, la același verb.

În expansiune structura inițială capătă constituenți noi prin dezvoltare,

prin determinanți ai unor constituenți existenți. Ca urmare, comunicarea se îmbogățește sau se precizează: „**Am auzit de comportamentul tău urât.**” / „**Am auzit că te-ai purtat urât.**”

Exercițiile de transformare au un mare rol instructiv – formativ, în sensul că arată elevilor diversele posibilități de manipulare a limbii în actul comunicării și regulile de care ascultă fiecare schimbare produsă în organizarea enunțurilor, „simple expeditiv, deschise surprizelor, susceptibile de întărire imediată, de integrare în situații colocviale curente, de gradare lesnicioasă, angajând pe elevi într-o activitate continuă, frizând adeseori jocul, exercițiile structurale, folosite cu măsură și când trebuie ar putea aduce mari servicii studierii limbii materne”².

Expansiunea și contragerea sunt aspectele cel mai des întâlnite în transformările gramaticale. Ele intraseră oarecum în tradiția gramaticilor noastre școlare și a celor pentru marele public, având structura unor exerciții de transformări sintactice. Eliminarea lor totală din programe și manuale după 1954 sau, cel puțin, neglijarea lor s-ar datora unei orientări după *Gramatica Academiei* în care un asemenea capitol nu exista. Avem de-a face în acest caz, cu un exemplu tipic de confuzie între structura unui tratat științific, descriptiv, și în cea a manualului școlar în care interesează cu deosebire aspectele aplicative.

Bibliografie

- [1] Gh. Constantinescu – Dobridor, *Mic dicționar de terminologie lingvistică*, București, Editura Albatros, 1980
- [2] G. Beldescu, *Ortografia în școală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1973
- [3] Dimitriu, Corneliu, *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa, (GES)*, Editura Junimea, Iași, 1982
- [4] Dimitru, Corneliu, *Tratat de gramatică al limbii române. (Tratat de gramatică...)*, Vol. al II-lea, *Sintaxa*, Institutul European, Iași, 2002
- [5] Dimitru, Corneliu, *Dublarea complementului direct și a complementului indirect în Biblia de la București*, în AUI, XXXII, 1986
- [6] Dimitru, Corneliu, *Raportul sintactic de dublare în limba română*, în vol. *Limbaje și comunicare*, VI, partea a II-a, Editura Universității Suceava, 2003

² G. Beldescu, *Ortografia în școală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1973, pag. 150.

- [7] Drașoveanu, D. D., „*Tranzitiv*” / „*intransitiv*” și „*direct*”/„*indirect*” - două *antonomii contestabile*, în CL, XXXVII, nr. 1, 1992
- [8] Eftenie, Nicolae, *Metodica studierii limbii și literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2001

MIJLOACELE DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI INTEGRAREA LOR ÎN PROCESUL DE PREDARE-ÎNVĂȚARE- EVALUARE A ECONOMIEI

Simona FELEGEAN*

felegeansimona@gmail.com

THE MEANS OF EDUCATION AND THEIR INTEGRATION IN
THE TEACHING-LEARNING-EVALUATION PROCESS AT THE
ECONOMY CLASSES

ABSTRACT: Educational resources have become one the topics under discussion, above of all related to use of Information Technologies. With this paper I suggest a classification which includes all the teaching resources, as well as some criteria based on those communication systems represented. The efficiency of teaching aids depends not only on their quality, but first of all, on the way they are integrated into the didactic activity regardless of their category. They can contribute to increasing the efficiency and quality of learning only when they are selected and used rationally, when they are subordinated to the achievement of teaching objectives. Whatever the form of integration of educational means in the didactic activity, their use must be understood as a necessity, because learning is favored or hindered by the possibilities of access to the object of learning, i.e. to the didactic means.

KEYWORDS: educational technology, didactic resources, communication technologies, media.

Termenul de mijloc de învățământ este un concept, care desemnează totalitatea resurselor materiale concepute și realizate în mod explicit pentru a servi profesorului în activitatea de predare și elevilor în activitatea de învățare. Folosirea mijloacelor de învățământ se bazează pe unele principii a căror aplicare este necesară:

- Ilustrarea audio-vizuală a punctelor importante trebuie să fie repartizate echitabil, în așa fel încât să incite elevii, să dea viață unui subiect mai puțin plăcut, să încurajeze discuția sau să dea mai multă greutate unei explicații.

* Profesor la Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika”, Comănești, județul Bacău

- O prezentare cu ajutorul mijloacelor de învățământ a cunoștințelor de învățat permite o asimilare mai rapidă și o activitate mai intensă. Astfel, profesorul poate deseori să abandoneze pe moment rolul său pur pedagogic și să se integreze în grup pentru a discuta documentele prezentate, conținutul unui film, a unei simulări etc.

- Exercițiile bazate pe jocurile didactice, pe simulări (eventual prin utilizarea unui calculator), sunt eficiente: o problemă devine tangibilă, elevii acționează ei înșiși, sunt antrenați să participe, să apeleze la propria lor experiență, să facă sinteze cu achiziții pe care le dețin și să extragă din activitatea lor învățăminte pe care le vor aplica în practica funcției,

- Folosirea mijloacelor de învățământ permite cadrelor didactice să lărgescă câmpul de cunoștințe al elevilor, prin abordarea interdisciplinară a problematicii predate, cu efecte formative asupra grupului de elevi.

Mijloacele contribuie la realizarea obiectivelor cognitive ale procesului de învățământ în primul rând prin funcția lor informativă. Ele modifică modul de structurare, transcriere, prezentare, comunicare și recepționare a informației, sporind astfel valoarea indicilor calitativi și sprijinind, în mod specific și substanțial, procesul de predare și activitatea proprie de învățare a elevilor.

Conținutul informațional al mijloacelor de învățământ asigură procesului învățării o bază perceptivă și documentară de calitate, sprijinind cunoașterea obiectivă, nuanțată și complexă, a realității. Astfel, prin intermediul unei game largi de mijloace de învățământ elevii vin în contact cu fenomene și procese inaccesibile percepției directe, fenomene și aspecte din zone îndepărtate care s-au petrecut în trecut, imagini ce nu pot fi obținute decât cu mijloace speciale de investigație (imagini radiologice, filmări încetinite sau accelerate), etc. În acest fel, prezența mijloacelor, îndeosebi a celor audiovizuale, asigură respectarea la nivel superior a principiului intuiției, cunoașterea concretă a realității.

Cercetătorii evidențiază importanța și valoarea utilizării concomitente a mai multor analizatori în procesul învățării și în special aportul analizatorului vizual. Creșterea ponderii văzului în receptarea informației, obținută cu ajutorul mijloacelor de învățământ, prezintă avantaje din punctul de vedere al asimilării informației, întrucât oferă reprezentări concrete și-i pregătește pe elevi, asigurând o eficacitate ridicată în raport cu învățământul predominant verbal.

Dacă examinăm aportul mijloacelor de învățământ în lumina unor

taxonomii ale obiectivelor educaționale observăm că ele facilitează nu numai achiziționarea de cunoștințe, ci și formarea de abilități și capacități intelectuale, având o importantă funcție formativă.

Astfel, chiar mijloacele care servesc în primul rând intuiția directă, punerea elevilor în contact nemijlocit cu fenomenele dețin și reale posibilități de a influența formativ personalitatea umană.

Schematizarea și esențializarea materialului, pe fondul imaginii care are atributele noului, activează resurse deosebite de declanșare a activității mintale a elevilor.

Toate categoriile de mijloace de învățământ concepute și utilizate în mod științific solicită operațiile intelectuale ale gândirii. Problematizarea, învățarea prin descoperire și cercetare, nu pot fi promovate în cazul a numeroase obiecte de învățământ decât pe baza folosirii mijloacelor de învățământ.

Prin modul de mobilizare a atenției elevului, prin influența emoțională pe care o exercită, prin puterea de atracție a unor mijloace de expresie, prin antrenarea elevului în activități reale, în care se simte implicat, diversele categorii de mijloace contribuie la realizarea obiectivelor afective ale procesului de învățământ. Acțiunea lor se exercită la niveluri diferite, facilitând printr-o acțiune specifică, integrată în ansamblul mijloacelor de educație: sensibilizarea elevului față de diferite fenomene și aspecte; capacitatea de a distinge, prețui și accepta anumite valori, formarea unor certitudini, manifestarea încrederii în anumite valori.

În realizarea obiectivelor afective iese în evidență și funcția educativă multilaterală a mijloacelor.

Mijloacele îi informează pe elevi asupra diferitelor aspecte din viața socială, îi pun în contact cu problematica ce transmite o comunitate umană într-un anumit context și moment istoric, îi pun în contact cu aspecte ale lumii pe care, prin alte mijloace, nu le pot cunoaște într-o formă concentrată, intuitivă și esențializată.

Principiul integrării învățământului cu cercetarea, potrivit căruia întregul proces de formare a tinerei generații trebuie astfel organizat încât profesorii, elevii și studenții să participe, atât la activitatea didactică, cât și la cercetare, să-și însușească problemele domeniului nu numai în sălile de clasă, ci și în laboratoare, ateliere, pe șantiere, a condus la o reorganizare fundamentală și în domeniul mijloacelor de învățământ. Astfel, aceste mijloace (inclusiv mașinile-unelte) constituie baza mediului instructiv

din laboratoarele și cabinetele școlare. Ele contribuie direct la realizarea obiectivelor psihomotorii ale procesului de învățământ, la educația pentru și prin muncă a elevilor, la formarea deprinderilor și obișnuințelor care atestă, atât capacitatea de a realiza un produs util, cât și prezența și dezvoltarea gândirii și competențelor tehnice (capacitatea de a materializa reprezentări spațiale, desene, schițe, scheme, de a traduce proiectul mintal și schematic – material într-o realizare practică).

Chiar mijloacele cu mesaj informațional pot contribui la realizarea obiectivelor psihomotorii. Astfel, filme didactice special concepute pot contribui la micșorarea timpului de formare și consolidare a unor deprinderi, la creșterea preciziei și rapidității actului. Utilizarea mijloacelor oferă un model de acțiune, un termen de comparație și de confirmare, care, corelate cu activitatea directă practică a elevilor contribuie la dobândirea unor deprinderi practice sau profesionale.

Pentru a realiza o lecție modernă, activă, eficientă, cadrul didactic recurge la variate mijloace de învățământ, care au menirea de a sensibiliza și stimula învățarea, să stârnească interesul pentru căutare, descoperire, experimentare, pentru studiu temeinic și aplicații creatoare. Mijloacele de învățământ sunt instrumente de lucru folosite de cadrul didactic în activitatea de predare și de elevi în activitatea de învățare, în scopul realizării obiectivelor lecției în care se integrează. Reprezintă instrumente auxiliare care facilitează procesul de învățare, văzută mai ales ca activitate de comunicare, și stimulează, intensifică activitatea de învățare, sporindu-i eficiența.

Pentru a folosi corect și eficace mijloacele de învățământ în ansamblul strategiei didactice se cer cunoscute funcțiile pedagogice ale acestora:

Funcția de comunicare constă în proprietatea mijloacelor de învățământ de a transmite direct informații despre obiectele, faptele, fenomenele, evenimentele, procesele studiate. Cu ajutorul lor, elevii asimilează mai ușor noile cunoștințe și își consolidează sistemul de noțiuni, concepte, judecăți de valoare asupra celor învățate. Dintre mijloacele de învățământ care au fost convertite în veritabile instrumente de comunicare, menționăm tehnicile audio-vizuale, prin intermediul cărora se obțin informații corecte, se prezintă situații-problemă, studii de caz care se analizează în clasă, se transmit cunoștințe suplimentare.

Funcția ilustrativ-demonstrativă vine să susțină și să amelioreze comunicarea bazată pe limbajul vorbit, să dovedească un adevăr, să

prezintă celor care învață experimente, operații de lucru, modele de comportare, etc. Indiferent de mijloacele de învățământ folosite, demonstrația trebuie să se facă cu respectarea următoarelor cerințe metodice: pregătirea (organizarea) demonstrației; participarea activă a elevilor pe tot parcursul demonstrației; prelucrarea datelor obținute prin demonstrație.

Funcția formativ-educativă se valorifică în actul didactic prin creșterea gradului de organizare a informației transmise în exersarea capacităților operaționale ale gândirii. Mijloacele de învățământ pot contribui la formarea gândirii logice, a capacității de analiză și sinteză, la activizarea atenției, la formarea de priceperi și deprinderi profesionale.

Prin modul cum sunt folosite în procesul instructiv-educativ, mijloacele de învățământ contribuie la dezvoltarea și stimularea intereselor de cunoaștere, facilitează activitatea independentă.

Funcția stimulativă constă în provocarea și dezvoltarea motivației pentru problemele studiate. Practica didactică a demonstrat că unele mijloace de învățământ sunt capabile să trezească interesul și curiozitatea pentru ceea ce urmează să fie cunoscut de elevi, să declanșeze impresii puternice, momente de bună dispoziție. Prin modul cum sunt concepute și realizate mijloacele audio-vizuale, de exemplu, reușesc să prezinte unele teme în mod atrăgător, captivant, să dezvolte motivația învățării.

Funcția de raționalizare a efortului în activitatea de predare-învățare decurge din posibilitatea unor mijloace de învățământ de a contribui la raționalizarea eforturilor elevilor pe timpul desfășurării procesului de învățământ.

Asemenea mijloace de învățământ creează cadrului didactic posibilitatea de a acorda o mare parte din timpul său activităților de organizare și îndrumare a celor pe care-i instruiește și educă.

Funcția de evaluare a randamentului școlar constă în posibilitatea mijloacelor de învățământ de a diagnostica și aprecia progresele înregistrate de elevi. Cu ajutorul acestora se obțin o serie de informații referitoare la rezultatele procesului.

Data fiind multitudinea și diversitatea mijloacelor de învățământ s-a simțit nevoia unei ierarhizări a acestora, realizându-se numeroase încercări taxonomice, fără a se ajunge la un acord unanim în această privință, problema fiind în continuare deschisă.

După funcția îndeplinită cu precădere, după rolul dominant pe care-l îndeplinesc în activitatea didactică, mijloacele de învățământ se pot grupa

în patru mari categorii: mijloace ca mesaj informațional explicit, mijloace tehnice audio- vizuale, mijloace de învățământ care asigură formarea deprinderilor, efectuarea de experiențe și învățarea prin descoperire, mijloace pentru evaluarea rezultatelor procesului de învățământ.

În cadrul acestor mijloace se disting, în primul rând, mijloacele logico-intuitive, așa-zise tradiționale, care au fost utilizate în procesul de învățământ și înainte de apariția tehnicilor moderne: manuale, culegeri de texte, ilustrații, hărți, atlase, tabele, grafice, planșe, s.a.

Introducerea unor mijloace cu suport tehnic ce reproduce laturi caracteristice ale realității (mișcarea, transformarea, procesualitatea internă a fenomenelor), care nu puteau fi surprinse prin mijloacele anterioare, nu a diminuat importanța mijloacelor tradiționale, ci a condus la o delimitare a funcțiilor acestora și la apariția unora noi. De pildă, mijloacele care vehiculează imagini statice (planșe, imagini din manuale, caiete de activitate independentă, ilustrate și ilustrații. documente), pot fi concepute în lumina unor criterii ce corespund exigențelor didacticii moderne referitoare la activizarea elevilor și la promovarea activităților lor independente.

Imaginile statice pot fi astfel concepute, încât să vină în sprijinul:

a) studierii și analizei detaliate a elementelor și aspectelor unui complex;

b) comparării elementelor, fenomenelor și proceselor (două aspecte prezentate pe aceeași planșă declanșează activități de identificare a similitudinilor și diferențelor)

c) demonstrării unui proces (imaginii succesive), care prezintă fazele unui proces, indică cum trebuie să procedeze elevii, într-o anumită succesiune temporală și de conținut, pentru, a realiza o anumită acțiune,

d) simulării efortului creativ (grupa) de imagini incomplete a căror reconstituire este realizată de elev);

f) evaluării achizițiilor elevilor (dintr-un set de imagini elevii trebuie să ordoneze sau să selecționeze imaginile care ilustrează o anumită idee), stimularea intereselor individuale.

În manualele școlare, materialul ilustrativ face parte din conținutul său, având funcții potențiale importante: suscită interesul pentru temă, introduce o ordonare a materialului, prezintă problema, stimulează gândirea, provoacă discuții, accentuează un aspect important, clarifică sau exemplifică un concept, facilitează recapitularea s.a.

Schemele sunt indispensabile pentru formarea spiritului de investigație

științifică la elevi, educarea capacităților cerute de situații practice în care trebuie să se producă o trecere continuă de la abordarea realului la schemele care-l esențializează și o revenire de la scheme la real.

Dosarele de lucru, culegerile de imagini, documentele, notele realizate de un elev, pe o temă dată sunt indispensabile pentru crearea unor centre de interes, pentru stimularea intereselor individuale.

Mijloacele tehnice audio- vizuale reprezintă o altă categorie importantă a mijloacelor de învățământ.

Din categoria mijloacelor audiovizuale moderne fac parte: mijloacele audio-vizuale propriu-zise (filmul, emisiunile de televiziune), numite și dinamice, deoarece mesajul lor reproduce și mișcarea și transformarea; mijloace vizuale statice realizate prin epi- sau diaproiecție (diapozitivul, diafilmul), mijloace audiovizuale statice (montajul audiovizual), mijloacele auditive sau cu mesaj sonor.

Mijloacele audiovizuale moderne joacă un rol de neînlocuit prin faptul că pot reconstitui lumea reală în totalitatea dimensiunilor sale, că permit vizualizarea unor aspecte ale fenomenelor, a relațiilor existente la nivel micro- și microscopic, că oferă o bază perceptivă și documentară achizițiilor elevilor, stimulând în același timp prin trecerea continuă de la real la schemă procesul de construcție a operațiilor mintale.

Proiecția permite o sporire liniară considerabilă a imaginii și în felul acesta detaliul izolat este evidențiat, iar esențialul este subliniat. Noile aparate îl eliberează într-o anumită măsură pe profesor, dându-i posibilitatea să cunoască mai bine elevii și să se concentreze asupra sarcinilor care-i revin ca organizator și îndrumător al activității independente a elevilor.

Mijloacele tehnice audiovizuale oferă și avantajul posibilității de a urmări în grup fenomenul studiat. Toți elevii, simultan și fără să schimbe locul, pot observa și audia materialele elaborate dinainte în mod corect și estetic. Se asigură astfel solicitarea tuturor elevilor, iar concentrarea atenției se realizează relativ ușor datorită fenomenelor de focalizare, ecranul – singurul loc luminat din sala de clasă – sau o sursă sonoră atrăgându-i pe toți.

Un mijloc care permite utilizarea a diverse materiale special concepute, și având uneori funcții didactice diferite de ale altor mijloace audiovizuale, este *tabla interactivă*.

Folosirea tablei interactive în locul tablei negre prezintă avantajul comunicării directe cu clasa, „față-n față”, al prezentării unor scheme, organigrame pregătite din timp .

Laboratoarele de economie permit: propunerea de sarcini întregii clase în același timp; discuții pe grupe între elevi, intervenția profesorului în discuțiile desfășurate pe grupe de elevi; discuții între profesor și un anumit elev, vizionarea de către toți elevii a aceleiași program difuzat de la pupitrul profesorului; divizarea clasei în grupe care primesc programe separate; exerciții individualizate efectuate de elevi;

Condițiile deosebite create de laboratorul de economie pentru realizarea obiectivelor predării economiei se referă la posibilitatea oferită fiecărui elev de a participa efectiv la desfășurarea lecției. De asemenea, oferă posibilitatea aplicării unui progres în învățare.

Unele echipamente tehnice sunt relativ costisitoare, dar justifică investițiile pe care le solicită prin efectele pedagogice pe care le produce.

Acestea au un rol important în perfecționarea cadrelor didactice prin posibilitățile de observare individuală sau colectivă a muncii altora sau a celei proprii desfășurate în clasă.

Punerea în evidență a modului în care desfășurarea procesului de învățământ duce la realizarea obiectivelor, se efectuează prin măsurarea și evaluarea performanțelor elevilor.

Informațiile obținute prin evaluare constituie feedback-ul ce permite adaptarea unor măsuri de reglare a procesului de învățământ în vederea optimizării acestuia. Testele și probele de control se înscriu printre instrumentele frecvent folosite de cadrul didactic în diversele modalități de evaluare. Ele pot fi standardizate sau nu. În afară de teste, evaluarea rezultatelor școlare se poate face și cu diverse aparate sau instalații de testare, dispozitive de verificare a deprinderilor, mașini de verificare, calculatoare electronice.

Mijloacele IT (computerele) intră tot mai mult în atenția practicienilor și teoreticienilor învățământului. Din punct de vedere pedagogic verificarea și notarea anumitor comportamente ale elevilor cu ajutorul computerului prezintă avantaje. Astfel, profesorul poate lucra cu întreaga clasă frontal, ceea ce li se permite să obțină informații despre toți elevii în același timp și la aceeași temă.

Pe de altă parte, elevul are posibilitatea să se autoverifice după fiecare răspuns dat, iar în funcție de întrebare și scopul urmărit este respectat și ritmul propriu, ceea ce reprezintă un deziderat al învățământului individual. În unele aspecte ale sale examinarea cu ajutorul computerului este susceptibilă de observații critice. Astfel, imposibilitatea argumentării și

aprofundării răspunsului ales sau formulat, lipsa posibilității de nuanțare a răspunsurilor, alegerea uneori la întâmplare a răspunsului corect etc, rămân puncte nevralgice care se compensează însă prin folosirea celorlalte instrumente curente de evaluare.

Introducerea computerului pentru verificare și notare nu înlătură celelalte modalități, dimpotrivă acțiunea lor se îmbină și devine optimă în mâna profesorului care știe să le asigure consensul.

Aparatura de examinare, evaluare și notare poate deveni un bun auxiliar al profesorului.

Dar profesorul nu poate lipsi din actul examinării și evaluării elevilor datorită limitelor oricărui computer în soluționarea unor aspecte specifice proceselor umane. Procedul mecanizat nu poate fi folosit exclusiv și pentru faptul că nota este și prognostică, nu numai diagnostic, funcția ei neputând fi limitată la o simplă expresie sau indice, la un prezent rupt de viitor. De asemenea, pot fi amintite și mijloace care raționalizează timpul profesorilor și al elevilor ușurând folosirea unor auxiliare cum sunt: șabloanele, hărțile de contur, xerox-ul etc

Folosirea calculatorului ca mijloc de învățământ poate duce în final la instruirea asistată de calculator prin folosirea acestuia într-una sau mai multe din situațiile următoare:

- Predarea unei lecții de economie (unor secvențe dintr-o lecție), în scopul optimizării procesului argumentării, al evidențierii mișcării elementelor patrimoniale. În acest sens, pot fi puse la dispoziție date, cifre, care evidențiază aspectele esențiale ale temei respective;

- Verificarea cu calculatorul a unei lecții sau a unor secvențe dintr-o lecție de economie, a unui capitol (eventual a unui programe școlare – în cazul examenelor):

- prezentarea unor întrebări formulate anterior de către cadrul didactic prin care se solicita elevului răspunsuri adecvate, care să reflecte înțelegerea corectă a unor concepte, legități etc., din tema (disciplina de învățământ: Economie) respectivă, corelarea unor cunoștințe însușite de elevi pe timpul studiului individual;

- compararea răspunsurilor primite cu cele corecte prin indicarea imediată a gradului lor de corectitudine;

- acordarea de ajutor și punere a la dispoziție a informațiilor suplimentare în cazul unor răspunsuri eronate sau incomplete;

- prezentarea rezultatelor obținute la teste etc.

- Efectuarea de exerciții pentru formarea unor deprinderi adecvate obiectivelor didactice.

- Promovarea spiritului creativ prin folosirea informaticii și a calculatorului în cadrul cercurilor școlare,

În prezent, în cele mai multe cazuri, în aceste “spații didactice” se realizează așa-zisa “autoinstruire automatizată” sau “instruirea automată”.

Lecția este stocată în memoria calculatorului și se afișează pe ecran în ritmul pe care și-l reglează elevul. În cazul răspunsurilor incorecte, cel ce învață poate beneficia de funcția de ajutor a calculatorului. Calculatorul poate memora performanțele celui care învață, timpul afectat învățării, răspunsurile eronate etc. Toate aceste elemente sunt necesare atât celui ce învață, cât și specialiștilor care se ocupă de optimizarea programelor didactice.

Folosirea cu eficiența didactică a calculatorului ca mijloc de învățământ depinde de anumiți factori care trebuie corelați într-un optim funcțional: numărul de calculatoare aflate la dispoziție, obiectivele didactice urmărite, capacitatea de programare, cheltuielile financiare implicate, necesarul de personal de specialitate, nivelul de pregătire al cadrelor didactice în domeniul informaticii etc.

Utilizarea calculatorului electronic în procesul de învățământ dezvoltă o nouă pedagogie, fondată, de data aceasta, pe logică interactivă elev-mașină, alta de cât cea bazată pe tradițională relație profesor-elev.

Actuala orientare a procesului de învățământ reprezintă, fără îndoială, principala cale de cunoaștere a lumii înconjurătoare. În condițiile înlocuirii metodelor tradiționale de instruire printr-o activitate centrată pe elev, lecțiile de contabilitate trebuie să se desfășoare în săli specializate. Spre deosebire de sala de clasă, cabinetul de economie stimulează cu precădere dezvoltarea activității independente a elevilor și oferă condiții pentru dobândirea noilor cunoștințe prin efort propriu. Sub aspect operațional, cabinetul de economie este locul în care elevii sunt antrenați, sub îndrumarea profesorului, unde elevii sunt obișnuiți să lucreze ca și cercetători, să observe, să compare, să formuleze și să verifice experimental o serie de ipoteze, să înregistreze și să interpreteze rezultatele la care a ajuns, sau să realizeze practic o monografie contabilă, iar în final să stabilească concluziile care, obținute pe această cale, le dă satisfacția muncii împlinite.

Este greu de închipuit cum s-ar putea promova lecții moderne, metode active și mijloace de învățământ eficiente, dacă organizarea spațiilor școlare

și mobilierul rămân neschimbate. Pe zi ce trece sala de clasă tradițională, dotată cu bănci fixe, cu o catedră montată pe un postament și cu o tablă, devine un cadru neadecvat pentru studierea diferitelor discipline de specialitate. Chiar și așezarea elevilor influențează pozitiv sau negativ utilizarea unor metode și mijloace de învățământ.

Prin concepția de organizare și dotare, cabinetul de economie oferă condiții optime și un climat de studiu propice pentru o muncă de calitate, introducând elevii în universul obiectului de învățământ ce se studiază. Organizarea cabinetului de economie trebuie să permită realizarea cerințelor pedagogiei, ergonomiei și organizării muncii.

Condițiile specifice organizării rezultă din planurile de învățământ și din conținutul disciplinei. Se are în vedere indicele de utilizare, normativele de dotare și condițiile specifice din fiecare unitate școlară (spații existente, planul de școlarizare în perspectivă, prognoza privind evoluția populației școlare, tendințele în dezvoltarea economică a localității, problemele financiare, etc.).

Este necesar ca profesorul să cunoască toate tipurile de mijloace de învățământ destinate studiului economiei, să contribuie la completarea dotării laboratorului, să cunoască metodologiile de valorificare eficientă a mijloacelor de învățământ în lecție, să selecționeze din multitudinea mijloacelor de învățământ existente pe acelea care contribuie direct și eficient la realizarea obiectivelor lecției în care se integrează.

Cabinetul de economie oferă cele mai potrivite condiții atât pentru introducerea și utilizarea mijloacelor moderne de învățământ, cât și pentru armonizarea lor cu cele clasice, tradiționale.

Mijloacele tehnice moderne asigură procesului de învățământ un câștig în eficiență, prin transmiterea în același timp a unui volum sporit de cunoștințe. Elevii sunt familiarizați nu numai cu mânuirea unor calculatoare, programe cu care se vor întâlni în viață, dar și cu operațiunile de utilizare creatoare a cunoștințelor teoretice însușite.

Cabinetul de economie facilitează însușirea cunoștințelor, fixarea și transformarea lor în priceperi și deprinderi. Mijloacele moderne din dotare permit profesorului să cunoască mai bine elevii, personalitățile lor individuale, resursele lor.

Introducerea în procesul de predare – învățare a mijloacelor de învățământ de înaltă tehnicitate și complexitate impune necesitatea formării unor deprinderi practice pentru mânuirea, utilizarea și recondiționarea

acestora, deprinderi ce trebuie să completeze și să desăvârșească pregătirea pedagogică de specialitate a fiecărui profesor.

Procesul de învățământ desfășurat în cabinetul de economie, are virtuți formative superioare față de cel realizat în sala de clasă obișnuită. Fiind organizat după criterii științifice și având o dotare corespunzătoare, cabinetul de economie creează o ambianță specifică și oferă un cadru optim desfășurării unor lecții moderne și de mare eficiență.

Cele mai reprezentative funcții ale cabinetului de economie sunt următoarele:

- să constituie un cadru organizat și bine dotat, care să permită utilizarea strategiilor didactice moderne;
- să contribuie prin întreaga ambianță și dotare, la sporirea eficienței formative a procesului de învățământ;
- să formeze și să dezvolte la elevi capacitatea de a investiga, de a efectua lucrări practice, de a dobândi cunoștințe prin efort personal;
- să asigure condiții materiale egale pentru toate cadrele didactice de aceeași specialitate din liceu;
- să constituie locul de pregătire al lecției pe baza resurselor materiale de care dispune cabinetul de contabilitate;

În practica școlară, lucrările experimentale se pot desfășura fie individual pe teme separate, fiecare elev lucrând în mod independent și având asigurate toate mijloacele necesare, fie pe grupe, atunci când nu există suficiente calculatoare sau intenționăm în mod special să deprindem elevii cu munca în echipă, fie frontal, adică toți elevii efectuează în același timp, în același ritm, aceeași temă, sub îndrumarea atentă a profesorului.

În ultimii ani se remarcă tendința de trecere de la lucrările frontale la lucrările pe grupe și în special la cele individuale, forme organizatorice de mare eficiență.

Fișele trebuie să fie astfel concepute încât să-i situeze în permanență pe elevi în fața unor probleme noi (fișe problematizate), care se cer să fie rezolvate pas cu pas prin efort propriu.

Bibliografie

- [1] Mialaret, G., *Psychopedagogie des moyens audio-visuels*, Paris, UNESCO, 1964
- [2] Piaget J., *Psihologie și pedagogie*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972
- [3] Vlăsceanu, L., *Metodologia cercetării pedagogice*, în *Probleme fundamentale ale pedagogiei*, București: E.D.P., 1982

SINCRETISMUL ARTELOR

Silvia MUNTEANU*

yonk_1174@yahoo.com

THE SYNCRETISM OF ARTS

ABSTRACT: This paper tries to emphasize the importance of being involved in projects. The nowadays students are captivated by technology, that's why the teacher has to find a way to match the scientific informations with technology. Creating a film after reading a book represents the key to make students read, even re-re-read that book. Then, the entire process implies creativity, writing a script, playing a role, shootings and film editing. The main goal is to read and it was accomplished, because all the participants began the work with the first activity: discovering the subject of the novel.

KEYWORDS: books, creativity, reading, shooting, trailer.

În perimetrul oricărei culturi, arta are un statut privilegiat: este cea mai înaltă formă a creației umane, întrucât plăsmuiește lumi paralele și noi sensuri, este cea mai liberă și creativă activitate umană, cea mai detașată de scopuri practice imediate. În accepția lui Kant arta reprezenta „finalitate fără scop”, formulă paradoxală prin care surprindea atât intenția expresivă și semnificantă a operei, cât și gratuitatea ei în ordine practică.

În prezent, transpunerea cinematografică a operelor literare a devenit un adevărat ritual. Statisticile arată că în Statele Unite ale Americii unul din cinci romane publicate în 1985 au fost ulterior ecranizate, 85% din producțiile câștigătoare ale unui Oscar în anul 1992 au fost adaptări, iar 20% din filmele anului 1997 au avut la bază opere literare. Prin atitudinea reverențioasă față de carte scrisă, sincretismul celor două arte a fost deseori percepută drept servilă, chiar retrogradă, atrăgând în prima jumătate a secolului al XX-lea critici a numeroși scriitori, care de pe pozițiile unei logici inflexibile, tipic moderniste, acuzau cinematografia de lipsă de originalitate. Dintr-o cu totul altă perspectivă, apelând la o retorică a conservării și a apărării standardelor estetice de intruziune a culturii populare, alți critici vedeau în sincretism o formă de „trădare” a operei scrise, o contrafacere, în vederea unor scopuri mercantile. Se ivește astfel o controversă

* Profesor dr. de Limba și literatura română la Colegiul Tehnic „D. Ghika” Comănești.

paradoxală: pe de o parte, filmului i se pretindea originalitate, pe de altă parte, i se imputa lipsa de fidelitate față de carte

Sub auspiciile postmodernismului, care încurajează hibridizarea și sincretismul artelor, filmul a început să opteze pentru dialog, experimentând preluarea lucidă, dar și ludică, a unor formule teatrale, luând în considerare conștiința convenției. Trebuie să subliniem ideea că filmul face eforturi pentru a se ridica la nivelul recunoașterii și aprecierii de care s-au bucurat artele consacrate. Totodată, cinematografia reprezintă din punct de vedere estetic, un transfer de prestigiu dintre opera literară înspre cea filmică, din punct de vedere economic, un număr tot mai mare de spectatori, iar din punct de vedere practic, posibilitatea de a oferi un subiect capabil să stârnească interesul publicului, în lipsa unor specialiști în scrierea de scenarii.

Ceea ce este evident astăzi este faptul că adaptarea cinematografică a operelor literare câștigă tot mai mult teren. Din această cauză criticii și scriitorii au devenit îngrijorați la gândul că filmul ar putea să ia locul cărții, că „marea cultură” ar putea fi pusă într-un con total de umbră de către cultura de masă. Plasarea cinematografei sub umbrela artelor nobile (literatură și teatru), îi aduc pe de o parte avantaje, pe de altă parte îi estompează entuziasmul.

În ceea ce privește fidelitatea, nu ar trebui să avem o privire îngustă și să privim filmul drept o copie fidelă a cărții, ci ar trebui să percepem cinematografia ca pe o artă complexă, ce scoate în evidență dinamica existentă între intenția autorului, intenția operei și percepția cititorului. Fidelitatea nu înseamnă a identifica și capta sensul denotativ al textului scris, ci a asuma un rol hermeneutic, de re-creare a acestuia de către un regizor a cărei viziune este dictată de contextul socio-cultural sau de propria experiență și sensibilitate estetică. Fidelitatea cinematografică constituie o ipoteză a regizorului și a echipei sale, în ceea ce privește intenția operei literare, iar această ipoteză este necesar a fi regăsită în fiecare punct al textului. Un regizor fidel textului literar este un cititor-model al acestuia.

De când a intrat filmul pe scena lumii, literatura a decăzut cumva în plan secund. De ce? Pentru că e mult mai ușor să vezi un film decât să citești o carte. Problema s-a accentuat în contemporaneitate în paralel cu evoluția tehnologiei, astfel încât elevul de astăzi nu mai citește aproape deloc. Copilul zilelor noastre consideră rezonabil să exclame „nu mai citesc cartea asta, am văzut filmul” sau „n-are rost să citesc cartea asta, aștept filmul”. Această replică îngrijorează în special profesorul de limba și literatura

română care face eforturi supraomenești pentru a stimula interesul elevilor pentru lectură. E practic o luptă surdă între dorința profesorului de a apropia învățăcelul de cartea scrisă și refuzul obstinat al acestuia de a îmbrățișa cartea în favoarea vizionării unui film.

Se pare totuși că profesorul reușește mereu să iasă învingător cu ajutorul imaginației și inventivitate. Din întrebarea obsedantă a profesoarei de română *Cum să apropii elevul de rândurile scrise?* a luat ființă proiectul BOOVIE¹ (inițiat de Carmen ION), care constă în crearea de book-trailere.

Ajuns anul acesta la cea de-a VIII-a ediție, BOOVIE s-a transformat într-un adevărat fenomen ce a depășit granițele țării noastre. Elevii care participă o dată și experimentează procesul de transformare a unui roman în film doresc să participe iar și iar. Este și cazul echipei *Dream hunters* de la Colegiul tehnic „D. Ghika” Comănești ce a participat în 2022 pentru prima dată și a vrut să participe și la ediția 2023, care nu s-a mai desfășurat la Focșani (locul original al proiectului), ci la Brașov. În primul an, echipa a fost formată din elevii Florea Iulia Elena, Candit Mara-Ștefania, Hîrbuleanu Dragoș, Pădureanu Rebecca, Yin Rebeca Ioana Ruo-Qi de la clasa a XI-a A, Dragomir Delia de la clasa a XI-a C și Petroiu Sergiu de la clasa a XII-a. Dintre cele cinci cărți propuse, liderul echipei a reușit să aleagă cartea dorită: romanul *Te rog ai grijă de mama* de Shin Kyung Sook (tradusă de Tae Hyun Oum). După ce au citit cu toți cartea, a urmat munca cea mai grea: redactarea scenariului. Munca în echipă a însemnat cheia reușitei. Am început cu un brainstorming pentru alegerea celor mai importante secvențe ce urmau a fi ecranizate. După redactarea scenariului, a urmat alegerea rolurilor, găsirea recuzitei și a locațiilor necesare pentru filmarea scenelor și, în final, editarea. Fiecare detaliu din regulament trebuie respectat pentru ca filmul să treacă de faza preselecțiilor și să se califice la Gală. Atenți la detalii, elevii au reușit să surprindă radiografia familiei care

¹ „Boovie este un festival-concurs de book-trailere care oferă participanților o formă de instruire bazată pe dezvoltare personală și mijloace nonformale: citire conștientă, trailer, actorie, scriere creativă, montare-editare film, cinematografie, spot publicitar. Festivalul se va desfășura fizic și/sau online, în funcție de evoluția situației generate de orice eventuală pandemie sau operațiune specială, agresiune, război. Scopul concursului constă în motivarea elevilor să citească în mod conștient, prin realizarea unui concurs de book-trailere care să surprindă esența unor romane reprezentative pentru viața adolescentului din toate timpurile și din toate zonele lumii”. Cf. <https://boovie.ro/ro/regulament>

se reunește și se regăsește în lipsa mamei, transmițând emoție. Filmul² a obținut Mențiune și a dat curaj echipei să participe și anul următor.

La BOOVIE 2023, echipa *Dream hunters* a cooptat noi membri, fiind alcătuită din: Candit Mara-Ștefania, Hîrbuleanu Dragoș, Mihăilă Ștefan, Munteanu Radu, Toma Camelia, Yin Rebeca Ioana Ruo-Qi de la clasa a XII-a A, Mazilu Iulia și Mazilu Eduard-Dumitru de la clasa a IX-a A, Maftעי Andreea de la clasa a XI-a C și Dragomir Delia de la clasa a XII-a C. Pentru că regulamentul permite doi coordonatori, doamna prof. Bocancea Roxana s-a alăturat echipei. Liderul echipei a fost Dragomir Delia, care a reușit să aleagă romanul pe care îl voiau cu toții: *Splendida cetate a celor o mie de sori*, de Khalled Hosseini. De data aceasta, munca a început altfel: citirea tuturor romanelor propuse de coordonatorul Boovie pentru a putea alege cartea preferată. Deci, scopul profesorului de română a fost atins. Au citit cu entuziasm romanele, ne-am adunat ca la un cerc de lectură pentru a discuta pe marginea cărților și apoi au decis că vor să ecranizeze romanul lui Khalled Hosseini, deși nu era cea mai facilă variantă. Alegerea cărții e ca un joc de noroc: primul venit, primul servit. În câteva secunde locurile libere se epuizează. Dar liderul echipei și-a îndeplinit prima misiune și a apăsător butonul *alege* la timp. Am continuat cu scenariul, ținând cont de tot ceea ce notaseră veteranii la ediția trecută. Perioada filmărilor a însemnat multă muncă, dar și distracție. Din această perspectivă elevii sunt atât de atrași de acest proiect și se înscriu în număr tot mai mare. La Gala din Brașov s-au adunat peste 2000 de participanți, fără a-i lua în calcul pe cei care nu au putut veni sau au fost decalasați la secțiunea Trailerul de buzunar. Și de această dată am urcat pe scenă, filmul³ nostru luând Mențiune.

Cum veștile bune circulă repede, șă alți elevi din liceu au dorit să participe la Boovie. Împreună cu doamna prof Murgu Laura am coordonat și echipa *Celestial Storytellers*, alcătuită din: Florea Iulia-Elena și Pădureanu Rebecca de la clasa a XII-a A, Grigoraș Briana de la clasa a IX-a C, Bran Alexandra, Mihai Radu-Ștefan, Belei Mircea-Darius, Agafiței Rebeca-Maria, Stoica Eliza, Chirică Rareș-Andrei și Iancu daria de la clasa a IX-a A. Liderul echipei a fost Bran Alexandra. Au ecranizat romanul *Toate viețile pe care nu le-am trăit*, de Anuradha Roy. Deși majoritatea erau boboci de clasa a IX-a, au format o echipă puternică și au colaborat exemplar. Au ascultat și sfaturile celor două eleve care participaseră și cu un an înainte,

² https://youtu.be/GkAzml9_AAQ?si=VrRk3yuUB6H_UQNF

³ <https://youtu.be/a2YMyYpFjrk>

citind în prealabil toate romanele. Ei își doreau romanul *Sfârșitul șoaptelor* de Ruta Sepetys, dar locurile s-au epuizat prea repede în momentul alegerii, deci au rămas cu opțiunea a doua în topul preferințelor. Și filmul⁴ acestei echipe a obținut Mențiune, deci numele Colegiului Tehnic „D. Ghika” a răsunat de două ori pe scena Galei Boovie 2023.

Educația nonformală și implicarea în activități care îmbină armonios învățarea cu tehnologia și chiar distracția reprezintă formula magică prin care elevul contemporan poate fi stimulat să iasă din zona de confort și să își descopere pasiuni pe care nu le descoperise încă. Festivalul Boovie este doar un exemplu concret prin care elevii s-au străduit să citească și să înțeleagă mesajul operelor, să investigheze despre cultura și civilizația altor popoare descrise în universul ficțional, îmbogățindu-și astfel cunoștințele.

Ideea „jocului liber” al transpunerii cărții în trailer/ book-trailer incită liceenii și le dezvoltă plăcerea izvorâtă din producerea unei realizări cinematografice proprii care a urmat procesului lecturii. Libertatea actului creator al elevilor rezidă în unghiul de refracție apărut între opera literară și acest „obiect imaginar” numit book-trailer, născut prin antrenarea întregului arsenal senzorial și cognitiv al lectorului. Elevul-regizor este dublu orientat: pe de o parte spre textul literar, încercând să răspundă indicațiilor oferite de acesta, pe de altă parte spre spectator, căutând să producă asupra lui un efect similar cu cel produs de opera literară, să ghideze activitatea de receptare, anticipând reacțiile emoționale ale publicului și modalitățile cognitive prin care el ar putea să acceseze un sens

Bibliografie

- {1} Hosseini, Khaled, *Splendida cetate a celor o mie de sori*, Traducere din limba engleză și note de Crenguța Năpristoc, Editura Niculescu, București, 2020
- {2} Roy, Anuradha, *Toate viețile pe care nu le-am trăit*, Traducere și note de Cristina Nicolae, Editura Humanitas, București, 2020

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=qykEvH8cKlw>

DIVERSITATEA METODELOR DE ÎNVĂȚARE ÎN ȘCOALA ROMÂNEASCĂ

Codruța PAISA*

sporicicodruta@yahoo.com

Angela CIUBOTARU**

cyb_angy@yahoo.com

THE DIVERSITY OF LEARNING METHODS IN ROMANIAN SCHOOLS

ABSTRACT: This article aims to reflect the importance of non-formal education, based on educational projects, for the development of students and education, in general. It is very important both to teachers and students to participate of all kind of projects to learn more about different subjects, such as bullying, communication, creativity, adaptability in society, helping people with special needs. Non-formal education comes to complete the formal one.

KEYWORDS: bullying, educational projects, methods, learning, school.

Diversitatea metodelor de învățare în școală românească este esențială pentru a răspunde nevoilor variate ale elevilor și pentru a promova o învățare eficientă.

Într-o lume în continuă schimbare și evoluție, procesul de învățare nu mai este limitat la sălile de clasă tradiționale. Cu toate acestea, învățarea nu trebuie să fie restricționată doar la manuale și cursuri formale. Proiectele educaționale reprezintă o modalitate dinamică și interactivă de a dobândi cunoștințe și abilități în afara cadrelor școlare obișnuite. Acestea reprezintă o formă valoroasă de învățare non-formală care poate influența semnificativ dezvoltarea personală și profesională a individului, ele putând fi personalizate pentru a se potrivi nevoilor și intereselor specifice ale grupului țintă.

Proiectele educative și educația non-formală au o importanță semnificativă pentru dezvoltarea elevilor, deoarece oferă oportunități de învățare

* Profesor educație fizică – Colegiul Tehnic – Dimitrie Ghika-Comănești/ Bacău

** Profesor pentru învățământul primar – Colegiul Tehnic -Dimitrie Ghika-Comănești/ Bacău

și dezvoltare în afara contextului tradițional al sălilor de clasă oferind alternative importante la metodele tradiționale de predare, permițând elevilor să învețe prin experiență practică, colaborare și participare activă.

Prin implementarea proiectelor educative în școală, se pot obține numeroase beneficii pentru elevi și pentru întregul sistem educațional.

Iată câteva aspecte-cheie ale importanței acestor metode educaționale:

- Multitudinea metodelor de învățare: Proiectele educaționale oferă alternative multiple la metodele tradiționale de predare, permițând elevilor să învețe prin experiență practică, colaborare și participare activă;

- Dezvoltarea abilităților practice: Prin implicarea în activitățile proiectelor elevii pot dezvolta abilități practice relevante, cum ar fi rezolvarea de probleme, gândirea critică, luarea deciziilor și comunicarea eficientă;

- Dezvoltarea abilităților sociale: Proiectele educaționale promovează dezvoltarea abilităților sociale, cum ar fi colaborarea, lucru în echipă și comunicarea eficientă cu ceilalți;

- Dezvoltarea creativității: Activitățile desfășurate în cadrul proiectelor educaționale încurajează gândirea creativă și inovația, deoarece elevii sunt adesea puși în situații în care trebuie să găsească soluții inedite pentru problemele date;

- Motivarea și angajamentul: Astfel de activități pot crește motivația și angajamentul elevilor în învățare, oferind un context concret și real pentru a aplica cunoștințele dobândite în școală. Ele permit elevilor să învețe în mediul real, să exploreze domenii de interes personal și să aplice cunoștințele în situații reale de viață;

- Îmbunătățirea adaptabilității: Activitățile propuse în cadrul proiectelor educaționale pot contribui la dezvoltarea adaptabilității și rezilienței elevilor, deoarece aceștia se confruntă cu situații diverse și neașteptate;

- Prevenirea părăsirii școlare timpurie: Astfel de metode pot fi utilizate pentru a menține elevii motivați și implicați în procesul de învățare, reducând astfel riscul de părăsire școlară timpurie.

Realizând că, implementarea proiectelor educative în școală poate transforma procesul de învățare într-o experiență mai bogată, mai interactivă și mai relevantă pentru viața elevilor, pregătindu-i mai bine pentru provocările viitorului, de-a lungul anilor am desfășurat la nivelul școlii numeroase activități în cadrul unor proiecte .

Participând la activitățile propuse în cadrul proiectelor educaționale, elevii pot dezvolta o conștientizare mai mare asupra problemelor sociale,

culturale sau de mediu și pot fi motivați să se implice în soluționarea lor. De exemplu, un proiect educațional care implică colectarea de deșeuri în comunitate poate educa participanții despre importanța protejării mediului și poate încuraja comportamente mai responsabile.

Scopurile proiectelor educative implementate în școală pot fi diverse:

1. Conștientizarea fenomenului de bullying și promovarea unui climat educațional care încurajează atitudinile pozitive în rândul elevilor.

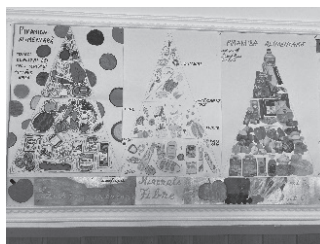
2. Identificarea, sprijinirea și motivarea elevilor aflați în situații de risc, contribuind astfel la reducerea abandonului școlar și la creșterea șanselor lor de reușită.

3. Îmbunătățirea nivelului de fitness, creșterea nivelului de energie și reducerea riscului pentru afecțiuni legate de inactivitate.

4. De a oferi informații despre grupurile alimentare, proporțiile recomandate și necesitatea unor alegeri variate și echilibrate în alimentație.

Proiectele educaționale reprezintă o modalitate valoroasă de învățare non-formală care poate aduce beneficii semnificative participanților. Acestea oferă oportunități de învățare holistice, interactive și adaptabile, și promovează dezvoltarea personală și implicarea socială. Cu evoluția continuă a societății și a nevoilor de învățare, proiectele educaționale rămân un instrument esențial pentru dezvoltarea indivizilor și a comunităților într-un mod dinamic și creativ.

Diversitatea metodelor de învățare are un impact pozitiv asupra motivației elevilor și asupra înțelegerii profunde a materiei. Aceasta îi ajută pe elevi să fie mai implicați în procesul de învățare, să-și dezvolte abilitățile de gândire critică și să-și păstreze interesul pentru școală.

Cu toate acestea, implementarea cu succes a diversității metodelor de învățare necesită resurse adecvate și formare continuă pentru cadrele didactice. Profesorii trebuie să fie pregătiți să utilizeze metode variate și să adapteze predarea în funcție de nevoile elevilor.

Diversitatea metodelor de învățare este esențială pentru succesul sistemului educațional românesc. Aceasta permite personalizarea învățării, adaptarea la stilurile individuale de învățare ale elevilor și dezvoltarea unor abilități esențiale pentru viața lor.

În continuare, este important ca profesorii să fie încurajați și sprijiniți în utilizarea acestor metode pentru a crea un mediu de învățare stimulat și eficient în școlile din România.

Bibliografie

- [1] Cerghit, I.: *Sisteme de instruire alternative și contemporane*. Structuri, stiluri și strategii, București, Ed. Aramis, 2007
- [2] Neacșu, I.: *Instruire și învățare*, București, E.D.P, 1999
- [3] Potolea, D.: *De la stiluri la strategii și performanțe. Structuri, stiluri și performanțe în învățământ* (coord. I. Jinga și L. Vlăsceanu), București, Editura Academiei, 1989
- [4] Bruner, J.S.: *Pentru o teorie a instruirii*, București, EDP, 1970 Diaconu, M., Jinga, I.(coord.)
- [5] Ciobanu, O., Pescaru, A., Monica Păduraru, M.: *Pedagogie, în format digital*
- [6] Dumitru, Gh., *Psihopedagogie*, E.D.P., București, 2003

Webografie

- [7] <https://www.scribd.com/document/611295282/metode-moderne-de-predare>

VARIA

CASTELUL PELEȘ – SIMBOL AL DINASTIEI REGALE

Filofteia REPEZ*

filofteiarepez@univ-danubius.ro

Ștefan Emanuel MARINESCU**

marinescuemanuel@univ-danubius.ro

PELEȘ CASTLE – SYMBOL OF REGAL DYNASTY

ABSTRACT: This article has the aim to underline the arguments for choosing the place of building the Peleş Castle and a few aspects regarding the destiny of the collections from the castle after year 1948. The Peleş castle, the most modern from Europe at that time, is a mixture of old tradition and new, of history and modernity, all of these giving it from the beginning the unicity and beauty which have lasted till now. At the date October 7, 2023, it celebrated 140 years from its official opening. It is placed at the base of Bucegi mountains, near by Peleş river, after Sinaia Monastery.

KEYWORDS: Peleş castle, building, collections, The King Carol I, The Queen Elisabeta

*„Când» vorbim de Peleş, ne apar în față chipurile lui
Vodă Carol I, al Carmen Sylvei; iar celor mai tineri,
apar ca într'un tablou de Grigorescu, – un ciobănaș,
frumos, cu cavatul în gură; o țărâncuță cu fusul în
mână, – în poiana verde...”¹.*

De la Mănăstirea Sinaia, din localitatea cu același nume, urmând strada Carmen Sylva la deal și trecând podul cu același nume peste apa Peleşului, pătrundem într-un loc istoric, în care stă măreț Castelul Peleş.

* Membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIST al Academiei Române, prof.univ. dr. la Facultatea de Comunicare și Relații Internaționale/Universitatea „Danubius”, Galați.

** Conf. univ. dr. la Facultatea de Comunicare și Relații Internaționale/Universitatea „Danubius”, Galați.

¹ Sărbătoarea Peleşului, articol publicat în Revista *Realitatea Ilustrată* anul VII. No. 347, 21 septembrie 1933, p. 4, <https://adt.arcanum.com/ro/collection/RealitateaIlustrata/>, accesat la data de 02.10.2023.

Imaginea este impresionantă de ani de zile: „Rămâi fermecat și nu știi ce să admiri; minunatul decor natural care înconjură clădirea, sau monumentalul palat regesc al cărui plan pare a fi fost insuflat de însuși uriașii munți, atât este de armonioasă legătura dintre munte și neîntrecuta operă de artă”².

Despre numele localității Sinaia, Nicolae Iorga afirmă că „nu e un nume barbar lăsat nouă (...) Sinaia e Sinai, muntele arabic unde Moisi a primit tablele legii, acele table pe care și azi le poate primi din cer oricine se ridică la înălțimi cu gând curat, care face ca din rostul dumnezeiesc să se ivească un înțeles pentru noi, oameni pămînteni”³.

Castelul Peleş își păstrează de la data inaugurării sale și până în prezent măreția și farmecul, încântând sufletul și mintea vizitatorilor și trezind doruri de pagini din istoria României. Alături de Palatul Cotroceni, acest castel a fost cea mai modernă și luxoasă reședință regală, dotată cu toate utilitățile pe care confortul cerut de Regele Carol I le impunea; în Europa acelei epoci nu existau prea multe castele care să poată concura cu Peleşul din acest punct de vedere.

Despre Castelul Peleş, Principesa Margareta a României și Principele Radu al României afirmă: „Castelul Peleş, desăvârșit în anul 1893, nu este, așa cum se scrie adesea, o reședință regală de vară. Construită, poate cu gândul inițial de a servi drept reședință de vară, întreaga proprietate (numită corect Domeniul Regal Sinaia) a fost considerată de fondatorii ei, Carol și Elisabeta, drept Scaunul Casei Regale a României. Suveranii și-au petrecut multe momente de viață acolo, probabil mai multe decât în oricare altă clădire din București. Acest lucru a fost valabil și pentru Ferdinand I și Maria, care aveau ca reședință Castelul Pelișor, dar și pentru Regele Carol al II-lea, care a construit pentru el și fiul său, Castelul Foișor”⁴.

² Mihai Haret, *Castelul Peleş. Monografie istorică-geografică-turistică-pitorescă-descriptivă a Castelelor regale din Sinaia cu împrejurimile lor*, Editura Cartea Românească S.A., București, 1924, p. 7, disponibil online pe site-ul https://bcub.ro/lib2life/Castelul%20Peles_Haret%20Mihai_Bucuresti_1924.pdf, accesat la data de 02.10.2023.

³ Nicolae Iorga, *Trecutul unei reședințe regale, resumatul unei conferințe ținute pentru secția din Sinaia a Ligii Culturale la 26 decembrie 1908*, Editura Tipografiei Neamul Românesc, Vălenii-De-Munte, 1908, p. 5.

⁴ Principesa Margareta a României și Principele Radu al României, *Crăciunul regal*, Editura Curtea Veche, București, 2013, pp. 35–36.

Alegerea locului pentru construcția Castelului Peleş

Valea Peleşului nu a fost aleasă întâmplător pentru construcția castelului.

Un prim argument în alegerea locului construcției viitorului castel a reprezentat-o frumusețea locurilor. În luna august 1871, când perechea princiară (Regele Carol I și Regina Elisabeta – foto 1⁵), împreună cu fiica lor, au venit la Sinaia să petreacă vara, au rămas impresionați de frumusețea Văii Peleşului și au hotărât să clădească o reședință de vară, alegând, *„valea acésta romantică, închisă de o parte de Prahova printr’un colț natural al munților și înconjurată în chip grandios către fund, de vîrfurile stîncóse ale Bucegilor”*⁶.

De menționat și faptul că, frumusețea locurilor, care îi aminteau de locurile natale, și aerul curat, l-au atras de Regele Carol I de la prima călătorie efectuată în zilele de 5 și 6 august 1866, când însoțit de către Dimitrie A. Sturdza, doctorul Davila și Fălcoianu, a fost găzduit de călugării Mănăstirii Sinaia.

Al doilea argument constă în îndemnul pentru construcția castelului, care a venit de la **Principesa Maria (1870–1874), unicul copil al Suveranilor României**, *„care atât în chinurile bólei, cât și în nóptea de agonie ar fi strigat „Vreau să mă duc la Sinaia, ca să beau apă din Peleş”*⁷.

Un argument aparte, de suflet, ține de dorința Reginei Elisabeta, pseudonim literar Carmen Sylva, care *„fermecată de peisagele carpatine, a ales acest loc, pentru a fi „leagănul Dinastiei”*⁸. Acest argument este descris atât de impresionant de Al. G. Găleşescu, în cartea *„Sinaia și împrejurimile”*, din care reproducem următoarele: *„Pârâul Peleş, isvorește din munții Piatra Arsă, și de și scurt în cursul său, este un torent plin de farmecile sêlbatică ale naturei. Cu dânsul sta de multe ori de vorbă Carmen-Sylva în Robia Peleşului și „odinioară când torentul era liber și neînfrîntat, mă uitam, cum sare Peleşul prin mijlocul pădurei, săltând din cascadă în cascadă, sêlbatic,*

⁵ Carmen Sylva, Regina Elisabeta a României, *Poveștile Peleşului*, ediție îngrijită și postfață de Silvia Maria Zimmermann, ilustrații Arhiva Princiară de Wied, Editura Corint, București, 2016, p. 139.

⁶ Al. G. Găleşescu, *Sinaia și împrejurimile*, I.V. Socecă, București, 1903, p. 47.

⁷ *Ibidem*, p. 47.

⁸ Articolul *În jurul Peleşului se țin legende*, publicat în *Revista Realitatea Ilustrată* anul VII. No. 347, 21 septembrie 1933, p. 6, disponibil online pe site-ul <https://adt.arcanum.com/ro/collection/RealitateaIlustrata/>, accesat la data de 11.10.2023.

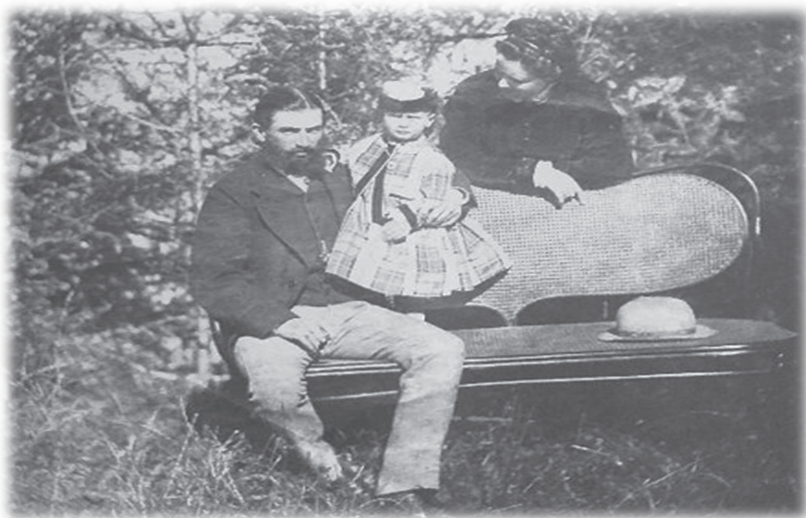

Foto 1: Regele Carol I și Regina Elisabeta, împreună cu fiica lor, Principesa Maria, la Sinaia, anul 1872

furios, spumegos și tânăr ca un copil de munte, care nu vrea să știe de stavilă și greutate. Mai târziu sëlbaticul pîrâu Peleş, cu prilejul construirii Castelului Peleş, a trebuit să fie supus”. Augusta noastră Suverană Carmen-Sylva, vîzîndcă robiaPeleşului se apropie, ne povestește ast-fel: „O dată pe când mă așezasem iar pe malul Peleşului îi spusei: Ia ascultă, dragă Peleşule, aŭ plănuir să facă un castel mare, chiar aci, unde am petrecut așa de bine unul cu altul, singuri. Închipuește’ți că vor să dărîme stîncile, să taie pădurea până la pămînt și chiar tu vei tăia în bucăți pe bieții copaci, pe care îi vor doborî ei. Peleşul vru să se împotrivescă, dar degeaba, trebui să se supue în cele din urmă, și să lucreze. El care se pricepea numai să desrădăcineze copaci, să rostogolîscă stînci, să se joace cu petrele, să ia podurile și să facă atâtea alte treburi de felul acesta, fu nevoit să învîrtîscă roțile ferestraelor, îl siliră să curgă prin niște țevi, să ducă apă pe clădire, ca un sacagiŭ, până la schelele cele mai de sus, și tot el duce apă de băut la castel și prin dependințele lui. Și de atunci s’a cumințit și s’a pus să slujîscă pe Regele și să facă ce’i zice, fără să se codească. Poruncește Regele: „Peleşule, adu apă!... Peleşul se urcă până sus la acoperiș; Peleşul, dă lumină... Peleşul dă fuga în turbinele din care ese flacăra electrică. Trebuie vre-o cădere de apă de sus?... sare în sus; trebuie vr’un lac? Se întinde...Ici curgea fântîna, colo țâșnește ca un havus, și până la masa Regelui sare în

sus spumegând și face să se auză un șoptit ca de izvor în vasul de marmură din sala maurească din palat”⁹.

Mai mult, Regina Elisabeta, „o figură unică – Carmen Sylva: regina-poetă”¹⁰, fire iubitoare și creatoare de artă și literatură, adună povești nu doar despre Pârâul Peleş, ci și despre stâncile, văile și munții din zona Sinaia și le reunește în „Poveștile Peleşului” (foto 2¹¹).

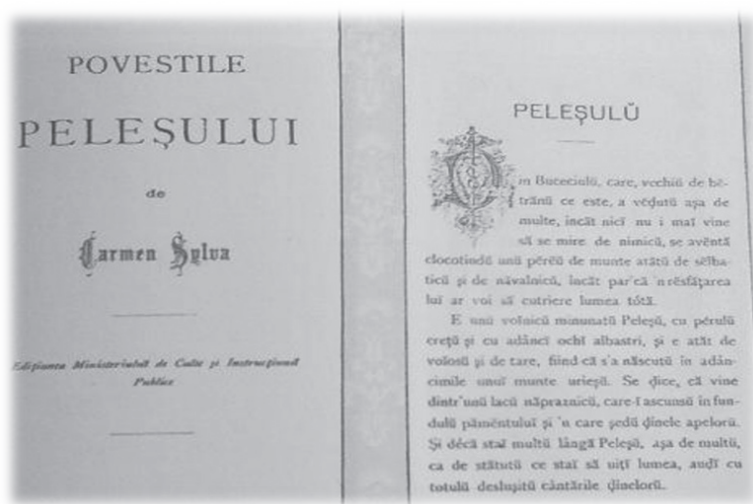

Foto 2: Ediția princeps în limba română: *Poveștile Peleşului* de Carmen Sylva, (traducere în limba română de Dimitrie A. Sturdza), Edițiunea Ministerului de Culte și Instrucțiuni Publice, București, 1882

Un ultim argument apreciat de noi ține de distanța apropiată față de Predeal, care era pe vremea aceea granița României cu Austro-Ungaria; ulterior, după unirea Transilvaniei cu Vechiul Regat, acest Castel a ajuns să fie amplasat chiar în inima țării.

Regele Carol I a cumpărat din fonduri proprii obținute în urma vânzării unei moșii din Germania¹²), în anul 1872, moșia Piatra Arsă de la Eforia Spitalelor (1.000 de pogoane¹³).

⁹ Al. G. Găleşescu, *op. cit.*, pp. 43–45.

¹⁰ Prințesa Margareta a României și Principele Radu al României, *op. cit.* copertă.

¹¹ *Carmen Sylva*, Regina Elisabeta a României, *op. cit.*, p. 153.

¹² Documentarul 5 *minute de istorie: Povestea Castelului Peleş*, minutul 1.00, realizat de prof. Adrian Cioroianu, disponibil online pe <https://www.youtube.com/watch?v=uY59tKVIgXk>, accesat la 05.10.2023.

¹³ Prințesa Margareta a României și Principele Radu al României, *op. cit.*, 36.

Pentru realizarea planurilor doritului *chalet*, Regele Carol I-a invitat la Sinaia, în ziua de 22 august 1872, pe arhitectului Wilhelm Doderer, profesor la Școala Politehnică din capitala Imperiului Austro-Ungar. Alegerea acestui arhitect nu a fost întâmplătoare: acesta construisese un stabiliment de băi la Mehadia (Băile Herculane aflată atunci în Imperiul Austro-Ungar), pe un teren identic cu cel de la Sinaia. Despre activitatea lui în această stațiune reproducem următoarele: „își începe activitatea când stațiunea era încă sub administrație grănicerească, experiența în domeniul arhitecturii militare contribuind, probabil, la alegerea sa ca arhitect al Herculanelor. Publică mai multe articole referitoare la implicarea sa în dezvoltarea Băilor Herculane, descriind partea nouă a stațiunii ca având în principal funcțiile de cazare și loisir, îndeplinite de noile hoteluri, de cazinou și de parcul din fața sa, pe când partea veche arconcentra funcția medicală, aici alându-se băile, izvoarele și clădirea administrației, vechile hoteluri adresându-se mai degrabă clienților cu puține pretenții”¹⁴.

Planurile realizate de Wilhelm Doderer au fost prezentate la Expoziția Universală de la Viena, apoi discutate de Rege cu colaboratorii săi în ziua de 15 octombrie 1873 la Sinaia; ulterior s-a format și o comisie care să coordoneze lucrările de strângere a materialelor necesare, din care făceau parte Louis Basset, secretarul particular al Regelui, și Martin Stöhr, sculptorul oficial al Curții.

Arhitecții Johannes Schultz și Carol Benesch s-au ocupat mai întâi de lucrările legate de cursurile de apă subterane și de alunecările de teren, lucrări care au durat doi ani și au implicat 300 de lucrători; din anul 1873 se alătură acestora arhitectul Karel Liman. Contractul cu arhitectul Wilhelm Doderer a fost reziliat în anul 1876 (Carol I a cerut arhitectului simplificarea planurilor inițiale ale castelului, neputând face față cheltuielilor cerute de arhitect), iar lucrările Peleşului au fost coordonate de asistentul acestuia Johannes Schultz, mai maleabil și mai ușor de convins în modificarea planurilor inițiale.

Solul stâncos și ploile torențiale au întârziat lucrările castelului, și pe când Regele Carol I avea 36 de ani, iar regina Elisabeta 32 de ani se pune în mod solemn piatra temeliei a Castelului, în ziua de 10/22 august 1875. Momentul solemn este descris în „Memoriile Regelui Carol I” astfel: „După serviciul divin în Mănăstire, perechea princiară s-a dus, împreună cu o mare

¹⁴ Vlad Bedros, Marina Sabados, editori, *SPICILEGIUM studii și articole în onoarea prof. Corina Popa*, Editura UNARTE, București, 2015, p. 224.

mulțime de invitați, la cortul strălucit împodobit care se afla pe șantierul construcției, unde – după o ceremonie religioasă – se semnează actul comemorativ despre construcția castelului, de către toți cei de față, și se închide într-un tub dublu, de plumb și de sticlă. În momentul când principele Carol dădu cele trei lovituri cu ciocanul, exprimându-și dorința ca «acest loc să devină leagănul Dinastiei Țării», muzica intona imnul național, iar trupele prezentau arma”¹⁵.

Cei doi Suverani (foto 3¹⁶) au îngropat la temelia Castelului câteva monede de aur, primele bătute cu chipul lui Regelui Carol I, precum și o poezie compusă de Regina Elisabeta¹⁷.

Foto 3: Regel Carol I și Regina Elisabeta

Lucrările la Castelul Peleş au fost întrerupte în perioada 1877–1878, în timpul Războiului de Independență, reluate la 22 august 1879 și terminate în anul 1883 (foto 4¹⁸), când în ziua de 7 octombrie, a avut loc inaugurarea oficială.

Etaple de construcție care se disting, potrivit documentelor, sunt: 1873–1875, 1875–1883 (cu întreruperea lucrărilor în timpul Războiului de Independență) și 1890–1914, fiecare perioadă fiind caracterizată de problematica proprie.

¹⁵ Muzeul Național Peleş, *Castelul Peleş. Muzeul și colecțiile sale*, Editura Muzeului, Sinaia, 2020, pp.4–5.

¹⁶ Principesa Margareta a României și Principele Radu al României, *op. cit.*, 23.

¹⁷ *Ibidem*, p. 36.

¹⁸ Muzeul Național Peleş, *Castelul Peleş. Muzeul și colecțiile sale*, Editura Muzeului, Sinaia, 2020, p. 6.

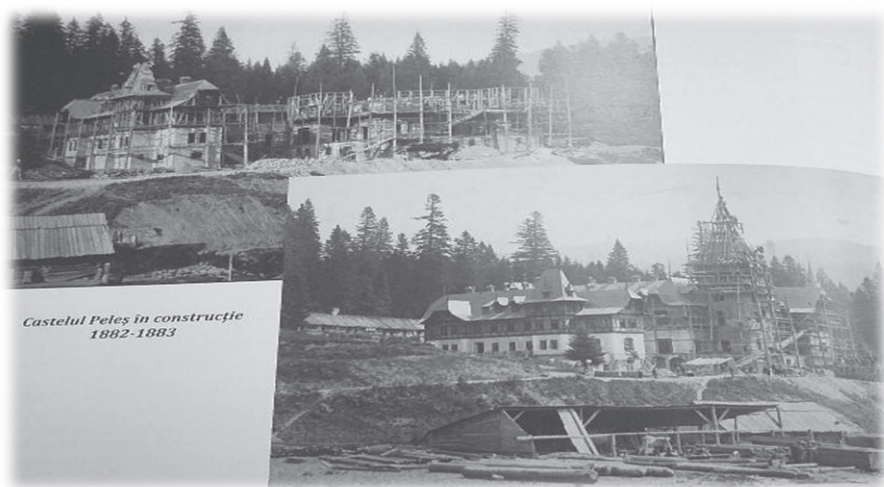

Foto 4: Castelul Peleş în construcție, 1882–1883

În acea zi – 7 octombrie 1883, a avut loc inaugurarea oficială a Castelului Peleş, care a început la ora 9:00 dimineața cu un serviciu divin oficiat de mitropolitul primat în biserica Mănăstirii Sinaia, în prezența Suveranilor și a înalților demnitari ai statului și ai armatei. A urmat un dejun de gala în sufrageria Castelului, la care, în toastul său, Regele a spus celor prezenți: „Am clădit acest castel ca semn durabil că dinastia liber aleasă de națiune este adânc înrădăcinată în această țară frumoasă și că recompensăm dragostea poporului nostru prin încrederea nelimitată pe care o avem în viitorul scumpei noastre patrii”. Răspunsul a venit ca o urare din partea poetului Vasile Alecsandri: „Din strămoși, când un domn sau un boier mare intră în casă nouă, poporul se adună în fața ușei și-i urează: să ai atâtea onoruri și atâtea biruințe câte grinzi și câte cărămizi sunt în casă, atâtea fericire și atâtea glorie câte grăunțe de nisip sunt în ziduri. Acceeași urare tradițională o facem astăzi majestaților Lor, în numele națiunii întregi. Fie ca binecuvântarea dumnezeiască și dragostea poporului să fie totdeauna oaspeții lor în noua lor casă, încântătoare ca o poveste a Peleşului.”¹⁹

Poetul Vasile Alecsandri a scris, în 30 august 1883, următorul catren, care este săpat în bronz în vestibulul de onoare al Castelului:

„Eu Carol și al meu popor

Zidit-am într'un gând și dor

¹⁹ Ibidem, pp.12–13.

În timp de lupte al meu Regat
În timp de pace, al meu Palat.”²⁰

Alături se afla expus documentul de inaugurare a Castelului, care a fost citit după Tedeum de șeful Casei Regale, generalul Victor Crețeanu: „Eu, Carol I, Domn și Rege, cu Elisabeta după o silință neobosită de doi ani, în luptă cu un târâm nestatornic, străbătut de izvoare, izbutit-am la poalele Bucegiului temelia acestei clădiri, în anul mântuirii 1875, iar la domniei noastre al IX-lea. Zidirea s-a oprit pe timpul războiului pentru Independența României. Intrat-am în această casă a noastră în anul mântuirii 1883, iar al Domniei noastre XVII, datu-i-am nume: Castelul Peleşului”²¹.

Documentul a fost scris pe un pergament cu litere artistice de către Regina Elisabeta (foto 5²²).

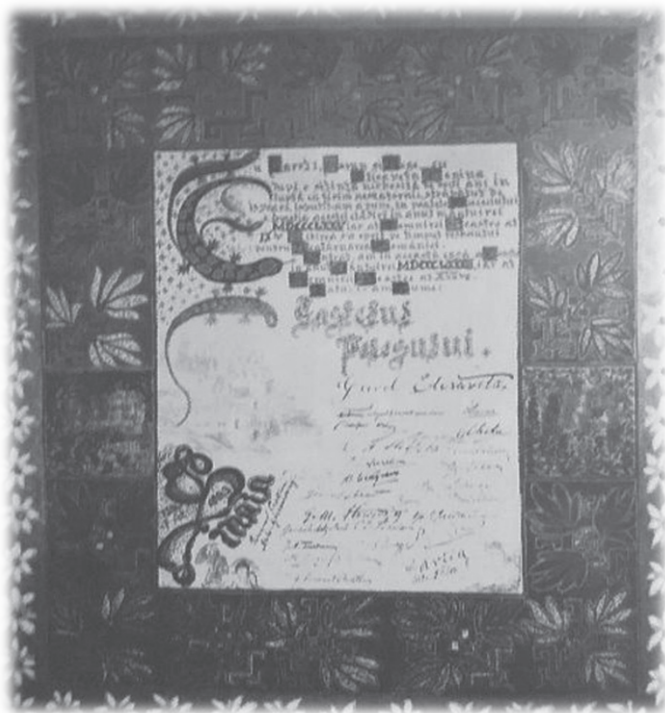

Foto 5: Foaia de pergament scrisă de Regina Elisabeta cu ocazia inaugurării Castelului Peleş. Fotografie din albumul Castelul Peleş, anul 1885

²⁰ Ibidem, p. 13.

²¹ Ibidem, p. 12.

²² Carmen Sylva, Regina Elisabeta a României, op.cit., p. 140.

Instalația electrică a Castelului, ce asigura iluminarea tuturor camerelor, a fost încredințată firmei berlineze Allgemeine Elektrizität Gesellschaft în anul 1894; mai apoi, uzina electrică a Castelului a fost dată în exploatarea permanentă și întreținerea Societății Electrica din București, care de la 1 iulie 1915 asigura personalul tehnic auxiliar pe care îl necesita iluminarea Castelului.

Ascensorul interior a fost montat în anul 1903 de firma vieneză a lui Wilhelm Brückner.

Comunicarea în interiorul Castelului se realiza cu ajutorul unei instalații de sonerie electrică, realizată în decembrie 1884, în aproape toate camerele existând unul sau mai multe butoane; comunicarea cu exteriorul se realiza prin intermediul a trei posturi telefonice, instalate în octombrie 1885, ce aveau legătură cu Gara Sinaia, Oficiul Sinaia și cu Bucureștiul.

Lucrările de construire a Castelului au durat aproape patruzeci de ani, forma actuală a căpătat-o în anul 1914, într-un stil eclectic, cu elemente specifice neo-renașterii germane. Construcția totală a costat peste 16 milioane de lei-aur, în banii de azi aproape 200 milioane de dolari²³.

Castelul Peleş rămâne reședință a familiei regale până în anul 1948, apoi este confiscat de regimul comunist, pentru ca, din anul 1953, să devină muzeu.

În „*geografia sentimentală*”²⁴ a poporului român, Castelul Peleş ocupă un loc special; „*este un muzeu, unic în felul său în lume, care onorează Țara care-l posedă*”²⁵, care domină prin măreție și frumusețe, amintind că este un simbol al dinastiei regale și că și-a împletit existența sa cu cea a neamului românesc.

Câteva precizări privind destinul colecțiilor de la Castelul Peleş după anul 1948

Castelul Peleş se remarcă nu numai prin frumusețea arhitecturii sau a

²³ Documentarul „*Castelul regilor*” – povestea Castelului Peleş, minutul 1.19, producție TVR 1, disponibil online pe site-ul https://www.youtube.com/watch?v=-_X-hWgMzok, accesat la 05.10.2023.

²⁴ Expresia aparține prof. Adrian Cioroianu, în *5 minute de istorie: Povestea Castelului Peleş*, minutul 0.09, documentar realizat de prof. Adrian Cioroianu, disponibil online pe <https://www.youtube.com/watch?v=uY59tKVlgXk>, accesat la 05.10.2023.

²⁵ Mihai Haret, *op.cit.*, p. 33, disponibil online pe site-ul https://bcub.ro/lib2life/Castelul%20Peles_Haret%20Mihai_Bucuresti_1924.pdf, accesat la data de 02.10.2023; Al. G. Găleşescu, *Sinaia și împrejurimile*, I.V. Sococ, București, 1903, p. 47.

spendidei decorații interioare, ci și prin diversele colecții cu valoare artistică și documentară deosebită: colecția de ceramică, colecția de pictură europeană, colecția de mobilier, colecția de instrumente muzicale, colecția de textile, colecția de evantaie ale Reginelor României, colecția de sticlă, colecția de corpuri de iluminat, colecția de pictură românească, colecția de afișe Art Nouveau, colecția de orfevrărie, colecția de orologerie, colecția de arme, colecția de faleristică, colecția de numismatică, colecția de sculptură, colecția de vitralii. Alături de aceste colecții se remarcă fondul de carte, alcătuit din peste 9.000 devolumente, păstrate atât în spațiile special amenajate, respective biblioteca oaspeților, biblioteca Regelui Carol I și biblioteca Reginei Elisabeta de la Castelul Peleş, cât și în biroul regelui Ferdinand I din Castelul Pelișor²⁶.

Cei doi Suverani, Regele Carol I și Regina Elisabeta au fost mari iubitori de artă și au reușit să strângă la Castelul Peleş o impresionantă colecție de tablouri, sculpturi, arme, cărți, covoare, servicii de masă, tapiserii etc.

Menționăm câteva exemple: colecția de tablouri a Regelui era una dintre cele mai valoroase din Europa, cuprinzând lucrări ale unor mari maeștrii ai picturii universale, precum El Greco, Zurbaran, Murillo, Tițian, Rembrandt, Rubens, Clouet, Van Dyck, Rafael etc., ulterior donate de Rege, prin testamentul său, poporului român; colecția de ceramică (spaniolă, olandeză sau britanică) și faianța italiană sau cea istoristă franceză, număra peste 5.000 de piese, serviciile de masă din aur, argint sau argint aurit, care îi plăceau foarte mult Reginei Elisabeta, proveneau din atelierele lui Paul Telge sau din ateliere orientale; colecția de mobilier, care cuprindea aproape 2.300 de piese ilustra, prin varietatea tipologică și bogăția decorativă, mai toate stilurile importante ale Europei secolelor XVI–XIX, de la Renașterea italiană până la neo-renășterea germană, la care se adăugau piesele de mobilier oriental sau regional; colecția de arme reflectă pasiunea cu totul specială a Regelui, care a apelat pentru realizarea ei la consultanța unui specialist reputat din epocă, vienezul Julius Scheurer, ce a întocmit și un catalog ilustrat păstrat și azi în colecțiile muzeului.²⁷

Foto 5²⁸ redă doar câteva piese din nestematele acestor colecții.

²⁶ Muzeul Național Peleş, editor Narcis Dorin Ion, *Comorile Peleşului*, Editura Magic Print, Onești, 2022, p. 633.

²⁷ *Ibidem*, pp. 10–11.

²⁸ *Ibidem*, p. 47, p. 137, p. 201, p. 367, p. 517.

PLATOU DECORATIV
 Manufactura Urbino, Marche, Italia
 Stilul secolului al XVI-lea
 Ceramica modelată la roata
 pictată manual sub glazură, glazură
 14 cm x 13 cm

FRANZ VON MATTICH (1883-1954)
Poetul și Poezia
 Cărbuni
 140 cm x 68 cm
 400 cm x 300 cm

ARMURĂ
 Anker-Humboldt
 2011
 Oțel, tunel, coclău, nailon
 130 cm x 50 cm
 Nr. inv. 12.511

SCAUN ȘGABELL
 Axel J.T. Heymann, Hamburg, Germania
 Cărbuni
 Lemn de nuc sculptat, 1970
 112 cm x 57 cm

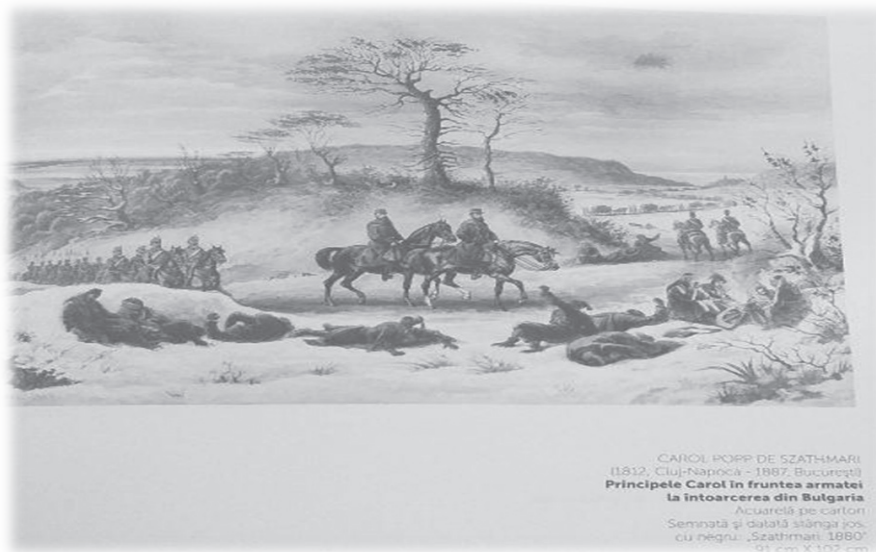

Foto 4: Din colecțiile Castelului Peleşului

La data de 5 ianuarie 1948, după plecarea Regelui Mihai I de la Sinaia, Guvernul a emis Decizia nr.164 privind instituirea unei Comisii interdepartamentale pentru inventarierea bunurilor regale, care funcționa pe lângă Comisia ministerială pentru redresarea economică și stabilizarea monetară al cărui președinte era Gheorghe Gheorghiu-Dej, ministrului Industriilor și Comerțului; în acest fel, se crease acestui ministru posibilitatea operativă de a supraveghea și controla întreaga inventariere a bunurilor regale de la Sinaia.²⁹

Într-un interval scurt, 18 ianuarie – 27 martie 1948, s-a realizat inventarierea patrimoniului artistic regal, realizându-se inventarele pe genuri de către comisia de specialiști. În urma inventarierilor, patrimoniul artistic de la Castelul Peleş a fost estimat în anul 1948 la 167.706.976 lei, iar patrimoniul artistic de la Pelișor la 4.977.550 lei; suma totală de 172.684.526 lei reflecta valoarea colecțiilor regale³⁰.

Statul român a intrat în posesia bunurilor regale prin Decretul nr. 38 din 27 mai 1948, publicat în Monitorul Oficial nr. 127 din 3 iunie 1948. Bunurile, mobile și imobile, au fost naționalizate și date în administrarea

²⁹ *Ibidem*, p. 18.

³⁰ *Ibidem*, p. 22.

diverselor ministere sau instituții care nu aveau nimic în comun cu arta și nici nu puteau asigura o conservare adecvată (gospodării de partid, teatre, studioul cinematografic din Buftea, unități militare). Unele dintre aceste bunuri (obiecte de mobilier, tablouri, tapiserii, covoare, cărți, documente etc.) au fost distruse sau grav deteriorate, iar altele pierdute definitiv; din ferice, decorațiile interioare ale încăperilor Castelului Peleş nu au fost înstrăinate.

Transferurile de obiecte din colecțiile regale au continuat până la deschiderea Muzeului Peleş (în anul 1953 Castelul Peleş devine Muzeul Peleş³¹), instituție creată sub autoritatea Ministerului Artelor și Informațiilor. Acest Muzeu și-a început activitatea cu un mare neajuns, generat de numeroasele transferuri de patrimoniu. Se apreciază că în anul 1948 s-au transferat definitiv de la Castelul Peleş la Ministerului Artelor și Informațiilor, pentru viitorul Muzeu de Artă al Republicii Populare Române (deschis în fostul Palat Regal de pe Calea Victoriei) următoarele: cca 80% din piesele de artă plastică originale; cca 60% din mobilierul considerat de mare valoare; cca 40% din piesele de artă decorativă; întreaga bibliotecă veche a Castelului Peleş (cca 7.000 de volume)³².

Ulterior anului 1953, au existat preocupări pentru recuperarea patrimoniului regal; menționăm, în acest sens, situația din anul 1963 când au fost transferate de la Muzeul de Artă un număr de nouă pânze ale unor maeștri occidentali – este vorba de Agnese Dolci – *Adorația păsărilor*; Giovanni Battista Tiepolo (atribuire) – *Moartea lui Socrate, Orfeu și Euridice, Prometeu și Atena, Venus și Adonis*; Carlo Antonio Tavella – *Peisaj*; Essayas van de Velde – *Scene de bătălie*; Cornelis de Wael – *Scenă militară*; o copie de epocă după Correggio – *Fecioara cu Pruncul și Sf. Ioan Botezătorul* – care au îmbunătățit structura colecției de pictură europeană³³.

În perioada 1969–1974, Muzeul Peleş a desfășurat o activitate susținută de achiziții de obiecte de la persoane particulare (din București, Brașov, Râșnov), urmărindu-se completarea fondului existent cu obiecte din cristal

³¹ În materialul de analiză a activității de evidență, documentare și cercetare a Muzeului Peleş, întocmit în anul 1968 de muzeograful principal Virginia Cristu, se menționează că, în anul 1953, castelul s-a deschis ca *muzeu de istorie*, pentru ca în anul 1957 să devină *muzeu de istorie și artă*, iar în anul 1966 să fie transformat în *muzeu de artă*. Sursa: Muzeul Național Peleş, editor Narcis Dorin Ion, *op. cit.*, p. 28.

³² Muzeul Național Peleş, editor Narcis Dorin Ion, *op. cit.*, p. 27.

³³ *Ibidem*, p. 28.

de Boemia, dar în special cu piese Gallé, Daum, Lalique³⁴. De asemenea, în perioada 1970–1973, Muzeul Peleş a achiziţionat de la persoane particulare un număr important de piese de mobilier, care au completat unele garnituri reprezentative pentru demersul muzeografic³⁵.

Au existat, în perioada 1953–1975, şi situaţii de mişcări patrimoniale în care diverse obiecte împrumutate de la Muzeul Peleş unor instituţii, nu au mai fost restituite; de exemplu, după realizarea filmului artistic „Neamul Şoimăreştilor” (1963–1964), după şapte luni de la expirarea contractului de împrumut încheiat cu Centrul de Producţie Cinematografică Bucureşti-Bufetea, nu se recuperaseră câteva obiecte, respectiv o armură germană, arme orientale şi două fotolii veneţiene împrumutate.³⁶

După anul 1990 Muzeul Peleş devine muzeu naţional, iar la 1 martie 2007 Castelul Peleş şi clădiri de pe Domeniul Regal din Sinaia au fost retrocedate Regelui Mihai I al României, aflându-se astăzi în administrarea Muzeului Naţional Peleş, vizitat anual de mii de turişti.

Trebuie să amintim şi faptul că, deşi a fost conceput ca reşedinţă privată, Castelul Peleş a devenit muzeu accesibil publicului pe perioada cât familia regală nu se afla la Sinaia, din voinţa proprietarului său, încă din primul deceniu al secolului al XX-lea, fapt ce este atestat de „Regulamentul de vizitare al Castelelor Peleş şi Pelişor, întocmit de către suveran, în anul 1911”³⁷.

Diversitatea ca tipologie şi calitate a bunurilor din colecţiile regale constituie mărturia supremă a gustului de colecţionari de care au dat dovadă Regele Carol I şi Regina Elisabeta.

Dorinţa Regelului s-a îndeplinit: „Pot să spun cu mândrie că am ridicat o construcţie desăvârşită care este unanim admirată”³⁸.

³⁴ Potrivit site-ului <https://peles.ro/colectii/colectia-de-sticlari/>, accesat la data de 11.10.2023.

³⁵ Liliana Manoliu, *Colecţia de mobilier a Muzeului Naţional Peleş. Catalog selectiv*, Editura Muzeului Naţional Peleş, Sinaia, 2018, p. 14.

³⁶ Muzeul Naţional Peleş, editor Narcis Dorin Ion, *op.cit.*, p. 32.

³⁷ Ruxanda Beldiman, *Castelul Peleş, expresie a fenomenului istorist de influenţă germană*, Editura Simetria, Bucureşti, 2011, p. 52. apud. Liliana Manoliu, *op.cit.*, p. 12.

³⁸ Arhivele Istorice Centrale, Fond Carol I – Personale, d. VB 460, Castel Peleş 29 octombrie/10 noiembrie 1883, scrisoare către contesa Maria de Flandra); vezi Sorin

Opera cea mai desăvârșită lăsată de Regele Carol I, Castelul Peleş, cu tripla sa funcție de reprezentare, de decizie politică și lăcaș de cultură, este și astăzi un *simbol* al dinastiei regale din România și al poporului român, dar și unul dintre cele mai importante muzee din țară datorită varietății și valorii deosebite a colecțiilor care îl alcătuiesc.

Bibliografie

- [1] Vlad Bedros, Marina Sabados, editori, *SPICILEGIUM studii și articole în onoarea prof. Corina Popa*, Editura UNARTE, București, 2015
- [2] Al. G. Găleşescu, *Sinaia și împrejurimile*, I.V. Socec, București, 1903
- [3] Mihai Haret, *Castelul Peleş. Monografie istorică-geografică-turistică-pitorescă-descriptivă a Castelelor regale din Sinaia cu împrejurimile lor*, Editura Cartea Românească S.A, București, 1924
- [4] Nicolae Iorga, *Trecutul unei reședințe regale, resumatul unei conferințe ținute pentru secția din Sinaia a Ligii Culturale la 26 decembrie 1908*, Editura Tipografiei Neamul Românesc, Vălenii-De-Munte, 1908
- [5] Liliana Manoliu, *Colecția de mobilier a Muzeului Național Peleş. Catalog selectiv*, Editura Muzeului Național Peleş, Sinaia, 2018
- [6] Muzeul Național Peleş, *Castelul Peleş. Muzeul și colecțiile sale*, Editura Muzeului, Sinaia, 2020
- [7] Muzeul Național Peleş, editor Narcis Dorin Ion, *Comorile Peleşului*, Editura Magic Print, Onești, 2022
- [8] Macrina Oproiu, *Din arhivele Peleşului. Colecții ale Castelului Peleş în Studii și Comunicări*, Editura Artpress, Timișoara, 2010
- [9] Principesa Margareta a României și Principele Radu al României, *Crăciunul regal*, Editura Curtea Veche, București, 2013
- [10] Carmen Sylva, Regina Elisabeta a României, *Poveștile Peleşului*, ediție îngrijită și postfață de Silvia Maria Zimmermann, ilustrații Arhiva Princiară de Wied, Editura Corint, București, 2016
- [11] Revista *Realitatea Ilustrată* anul VII. No. 347, 21 septembrie 1933.
- [12] Pagini online accesate:
https://bcub.ro/lib2life/Castelul%20Peles_Haret%20Mihai_Bucuresti_1924.
<https://adt.arcanum.com/ro/collection/RealitateaIlustrata/>
<https://www.youtube.com/watch?v=uY59tKVIgXk>
https://www.youtube.com/watch?v=-_X-hWgMzok
<https://peles.ro/colectii/colectia-de-sticlarie/>, accesat la data de 11.10.2023.

TEATRU SOCIAL ȘI POLITIC ÎN ROMÂNIA. CONTEXTE DE CREAȚIE ȘI REPREZENTARE

Elena HORGHIDAN-ANGHEL*

elena_anghel88@yahoo.com

SOCIAL AND POLITICAL THEATER IN ROMANIA. CONTEXT OF
CREATION AND REPRESENTATION

ABSTRACT: In the second decade following the Revolution, a generation of artists emerges in Romania who discover the political and social function of theater. These are artists who view the entire process of creation and representation, from the text to the performance, not just as a pretext to create art for art's sake, but as an instrument for promoting social change.

The political affiliations of Gianina Cărbunariu, Mihaela Michailov, David Schwartz, and Catinca Drăgănescu lie on the left side of the political spectrum. Their theater is a theater for ordinary people, for the suffering of those in disadvantaged social strata. It's a theater of empathy, a theater that cares for the close ones, a theater that strives to bring about change and educate the audience, and it attempts to raise awareness among authorities about deep crisis situations and major contradictions within Romanian society. To provide a clearer context for their position in the Romanian theatrical landscape, let's briefly analyze the theatrical tools that form the basis of their dramaturgy and performances.

KEYWORDS: political theater, social theater, context, dramaturgy, independent

Creația colectivă este un nou mod de a scrie teatru, autorul clasic transformându-se în întregul colectiv de performeri, coordonată de obicei de regizor care își asumă un rol de dramaturg în acest proces. Dacă în primii ani după Revoluție, relația dintre dramaturg și regizor este aproape inexistentă, după 2000 observăm o reîntoarcere a dramaturgilor în procesul de creație, producție și reprezentare. Această reîntoarcere, creează în conștiința lumii teatrale românești ideea că cele două ipostaze nu se exclud, ci dimpotrivă se completează una pe cealaltă și promovează un model de

* Drd. în filologie, Universitatea *Dunărea de Jos*, Galați, Școala Doctorală de științe Socio-Umane

creație colaborativ și nu unul bazat pe voințe creatoare individuale. Această generație de artiști, reprezentanți ai teatrului politic și social în România se formează și generează contexte culturale precum *DramAcum* – o mișcare artistică apărută în România anilor 2000, *Tanga Project* – proiect de teatru comunitar, *Macaz – teatru bar și cooperativă* sau Centrul de teatru educațional – *REPLIKA*.

Când folosim termenul *context*, ne referim la spații, proiecte sau grupuri de lucru care se transformă în modele de producție, creație și reprezentare, spații conceptuale apărute în afara canonului general adoptat de teatrul românesc și născute în opoziție cu acesta.

Teatrul politic a fost teoretizat de către Erwin Piscator și Bertolt Brecht în cea de a doua jumătate a secolului XX. În teatrul românesc, teatrul politic este depreciațat în discursul artistic și de cele mai multe ori primește eticheta de *lamodă*, este la modă să faci teatru politic.

Când spunem teatru politic, spunem: teatru popular, teatru agitprop, teatru brechtian. Arta politică de stânga a generat în anii '20 noi forme de teatru adunându-le sub denumirea agitprop (Agitație și propagandă). Cei care au pus bazele teatrului politic și cei care au coagulat forțe dramatice și regizorale semnificative sunt Erwin Piscator și Bertolt Brecht, prin teoriile, spectacolele și scrierile pe care le-au lăsat ca mărturie următoarelor generații. Piscator, prin teatrul proletar a vizat omul de rând, el fiind interesat de partea socială a teatrului și de felul în care teatrul poate produce schimbări în categoriile sociale mai puțin favorizate. Prin inovațiile pe care le-a adus, Piscator a influențat practicile artiștilor din Europa și din America.

Cu cât ne apropiem de prezent observăm că artiștii au început să își îndrepte atenția asupra evenimentelor sociale actuale, se interoghează din ce în ce mai mult condiția omului contemporan într-o lume capitalistă și consumeristă.

Teatrul politic abordează tematici sociale și politice, reprezintă clasele sociale defavorizate, permite accesul persoanelor cu o situație financiară precară la manifestările artistice, își propune să creeze un discurs care poate fi adresat și categoriilor marginale și să creeze o cale de comunicare și o comunitate cu periferia. În sens social, teatrul politic propune democratizarea limbajului scenic, adaptarea la realitățile cotidiene și transmiterea mesajului într-un mod cât mai elocvent. Limbajul cu care operează teatrul social și politic este dependent de perspectiva democratizantă și de

egalizarea consumului individual, iar practicienii secolului XX folosesc formule cu un caracter deschis și simplu, un exemplu este teatrul epic brechtian, acesta folosește limbajul teatrului social-politic.

Ne interesează care sunt întrebările, cerințele și problemele la care trebuie teatrul să răspundă: la problemele sociale, la tot ceea ce ține de actualitate.

„...ce este la urma urmelor arta? Care sunt elementele care o compun? Nu sunt oare elementele ei aspirațiile inimii omenești, nu sunt oare cerințele ei condițiile minții omenești însăși, ale unei minți limpezi? Și oare nu cresc aspirațiile și cerințele cu fiecare zi pe care o trăim? Nu simțim oare zi cu zi presiunea tot mai impetuoasă a tot ceea ce nu și-a găsit împlinire în deceniile trecute? Poate supraviețui un idol care rămâne străin de cerințele reale ale vieții?”¹

Teatrul politic, nu este preocupat de estetic și formă, scopul pe care și-l pune este exploatarea raportului dintre om și societate.

„Omul simplu privește cu evlavie teatrul, ca pe un *templu al muzelor*, în care nu poți intra decât în ținută de galăși cu o stare de spirit corespunzător elevată. I s-ar părea un sacrilegiu să audă vorbindu-se, în aceste săli somptuoase cu catifea roșie și stucaturi aurii, despre *odioasele* lupte cotidiene, despre salarii, ziua de muncă, dividende și profit. Asta e treaba ziarelor. La teatru trebuie să domnească sentimentul și spiritul, să se deschidă privitorilor, dincolo de cotidian, perspectiva unei lumi a frumuseții, măreției și adevărului. Teatrul este o artă festivă. De altfel, muncitorul nu-și poate permite acest lux decât rar. Chiar numai prețurile de intrare fac ca teatrul berlinez să rămână un privilegiu al celor înstăriți. Cultură, relații culturale – o ecuație care, la fel ca orice în această societate, poate fi exprimată cel mai repede și mai precis cu ajutorul cifrelor.”²

Pentru Erwin Piscator teatrul a avut întotdeauna o legătură puternică cu ceea ce se petrece în societate, din punct de vedere economic, politic, istoric, educațional și datorită acestui mod de privi teatrul el a început să își îndrepte atenția asupra grupurilor marginale, asupra celor cu posibilități reduse, claselor sociale oprite pentru că așa cum spunea el „...arta nu trebuie totuși să dea înapoi în fața realității...”³

După anii '90 o serie de artiști din România, printr-o strânsă colaborare

¹ Piscator, Erwin, *Teatrul politic*, Editura Politică, București 1966, p. 102.

² *Ibidem*, p. 33

³ *Ibidem*, p. 19

și mai ales printr-un angajament față de ideile teatrului politic au început să pună bazele progresului esteticii teatrale din România. Artiști precum Gianina Cărbunariu, Mihaela Michailov, Andreea Vălean, Radu Apostol, Bogdan Georgescu etc. s-au impus în peisajul teatral românesc, fără a avea inițial un mare succes în fața publicului larg sau a instituțiilor de spectacole, aceștia păstrându-se încă sceptici în privința noilor forme teatrale.

Artiștii au reușit să atragă atenția publicului treptat, oferind un cadru de discuții care a dus către crearea unui teren fertil de care avea nevoie cultura teatrală românească. Ceea ce se observă încă de la începutul acestui proiect este că regizorul nu mai este cel mai important om de la masă, totul se axează pe colaborare și pe construirea unei echipe.

„Resimțind acut nevoia conectării la un alt tip de dramaturgie, care să vorbească de problematica realităților de astăzi, dorind să cunoască tendințele novatoare ale teatrului contemporan și nemulțumiți de absența textelor contemporane (românești și străine) de pe majoritatea scenelor noastre, ei concep, împreună cu unul dintre profesorii lor, Nicolae Manda, un proiect original de promovare a dramaturgiei de azi și, mai mult, de creare a unui *climat care să favorizeze opțiunea pentru piesa contemporană*.”⁴

Proiectul *dramAcum* a fost lansat pe 25 ianuarie 2002 în cadrul Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică I.L. Caragiale din București și a fost susținut de fundația Rațiu România. *dramAcum* a fost un proiect care și-a propus să revitalizeze dramaturgia românească contemporană, proiect care a pus accentul pe dezvoltarea relației dintre regizor și dramaturg. Membrii fondatori au fost Andreea Vălean, Gianina Cărbunariu, Radu Apostol, Alexandru Berceanu și Nicolae Manda, (grupul era compus din absolvenți, studenți și profesori, toți din cadrul Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică din București – UNATC).

Artiștii pe care anii 2000 i-a oferit comunității au început să construiască împreună o cale de dialog, un nou limbaj de comunicare, o nouă modalitate de abordare a textului dramatic, a spectacolului, și au construit un alt fel de a face teatru. *dramAcum* cu ajutorul mijloacelor teatrale descoperite, cu ajutorul îndârjirii de care au dat dovadă pentru că nu au renunțat la misiunea lor au reușit să revoluționeze teatrul și textul contemporan românesc.

„Gianina Cărbunariu, Alexandra Badea, Ana Mărgineanu sunt legate

⁴ Runcan, Miruna, în, Malița, Liviu, *Viața teatrală în și după comunism*, Editura EFES, Cluj 2006, p. 425.

de grupul *dramAcum* și au un stil de lucru ancorat în cotidian, cu apetență pentru temele sociale, într-un format de tip *work in progress*, cu implicare în redactarea textului de scenă etc., inovația manifestându-se în zona nouității textelor alese, a interpretării acestora, a lecturii regizorale exprimate în spectacol, a reevaluării spațiului teatral, a apelului la mijloacele artistice de graniță. Formula *dramAcum* propune o alternativă reală la centralitatea regizorului, promovând echipa de realizatori, care lucrează împreună textul de spectacol.”⁵

Alternativa la teatrul subvenționat se naște odată cu *dramAcum*, crearea teatrului independent este strâns legată de momentul în care tânăra generația a făcut tranziția către formulele noi de teatru și către inițierea de proiecte relevante pentru cultura teatrală românească: proiectul de relansare a dramaturgiei autohtone și eliminarea ierarhiilor în spațiul de creație. Independenților din România merită să li se acorde o atenție specială pentru că dacă ei nu ar fi riscat, dacă ei nu ar fi îndrăznit să se revolte și să facă altfel, astăzi nu știm cum ar fi arătat scena teatrală românească.

Cel mai mare câștig al grupului a fost că au reușit să introducă textul nou pe scenele teatrelor de repertoriu. Un text de teatru nou care tratează probleme de actualitate, inspirate din viața de zi cu zi, care are la bază în primul rând regândirea funcției teatrului în raport cu spectatorii săi, accentul căzând pe latura socială și politică a acestuia. Astfel textul nou și influența modurilor de producție din mediul independent au coagulat noi practici de spectacol: teatru documentar, creație colectivă.

Grupul *Tanga Project* a luat naștere în anul 2005 și îi are ca membri fondatori pe tinerii regizori absolvenți ai Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică I. L. Caragiale și anume: Vera Ion, Ioana Păun, Miruna Dinu, Bogdan Georgescu, David Schwartz. *Tanga Project* este un proiect independent susținut tot de profesorul Nicolae Manda, ca și în cazul celor de la *dramAcum* și „...propun un teatru comunitar-social, colaborativ și activ-reactiv la tot ce înseamnă context românesc.”⁶

Grupul *Tanga Project* a început să conteste condiția artistică a teatrului românesc, astfel grupul a început să experimenteze noi forme de teatralitate ieșind din spațiul convențional, creând metode de lucru

⁵ Cîntec, Olțița, *Hermeneutici teatrale*, Editura Niculescu, București, 2010, p. 101.

⁶ Constantin, Vica, *Și vara aceasta se poartă tangaproject*, Suplimentul de cultură, nr. 185 preluat de pe <http://suplimentuldecultura.ro/3609/si-vara-aceasta-se-poarta-tangaproject/>

interdisciplinare prin observarea relațiilor cotidiene și descoperirea unor noi forme de expresie teatrală.

Artiștii din grupul *Tanga Project* și-au asumat condiția în care rolul teatrului în societate este unul social și politic. *Tanga Project*, ca misiune, și-a mai propus să descopere și să dezvolte noi categorii de public, punând accentul pe acea categorie care ajunge foarte rar într-o sală de teatru sau care nu a pășit niciodată într-un astfel de spațiu, pentru această categorie grupul a căutat să descopere noi instrumente de creație artistică pentru a putea crea spectacole relevante într-un context nefavorabil.

Ambele grupuri, *dramAcum* și *Tanga Project*, au împărtășit același crez, acela de a contesta relațiile de putere din sistemului teatral *mainstream*, dar și nevoia de a trata în demersul lor artistic teme cu impact puternic, autentic și relevant pentru societate din care fac parte. Acești artiști au căutat întotdeauna să evolueze, generând în permanență noi discursuri teatrale care vizau zonele defavorizate și persoanele oprimate.

Centrul de Teatru Educațional REPLIKA din București a fost deschis pe 13 februarie în anul 2015, într-o hală industrială din strada Lânăriei numărul 93–95 și reprezintă „un spațiu de cercetare educațională și creație artistică, dedicat în special publicului tânăr.”⁷

Centrul îi are ca membri fondatori pe Radu Apostol (regizor de teatru și președinte al Asociației Culturale REPLIKA), Mihaela Michailov (dramaturg, critic de teatru), Viorel Cojanu (actor, director executiv al asociației) și Mihaela Rădescu (actriță), alături de aceștia s-au integrat pe parcurs și alți creatori de teatru și voluntari care și-au dorit să se implice în demersul propus de cei mai sus menționați. Acești artiști au deschis acest spațiu după lunga lor experiență dobândită în dezvoltarea teatrului angajat social și educațional.

Misiunea Centrului REPLIKA este aceea „de a produce și de a găzdui evenimente culturale de interes pentru categorii sociale vulnerabile, asigurând accesul gratuit.”⁸

Viziunea centrului este prezentată chiar pe prima pagină a site-ului lor, pentru a fi clar ce anume urmăresc acești artiști:

„Centrul de Teatru Educațional REPLIKA își dedică activitatea

⁷ Centrul de Teatru Educațional REPLIKA, Dilema veche, 10 februarie 2015, Preluat de pe <https://dilemaveche.ro/sectiune/dileme-on-line/centrul-de-teatru-educational-replika-594382.html>

⁸ Preluat de pe <https://centrulreplika.com/>

explorării și prezentării publice a creațiilor performative, concepute de artiști activiști într-o strânsă relație cu comunitatea. Artiștii și cetățenii activi dau replică problemelor comunităților. Ne propunem să construim o platformă de creație pedagogică și artă participativă, prin care categorii de public marginalizate să se poată autoreprezenta și să-și poată crea arta care le definește nevoile și așteptările. Credem că accesul la orice manifestare culturală trebuie să fie gratuit, susținut de întreaga comunitate. Accesul gratuit este o valoare fundamentală pentru filosofia Centrului REPLIKA.”⁹

Macaz – Bar Teatru Cooperativă s-a deschis pe 1 mai 2016, pe Calea Moșilor nr. 106 în București. Echipa artistică a Macazului este formată din: David Schwartz, Alice Monica, Marinescu, Andrei Șerban, Alexandru Potocean, Katia Pascariu, precum și alți artiști care s-au identificat cu ideile și principiile spațiului (Mădălina Brândușe, Ioana Chițu, Raj Alexandru Udrea).

În spațiul de la Macaz se petrec spectacole, vizionări de filme, conferințe, dezbateri și petreceri. Macaz este cel de-al doilea spațiu de teatru independent din România, care are o identitate artistică foarte bine definită și o direcție clară, primul spațiu de acest gen este Centrul de Teatru educațional REPLIKA.

Motto-ul echipei și al spațiului este: „În acest spațiu nu sunt tolerate atitudinile rasiste, homofobe, sexiste, clasiste, abliste”¹⁰.

În revista online *Dilema Veche*, criticul Oana Stoica spune despre Macaz că este „... un loc de cultură și socializare cu orientare de stânga, în care câțiva artiști lucrează fără structuri ierarhice, atât în artă, cât și în administrarea spațiului, și militează pentru justiție socială, nediscriminare și organizare comunitară, pentru respectarea dreptului la muncă și împotriva exploatarei categoriilor sociale și profesionale vulnerabile. Aici se face un teatru bazat pe investigații sociale, care aduce în dezbateri teme, prea puțin sau deloc abordate în teatrul așa-zis de artă, și subiecți marginali sau de-a dreptul invizibili în raport cu interesul public.”¹¹

Inițiativele *dramAcum*, *REPLIKA*, *Macaz* sau *Tanga Project* sunt reacții

⁹ Preluat de pe <https://centrulreplika.com/despre-noi/>

¹⁰ Cântec, Oltița, *Teatrul.ro* – 30. Noi nume/*Theatre.ro* – 30. *New Entries*, Interviu realizat de Iulia Popovici, *Cum a inventat David Schwartz un tearu independent*, Editura Timpul, Iași, 2019, p. 213.

¹¹ Stoica, Oana, *Schimări de Macaz*, *Dilema Veche*, nr. 800 din 19–25 iunie 2019, preluat de pe <https://dilemaveche.ro/sectiune/la-zi-in-cultura/arte-performative/schimari-de-macaz-627734.html>

la realitățile sistemice ale teatrului și societății românești care se păstrează tributar practicilor și esteticilor, dar și gândirii sedimentate într-o perioadă de criză profundă cea a perioadei de tranziție.

Avem așadar de-a face cu o generație de artiști români din sfera teatrului, care nu se mulțumesc doar cu o evoluție din prisma rafinării mijloacelor de expresie și a esteticilor dramaturgice și teatrale, ci cu o generație care pare că încearcă, cu toată tenacitatea nu numai să-și imagineze o nouă lume ci să o modifice radical pe cea existentă. Pare că fiecare text și spectacol, reprezintă un alt pas într-un proces transformațional la nivel social, proces asumat și implementat strategic în acord cu scopurile, principiile și viziunile acestor artiști despre cum ar trebui să arate lumea.

Bibliografie

- [1] Cântec, Oltița, *Teatrul.ro – 30. Noi nume/Theatre.ro – 30. New Entries*, Interviu realizat de Iulia Popovici, *Cum a inventat David Schwartz un tearu independent*, Ed. Timpul, Iași, 2019
- [2] Cîntec, Oltița, *Hermeneutici teatrale*, Ed. NICULESCU, București, 2010,
- [3] Piscator, Erwin, *Teatrul politic*, Ed. Politică, București 1966,
- [4] Runcan, Miruna, în, Malița, Liviu, *Viața teatrală în și după comunism*, Ed. EFES, Cluj 2006

Articole

- [5] Stoica, Oana, *Schimbări de Macaz*, Dilema Veche, nr. 800 din 19–25 iunie 2019, preluat de pe <https://dilemaveche.ro/sectiune/la-zi-in-cultura/artes-performative/schimbari-de-macaz-627734.html>
- [6] Constantin, Vica, *Și vara aceasta se poartă tangaproject*, Suplimentul de cultură, nr. 185 preluat de pe <http://suplimentuldecultura.ro/3609/si-vara-aceasta-se-poarta-tangaproject/>
- [7] *Centrul de Teatru Educațional REPLIKA*, Dilema veche, 10 februarie 2015, Preluat de pe <https://dilemaveche.ro/sectiune/dileme-on-line/centrul-de-teatru-educational-replika-594382.html>

Webografie

- [8] <https://centrulreplika.com/>

ASPECTE ALE PEDAGOGIEI MODERNE PREZENTE ÎN SFÎNTA SCRIPTURĂ – METAFORA CĂII

Eugen-Teoharie COZMA*

ja_mness@yahoo.com

ASPECTS OF MODERN PEDAGOGY IN THE HOLY SCRIPTURE –
PATH METAPHOR

ABSTRACT: Fundamental aspects of education are rooted in Holy Scripture, as many classic and modern authors demonstrated. A very efficient educational tool used in biblical literature is the path metaphor/image. Even post biblical literature uses it extensively. In the teachings of our Lord Christ, the “path” has both moral and salvific functions. The spiritual dynamism of this device makes it suitable as a motivation model to affect the student s behaviour.

KEYWORDS: Holy Scripture, education, path metaphor, spiritual dynamism, teaching

„O lectură atentă a Sfintelor Evanghelii din perspectiva strategiei didactice ne face să descoperim că avem de-a face cu un corpus pedagogic sui-generis, ce-și demonstrează înțâietatea printre demersurile de asumare a educației și formării care au urmat în istorie. Temele, strategiile, acțiunile educative teoretizate în marele tratate de pedagogie au fost prefațate magistral în Noul Testament. Ele au fost preluate și difuzate (chiar dacă nu s-a recunoscut totdeauna acest lucru) și de marile tratate pedagogice, de marii laici”¹

Numeroase cărți, studii, mai noi sau mai vechi, au demonstrat cu prisosință viabilitatea și complexitatea modelului educativ oferit de Mântuitorul Iisus Hristos. Astfel, Mântuitorul a fost numit Pedagogul prin excelență, Învățătorul Suprem sau modelul viu și peren al educatorului creștin.

* Profesor de Religie, Grad didactic1, la Colegiul Tehnic *Dimitrie Ghika* Comănești

¹ Diac. Ioniță Apostolache, *Răspunsuri duhovnicești: Pedagogia Sfintelor Evanghelii*, interviu cu Pr. Ioan Ioanicescu, Ziarul Lumina –15 Noiembrie 2010 (<http://ziarulumin.ro/raspunsuri-duhovnicesiti-pedagogia-sfintelor-evangeliei-19671.html>)

Principalele aspecte ale pedagogiei moderne reflectate în Sfânta Scriptură sunt următoarele²

– *Iubirea ca fundament al educației* (exemplul cel mai clar este oferit de întâlnirea Mântuitorului cu tânărul cel bogat. Este fundamentală reacția Mântuitorului la gestul de respingere al tânărului „l-a privit cu dragoste”)

– *Valorizarea discipolului* (modelul oferit de Mântuitorul constituie baza teoretizării asupra principiului valorizării elementelor pozitive ale personalității semenilor: vameși, farisei, samarineni, etc.);

– *Subordonarea educației față de caracterul unic al persoanei umane.*

Etimologia³unor cuvinte, unor acțiuni din sfera educației, constituie exemple clare ale înrădăcinării practicii educaționale într-o viziune a căii, parcursului, drumului dezvoltării personalității umane.

Putem oferi ca exemple cuvintele:

Educație = derivă din latinescul „educe- educere” care înseamnă a aduce, a conduce, a scoate.

Pedagogie = provine din grecescul „paidos” care înseamnă copil și „agoge” care înseamnă a conduce- *călăuzirea copilului*.

Curriculă = cuvânt latinesc derivat de la „currere” care înseamnă “a fugi”, cu sensurile “cursă, alergare”, apoi și “parcurs, curs”.

Metodă = provine din grecescul „meta”și „hodos” care înseamnă „drumul”, „calea către ceva”

Ca metode de învățare, Hristos folosește un evantai larg de procedee și forme de vehiculare a cunoașterii. Predomină metodele intuitive, bazate pe prezentarea unor date concrete și imagini intuitive. Expunerea sa nu este seacă, uniformă, ci apelează la figuri de stil cu largi valențe formative. Expriarea directă alternează cu forma erotică, de conducere spre cunoaștere prin întrebări și răspunsuri oportune. Tăcerile sale sunt semnificative, iar atunci când explică verbul său devine ardent, pătrunzător. *„Învățămintul lui Iisus este psihologic pentru că dumnezeescul Învățător este desăvârșit cunoscător al sufletelor ascultătorilor Săi. Această putere de pătrundere până în cele mai ascunse taine ale sufletului îi dă posibilitatea să*

² Dorin Opreș, *Dimensiuni creștine ale pedagogiei moderne* – Ed. a III-a, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București, 2012, p. 139.

³ Constantin Cucos, *Educația religioasă: repere teoretice și metodice*, Editura Polirom, Iași, 2009.

cunoască individualitatea ucenicilor și ascultătorilor Lui de tot felul, tratându-l pe fiecare după cerințele sale sufletești. Astfel, știe cum să-l trateze pe Petru cel impulsiv, violent și nestatornic; pe „fii tunetului” etc.; pe Nicodim cel erudit; pe vameșul păcătos, dar dornic de îndreptare; pe Maria Magdalena etc.” (Dumitru Călugăr).

Fiecare fragment al evangheliilor infățișează noi și uimitoare situații de învățare: Mântuitorul îi învață despre puterea, dar și purtarea de grijă a lui Dumnezeu în furtuna iscată pe mare, izbind barca de valuri, simțind ploaia și vântul. Pentru darurile izvorâte din bunătatea divină Mântuitorul folosește imaginea banchetului unde oaspeții se bucură de multitudinea de bucate.

Respectul lui Dumnezeu pentru unicitatea și demnitatea fiecărei persoane ne este înfățișat și prin specificul fiecărei evanghelii, adresându-se unui anumit tip de ascultător al cuvântului (evreu, păgân) și chiar prin genurile diferite ale cărților Scripturii: proză, proverbe, poezie, cântare.

Sfânta Scriptură îl prezintă pe Dumnezeu relaționând, vorbind printr-un limbaj viu, emoțional, prin imagine, prin limbajul evocativ al poeziei.

Cunoașterea în domeniul religios este posibilă doar atunci când este întemeiată, pe sensibilitate și gândire, motiv pentru care adevărurile de credință transmise elevilor se cer accesibilizate cu ajutorul materialelor intuitive. Însuși Domnul Iisus Hristos și-a expus învățătura Sa dumnezeiască atât prin vorbirea direct, cât și prin parabole, care constituie imagini luate din lume: “și fără pildă nu le grăia nimic” (Matei 13, 34).⁴

Imaginea parcursului ((a celor două căi)

Găsim ecouri ale modelului antitetic în toate tipurile de cărți ale Sfintei Scripturi.

În Vechiul Testament întâlnim modelul în:

- Deuteronom 30, 15–20:

„Iată Eu astăzi ți-am pus înaintea viața și moartea, binele și răul, poruncindu-ți astăzi să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, să umblî în toate căile Lui și să împlinești poruncile Lui, hotărârile Lui și legile Lui, ca să trăiești și să te înmulțești și să te binecuvânteze Domnul Dumnezeul tău pe pământul pe care îl vei stăpâni.

⁴ Dorin Opriș, op. cit., p. 196.

Iar de se va întoarce inima ta și nu vei asculta, ci te vei lăsa ademenit și te vei închina la alți dumnezei și le vei sluji lor,

Vă dau de știre astăzi că veți pieri și nu veți trăi mult în pământul pe care Domnul Dumnezeu ți-l dă și pentru a cărui stăpânire treci tu acum Iordanul.

Ca martori înaintea voastră iau astăzi cerul și pământul: viață și moarte Zi-am pus eu astăzi înainte, și binecuvântare și blestem. Alege viața ca să trăiești tu și urmașii tăi.

Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, să ascuți glasul Lui și să te lipești de El; căci în aceasta este viața ta și lungimea zilelor tale, ca să locuiești pe pământul pe care Domnul Dumnezeul tău cu jurământ l-a făgăduit părinților tăi, lui Avraam, lui Isaac și lui Iacov că îl va da lor”.

• Ieremia 21, 8:

„Iar poporului acestuia spune-i: Așa zice Domnul: Iată, vă pun înaintea calea vieții și calea morții...”

• Pildele lui Solomon 15, 24

„Înțeleptul merge pe cărarea vieții duce în sus, ca să ocolească drumul iadului ce merge ă n jos.”

Lucrări importante ale literaturii creștine postbiblice au preluat această imagine și au folosit-o într-un scop dublu: didactic și catehetic.

Cea mai prețioasă și cea mai veche operă literară creștină postbiblică este *Didahia* sau *Învățătura celor doisprezece apostoli*. Prima parte a acestei lucrări este o cateheză morală, numită *Cartea celor 2 căi*, un adevărat și prim manual de morală creștină. Învățătura morală a acestei părți este precisă, necomplicată și directă – ca aceea a evangheliilor. Cele două căi sunt numite: *Calea vieții* și *Calea morții*, autorul insistând asupra importanței alegerii căii vieții. Pe lângă cele două scopuri, catehetic și didactic, putem afirma că această imagine a folosit la specificarea identității noii comunități creștine.

Lucrări ulterioare, cum ar fi *Scrisoarea lui Pseudo- Barnaba* se inspiră din *Didahia*, iar cele două căi sunt numite acum *Calea luminii* și *Calea întunericului*.

Dinamismul despătimirii evidențiat prin *metafora*⁵: *căii, călătoriei, pele-*

⁵ *Metafora conceptuală* – nu este doar o figură de stil, un simplu ornament al discursului, ci este înțeleasă ca un aspect omniprezent al gândirii, al discursului, baza

rinului, străbate ca un fir roșu întreaga Sfântă Scriptură, începând cu prima carte Facerea și încheind cu Apocalipsa, ultima carte al Noului Testament. Avraam călătorește din Urul Caldeii spre pamântul făgăduit; urmașii săi părăsesc Egiptul, pământul sclaviei și al opresiunii. Exilul babilonic și întoarcerea rămășiței poporului lui Israel, pot constitui alte exemple.

Evangeliiile, în special opera lucană, evidențiază o structură ce are la bază motivele geografic și teologic ale dublei călătorii: călătoria lui Iisus din Galileea spre Ierusalim, cale pe care o parcurge evanghelia de la Ierusalim la Roma (Luca 9, 51) și călătoria lui Pavel la Ierusalim și Roma (Faptele Apostolilor 19, 21).

Comportamentul fiecărei ființe se concentrează în jurul unor valori cărora le dă curs, le întrupează, le circumstanțiază în fapte concrete de viață. Nimic din ceea ce credem sau facem la un moment dat nu scapă acestei „vertebrări” de ordin axiologic.

Se știe că forța unui ideal educativ este dată de perenitatea și consistența acestuia în raport cu o existență tranzitorie în continuă prefacere și eroziune. Avem nevoie nu de modele trecătoare – chiar dacă aceste sunt spectaculoase – ci de un reper viabil, stabil și unitar.

Eficiența strategiilor pedagogice folosite de Mântuitorul asupra elementelor cognitive, afective și volitive, a dezvoltării integrale a persoanei, pe calea către mântuire, nu mai poate fi contestată.

Bibliografie

Izvoare și cărți

- [1] ****Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982
- [2] Cucos, Constantin, *Educația religioasă*. Repere teoretice și metodice, Editura Polirom, Iași, 2010
- [3] Opriș, Dorin, *Dimensiuni creștine ale pedagogiei moderne* – Ed. a III-a, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București, 2012
- [4] Opriș, Dorin, Opriș Monica, *Religie, morală, educație. Perspective teologice și pedagogice*, Editura Basilica, 2011

Articole

- [5] Diac. Ioniță Apostolache, *Răspunsuri duhovnicești: Pedagogia Sfintelor Evanghelii*, interviu cu Pr. Ioan Ioanicescu, Ziarul Lumina–15 Noiembrie 2010 (<http://ziarullumina.ro/raspunsuri-duhovnicesti-pedagogia-sfintelor-evanghelii-19671.html>)

UN REPER

AnneMary Sorina MERLUȘCĂ*

annemaryandrei@gmail.com/annemary.sorina.merlusca@liceucomanesti.ro

A SPIRITUAL LANDMARK

ABSTRACT: The present paper refers to traditional values and their place in modern school, where young students discover through theater that language, beliefs and family are an important part of our present culture.

KEYWORDS: cultural identity, literature, tradition, theater, values,

Între vechi și nou stă, ca un liant de-o organicitate firească, aspirația spre cunoaștere, spre depășirea unor pseudolimitări pe care școala, deschizătoare de orizonturi, are forța de a le anula. Dorința de a ne surmonta micimea, de a găsi un loc comun între noi și lumea care ne înconjoară, ne conduce pașii înspre școală. Deși opiniile, poziționările sau judecățile de valoare despre acest subiect sunt astăzi dintre cele mai diverse în spațiul public, extrem de pestrițe la nivel de comentariu superficial, academismul critic, de altfel serios prin excelență, revine constant la ideea lovinesciană că modernitatea veritabilă recunoaște valorile trecutului și le promovează, mai ales că ele asigură continuitate întregului fenomen cultural, fie el elitist sau de adâncime.

La șapte decenii de la înființarea Colegiului Tehnic „DIMITRIE GHIKA” Comănești, elevii claselor a IX-a B, a X-a D și a XII-a B și-au valorificat potențialul de studiu și de creație, dând la iveală textul unui discurs dramatic în care este transfigurată artistic esența valorică a familiei și a comunității de pe Valea Muntelui. Reprezentarea scenică vine în continuarea unor eforturi mai vechi – acelea ale clasei a IX-a B – 2016, care a înțeles că școala comăneșteană de astăzi duce tradiția mai departe, în misiunea ei stând să redescopere mereu și mereu apele subterane ale noilor generații pentru care identitatea națională este și va rămâne UN REPER.

Conceperea textului s-a bazat pe o investigație în teren. Elevii au stat de vorbă cu oamenii din satele Goioasa și Preluci, au purtat conversații cu bunicii și străbunicii lor, aflând din mărturisirile acestora detalii despre obiceiurile și tradițiile din postul Paștelui, dar în bună măsură și despre

* Profesor de Limba și literatura română, gradul didactic I, Colegiul Tehnic *Dimitrie Ghika* Comănești

cum funcționează matricea familială în care școala este foarte important. Textul valorifică posibilitățile expresive ale limbajului regional, atât de viu în sat, dar aproape inexistent în mediul orășenesc. Reproducem mai jos textul „La fântână”.

Personaje: Dumitru Ailincăi (Mitică), Catrina Tuluc, Neculai Comanac, Leuntina Cuptor

Zi însorită de primăvară în postul Paștelui. Undeva, într-un sat pe Valea Trotușului oamenii fug de colo până colo cu treburi care mai de care, pregătindu-se după obicei pentru sărbătoarea Nașterii Domnului. Sunt oameni gospodari, cu familii așezate, care iubesc pământul și își duc existența ritualic. La fântână Catrina Tuluc scoate apă în două căldări, în vreme ce Leuntina Cuptor toarce lână țâgaie pentru flanele.

Catrina.T.: Bună dimineața, tanti Leuntină! Dar bine mai șazi matali aicea la soare, dând din fus de-ar zâci cineva că te-o făcut mămaica cu el în mână!

Leuntina.C.. Of, of, of, ...gura ceia a ta nu-i dată să tacă oleacă. Iaca, stau și mă uit la tini cum scoți apă, că dacă vorghesc îmi fac pacati. Părintii abia m-o spovedit, nu-mi mai bat gura cu tine. Tânără ești, harnică ești, frumoasă nu mai încapi vorbă...dar cu limba dispicată ca la șarpe. Gata, ia zî, la ce-ți trebi atâta amar de apă?

Catrina.T.: Că bine zâci amar...la săpun, bre. Fac săpun...(și face o pauză, devenind luminoasă la față) că albiturile de la bunica, cerga de lână de la mămica și ștergarele de in nu se înălbesc singure.

Leuntina.C.: Sodă ai?

Catrina.T.: Am, cum nu? Am și grăsâmi di la porc, c-atâta o mai ramas din el, de-ar zâci cineva c-o fost foamiti di la Crăciun încoaci.

Leuntina.C.: Dar cum faci săpunu, că mie parcă mi-o luat Dumnezeu mințâli. M-o împins pacatu și-am pus ca după modă nouă dero...cică faci mai multă spumă. La holera, cî nu-i bun nici să speli țolu cel di la grajd!

Catrina.T. (mândră): Io fac cum m-o învățat mămica, care știe di la mămaica, care ... stai să-ți spui, da digrabă c-am pus lemni di fac la chiros-tii. La kilu di grăsâmi, kilu di sodă și 200 di gramii di sare. Tăti și pun în cazan la foc mic și se fierb moale cu pelin cules pe 1 mai, c-atuncea zăua lui. Din pelin iese culoarea ca blana ursului din pădure și mirosul frumos. După ce se tolesc grăsimea și soda, pui sarea și mesteci, mesteci până când și faci așa ca urda. Dai cazanu gios di pi chiros-tii și îl lași la hodinit. Torni apă și-așa rămâne până a doua zi dimineață. Dacă după răsărit vezi că se

desprinde de pe marginile cazanului însamnă că-i gata. Întinzi ghinișor o bucată di nailon pi iarbă, tai săpunu cuburi, îl pui la rînd ș-apoi găsești mata vrun baiet să-l care în pod pe-o gridă dreaptă. Gata treaba!

Neculai.C.: Zâua bună!

Catrina.T.: Bună dimineața, nene Neculai! Da, încotro, așa teleap-teleap, că parcă n-ai vlagă deloc?

Neculai.C.: Apăi, noroc că m-ai întreat, că am și eu cui mă jălui. În loc să mă bucur că vine Paștili, să postesc după rânduială, să mă spovedesc fără să mai îngreunez căruța cu pacati, să mă-nchin di câti ori pot, baba mea parcă o luat foc, bre! Zâci că-i la întrecere cu cineva!

Leuntina.C.: Da, adică care-i baiu, bădie?

Neculai.C.: Păi stai să vezi: Vreu să dau cu grebla în grădină, c-o ramas de-a paie de la fasole di nu te duce capu. Nu-i bun... că trebi mai întâi să fac tăta curățânia la găini, în ograda porcilor și la restu orătăniilor. Buuun. Mă apuc ghinișor cu cleștili, cu toporu și cu foarfica să curăț merii, să dau drumul la muguri ... – „Vino-ncoaci, Neculai!” –, o aud din fundu livezii, „că scuturăm țoalele din camera cu căpătâiu”. La o bucată de vreme, plec la deal la Hășmă la curățat niști aluni care se-ntind ca holbura, nu alta! Mă vede dumneaei de după un mălin care-i lângă pârău și mă-ntoarce din drum să mă toace mărunț: că n-am curățat la mormânt și n-am plantat nicio florică, ca ultimii oameni din sat, că n-am arat în bucată și harpacica când o pune...adică ea, că livada nu-i văruiță, că cuptioru zace fără lemni de soi și pasca nu se face singură.

Leuntina.C.: Ia, dacă tot ești aici, spune-mi te rog cum să coc la cozonaci. Parcă tot mai buni ies la cuptoru de sub șopru, decât la cel din bucătărie.

Neculai. C. : Păi, da...stai să-ți spui. Tu framântă, fă-ți toate treburile de femeie, cu plămadă, cu nuca ceea care trebi făcută cu albuș de ou, cu tăvălile unse cu ulei și lăsate să steie la căldură în rolă sau pi plită și, în vremea asta, Gheorghe să facă un foc bun la cuptior cu lemni de fag, că doar de, tre să facă cinste numelui pe care-l poartă! Câți cojani mai are Valea Trotușului și mai ales Preluciu. Așa..., că mă ieu cu altele și ni certăm taman în postu Paștelui. După ce s-o ars două-trii brațe bune de lemne, zî-i că poate să ieie cotorba. Moaie ghini o cârpă într-o caldare anume de apă și după ce scoate jaru în gura cuptorului, dă roată cu cotorba până nu rămâne urmă de cenușă. Apoi, aruncă o mână de făină de păpușoi și zâce Tatăl Nostru, țâind mâna în cuptor. Dacă nu să arde nici făina și nici mâna,

treaba s-o făcut cum trebi. Rămâne numa tu să te miști ca-n tinetețe, să aduci cozonacii gata crescuți și mângâiați cu ou ca să-i puneți unde le este locul.

Dumitru. A. (Vine țațoș pe ulița de lângă pârau, are în mână două cuțite ascuțite, un sul de sfoară și alte unelte trebuitoare): Bună vremea, adunare! Da-da, s-o mutat duminica în zi de lucru, bre?

Catrina.T. Bună ziua, moș Mitică...apăi, na, de când ne tot codim cu istorii de-ale noastre s-o cam apropiat de amiază. Săpunul meu cred c-o urcat sângur în pod. Dar, matali, încotro așa înarmat?

Dumitru.A. : Iaca mă duc să tai un miel și mă doare capu câte și mai câte trebuie să ții minte, că altfel îi foc cu Elisabeta mea. Dumneei simte și când mănâncă câte-o coastă cu usturoi de cel verde cu leuștean c-am sărit peste vreo poruncă din lista de bucate a lui mămăică-sa.

1. Trebuie să nu hie înțarcat, să n-apuce a mânca iarbă verde că aceala are gust a niel cel bun de carne fragedă.

2. Să treacă bine de 10 kg în greutate.

3. Să-l tai, adică să-l spintic, și să-i fac o găurică la picior ca să-l umfu să poci disfaci pielea di pi el, așaia, așa, ș-așa până după ureche aici, aici.

4. Apăi îi tai capu, îl spintic și îi scot măruntaiele, mațali din care se face cighir, drob.

5. Spăl stomagu ceala mare, bolfu cum se spune, spintic mațele, le rad, le frec ghini cu sare și oțet și i le aduc în casă Elisabetei să le pună la fiert cu ficatu, cu capu, cu inima și cu bojoagele.

6. Elisabeta prăjăști apăi ceapă verde cu marar, ia prapuru frumos și învâli tăt amestestecat cu ouă și o vâură la cuptor.

Leuntina.C. : Apăi, stați să vă spui eu de friptură. De sara pui carnea la macerat cu ulei, foi de dafin, oleacă de cimbru și oleacă de usturoi în tavă și torn o gură de vin alb – nu mult că întărește – ș-apoi o bag la cuptor dimpreună cu pasca, cozonacii și drobu la care doar cât mă gândesc și-mi fac pacati. Măi torn și un pahar de apă ca să fiarbă moale, să se scoacă până aproape se desprinde de pe os.

La 7. Trebuie să bag pielea mielului în zăr, adică în dubală.

La 8. bag pielea în făină, tăricioară și sare și pot pleca sănătos la altecele că trebuie să stea acolo trei săptămâni,

La 9., adică după Paște ...hăit încolo ... o scot de-acolo și o duc la înălbit...dimpreună cu altele 10–15. Tocmai o să-mi spună Zoicuța că mai are o giurma di pod. Mă duc la fabrică tumna la Tazlău.

La 10. Să-mi ieu cu grijă sculele, sfoara, briceagu și cuțâtu și să le ascut iară la moș Mitică fieraru, că la anu nu vreu doar să scarchin nielu la gât. Gata decalogu! Hai că io am plecat, că am treabă.

DUMITRU ȚEPENEAG – DESPRE ÎNCERCĂRILE FIINȚEI UMANE

Iuliana IANCU*

iulia_oica@yahoo.com

DUMITRU ȚEPENEAG – ABOUT HUMAN TRIALS

ABSTRACT: The paper tries to demonstrate that the oneiric discourse, in prose or verses, can be considered a text, but an ambiguous one, being conscious of its textuality. The fictional world is conceived in complete freedom, without any social or human constraint. The writer perceives the act of creation as a form of total liberation, being a lucid, active and unruly canons experimenter, who proposes to his lecturers a writing dedicated to the human existence. Being convinced that reality can not appear in an unique story, the writer redoubles it as a juxtaposition of uncertain stories in which the human being regains the chance of aspiring to absolute.

KEYWORDS: textuality, experimenter, ubiquity, falling, daily show.

Onirismul își caută rădăcinile în trecutul literar românesc, devine progresiv și prospectiv, pentru a se promova în fața lectorilor nu atât prin inovație, cât prin recunoașterea unor canoane tradiționale. Dumitru Țepeneag rămâne teoreticianul modalității onirice, care îi îndeamnă pe scriitorii români să se sincronizeze în mod lucid cu Europa: „De ce să nu acceptăm ideea vaselor comunicante, atât de frumos susținută teoretic de Eugen Lovinescu? E foarte normal ca oamenii aceleiași epoci să gândească asemănător și să se exprime în maniere apropiate”¹. Teoretician al mișcării onirice, Dumitru Țepeneag a pătruns în spațiul literar printr-un spirit de opoziție față de ceea ce însemna literatura în perioada comunistă, când cenzura puterii îngăduia doar publicarea textelor circumscrise doctrinei respective: „Istoria reală e și cea mai rațională, adică logică, necesară. Inevitabilă! Eu rămân hegelian; nu cred în visuri”².

Imaginea vieții lucid-jucate, înfăptuită prin contemplație, se creionează pe fondul unei muzici nu lipsită de speranță, dar pătrunsă de o

* Profesor la Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară „Terezianum” Sibiu.

¹ Dumitru Țepeneag, *Vase comunicante*, în „Gazeta literară”, nr. 31, 1 august 1968, p. 7.

² *Ibidem*, p. 109.

tristețe demnă de o existență ambiguă, în care personajele mereu pe fugă, mereu în așteptarea unui eveniment exterior care să le traseze un sens în această cotidianitate amalgamată: „Proza lui Țepeneag este asemenea nisipurilor mișcătoare, nu te poți odihni în ea, n-ai tăram pentru a așeza o singură certitudine, te afli mereu într-un echilibru incert”³. În anii '60, proza românească cunoaște autoreferențialitatea și gustul experimentului, sub impactul Noului Roman Francez, ce propune o artă a spațiului: „Ceea ce a adus nou Robbe-Grillet e tocmai această infinită posibilitate de construcție pe care n-o ai decât în proză și în muzică; acest joc miraculos de-a construi, de-a transforma pe foaia albă a hârtiei timpul romanesc într-un spațiu real și ireal totodată, jocul de-a creația din nimic; ca în muzică, în spatele căreia nu există niciun fel de realitate mai greu sau mai lesne cognoscibilă”⁴. Dislocarea temporală se explică prin fluxul amintirilor, în care prezentul și trecutul se întrepătrund într-o aparentă dezordine, iar alternanța real – ireal, aici – dincolo fundamentează substanța tematică.

Prin acest *experiment literar*, autorul își propusese să nu se conformeze regulilor scrisului din perioada respective, anunțând totodată apariția unui alt mod de a scrie. Se observă o altă relație a scriitorului cu lumea imaginată, în care personajele au un comportament cel puțin insolit, însă dornice să spargă limitele unei vieți banale și apăsătoare. Realitatea simbolică este compusă, la modul sintetic, din colaje, devenind o lume cu propriile reguli, unde miraculosul se contopește cu ineditul, totul desfășurându-se sub ochiul unui regizor activ. Lectorul trece *pe nesimțite* dintr-un plan în altul fără a conștientiza că se află la granița realului cu visul: „Proza devine nonfigurative, adică o pură convenție de semne și de culori mișcate doar după un sens interior al tabloului”⁵.

Întâmplările la care iau parte oamenii se reflectă în obiectele din jurul lor, conturând imaginea unei lumi posibile, metamorfozată de atingerea ființelor care se perindă continuu în acest univers prozastic. Peste tot un vacarm teribil pare a învălui aceste siluete aflate într-o continuă alertă, care fie visează un mod de transcendență, fie trăiesc cu deziluzia înălțării. Personajele nu stau chiar dacă așteaptă, ci sunt atinse de mania

³ Monica Lovinescu, *Unde scurte*, vol. I, București, Humanitas, 1990, p. 530.

⁴ Dumitru Țepeneag, *Un român la Paris. Pagini de jurnal (1970–1972)*, Cluj, Editura Dacia, 1993, p. 43.

⁵ Nicolae Manolescu, *Ambiția prozei*, în „Contemporanul”, nr. 2 (1057), vineri 13.01.1967, apud Dumitru Țepeneag, *Prin gaura cheii*, op. cit., p. 523.

zborului într-o geografie simbolică, unde totul e posibil: „Toate mișcările personajelor tind să suplinească niște timpî morți, de așteptare, până se întîmplă ceva”⁶.

Acest teoretician al onirismului propunea o cale a înnoirii radicale în procesul de sincronizare a literaturii române la cea universală, recurgînd la vis cu totul altfel decît romanticii sau suprarealiștii. Se urmărește producerea textului în deplină libertate, după legile visului, în care presară motive obsesive, situații halucinante, fapte ciudate și experiențe misterioase: „Cel care rostește *eu* se vede tot mai amenințat de a fi depersonalizat, îngurgitat de o instanță transsubiectivă, întrucîtva monstruoasă, și de a-și pierde, astfel, nu doar autoritatea sa de... autor, acel «authorship» al său, ci și identitatea ontologică de umilă creatură”⁷. Prozele din acest volum recurg la alegorie, într-un stil clar, cu ajutorul căruia scriitorul creionează peisaje bizare, în care cititorul pătrunde cu teama că se poate întîmpla oricînd ceva neprevăzut sau îngrozitor. Aceste *flash-uri existențiale* reunesc amănunte banale și circumstanțe neașteptate, imagini de coșmar și momente de neliniște: „o atmosferă bacoviană interpretată în registru absurd”⁸.

Autorul ne invită într-un spațiu sumbru, traversat de frică, în care sunt înșirate case mici, cu ziduri umede, piețe pustii, străbătute de păsări felurite, șerpi nenumărați, de fapt o lume al cărei punct de sprijin se clatină. Oamenii sunt prezențe fantomatice și indifferente, cuprinse de instincte fără sens, de gesturi brutale și disperate, alergînd sub orizontul cețos și nesigur, într-o singurătate absolută. Deși individul și-a pierdut speranța paradisului, totuși el este tentat să o caute, prelungindu-se astfel o stare de discomfort, de neîmplinire și disoluție. Nicolae Bârna analizează aceste povestioare din perspectiva unor *proze ale privirii*, stranii prin acea uitătură spre un *dincolo* problematic. Lumea golită de sens și de ordine ne apare ca un izvor de motive reluate și dezvoltate peste tot în proza autorului, în care personajele rătăcesc fără oprire, aflîndu-se nu doar într-o beznă groasă, ci într-o ceață deasă.

⁶ Daiana Felecan, *Între veghe și vis sau spațiul operei lui Dumitru Țepeneag*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2006, p. 20.

⁷ Laura Pavel, *Dumitru Țepeneag și canonul literaturii alternative*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2007, p. 54.

⁸ Mircea Martin, *Cronică literară*, în „Amfiteatru”, ianuarie 1968, apud Dumitru Țepeneag, *Prin gaura cheii*, op. cit., p. 544.

Transcendența este atent căutată de către personajul care umblă cu *mâinile întinse în lături*, simulând zborul, mergând cu genunchii îndoiți și capul plecat, dar zbuciumul său sfârșește brusc: „m-am întors pe călcăie și, cu pasul săltat, mi-am reluat drumul pe bordură”⁹. Într-o altă povestire, tramvaiul îl duce pe erou spre un loc necunoscut, un fel de grădină a paradisului, însă (re)căderea în lume este o certitudine, omul fiind aruncat universul derizoriu pentru a reorganiza *circul* rutinier. Misterioasa lume onirică adăpostește viețile celor care rămân doar cu puterea de a privi, întrucât mănuiitorul transformă spațiul și timpul, punând în scenă adevărurile unei existențe derizorii. Frigul traduce aspirația fără nădejde, dorința de a completa exilul personajelor, căutarea neobosită, călătoria misterioasă printre capcane inevitabile: „Lumea e un univers concentraționar în care oamenii, deopotrivă victim și călăi, nu cunosc cauzele și scopul faptelor lor neobișnuite”¹⁰.

Dumitru Țepeneag zugrăvește, prin imagini textuale obsedante, dramatismul unei lumi, condiția umană supusă derizoriului și limitării, utilizând tehnica fotografică și procedeul contrapunctului imitativ. Construcția epică devine un *puzzle* de istorisiri fragmentate, de imagini incomplete, care își regăsesc coerența prin utilizarea repetitivității: „Organizarea circuitului nu e însă deloc lesnicioasă, poziția demiurgului (-scriitor) autoînstituit e slabă, precară, meșteșugul lui are posibilități limitate”¹¹. Recursul la motive religioase ca într-un joc al revenirilor succesive conferă prozei scurte caracterul unei interpretări multiple: parodiarea unor întâmplări biblice adâncește substanța onirică a materialului narativ. Sătul de condiția tragică, insul pleacă în căutarea unui *alter ego*, dintr-un alt timp și spațiu, adică în realitatea visului, atras irezistibil spre alte puncte ale existenței, infinite și nesemnificative. Același tramvai devine un simbol al refugiului atunci când personajele, suferinde din pricina claustrării, se află în imposibilitatea de a-și lua zborul. Orașul este o colivie în care individul nu se mai simte stingher, ci își dorește aceeași pseudolibertate, rămânând captive între realitatea opresivă și lumea interioară plină de *ziduri*.

Identitatea nemărturisită a personajelor se asociază cu eșecul câștigării

⁹ Dumitru Țepeneag, *Pe bordura trotuarului*, în *Proză scurtă*, Ediție definitivă, revizuită de autor, București, Editura Tracus Arte, 2014, p. 112.

¹⁰ Marian Victor Buciuc, *Dumitru Țepeneag, originalul onirograf*, București, Editura Ideea Europeană, 2013, p. 124.

¹¹ Nicolae Bârna, *Puntea artelor*, București, Editura Ideea Europeană, 2015, p. 244.

libertății, întrucât aripile nu reprezintă în acest caz decât mijlocul prin care omul rămâne ancorat în social. Motivul zidului susține anularea evadării, răstăcirea în labirintul libertății: „Și n-a încercat să zboare? Nu, n-a încercat. Doar îi tremurau aripile”¹². Tragismul condiției umane rezultă din modul în care oamenii se complac în starea de așteptare continuă, preferând să schimbe regulile jocului decât să-și depășească neputințele. Omul rătăcește într-o lume aflată în criză, încearcă să-și camufleze singurătatea prin imaginație, ajungând într-un loc necăutat din care va fi obligat să iasă, cu toate că nu se poate obișnui cu poziția înfrântului, a refuzatului: „Narcotizate cu zbor sunt nu doar zburătoarele prin excelență (păsările) și sugestiile textuale în care metafora e evidentă, ci și personajele care visează sau trăiesc și deziluzia înălțării”¹³.

Este de domeniul evidenței faptul că textele onirice ale lui Dumitru Țepeneag nu sunt accesibile oricărui lector, formula autorului ținând de rigoarea și desăvârșirea compozițională, de o teatralitate a privirii care fascinează. Discursul oniric este unul dinamic, chiar polemic, universul ficțional fiind deținătorul unui adevăr lăuntric prin care scriitorul încearcă să deschidă ochiul cititorului aflat „în deplină luciditate critică, fără nicio cădere în vreo iresponsabilă orbire întru visare și somn al rațiunii”¹⁴. Strategia narativă presupune adesea rescrierea tragică a unui mit, în care personajele se dizolvă până la statutul de umbre, autorul-creator mânuind acest *vârtej încremenit* pentru a spulbera timpul fizic și a institui visul hipnotizant, subjugant. Obsesiile autorului precum sacrificiul, zborul, calvarul, zbuciumul, decăderea, măreția, bântuie fiecare proză de tip oniric, devenind imagini, obiecte, personaje, situații.

Confruntat cu o lume desacralizată, obligat să parcurgă multiple săli încurcate, ce nu duc nicăieri, abrutizat de realitatea, în care existența angoasantă caută *Nimicul*, scriitorul așteaptă totuși *privirea surdului*: „Pur și simplu, nu mai există pământ sub picioare”¹⁵. Însă cerul refuză să se deschidă, semnele transcendentului rămân nedeazăluite, iar *adevărul autor* încearcă să se substituie absentului *Tată ceresc*, reorganizând lucid *cercul*

¹² Dumitru Țepeneag, *Dor de patrie*, în *Proză scurtă*, op. cit., p. 189.

¹³ Daiana Felecan, op. cit., p. 19.

¹⁴ Nicolae Bârna, *Puntea artelor*, op. cit., p. 27.

¹⁵ Leonid Dimov, Dumitru Țepeneag, *Onirismul estetic*, Antologie de texte teoretice, interpretări critice și prefață de Marian Victor Buciu, București, Editura Curtea Veche, 2007, p. 404.

strâmt al existenței pentru a-i conferi un sens: „Pătrunsesem într-o adevărată pădure de felinare. Pâcla devenise mai deasă. Stâlpii felinarelor nu se vedeau, trebuia să le pipăi cu palmele fierul rece și umed. Obosisem. Mă ghemuii la rădăcina unui felinar. Îmi cuprinsei trupul cu brațele încercând să mă încălzesc; apoi mă sculai și începui să țopăi, să mă lovesc cu palmele peste coate, peste șolduri. Ceața mă înfășurase într-o cămașă de gheață iar frigul mă pătrundea cu cruzime, treptat”¹⁶.

Concluzionând, se poate afirma că ficțiunea propusă de Noul Roman se asociază aventurii, scriitorul fiind *inventatorul* unui destin etern, al unui univers în sufocare, iar „dimensiunea referențială nu promovează obiectul perceput, adică *unitar*, decât pentru a oculta obiectul scris, cu adevărat, adică *explodat*”¹⁷. Astfel, Dumitru Țepeneag valorifică tehnica redublării, întrucât presonajele, povestirea și axele spațio-temporale se multiplică în planul real și ficțional. Este clar că realitatea nu poate apărea într-o povestire singulară, prozatorul o redublează într-o juxtapunere de povestiri incerte, în care ființa umană își redobândește, prin vis sau în moarte, șansa spre absolut.

Proza lui Dumitru Țepeneag construiește permanent o lume în perpetuă metamorfoză, țese semnificații multiple, suprapune pasaje cu deschidere simbolică, sondând cotidianul neînsemnat, actualizând fantasme și detalii anecdotice. Fiecare istorisire propune interogații asupra rosturilor ființei umane neliniștite, înfricoșate, cu gesturi neașteptate, în stare să învingă frica prin puterea de stăpânire de care dă dovadă. Scăparea din această piesa de teatru derizorie rămâne irealizabilă, pentru că „atât închiderea, cât și deschiderea se arată a fi la fel de constrângătoare”¹⁸. Lumea nu mai știe să viseze, pare încremenită într-un spațiu în care totul e amorțit, imaginile se succed obsedant, obiectele își schimbă identitatea, iar personajele nu au libertatea descoperirii. Sub regimul ironiei, scriitorul textualist comunică excesiv, apare mereu în jocul romanesc pentru a proclama condiția fundamentală a lumii: o farsă, în care omul – un manipulat, niciodată un manipulator – are conștiința eșecului.

¹⁶ Dumitru Țepeneag, *Frig*, în *Proză scurtă*, op. cit., p. 93.

¹⁷ Jean Ricardou, *Noi probleme ale romanului*, București, Editura Univers, 1988, p. 181.

¹⁸ Marian Victor Buciu, *Dumitru Țepeneag, originalul onirograf*, op. cit., p. 124.

Bibliografie

- [1] Bârna, Nicolae, *Puntea artelor*, București, Editura Ideea Europeană, 2015
- [2] Buciu, Marian Victor, *Dumitru Țepeneag, originalul onirograf*, București, Editura Ideea Europeană, 2013
- [3] Dimov, Leonid, Țepeneag, Dumitru, *Onirismul estetic*, Antologie de texte teoretice, interpretări critice și prefață de Marian Victor Buciu, București, Editura Curtea Veche, 2007
- [4] Felecan, Daiana, *Între veghe și vis sau spațiul operei lui Dumitru Țepeneag*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2006
- [5] Lovinescu, Monica, *Unde scurte*, vol. I, București, Humanitas, 1990
- [6] Manolescu, Nicolae, *Ambiția prozei*, în „Contemporanul”, nr. 2 (1057), vineri 13.01.1967
- [7] Martin, Mircea, *Cronică literară*, în „Amfiteatru”, ianuarie 1968
- [8] Pavel, Laura, *Dumitru Țepeneag și canonul literaturii alternative*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2007
- [9] Ricardou, Jean, *Noi probleme ale romanului*, București, Editura Univers, 1988
- [10] Țepeneag, Dumitru, *Proză scurtă*, Ediție definitivă, revizuită de autor, București, Editura Tracus Arte, 2014
- [11] Țepeneag, Dumitru, *Un român la Paris. Pagini de jurnal (1970–1972)*, Cluj, Editura Dacia, 1993
- [12] Țepeneag, Dumitru, *Vase comunicante*, în „Gazeta literară”, nr. 31, 1 august 1968

BANDIȚII DIN ZONA DE FRONTIERĂ A DELTEI DUNĂRII

Cristi-Daniel ANGHELACHE

anghelache948@gmail.com

BANDITS FROM THE BORDER AREA OF THE DANUBE DELTA

ABSTRACT: After the 1st World War, the Danube Delta was the ideal place for numerous bandit attacks. This fact also due the weak paramilitary organization of the area. The current study aims to bring to light the actions of the bandits in the border area of the Danube Delta from the inter-war period. There were several other writings on this subject, but without bringing evidence from the sources of the time. The novelty of this study consists in bringing this evidence. The directions of this study are based on the activity of the bandits from the border area of the Danube Delta and the nearby area: Cucuș (Gheorghi Stroe), Sidor Beloiu, Anton Beloiu, Gherasim; and also on the efforts made by the authorities to catch them. The victim identification is a key element of our investigation.

KEYWORDS: bandits, border, Danube Delta, Cucuș, Gherasim.

Activitatea bandei lui Cucuș în zona de frontieră a Deltei Dunării începe în 1919 și se termină în 1929 atunci când este capturat de către organele de ordine din județul Tulcea. La început banda acestuia ataca ambarcațiunile mici care făceau aprovizionări între Tulcea și localitățile din Delta.

Prima acțiune de jaf a fost consemnată pe 16 iulie 1921 când o barcă mare plină cu zarzavat și alimente venea de la Tulcea. Banda lui Cocos având atunci cuibul la mila 24 a somat barca respectivă cu focuri de armă. Tocmai atunci trecea spre Galați vaporul francez Briseis, condus de pilotul Gavrilă Ceapă. Auzind țipetele celor atacați, a oprit vaporul luând barca la remorcă până la satul Principele Carol¹. E de mirare cum nu li se cunoaște precis locul și felul de operațiuni, timp de doi ani de zile făcând numeroase victime². A doua acțiune de jaf a banditului Cocos supranumit regele bălți-

¹ Satul Principele Carol a fost înființat de prefectul Ioan Nenițescu pe 26 iulie 1899, azi poartă numele de Partizani.

² *Universul*, Anul 41, nr. 161, p. 1; informații apar și în *Dobrogea Jună* cu o lună înainte.

lor a fost consemnată în iunie 1922 când acesta a ieșit înaintea unui locuitor din Pătlăgeanca și după ce i-a luat toți banii, i-a tras o bătaie zdravănă, după care a aruncat pe nefericitul locuitor în Dunăre. Locuitorul știind însă să înoate a scăpat de la o moarte sigură. De asemenea la această dată a fost emis și mandatul de arestare a celor două femei lipovence, gazde ale banditului Cocoș fiind în același timp concubinele lui³. Acțiunile de prindere a bandei lui Cuoș au început în luna mai a anului 1923 de către compania de jandarmi condusă de căpitanul Panaitescu. Acesta, făcând investigații prin sate, a aflat că locuitorii din Chilia Veche sunt cei care îi aprovizionează pe bandiți cu alimente. Pe 25 mai 1923 căpitanul Panaitescu organizând câteva posturi ascunse la târlele de pe Grindu Stipoc a reușit să îl aresteze pe unul dintre bandiți, numit Ivan Boercim. Tâlharul și-a mărturisit isprăvile dar nu a vrut să denunțe locul în care sunt ascunși tovarășii săi⁴. În același timp, într-o cârciumă din Brăila- str. Galați comisarul Apostolescu de la Siguranță însoțit de subcomisarul Bisericar, au reușit să îl aresteze pe temutul tâlhar Petre Parizan, care făcea parte din banda lui Cocoș. Banditul a vrut să riposteze cu focuri de revolver, dar a fost arestat și înaintat siguranței⁵. Pe 2 iunie 1923 după îndelungi cercetări, plutonierul de jandarmi Ceoce Dumitru a reușit să îl aresteze în Brăila pe vestitul bandit Borisov, unul dintre membri bandei Cocoș, care terorizează pașnica populație a Deltei, Mai sus-numitul bandit fusese deja condamnat în două rânduri de către Tribunalul din Tulcea. A treia acțiune de jaf a avut loc pe 25 iunie 1923 când banda lui Cocoș a atacat lângă Tulcea. Locuitorul Velicu Tudor a fost atacat de către acesta și depozitat de 26.000 lei și mărfuri în valoare de 12.000 lei⁶. A patra acțiune a bandei Cocoș formată din 4 bărbați și 2 femei a avut loc în noaptea dintre 1–2 iulie 1923 când i-au jefuit în apropiere de satul Uzlina pe locuitorii Gheorghe Tatulea din Mahmudia luându-i hainele, rufăria, alimentele și alte lucruri casnice precum și o barcă în valoare de 20.000 lei⁷. A cincea acțiune a avut loc pe 5 iulie 1923 când banditul Cocoș împreună cu banda sa au jefuit în dreptul comunei Caraorman pe locuitorii: Nemet Memet, luându-i un ceas și o brățară, ambele din aur; Ivan N. Ivanov depozitat de

³ *Ibidem*, nr. 140, p. 2.

⁴ *Dacia*, Anul X, nr. 116, p. 1.

⁵ *Universul*, Anul LXI, nr. 136, p. 2.

⁶ *Dimineața*, Anul XX, nr. 5977, p. 2.

⁷ *Universul*, Anul XLI, nr. 179, p. 2.

1700 lei; Ivan Iordan depozitat de 9500 de lei și o bucată de postav. După această ispravă bandiții au dispărut⁸.

O falsă dezinformare a apărut din ziarul *Dimineața* privind prinderea tovarășilor lui Cocos a apărut pe 28 septembrie 1923. Un lucru era cert, banda lui Cocos era formată din Gheorghe Stroe, Gherasim Chersanof, cumnatul său și cele două soții ale lor⁹. La finalul lunii decembrie 1923 subcomisarul Bădescu din poliția Ghecet, secondat de agenții Gheorghe Nicolescu și Constantin Bălan au reușit să îl aresteze pe Alex Dimitrescu la punctul numit Groapa Cărciumarului. Legat în fiare, banditul a recunoscut siguranței locale în urma interogatorului ce i s-a luat că făcea partea din banda lui Cocos și Vârlan. Alex Dimitrescu era supranumit și regele Călțila și care evadaseră în 5 rânduri¹⁰. Pe 24 iulie 1924 este semnalată prezența banditului Cucos la Reni bând toată noaptea la o cârciumă de lângă gară iar la plecare pe lista de plată și-a atârnat numele lui¹¹. Pe 25 iulie banditul Cocos reappare jefuind un grup de 3 căruțe de haine și bani însă țărani au fost lăsați în libertate¹². În prima săptămână a lunii august 1924 acesta este reperat în jurul orașului Ismail fiind urmărit îndeaproape¹³. În septembrie 1924 cu ocazia înăbușirii răscobilei de la Tatar-Bunar s-a zvonit că ar fi fost prins banditul Cucos¹⁴. Pe 23 iunie 1925 a avut loc atacul bandiților la Podu Roș din dreptul Milei 35. Astfel bandiții au tras 17 focuri de armă asupra locuitorilor Terente Marinof și L. Teodorof care se aflau în barcă cu 3 femei și o fetiță. De frică aceștia au tras barca pe uscat fiind jefuiți de bandiți după care cei din urmă au dispărut spre ghiolul Tătaru. În aceeași zi agentul de pescărie de la Mila 39 însoțit de locuitorul Simeon Teodorof pe când aceștia se înapoiau de la Tulcea, în urma somațiunilor bandiților au tras barca la mal și au fost bătuți de însuși Cucos. În același timp sosind cu barca și locuitorul Ghe. Stoica Mocanu de la casieria d-lui T. Calcandi din Tulcea i s-a luat 80 de kg. de caș. D-l V. Berceanu, prefectul județului Tulcea față de atâtea jafuri câte se comit, a dispus urmărirea bandiților cu orice preț delegând pe administratorul plășii Sulina, secondat de îndrăzneți ofițeri de poliție din Tulcea în frunte cu energicul comisar Ioan Oprescu și cu mai mulți sergenți

⁸ *Ibidem*, nr. 177, p. 2.

⁹ *Presa*, Anul I, nr. 186, p. 2.

¹⁰ *Universul*, Anul XLI, nr. 331, p. 2.

¹¹ *Ibidem*, Anul XLII, nr. 168, p. 2

¹² *Dacia*, Anul XI, nr. 167, p. 1.

¹³ *Universul*, Anul XLII, nr. 178, p. 2.

¹⁴ *Ibidem*, Anul XLII, nr. 217, p. 2.

să se transporte în Deltă. Timp de 5 zile agenții forței publice au străbătut cu bărci și pe jos prin locuri anevoioase și pe atât de periculoase cercetând sălciile și colibele dar....fără rezultat. Au dat adesea de urmele bandiților, de adăposturile lor și cu toate acestea au trebuit să se întoarcă pentru a raporta că nici un rezultat practic nu se va putea obține până când nu se vor trimite detașamente militare în urmărirea bandiților. D-l prefect Victor Berceanu a înaintat un raport amănunțit ministerului de interne¹⁵.

La începutul lui Iulie 1925 este consemnată din nou apariția bandei Cucoș la târla lui Ion Marin din Mahmudia de pe brațul Sf. Gheorghe, la 3 km de Uzlina. Aceștia au luat 10 kg. Mălai, 35 kg. brânză și alte obiecte după care au dispărut¹⁶.

O nouă lovitură a bandei Cucoș a avut loc pe 6 August 1925 când a jefuit cherhanaua d-lui Armarache de lângă satul Gorgova luând 1000 de lei și 500 de kg. făină ce se afla în cherhana pentru hrana pescarilor¹⁷. Pe 23 septembrie 1925 banda Cocos a atacat la Mila 23 pe agentul de pescărie Damian Chirilov și pe lopătarul său Ion Corudei. Cocos i-a amenințat cu moartea, i-a dezarmat pe cei doi după care le-a luat două arme și 20 de cartușe după care întreaga bandă a plecat la coliba pescarului Lazăr Berezenkov, în balta Lascăr Catargiu¹⁸. Pe 6 mai 1926 banda Cocos reappare la stâna lui Gheorghe Tatulea de lângă punctul de pescărie Uzlina căruia i-au luat o mare parte din alimente¹⁹. Pe 19 mai bandiții atacă iar la 3 km de Uzlina din nou târla lui Gheorghe Tatulea căruia i-au luat 4 kg. de brânză și 10 kg. de făină²⁰. O altă lovitură dată de banda Cucoș a fost pe 2 iunie 1926 când erau înarmați cu carabine rusești, revolve și cuțite s-au dus la târla lui Teodor Munteanu din Chilia-Veche, situată în baltă la 12 kilometri de comună și prin amenințări cu moartea, au ridicat toate hainele, alimentele și lâna ce fusese tunsă în valoare de 15–20.000 de lei²¹.

Pe 1 august 1926 banda Cucoș înarmată până în dinți năvălește la cherhanalele lui N.Dumitriu și Ivan Matei de lângă comuna Murighiol de unde au luat alimente și obiecte casnice precum și 25.000 de lei în aur²². Peste

¹⁵ *Dobrogea Jună*, Anul XVIII, nr. 43, p. 3.

¹⁶ *Universul*, Anul XLIII, nr. 151, p. 1.

¹⁷ *Ibidem*, nr. 185, p. 1.

¹⁸ *Dacia*, Anul XII, nr. 213, p. 1.

¹⁹ *Ibidem*, Anul, XIII, nr. 112, p. 1.

²⁰ *Universul*, Anul XLIV, nr. 118, p. 1.

²¹ *Ibidem* nr. 147, p. 2.

²² *Ibidem*, nr. 181, p. 1., vezi și *Dimineața*, Anul XXII, nr. 7076, p. 1.

câteva zile bandiții i-au atacat pe pescarii Samoil Gherasim și Cosmici Ștefanov din satul Iorgana, comuna Principele Carol, luându-le 20 de kg. de pește²³. Din comuna Mahmudia vin vești precum că pe 19 octombrie 1926 banda l-a atacat pe Vasile Bacalu dar negăsind bani asupra lui, bandiții au luat două butoaie de vin a câte 5 și 7 deca și un coș de struguri de 30 de kg²⁴. Peste câteva zile bandiții sunt surprinși într-un schim de focuri cu jandarmii la gârla Tătaru. Pentru prinderea bandiților prefectul ju. Tulcea d-nul Grigore Vasiliu a pus un premiu de 50.000 de lei²⁵. La începutul lunii decembrie 1926 o parte din banda lui Cocos l-au jefuit pe Ilie Ichim din Isaccea de un vas de vin în valoare de 6000 de lei²⁶. Pe 10 ianuarie 1927 un bandit pe nume Sidor Beloiu care făcuse parte din banda lui Terente și care acum lucra în numele lui Cocos a fost surprins de jandarmi în apropierea satului Pardina. Aici Sidor Beloiu a fost grav rănit de jandarmi și s-a predat. Celălalt frate al său, Anton Beloiu, a reușit să scape²⁷. Pe 22 aprilie 1927 când locuitorul Sandu Chiselef se înapoia de la Sulina prin balta Răducu a fost somat să se oprească cu focuri de arme de doi inși înarmați aflați într-o barcă cu două femei. Bandiții s-au dus apoi la târla lui Mihail Chiselef de unde au luat brânză, unt și mălai²⁸. La câteva zile locuitorul Canda Kebacov din Chilia Nouă a fost atacat de bandiți în dreptul punctului Răduca și jefuit de tot ce avea asupra lui. Tâlharii au pătruns apoi în târla sateanu-lui Mihail Kiseleff, de unde au furat diverse alimente²⁹. La începutul lunii iulie 1927 banda Cocos își face apariția pe teritoriul comunei Murighiol de unde se interesează de soarta cherhanalelor din Tulcea³⁰. Pe la începutul lunii august 1927 bandiții lui Cocos îl jefuiesc pe locuitorul Ivan Labrin de suma de 3000 de lei și mai multe obiecte casnice³¹. Până la începutul lunii aprilie 1929 banda Cocos numai apare detectată de organele de ordine și nici de presa vremii asta dovedind faptul că posturile de jandarmi au fost puse la punct.

²³ *Ibidem*, nr. 195, p. 1.

²⁴ *Universul*, nr. 247, p. 1.

²⁵ *Universul*, nr. 248, p. 2.

²⁶ *Dimineața*, Anul XXI, nr. 7201, p. 2, vezi și *Universul*, Anul XLIV, nr. 291, p. 1.

²⁷ *Foaia Poporului*, Anul XXV, nr. 4, p. 3.

²⁸ *Dacia*, Anul XIV, nr. 92, p. 1.

²⁹ *Dimineața*, Anul XXIII, nr. 7328, p. 2.

³⁰ *Adevărul*, Anul XL, nr. 13362, p. 2.

³¹ *Viitorul*, Anul XX, nr. 5835, p. 5.

Tablou cu jandarmii repartizați pe posturile fixe din baltă pentru urmărirea bandei Cuciș³².

Nr. crt.	Numele posturilor fixe	Numele și prenumele jandarmilor	Gradul	Numele plut. Major însărcinat cu controlul
1.	Caraorman	Bitu Gheorghe Vlăduț Gheorghe Stancu Gheorghe Sasu Dumitru	Serg. Maj. Cap. Fr. Sol.	Jand. Plut. Maj. Dăscălescu Petre
2.	Mila 23	Bulete Marin Badea Sava Ciobotaru Ion Pană Gheorghe Stoian Ion Dumitru Nicolae	Serg. Instr. Cap. Sol. Cap. Fruent.	
3.	Gorgova	Neacșu Crăciun Dragomir Ion Toy Adolf Maceș Ion Stoica Ion	Serg. Instr. Sol. Cap. Sol. ...	
4.	Cherhanaua Armarache	Sârbu Ion Mustafa Mehmet Rusu Grigore Horodincea Gheorghe Pungă Gheorghe Jugănarul Zaharia David Nicolae Silivistru Gheorghe	 Serg. Instr. Sol. Serg. Instr. Serg. Fr.	
5.	Ilganii de Sus	Horodincea Gheorghe Pungă Gheorghe Jugănarul Zaharia David Nicolae Silivistru Gheorghe	 Serg. Instr. Serg. Cap. Fr. Sol.	
6.	Principele Carol	Tetele Mitică Andronic Simion Smodea Anton Ghila Pavel Chesep Amet Ungureanu Grigore Mihailof Mihai	Serg.instr. Fr. ... Sol. Serg.instr. Sol.... Fr.	Jand. Plut. Maj. Opraiu Ion Jand. Plut. Maj. Dăscălescu Petre

³² DJAN Tulcea, Fond Prefectura Tulcea, dosar nr. 475/1929 f. 43-44.

Nr. crt.	Numele posturilor fixe	Numele și prenumele jandarmilor	Gradul	Numele plut. Major însărcinat cu controlul
7.	Ceatal	Iorgu Constantin Baciu Petre Boldeanu Constantin Sabău Gheorghe Grecu Ion	Serg. Instr. Fr. Sol.	Jand. Plut. Maj. Opraiu Ion Jand. Plut. Maj. Dăscălescu Petre
8.	Ilganii de Jos	Stan Vasile Bereș Teodor Balaș Lazăr Cataia Ion	Serg. Instr. Sol.	
9.	Bogdaprostea	Neagu Constantin Gheorghe Ion Bravu Daminuț	Serg. Instr. Fr. Sol.	
10.	Carasuhat de Sus	Tornea Ion Tornea Ion Sava Ion	Serg. Instr. Sol.	
11.	Carasuhat de Jos	Nodescu Victor Penea Dumitru Vescobolnic David Rotaru Pavel	Serg. Instr. Fr. Sol.	
12.	Secția Carmen-Sylva	Dăscălescu Petre Ene Dobre Serab Ion Socaci Ion Trei Ion	Plut. Maj. Fr. Sol. Plut. Maj.	
13.	Postul Carmen-Sylva	Calagiu Ion Vlăduț Gheorghe Dobref Costea Ciobotaru Ion Nicolae Dumitru	Cap. Fr. Sol.	
14.	Postul Chilia-Veche	Dima Constantin Toader Andrei Husein Memet Solomon Nicolae Dima D. Vasile	Plut. Serg. instr. Fr. Sol.	

Nr. crt.	Numele posturilor fixe	Numele și prenumele jandarmilor	Gradul	Numele plut. Major însărcinat cu controlul
15.	Postul C.A Rosetti	Staicu Radu Ioniță Gheorghe Staicu Ion Băncilă Gheorghe Caraomer Ion	plut. Serg.instr. Fr.	Jand. Plut. Maj. Opraiu Ion
16.	Postul Periprava	Oprea Constantin Moise Ștefan Preda Alexandru Sasu Dumitru Suvache Dumitru	Sol. Plut. Serg. Instr.	
17.	Postul Sf. Gheorghe	Gamoticencu Nicolae Celgiu Ion Bovină Gheorghe Stan Dumitru	Fr. Sol.	
18.	Secția Mahmudia	Oprea Ion Stan Gheorghe Unguru Vasile Stan Augustin Ion Sava Vasile David	Plut. Serg. Instr. Cap. Fr. Sol.	
19.	Postul Beștepe	Boacă Constantin Aldescu Victor Gheorghe Ion Mațu Andrei Cremene Grigore	Sold. Fr. Serg. Instr.	
20.	Postul Domnița Maria	Gheorghe Ion Toma Nicolae Rotaru Andrei Bereș Toader Moldoveanu Simion	Sol. Fr. Serg. Instr.	
21.	Postul Mahmudia	Bursuc Vasile Dușă Nicolae Constantin Ion	Fr. Sol.	
22.	Postul Murighiol	Jandarmii sunt la punctul Uzlina		

Pe 29 aprilie 1929 banda lui Cocoș reappare și jefuiește din nou punctul de pescărie de la Uzlina³³. Pretura Plășii Sulina raporta pe 19 iunie 1929 că

³³ *Ibidem*, f. 3.

banda Cocoș a jefuit la Mila 23 și a furat de la locuitorul Dumitru Vasiliu 34.000 de lei, un butoi cu vin, diferite coloniale și diferite mărfuri iar de la Luca Orolov 15.000 de lei și diferite coloniale. Satul a fost pus sub teroare de la ora 09.00 seara până la 03.00 dimineața când bandiții au dispărut. Pretor (ss) Mavrichi³⁴. Pe 7 iulie 1929 banda Cucuș s-a confruntat cu jandarmii la Gorgova, doi jandarmi fiind împușcați de către aceștia³⁵. A doua zi un raport al Administrației Pescăriei Statului din punctul Carasuhatul de Jos menționa amenințările pe care le primea familia agentului Ion Tătaru din partea lui Cocoș. Acesta a fost nevoit să își mute familia la Mahmudia³⁶. Pe 11 iulie 1929 banda Cucuș a fost prinsă într-o răfuială cu jandarmii pe malul lacului Gârgovița, loc unde au murit 3 persoane și au fost rănite alte 10. Pe 18 iulie 1929 Administrația Pescăriilor Statului a pus la dispoziția Regimentului 11 de Jandarmi Constanța vaporul Kilia care i-a transportat până la punctul Ceatal unde banda era încolțită de putere³⁷. Tablou privind combustibilul și materialele consumate de vasul *Chilia* cu ocazia curselor făcute de D-nul Prefect al județului Tulcea în zilele de 16, 17 și 18 Iulie 1929 pentru urmărirea banditului Cocoș în Delta Dunării³⁸.

Numirea materialului	Cantitatea consumată		Prețul unitar		Suma totală		Detalii
	Kgr.	Gr.	Lei	B	Lei	B	
Cărbuni Cardiff							13 h 15 minute marș a 70 kgr. pe oră = 972 kgr
							14.45 sub presiune a 10 kgr. pe oră = 147
	1418	-	2	60	3686	80	11 ore foc la gură a 4 kgr. pe oră = 44
							1 oră activare a 40 kgr. pe oră = 50
							5 ore aprinderi a 50 kgr. pe oră = 250
							Total = 1418
Valvolină	3	350	20	-	67	-	13 ore 15 minute marș a 250 grame pe oră

³⁴ *Ibidem*, f. 7.

³⁵ *Ibidem*, f. 12.

³⁶ *Ibidem*, f. 24.

³⁷ *Ibidem*, f. 15.

³⁸ *Ibidem*, f. 218.

Numirea materialului	Cantitatea consumată		Prețul unitar		Suma totală		Detalii
	Kgr.	Gr.	Lei	B	Lei	B	
Ulei mineral	9	750	18	-	175	50	750....
Stupă	-	600	50	-	30	-	0.50.....
Consistentă	-	600	30	-	18	-	50.....
Benzină	9	-	14	-	126	-	9 ore a 1 kgr pe oră = 9
Ulei pentru motor de lumină	1	800	18	-	32	40	9 ore a 200 grame pe oră = 1.800
Total lei = 4135.70							

Căpitanul vasului *Chilia*
(ss) I. Acsente

Mecanicul vasului *Chilia*
(ss) Indescifrabil

Prefectura Județului Tulcea acorda un premiu de 100.000 de lei persoanelor care îl vor omorî pe banditul Cucoș³⁹. Aventura banditului Cucoș și a tovarășului Gherasim se termină în noaptea dintre 21–22 septembrie 1929 când locuitorii din satul Principesa Ileana, Arhip Epifan, Ivan Ermalai Pendicov și Dumitru Ancerof i-au împușcat pe cei doi⁴⁰.

³⁹ *Ibidem*, f. 35.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 69.

Fig. 1. Imagine cu jandarmii răniți de Cucos⁴¹

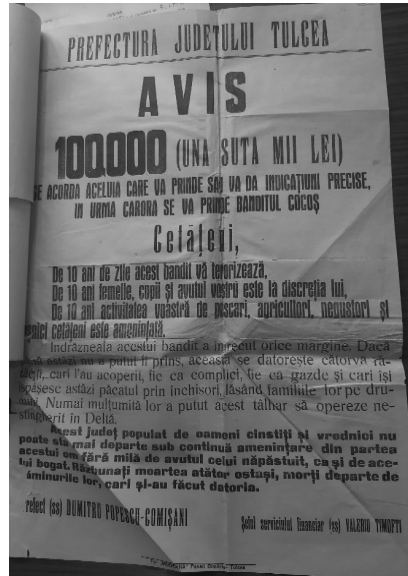

Fig. 2. Afîș cu suma pentru capturarea lui Cucos⁴²

Bibliografie:

- Periodice (ziare/reviste)
 - *Universul*, Anul 41, 42, 43, 44;
 - *Dimineața*, Anul 20, 22, 25;
 - *Presa*, Anul 1;
 - *Adevărul*, Anul 40;
 - *Viitorul*, Anul 20;
 - *Dacia*, Anul 10, 11, 12, 13, 14;
 - *Foaia poporului*, Anul 35;
 - *Dobrogea Nouă*, Anul 18, nr.43.
- Arhive
 - DJAN Tulcea, fond Prefectura Tulcea, dosar nr.475/1929.

⁴¹ *Dimineața*, Anul XXV, nr. 8112, p.3

⁴² *DJAN Tulcea*, Ibidem, f. 27.

SECȚIUNEA PENTRU TINERET
„LICEUL MEU LA 70 DE ANI...”

DE LA ARGUMENTE LA LOGOS, ETHOS, PATHOS

Radu Ștefan MIHAI*

mihairadustefan@yahoo.com

FROM ARGUMENTS TO LOGOS, ETHOS AND PATHOS

ABSTRACT: This article highlights the rise of debating as a passion among students at our college, particularly due to the establishment of Ares Debate Club. It delves into the origins of the club and its aim to develop effective communication skills, critical thinking, teamwork, and self-confidence in public speaking. The article also provides insight into the process of preparing for a debate and the format of a “World Schools” style debate. Furthermore, it emphasizes the club’s vision for the future, aiming to achieve notable success in debating competitions. The article concludes by showcasing the club’s achievements in a national debating contest and the aspirations of its talented members.

KEYWORDS: Logos, Ethos, Pathos, fairplay, self confidence,

Dezbaterile, sportul ce a luat amploare în colegiul nostru odată cu înființarea Ares Debate Club, a ajuns să fie una dintre marile pasiuni ale elevilor comăneșteni. În toamna anului 2022, odată cu începerea anului școlar, absolventul Iarin Pralea, cu ajutorul Prof. Munteanu Silvia, au decis să pună bazele unui club de dezbateri în cadrul Colegiului Tehnic „Dimitrie Ghika” Comănești. Chiar de la înființare, au existat numeroși elevi dornici să învețe arta argumentării. Primul pas spre succes a fost realizarea unei dezbateri demonstrative, prin care tinerii deja pasionați de acest sport au expus altor elevi cum arată o confruntare de idei, pe o temă – moțiune, cum se spune în universul dezbaterilor.

Scopul Clubului Ares este de a învăța elevii să își exprime opiniile într-un mod clar structurat și de a se exprima fără teamă în public. Deși dezbaterile par la prima vedere simple, există un întreg proces creativ și analitic înaintea fiecărui meci. De asemenea, prin dezbateri tinerii au oportunitatea de a își îmbunătăți abilitățile de comunicare verbală și

* Mihai Radu-Ștefan, elev în clasa a X-a A la Colegiul Tehnic „D. Ghika” Comănești, membru al Clubului de dezbateri Ares, care a obținut Premiul al III-lea cu echipa la faza județeană a Olimpiadei de argumentare, logică și gândire critică *Tinerii dezbate*.

non-verbală. Ei învață să exprime idei complexe într-un mod clar și persuasiv, să utilizeze un limbaj adecvat și să adopte un ton potrivit în discuții. Totodată, participarea la dezbateri îi încurajează pe elevi să analizeze subiectele din multiple perspective, să identifice punctele forte și slabe ale unui argument și să gândească critic. Acest proces dezvoltă abilitățile lor de evaluare și raționament logic.

Și totuși, cum ajunge un elev să realizeze un discurs de aproximativ 5 minute, coerent și inteligibil, prin care să își convingă interlocutorii că are dreptate? Nu simplu, ci cu mult efort și exercițiu. Întregul proces prin care un vorbitor ajunge să expună o idee, în vederea unei moțiuni, poate lua câteva ore. Timp în care acesta gândește definiții, explicații, exemple, chiar și tactici cu ajutorul cărora să câștige meciul. Exprimarea unei opinii este simplă, dar exprimarea într-un mod persuasiv necesită multe meciuri jucate în avans.

Dar cum are loc un meci de debate? Într-un meci de dezbatere în stilul “World Schools”, cel întâlnit și la noi în colegiu, două echipe, de câte 3 jucători, se confruntă într-o discuție structurată pe baza unei rezoluții prestabilite. Echipele poartă denumirea de „Guvern” și „Opoziție”. Guvernul încearcă întotdeauna să convingă juriul că moțiunea trebuie votată, pe când echipa Opoziției încearcă din răspuțeri să arate juriului de ce să nu o facă. Există, pentru fiecare echipă, câte 3 discursuri de expunere ale argumentelor și unul de reply (prin care se sumarizează dezbaterea). La final juriul evaluează performanța echipei în funcție de argumentele prezentate, abilitățile de comunicare și respectarea regulilor, iar la sfârșit se anunță echipa câștigătoare pe baza punctajului obținut.

Întotdeauna, clubul Ares a fost dispus să învețe noi tineri cum să se „certe” inteligent. Clubul nostru de dezbateri își dorește să dezvolte în tinerii înscriși abilități de comunicare eficiente, să încurajeze gândirea critică și argumentarea logică, să promoveze lucrul în echipă și să construiască încredere în sine în discuțiile publice. Totodată, ne dorim ca membrii să aibă respect pentru diversitatea de opinii, să își îmbogățească cunoștințele în diverse domenii și să se implice activ în comunitate. Prin aceste aspecte, Clubul Ares Debate vizează să ofere experiențe de viață valoroase care să îi pregătească pe tineri pentru un viitor academic și profesional de succes.

Care este viitorul clubului? Ca și club, ne dorim să avem cât mai multe performanțe în concursuri. Dezbaterele necesită multă trudă și muncă... totuși de ce ar depune un elev atât efort? În lumea debate-ului există

numeroase competiții, una dintre cele mai importante fiind Olimpiada Națională de argumentare, dezbateri și gândire critică „Tinerii dezbat”, la care am participat cu două echipe, una pentru secțiunea începători, formată din elevii Mihai Radu Ștefan (10A), Pașcu Teodor Georgian (12B) și Munteanu Radu-Ștefan (12A), și una pentru secțiunea avansați, formată din Pralea Iarin¹ (absolvent), Florea Iulia Elena (cl. a XII-a A) și Bucur Bianca (12B). La secțiunea începători, faza județeană, echipa a ocupat poziția a III-a, iar la avansați, echipa a ocupat locul I, trecând la etapa națională primii doi vorbitori ca punctaj. O foarte talentată vorbitoare, Iulia Florea a făcut parte din lotul județului Bacău, alături de care a ajuns până în optimi de finală. Cu ocazia acestei victorii răsunătoare, Iulia² a fost dispusă să răspundă la câteva întrebări, prin care speră să dea tradiția mai departe.

1. De ce te-ai înscris la Clubul de debate?

Trebuie să recunosc faptul că până anul trecut, noțiunea de debate nu avea o definiție clară în mintea mea, însă, atunci când, înființându-se acest club în liceul nostru, am fost întrebată dacă aș vrea să mă înscriu, am spus „de ce nu?”, din dorința de a încerca ceva cu adevărat nou și de a-mi depăși limitele, dovedindu-se una dintre cele mai bune alegeri de până acum.

2. Ce abilități și competențe ai obținut prin implicarea ta în dezbateri?

Consider că implicarea mea în dezbateri m-a ajutat în dezvoltarea uneia din cele mai importante abilități din zilele noastre, aceea de a vorbi în public, dezbateri implicând susținerea unui discurs persuasiv și constructiv în fața unui public. De asemenea, dezbateri a contribuit la dobândirea unei gândiri critice, fiind acum capabilă să privesc o anumită situație din mai multe puncte de vedere, atât subiectiv cât și obiectiv, învățând și tehnici de lucru eficient în echipă.

3. Cum ai reușit să atingi un nivel de performanță în acest domeniu?

¹ Elev la Filologie în cl. a XII-a C, promoția 2023, pasionat de dezbateri WS, care a participat și în 2022 la etapa națională a Olimpiadei. Anul acesta la faza județeană a obținut Premiul I și locul I la vorbitori-individual, iar la faza națională s-a calificat individual pe locul VI la vorbitori, luând tot Mențiune, așa cum a obținut și cu echipa.

² Florea Iulia-Elena, elevă în clasa a XII-a A la Colegiul Tehnic „D. Ghika” Comănești, membră a Clubului de dezbateri Ares, care a obținut Premiul I cu echipa la faza județeană a Olimpiadei Tinerii dezbat, Premiul al II-lea individual și calificarea la etapa Națională și Mențiune cu echipa la faza națională a olimpiadei.

Nivelul meu de performanță nu este cel mai ridicat, experiența mea în dezbateri fiind una destul de scurtă și cu siguranță este loc de mai bine, însă cuvântul cheie este „dedicare”, cred că dacă există implicare și un dram de plăcere pentru ceea ce faci, ești cu un pas mai aproape de performanță. Totuși, pentru a o atinge, este nevoie de muncă, de timp, dar și de susținere din partea celor mai experimentați. În plus, trebuie menționat faptul că performanța nu îmi aparține în totalitate, dezbaterile presupunând a face parte dintr-o echipă alături de care am colaborat, astfel, rezultatele obținute sunt meritul dedicării tuturor și a fiecăruia în parte.

4. Poți să împărtășești din experiența ta la Olimpiada de Dezbateri, faza Națională?

A fost, cu siguranță, una din experiențele ce reprezintă o cărămidă puternică la ceea ce eu voi deveni, în primul rând ca om. Lăsând la o parte acumularea unor noi cunoștințe valoroase despre debate, noi strategii de joc și de susținere a discursurilor, sau rezultatele pe care le-am obținut, consider că participarea mea la această olimpiadă mi-a oferit prilejul de a cunoaște oameni minunați alături de care am creat amintiri demne de povestit nepoților, întrucât, atunci când se întâlnesc tineri deștepți cu tineri deștepți plini de entuziasm și idei, negreșit se creează magie. Însă, deși aș putea scrie rânduri întregi despre toate cele întâmplate, numai trăind această experiență pe pielea voastră, veți înțelege cu adevărat despre ce magie vorbesc.

5. Dacă ar trebui să recomanzi altora să practice acest sport, care ar fi motivele tale și ce beneficii ar putea obține din această experiență?

Fără să stau prea mult pe gânduri, aș recomanda oricui să practice debate sau măcar să aibă curajul de a încerca, fiind una dintre puținele activități prin intermediul căreia se pot dezvolta în atât de multe direcții, de la abilități oratorice, și de formare a unui discurs cursiv și persuasiv, la dobândirea unei gândiri critice și raționale, la tehnici de lucru eficient în echipă, sub presiunea timpului și al emoțiilor. Iar dacă toate acestea nu sunt convingătoare, aș invita pe oricine să joace un meci, să trăiască adrenalina acestora și avalanșa de idei ce le invadează gândurile în câteva secunde, și sentimentul infailibil de bucurie simțit atunci când scorul este în favoarea echipei lor.

În concluzie, dezbaterile sunt dezbaterile au devenit o pasiune puternică pentru elevii din Comănești, datorită implicării entuziaste în Clubul Ares Debate. Această activitate le oferă posibilitatea de a-și exprima opiniile în mod clar și persuasiv, dezvoltând abilități cruciale pentru viitor. Prin gândire critică și analiză a subiectelor, participanții se pregătesc pentru o lume academică și profesională de succes, unde diversitatea de opinii este valorizată. Invităm pe oricine să exploreze această experiență captivantă, oferindu-le ocazia de a-și dezvolta abilitățile și de a se exprima într-un mod încrezător și convingător în fața publicului.

SEMNAL EDITORIAL, RECENZII

JURNAL DE CĂRȚI... ȘI DIN CĂRȚI

Mărioara CĂLUGĂRU*

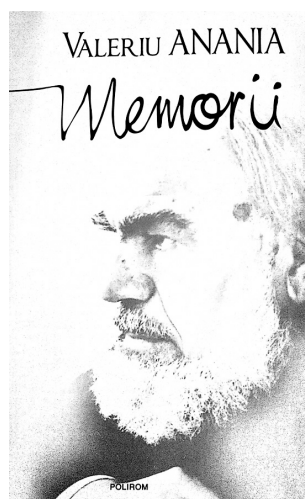
marioara.calugaru@liceucomanesti.ro

JOURNAL OF BOOKS... FROM BOOKS

ABSTRACT: This paper represents an invitation to read some interesting books which describe the Communist period from a different point of view – as a witness and as a fictional character. Valeriu Anania's *Memories* presents a life dedicated to church in spite of some difficulties from the Communist period of time. The human being succeeded in passing through the tortures from the prison, after that he wrote not only a book of *Memories*, but he also translated The Bible – the most important of his work. Ioana Nicolaie's novel is the story of a girl who grew up during the communist era and suffered a double censorship – in society and at home. Arsenia, the main character, comes from a large family, with 12 children, who lived the humility of being poor and had to work hard for little joys.

KEYWORDS: biography, childhood, Communism, Church, prison, school, truth.

Fiecare număr nou al revistei reprezintă o provocare pentru a alege spre prezentare acele cărți care mi-au marcat timpul afectat lecturii și din care am învățat lecții de viață. O carte care reprezintă o exemplară lecție de viață este volumul de memorii al lui Valeriu Anania¹ pe numele său de scriitor sau Bartolomeu Anania pe numele de cleric. Cel care avea să ajungă Mitropolitul Vadului Feleacului și Clujului mărturisea că s-a ghidat toată viața după vorbele mamei: „Decât să mănânci pâine cu unt/ și să privești în pământ/ Mai bine pâine cu sare/ și poți să privești în soare”. Aceste versuri simple rezumă o filozofie de viață din care este exclus compromisul, „pâinea cu unt”. Și viața părintelui Bartolomeu, a fost un

* Profesor de limba și literatură română la Colegiu Tehnic „Dimitrie Ghika”, Comănești, județul Bacău.

¹ Valeriu Anania, *Memorii*, Editura Polirom, București, 2011

exemplu de refuz al compromisului sau de artă de a supraviețui în ciuda vicisitudinilor istoriei.

Volumul de „Memorii” începe cu descrierea adolescenței când este atras de mișcarea legionară și începe aventura de student la Cluj într-o atmosferă încordată generată de schimbările politice din societate. Un moment esențial al devenirii sale este greva studenților din 1946, în care se implică până la a fi considerat lider al studenților și are de suportat consecințele cele mai brutale.

Preocupările literare îl aduc în atenția lui Arghezi de a cărui prietenie se bucură și căruia îi arată poeziile. Reacția lui Arghezi, deși întârziată în timp îl încurajează. Arghezi îi mărturisește: „În noaptea aceea nu puteam dormi, aveam caietul dumat pe raft, deasupra patului. Am dus mâna, l-am deschis la întâmplare, am citit o pagină și am șoptit: Ți mulțumesc, părinte Anania!...”² Intrat în aparatul funcționăresc de la Patriarhie Valeriu Anania prezintă această lume din interior, făcându-ne martori la întâmplări specifice acestui spațiu pe care astfel nu am avea cum să le cunoaștem. Această perioadă de stabilitate îi permite să se preocupe de literatură. Trecutul de la Cluj îl urmărește însă, pentru că guvernul nu uită și are parte de tracăsări chiar dacă este apreciat de Patriarh. Sunt foarte interesante aceste mărturii legate de oamenii din fruntea Bisericii care constrânși de regimul comunist încercau să reziste și să protesteze unitatea Bisericii. Este o lume închisă despre care nu se știe multe lucruri și mărturisirile lui Valeriu Anania nu fac altceva decât să scoată la iveală fapte și întâmplări deloc menționate sau comentate, care însă, au influențat destul și statutul Bisericii în acea perioadă zbuciumată.

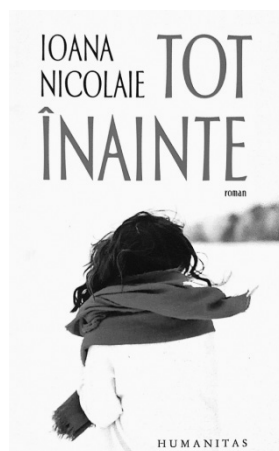
Un moment esențial în devenirea literară a părintelui Anina este scrierea piesei de teatru „Miorița”, piesă în versuri care este propusă spre reprezentare, dar întâmpină greutate. Remarcabilă este replica omului de teatru Ion Șahighian, care îl încurajează în luptă pentru reprezentarea piesei: „Lasă părinte, că-i știu eu; comuniștii sunt ca și cățelele, au accese de călduri; să mai așteptăm, până le trec căldurile.”³ Perioada de liniște se încheie brusc prin arestare și părintele ajunge deținut mai întâi la Rahova, apoi la Malmaison: „ești dușman al poporului. Aici ai să le înveți pe toate, te asigur și n-o să le uiți”⁴.

² *Idem*, p. 201.

³ *Idem*, p. 233.

⁴ *Idem*, p. 256.

Așa începe o altă etapă din viața părintelui, cea a închisorii. Mediul carceral nu-l împiedică să compună în minte mii de versuri, în celulă neavând obiecte de scris: „La început a fost extrem de greu să-mi fac creierul tableță și să «scriu» pe el [...] Am încercat astfel cu regularitate și îndărătnicie, zi de zi, vreme de șase ani oriunde m-am aflat și au ieșit din închisoare purtând în memorie două piese din teatru complete și o mulțime de poezii totalizând aproape douăsprezece mii de versuri”⁵. Viața din închisoare relevă chinurile prin care au trecut mii de deținuți, cu anchetele interminabile, cu delațiunile unor apropiați și mai ales cu bățiile: „Atunci mi-am pus pantofi în picioarele deja tumefiate, au luat răngi grele de fier și m-au lovit cu ele peste tălpile pantofilor și durerea de acum era mai complicată decât cele dinainte: când îmi izbeau călcăiele simțeam lovitura în cap, scursă prin șira spinării, ostenisem urlând și-mi ziceam ca mor”⁶. Primește o pedeapsă de douăzeci și cinci de ani de închisoare și ajunge la Adjud, una dintre cele mai crunte închisori comuniste. În 1967, este eliberat și începe o altă viață, devenind preot misionar în America, încercând să împace comunitățile românești de acolo. Aventura americană este urmată de o retragere în Honolulu pentru a se trata de căderile nervoase generate de experiențele dureroase trăite. Liniștea din Honolulu este urmată de întoarcerea în România, reintegrarea în sistem și retragerea în Văratec. Aici lucrează la o nouă versiune românească a Bibliei, fapt pentru care renunță la scrierea proprii literaturi. După 1990, face parte din Grupul de Reflecție pentru Înnoirea Bisericii și în 1993 devine mitropolit: „Am înțeles că Biserica își recheamă sule drapel pe bătrânul ei Oștean”⁷. O încununare a unei vieți trăite exemplar în urma căreia, dincolo de opera literară, rămâne un moment religios: *Biblia Diortosită*. Dacă memoriile părintelui Anania se adresează totuși unor cunoscători ai vieții religioase în comunism, cartea Ioanei Nicolaie se adresează unui alt tip de public: cel iubitor de ficțiune, dar o ficțiune cu adânci rădăcini în realitate. Romanul *Tot înainte*⁸

⁵ *Idem*, p. 266.

⁶ *Idem*, p. 276.

⁷ *Idem*, p. 699.

⁸ Ioana Nicolaie, *Tot înainte*, Humanitas, București, 2021.

scris de Ioana Nicolaie reflectă viața unei familii obișnuite în perioada comunistă din perspectiva unei fete, devenite adolescentă care nu știe ce drum să aleagă în viață. Acțiunea cărții se situează în istoria recentă, ultimul deceniu al comunismului în România. Vocea narativă este a Arseniei, fetița dintr-o familie numeroasă (doisprezece copii), care suportă greutățile din familie, dar și pe cele generate de societatea în care trăiește.

Ioana Nicolaie s-a impus în spațiul literar românesc prin cărțile inspirate din viața familiei sale. „Pelinul negru” sau „Cartea Reghinei” reflectă imaginea unei familii tradiționale cu mulți copii, fiecare cu probleme specifice accentuate de societatea absurdă în care trăiesc. „Pelinul negru” este cartea despre efectele neștiute ale exploziei de la Cernobîl, iar „Cartea Reghinei” este cartea mamei care a crescut doisprezece copii. „Tot înainte” este cartea Arseniei, fetița care luptă cu greutățile și prejudecățile. Titlul cărții reflectă îndemnul pionieresc specific timpului, pentru că în volum este urmărit destinul Arseniei de la crize de hepatită luate de la o sora până la absolvirea celor opt clase și intrarea la liceu.

Această carte ar trebui să devină o lectură obligatorie pentru orice elev de astăzi pentru că depune mărturie despre cum au trăit elevii de atunci, înregimentați în organizații precum Șoimii Patriei sau Pionieri și suportând un dublu discurs: cel oficial al Partidului și cel de acasă al sărăciei și foamei pe care părinții încercau să le depășească prin mari eforturi: „Cum de nu mor de foame? Lapte nu au, ca nu, primesc greu și numai cu țărâita. N-au nici ouă, că unde să crească găini [...] Pește, câteodată, se mai găsește. [...] Și gheare de pui mai rău uneori”⁹. Copilul înțelege greu acest dublu dis-

⁹ Ioana Nicolaie, *idem*, p. 193.

curs și trăiește iluzia vieții: „Când o să cresc vreau să mă fac comunistă! Am întrerupt-o, veselă, nevoie mare. O să fiu cel mai strajnic pionier”¹⁰. Numai că greutățile sunt din ce în ce mai mari: „Începuse foamea, mâncarea era raționalizată, pâinea o așteptai la cozi nesfârșite, eu una n-o vedeam nicio dată, iar carnea venea rar și se dădea pe sub mână, așa că mama nu reușea să cumpere decât de trei, patru ori pe an”¹¹. Intrarea la liceu reprezintă continuarea îndoctrinării din școala generală. Așadar, cartea Ioanei Nicolaie este o radiografie a vieții în comunism, văzută prin ochii unui copil care abia descoperă lumea în care trăiește, fără a bănuși ce schimbări vor urma.

¹⁰ *Idem*, p. 106.

¹¹ *Idem*, p. 108.

TOATE VIEȚILE PE CARE NU LE-AM TRĂIT

Silvia MUNTEANU*

silvia.munteanu@liceucomanesti.ro

ALL THE LIVES WE NEVER LIVED

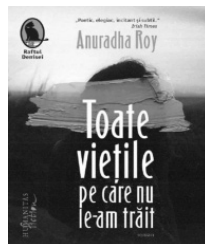
ABSTRACT: The present review invites readers to discover the novel *All the lives we never lived* by Anuradha Roy. Writing, the main character tries to heal the wound of abandonment. On the other side, the novel reflects ideas of feminism: freedom and emancipation. It seems that the son has the same artistic nature like his mother. Even if he does not paint, he loves nature and creates gardens. This represents his way to show people his love and his soul.

KEYWORDS: abandon, child, freedom, memories, mother.

Toate viețile pe care nu le-am trăit de Anuradha Roy este un roman memorialistic ce prezintă două drame: pe de parte drama copilului părăsit de mamă la o vârstă fragedă, iar pe de altă parte drama femeii emancipate și dorința ei de libertate, și totodată despre marile ei sacrificii.

Personajul principal masculin, Chand, își deapănă povestea amintind lectorului de efemeritatea vieții. E un personaj emblematic care încearcă, scriind, să depășească trauma abandonului. Retrăind cu voluptate clipele disperării speră să-și vindece rana emoțională. Re-scriind povestea curajoasei (și mult blamatei) sale mame, Chand își începe de fapt scrisoarea către lume. E lumea de care se ascunsese când a ajuns fără voia lui ținta bârfelor usturătoare și a șoaptelor răutăcioase, la început subtile, apoi tumultuoase, amenințând să-l înghită

Personajul feminin al romanului este *Gayatri*, care trăiește în orașul Muntazir, situat pe țărmul fostului Imperiu Mogul, ce a dat lumii și celebrul Taj Mahal. Viața i-a fost marcată de călătoria din adolescență, din India până-n Bali. Gayatri ar putea deveni simbolul tuturor femeilor ce au încălcat norme și tabuuri pentru a fi libere, cu orice preț. Ea nu a uitat însă de prețul enorm plătit pentru a-și îndeplini visul de a trăi înconjurată de

* Profesor dr. de Limba și literatura română la Colegiul Tehnic „D. Ghika” Comănești

artă în Asia de Sud-Est a anilor '30-'40. Și-a părăsit copilul, după o tentativă nereușită de a fugi împreună cu el. Povestea ei este recompusă din scrisorile secrete descoperite, după zeci de ani, chiar de fiul abandonat – Chand. Gayatri reprezintă întruchiparea femeii-artist care trăiește drama realității într-o căsnicie ce-i îngreuează creativitatea și-i umbrește visul artistic.

Încurajată de un tată deschis la minte, Gayatri era sortită pentru o viață perfectă, fiind educată și emancipată. Pofta de viață și deschiderea spre artă ar fi făcut din ea o femeie despre care s-ar fi vorbit în toată India. Ar fi fost o artistă complexă, dedicată dansului și picturii. Dar moartea tatălui ei i-a tăiat aripile. Singura alinare într-o familie obtuză îi deveniseră amintirile din călătoria pe care o făcuse alături de acesta, din India până-n Bali.

Căsătoria timpurie cu un profesor universitar idealist, ce lupta pentru independența Indiei devine sufocantă pentru Gayatri. Soțul ei dorea, în primul rând, să păstreze pasiunea ei pentru pictură doar la nivelul unui hobby. Și, în al doilea rând, Gayatri trebuia să-și înfrâneze exuberanța prin acceptarea austerității și a sobrietății. Nu neapărat gelozia și teama de gura lumii îl făceau pe soțul lui Gayatri să o critice. În spatele atitudinii sale ostile față de stilul de viață la care aceasta refuza să renunțe era concepția lui, asemănătoare cu unui ascet ce se crede un idealist. Dorința lui Gayatri de a dansa, de a se manifesta plină de entuziasm în fața unei picturi, de a umple casa de pensule și culori trebuia domolită. Plăcerile ei erau criticate asemenea unui desfrâu. Soțul ei o considera un copil mare, imatur, insensibil și superficial.

Visătoarea Gayatri pare să fi înflorit după fuga de acasă, chiar dacă în urmă a lăsat un fiu îndurerat. A redescoperit locurile fermecătoare din Bali. S-a reapucat de pictură, încercând să recupereze timpul pierdut. Însă ancorarea într-un prezent înmiresmat și plin de culorile insulelor calde este doar un alt mod pentru a alina dorul de fiul ei.

Fiul lui Gayatri moștenise de la mama lui pasiunea pentru natură și pentru artă. Nu devine pictor, dar pictează orașe. Datorită lui, multe dintre orașele Indiei ajung să se bucure de parcuri și grădini cu arbori ce înfloresc în culori spectaculoase, alcătuiind peisaje ce-ți taie răsuflarea.

Chand, fiului lui Gayatri, devine horticultor, serviciile sale ajungând la mare căutare. Autoritățile îi cer sfaturile, devenind un aliat al peisagiștilor. Îi lipsește însă exuberanța molipsitoare a mamei sale. Trauma abandonului și-a pus amprenta asupra personalității lui, transformându-l într-un solitar. De aceea era predispus să se ascundă în izolare și în discreție.

Chiar dacă are o atitudine rezervată, Chand nu este un personaj monoton care să te determine să renunți la lectură. Fiecare pagină te încântă cu amintirile, descriind niște imagini irezistibile pentru cei ce visează la călătorii în Asia. Datorită lui Chand și a memoriei sale afective, prin care se reflectă memoria mamei lui, paginile romanului palpită precum vegetația luxuriantă din India și Bali. Asemenea mamei sale, Chand s-a refugiat într-o lume a naturii, a senzațiilor delicate. Își descoperise vocația de grădinar tocmai când India era trasă de Anglia în iureșul războiului. El dorea să lase în urma lui grădini, parcuri. Visa de fapt să înfrumusețeze viața oamenilor din jur, asemenea unui artist.

Toate viețile pe care nu le-am trăit de Anuradha Roy este un roman fascinant, ușor de citit, care îți dezvăluie o altă cultură și civilizație. Scriitoarea reușește să transforme singurătatea lui Chand într-o formă inedită de manifestare a iubirii pentru viață. Memoria afectivă a lui Chand își extrage esența din reveria dureroasă a copilului abandonat care găsește puterea să se vindece prin culorile arborilor sălbatici aduși de el în inima orașului.

